

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

20'nci Toplantı
24 Kasım 2025 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

- 1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, 24 Kasım Öğretmenler Günü'ne ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması
- 2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere ilişkin açıklaması
- 3.- Oturum Başkanı Orhan Erdem'in, Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

- 1.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere ilişkin açıklaması
- 2.- Konya Milletvekili Orhan Erdem'in, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere ilişkin açıklaması
- 3.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere ilişkin açıklaması
- 4.- Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı'nın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere ilişkin açıklaması
- 5.- Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın, toplantının başında tartışma konusu olan hususa ilişkin açıklaması
- 6.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Oturum Başkanı Orhan Erdem'in Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Bakanlığın 2026 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri

- a) Tarım ve Orman Bakanlığı
- b) Orman Genel Müdürlüğü
- c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- ç) Türkiye Su Enstitüsü
- d) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü
- e) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU**

-----0-----

20'nci Toplantı

24 Kasım 2025 Pazartesi

-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.02'de açılarak beş oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

24 Kasım Öğretmenler Günü'ne ve Komisyonun bugünkü gündemine,

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere;

Oturum Başkanı Orhan Erdem, Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,
İlişkin açıklama yaptı.

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere,

Konya Milletvekili Orhan Erdem, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere;

Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç,

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere,

Oturum Başkanı Orhan Erdem'in Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Bakanlığın 2026 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine;

Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelere,

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, toplantının başında tartışma konusu olan hususa,
İlişkin açıklama yaptı.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Tarım ve Orman Bakanlığının,

Orman Genel Müdürlüğünün,

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün,

Türkiye Su Enstitüsünün,

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün,

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun,

Görüşmeleri tamamlanarak;

Tarım ve Orman Bakanlığının,

Orman Genel Müdürlüğünün,

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün,

Türkiye Su Enstitüsünün,

2026 yılı bütçeleri ve 2024 yılı kesin hesapları;

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün 2026 yılı bütçesi,

Kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2026 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 25 Kasım 2025 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 00.36'da toplantıya son verildi.

24 Kasım 2025 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.02

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

---0---

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın kıymetli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, toplantı yetersayımız vardır.

Komisyonumuzun 20'nci Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, 24 Kasım Öğretmenler Günü'ne ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündeme geçmeden önce, malumunuz, bugün 24 Kasım, bu vesileyle tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü biz de buradan tebrik ediyoruz.

Gündemimizde Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Türkiye Su Enstitüsünün bütçe, kesin hesap ve Sayıştay Raporları ile Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün bütçesi ve Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun Sayıştay Raporu bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuzdaki bürokratların ayağa kalkarak kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakana otuz dakika süre veriyorum...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkanım, hangisinin şirketi varsa onu da söylesinler, "Genel Müdürüm" diye konuşmak yok!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Otur yerine!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Hangisinin Macaristan'da şirketi varsa, hangisi Macaristan devletinde para kazanıp Macaristan devletine vergi veriyorsa onu da söyleyecek, sadece "Genel Müdürüm" demekle olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, buyurun Sayın Bakan...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Hangisinin hangi şirketi varsa...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, bir dakika, hepsini soracağız. Hepsini söyleyecek...

Buyurun, oturun.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Mücahid, kalk ayağa! Ayağa kalk! Sen Mücahid misin, müteahhit misin söyle? Senin Macaristan'da şirketin var mı söyle?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Böyle bir usul yok Sayın Alp.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sen bu ülkeden et ithalatından para kazanıyor musun, kazanmıyor musun, onu söyle! Yok öyle!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp, burası eylem yeri değil ya!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Eylem mi bu! Eylem değil bu, eylem de yaparım gerekirse ama şirketi bize söyleyecek. Sadece "Genel Müdür" olarak kendisini tanıtamaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sen eylem yapamazsın böyle ya, görüşlerini ifade edersin. Eylemse dışarı alayım seni, eylemini yap orada.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Eylem değil bu, ben bir talepte bulunuyorum!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Görüşlerini söyle kardeşim, Allah Allah! Sana kimse demiyor ki ya... Böyle usul yok ya!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Eylem değil bu!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Böyle bir usul yok!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Konuşma! Usul mü vardı şirket kurarken terbiyesiz!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Otur yerine!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Senin yüzünden böyle hırsızlar doldu buraya!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Otur yerine!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Ne oturacağım lan!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Otur yerine!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sen oturacaksın! Sen oturacaksın! Şerefsiz! Bırak lan! Kimsin ki sen böyle "Otur!" diyorsun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, bu "şerefsiz" ifadesini kullanamazsınız. Bu "şerefsiz" ifadesini kullanamazsınız.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Artist! Artist misin lan sen!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sen mi artistsin ulan, sen mi artistsin!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Şu tabire bak ya! Bu tabir nedir arkadaşlar?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Sayın Ağbaba...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Senin yüzünden oldu bunlar işte, senin yüzünden!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sen artistlik yapıyorsun!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sensin ulan artist!
EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sabotaj yapıyorsun!
İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Siktir lan!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Böyle küfür mü olur ya!
Değerli arkadaşlar, Sayın Ağbaba...
Görüşmelere beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 11.08

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.51

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 20'nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.
Kaldığımız yerden devam edeceğiz.
Sayın Ağbaba, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelerle ilişkin açıklaması

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Tabii, Plan ve Bütçe Komisyonunda sayın bakanlar gelip sunumlarını yapıyor yılda 1 sefer; yılda 1 kez de gelince bakanlara her şeyi söylemek farz oluyor. Tabii, bunları söylerken de sözümüzün üslubumuzun önüne geçmemesi lazım, daha sakin olmamız lazım, birbirimizi kırmamamız lazım, birbirimize saldırmamamız lazım Sayın Yegin. Ayrıca, siz Hükûmetsiniz, bütçenin sahibi sizsiniz, bütçeyi siz savunacaksınız, biz beş söylüyorsak siz üç söyleyeceksiniz; bütçe sizin bütçeniz sonuçta. Dolayısıyla, biraz daha sakin geçeceğine inanıyorum, herkesi de sakin olmaya davet diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erdem...

2.- Konya Milletvekili Orhan Erdem'in, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelerle ilişkin açıklaması

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, tabii ki bütçe bizim bütçemiz ama bu bütçeye de hakaretle, dışarıdan gelerek -böyle bir saatimiz gitti- kalpler kırarak değil... Zaten en çok konuşma imkânı verilen bir ortam, sırası geldiğinde konularını söyleyebilme imkânı varken burada bu şekilde bir tutum kabul edilemez; ifadeler çok yanlış, Meclisin mehabetine uymadığını ifade ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç...

3.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelerle ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de daha önce konuşan arkadaşlarımızın söylediklerine doğrusu katılıyorum, Plan ve Bütçe Komisyonunda bugüne kadar belli bir düzeyi koruyarak bu tartışmaları sürdürdük. Tabii, zaman zaman gerilimler oluyor, eleştiriler artıyor ama bizim gerçekten bir düzeyi korumamız büyük önem taşıyor; hem basın önünde bunların olması hem de topluma aktarılması açısından baktığımızda Meclisin itibarını zedeleyen durumlara karşı karşıya kalıyoruz. Yapmamamız hepimiz için iyidir bundan sonraki çalışmaları da sağlıklı bir şekilde sürdürmemiz için. Zaten son haftaya geldik, son düzlükteyiz yani bitiriyoruz; inşallah bundan sonra böyle şeyler yaşamayız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kalaycı...

4.- Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı'nın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelerle ilişkin açıklaması

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Biz de biraz önce yaşadığımız olayı tasvip etmiyoruz. Her şeyden önce, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve milletvekillerinin itibarını zedelediğini düşünüyoruz.

Bir ikinci husus -yıllarca ben bürokrat olarak da Meclise geldim- bürokratin doğrudan hedef alınmasını çok yanlış buluyoruz. Neticede karşınızda bakan var, milletvekili var, Komisyon üyeleri var; her türlü eleştiri yapılabilir, her türlü soru sorulabilir ama hiç kimsenin hakaret etmeye hakkı yoktur.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARINI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın Bakanlığın 2026 yılı bütçesini sunumu öncesinde milletvekilleri arasında yaşanan tartışmada geçen bazı ifadelerle ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, teşekkür ediyorum.

Tarım Bakanlığı bugün ve perşembe günü bakanlıklar bitmiş olacak, pazartesi günü de maddelerini müzakere ederek Komisyondaki sürecimizi tamamlayacağız. Bu dönemdeki, aslında 28'inci Dönemdeki bu 3'üncü bütçe dönemi. Ben 2011 yılında Komisyon üyesiydim, sonra Grup Başkan Vekili olarak bu Komisyona çok geldim, Bakan olarak geldim, şimdi de Komisyon Başkanım.

Tutanaklar elimde -Sayın Ağbaba, tutanakları alırsam sizden- tutanaklardaki ifadeler benim Komisyon Başkanı olarak kabul edeceğim ifadeler değil, milletvekillerinin saygınlığına yakışan ifadeler de değil. İç Tüzük gereği benim Başkan olarak yapmam gereken neyse bu tutanaklarla ilgili gereken adımları atacağımı ifade etmek isterim.

Meramımızı kelimelerle, analizlerle, elimizdeki verilerle, bilgilerle gayet rahat ifade edebiliriz. Burada herkesin belli bir eğitim seviyesi var; buradaki milletvekillerinin bir kısmı hukukçu, bir kısmı da hukukçu olmasa da hukuku iyi bilen insanlar. Dolayısıyla değerlendirmeleri bu çerçevede yapabiliriz ve bütün bu tartışmalar, gerçekten, Plan ve Bütçenin ağırlığına, mehabetine, Meclisin mehabetine yakışmadı, gölge düşürdü. Partilerimizin sözcüleriyle bunu müzakere ettik, bütün parti sözcülerimiz bunun tekrarlanmaması için kendi siyasi partilerindeki milletvekili arkadaşlarımızı bu konuda bir kere daha uyarırlarsa... Yoksa politikaları istediğiniz kadar eleştirin, bir yanlışlık, suistimal varsa bunu ortaya koyun, tutanaklara geçirin. Bunlar resmî belge nihayetinde, bunlar yarın öbür gün haklı olduğunuzda altlık oluşturur, gereken hukuki süreçler yürütülür ama bunlara, az önceki tabloya gerek yoktu değerli milletvekilleri.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri ¹

- a) Tarım ve Orman Bakanlığı
- b) Orman Genel Müdürlüğü
- c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- ç) Türkiye Su Enstitüsü
- d) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü
- e) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi Sayın Bakana söz vereceğim, Sayın Bakandan sonra partiler adına konuşacak olan milletvekillerimize söz vereceğim ve sonra müzakereye diğer milletvekilleriyle devam edeceğiz.

Sayın Bakan, buyurun.

Süreniz otuz dakika.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; verimlilik, kalite, kayıtlılık, sektöre yatırım ve sürdürülebilirliği esas alan Bakanlığımızın 2026 yılı bütçesi ve 2024 yılı kesin hesabını görüşmek üzere huzurlarınızdayım. Sizleri, Bakanlığım ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Uçak kazasında şehit olan Mehmetçiklerimize, Hırvatistan'da şehit olan pilotumuza, yeşil vatan uğruna şehit olan kahramanlarımıza ve tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine başsağlığı ve sabırlar diliyorum. Rabb'im bizlere bir daha böyle acılar yaşatmasın, ülkemizi ve milletimizi korusun.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmama başlamadan önce Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü minnetle anıyor, çocuklarımızı ve gençlerimizi yarınlara hazırlayan fedakâr öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Suyu koruyan, toprağı ve ormanı yaşatan, biyolojik çeşitliliğı geleceğe taşıyan, bitkisel ve hayvansal üretimle milletimizin yeterli ve sağlıklı gıdaya erişimini sağlayan bir Bakanlığımız. Bu yönüyle, her bir vatandaşımızın yaşamına doğrudan dokunmanın sorumluluğunu taşıyoruz. Ülkemiz yüz ölçümünün yaklaşık yüzde 80'ini kapsayan 24 milyon hektar tarım alanımızı, 14,6 milyon hektar meramızı ve 23,4 milyon hektar orman varlığımızı etkin bir şekilde yönetmekteyiz.

Hepimizin şahit olduğu üzere iklim değişikliğinin tarımsal üretim ve doğal kaynaklar üzerindeki baskısı gittikçe artmaktadır. Bu kaçınılmaz gerçeklik toprak, orman ve su kaynaklarının yönetiminde yeni bir bakış açısını zorunlu kılmaktadır. Bugün, bu çerçevede hayata geçirdiğimiz ve yürüttüğümüz çalışmalarla geleceğe ilişkin hedeflerimizi siz Değerli Komisyon üyelerine arz edeceğim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; suyu merkeze alan üretim planlaması, yeni destekleme modeli, su verimliliğı seferberliğı, sürdürülebilir orman yönetimi ve dijital altyapının güçlendirilmesi başta olmak üzere birçok reformu hayata geçirdik. Üreticilerimize sağladığımız destek ve yatırımlarla ülkemiz tarımsal hasılasını -2002 yılında- 24,5 milyar dolardan -2024 yılında- 74 milyar dolara çıkardık. Ayrıca, bu dönemde tarım sektöründe ortalama yıllık büyüme oranı Amerika'da 2,2, Rusya'da 1,4 ve Avrupa Birliğinde 0,3 iken ülkemizde yüzde 2,7 olarak gerçekleşmiştir. Ülkemiz, dünyanın 33'üncü büyük tarım alanına sahiptir. Tarımsal hasılda 2002 yılında Avrupa'da 4'üncü, dünyada 12'nci sıradayken bugün Avrupa'da 1'inci, dünyada 7'nciyiz. Tarım ve gıda ürünleri ticaretinde net ihracatçiyiz, 2024 yılı ihracatımız 32,6 milyar dolar. Bir önceki yıla göre dış ticaret fazlasını yüzde 57 artırarak 10,8 milyar dolara ulaştırdık. Son yirmi üç yılda gıda ve tarım ürünlerinde dünya ihracatındaki payımızı 2 katına çıkardık. Ürün ve ülke sayısını artırarak ülkemizden 186 ülkeye 2.218 çeşit ürün ihracatı gerçekleştiriyoruz. Bitkisel üretimimizi 2002 yılına göre 2024 yılında tarla bitkilerinde yüzde 29 artışla 75 milyon tona, meyvede yüzde 100 artışla 28 milyon tona, sebze ve bitkisel ürünlerde yüzde 34 artışla 34 milyon tona ulaştırdık. Sertifikalı tohum üretimini 9 kat artışla 1 milyon 300 bin tona, sertifikalı fide/fidan üretimini 46 kat artışla 186 milyon adede çıkardık. Ülkemiz, kendi ihtiyacını karşılayan yanı sıra 103 ülkeye ihracat yaparak dünya tohum ticaretinde önemli bir konuma ulaşmıştır. Meyve ve sebze üretiminde de Avrupa'da 1'inci, dünyada 4'üncüyüz.

Hayvansal üretimdeki görünüme bakalım olursak; hayvan varlığımızı 2002 yılına göre 2024 yılında büyükbaşta yüzde 71 artışla 17 milyona, küçükbaşta yüzde 72 artışla 55 milyona ulaştırdık. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığında Avrupa'da ilk sıradayız.

Bal üretiminde yüzde 28 artışla 96 bin tona ulaşarak Avrupa'da 1'inci, dünyada 2'nciyiz.

Kanatlı hayvan varlığımızı yüzde 53 artışla 384 milyon adede çıkararak Avrupa'da 1'inci, dünyada 12'nci sıraya yerleştik.

1. (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Teklifleri 23/10/2025 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na ektir.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de su ürünlerinde ihtiyaç duyulan üretim artışı yetiştiricilik yoluyla karşılanmaktadır. Son yirmi üç yılda 9 kat artışla 577 bin ton su ürünü yetiştirdik, ihracatımız da 2 milyar dolara ulaştı. Yine, su ürünleri yetiştiriciliğinde Avrupa'da 2'nci, dünyada 17'nci sıradayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; suyu merkeze alan, öngörülebilir ve katılımcı bir yaklaşımla üretim planlamamızı hayata geçirdik. Hem bugünün ihtiyaçlarını hem de geleceği gözeten, üç yıllık dönemler hâlinde güncellenen bir yol haritasını uyguluyoruz. Önümüzdeki yıllarda da üretim planlamasının kapsamını genişleterek kararlılıkla uygulamaya devam edeceğiz. Hayata geçirdiğimiz bu reform üreticilerimiz ve sektörümüz tarafından da sahiplenilmiştir. 13 stratejik ürün ve yem bitkilerinde üretim alanımızın yüzde 77'sinde bu planlamayı uygulamaktayız. Yapısal değişimin ilk çıktılarını kayıtlılıktaki artışta görmekteyiz. 2025 üretim yılında bir önceki yıla göre kayıtlı üretici sayısında yüzde 2, üretim alanında ise yüzde 3 artış gerçekleşmiştir.

Üretim planlamasının en önemli aracı olan tarımsal destekleri yönlendirici bir şekilde kullanmaya başladık. 2025 üretim yılı itibarıyla bitkisel üretimde mazot, gübre ve tohum gibi temel girdi maliyetlerini dikkate alan bir destekleme modelini uygulamaya aldık. Üreticilerimize temel planlama ve üretimi geliştirme destekleri veriyoruz. Yine, bitkisel üretim desteklerini bu yıl da üretim sezonundan önce açıkladık. Üreticilerimiz hangi ürüne ne kadar destek alacağını bilerek ekecekleri ürüne karar veriyorlar. Birim destekleme tutarını temel girdilerdeki fiyat artışına göre güncelleyerek uyguluyoruz. Üreticilerimize mazot maliyetinin ortalama yüzde 50'si, gübre maliyetinin ise ortalama yüzde 25'i kadar temel destek veriyoruz. Planlama kapsamına alınan ürünlerde mazot maliyetinin tamamını ve gübre maliyetinin yarısını, su kısıtı olan ilçelerde ise mazot ve gübre maliyetinin tamamını karşılıyor. Önümüzdeki üretim sezonu için mısırı su kısıtı havzalarında destekleme kapsamından çıkarırken diğer havzalara yönlendirmek için desteğini yüzde 30 artırdık. Mısır, patates ve soya üretiminde sadece kamu değil özel sektör tarafından da geliştirilen yerli ve millî tohumu kullanan üreticilere ilave destek veriyoruz. Bitkisel üretim planlamasıyla üç yıllık dönemin sonunda hububat üretimini 39,7 milyon tona, baklagil üretimini 1,35 milyon tona, yağlı tohumlu bitkiler üretimini ise 5,2 milyon tona çıkaracağız.

Değerli milletvekilleri, bitkisel üretimimizde gıda arz güvenliğini güçlendirmek; yerli, kaliteli ve iklim değişikliğine dirençli tohum kapasitemizi geliştirmek için AR-GE faaliyetlerimiz ve diğer projelere devam ediyoruz. Yurt içinde kullanılan sertifikalı tohumluğun tahılda yüzde 45'i, baklagillerde yüzde 60'ı enstitülerimizce tescil edilen tohumlardan oluşmaktadır. Yine, iklim değişikliğine uyumlu, soğuğa ve kuraklığa dayanıklı olarak geliştirilen tohumluk çeşidi 82'ye ulaşmıştır. Geleneksel mirasımıza sahip çıkarak ata tohumlarında tescil ettiğimiz çeşit sayısını 49'a yükselttik, bunların 11'ini Tarım Kredi marketlerinde vatandaşlarımıza sunduk. 2026 yılında sunacağımız ata tohumunu 24 çeşide ve 1 milyon pakete ulaştıracağız. TAKE Projesi'yle 2021-2024 yılları arasında 412 bin üreticimize 68 bin ton tohum, 102 milyon fide/fidan dağıtmıştık, 2025 yılında ise 100 bin üreticimize 14 bin ton tohum, 22 milyon fide/fidan temin ettik. Tohum gen bankalarımız 122.750 materyalle dünyanın en güçlü gen bankaları arasında yer almaktadır. 2026 yılında Bakanlığımızca geliştirilen yerli ve millî hibrit ayçiçeği ve mısır tohumlarını çoğaltarak üreticilerimizle buluşturacağız; iklim, toprak ve su kaynaklarını dikkate alarak ekonomik değeri yüksek olan ürünler için ürün ihtisas havzaları oluşturacağız.

Hayvansal üretimimizi de üretim planlamasıyla daha verimli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturuyoruz. Planlama kapsamında 19 ilde besi, 10 ilde süt ve 17 ilde kanatlı yetiştiriciliği bölgelerini belirledik. Bu alanda da yine desteklerimizi üretim planlamasına entegre bir şekilde kullanıyoruz, yetiştiricilerimize temel, yönlendirici ve verimlilik destekleri veriyoruz. 2025 yılında yeni destek modelimize göre ödemelerimizi yaptık, buzağı ve kuzu için ilk dört aylık girdi maliyetinin yüzde 20'sini karşıladık; aile işletmeleri ile genç ve kadın yetiştiricilerimize ilk defa toplamda 3,3 milyar lira, verimlilik kriterlerine göre de 2,8 milyar lira destek verdik. Geçen yıla göre karkas verimini yüzde 2 artışla 292 kilograma, süt verimini yüzde 10 artışla 3.330 litreye çıkardık. 2024 yılında sanayiye giden süt miktarı bir önceki yıla göre yüzde 10 arttı ve 11,2 milyon tonla en yüksek seviyesine ulaştı. Yetiştiricilerimizin korunması amacıyla bu yıl da süt regülasyonuna aralıksız devam ettik ve 470 bin ton sütü üreticilerimizden aldık. Süt üretim planlama bölgesi illerimizde yem bitkisi ekilişlerinde de yüzde 50 ilave destek veriyoruz. Önümüzdeki yıl için en düşük destek tutarını buzağıda yüzde 40, kuzuda yüzde 50 artırdık; çoban desteğini yüzde 125 artışla 81 bin lira yaptık. Hayvansal üretim planlamasıyla üç yıllık dönem sonunda büyükbaş hayvan varlığını 17,7 milyon başa, küçükbaş hayvan varlığını 61,1 milyon başa, kanatlı eti üretimini ise 2,6 milyon tona çıkarmayı hedefliyoruz. Yine, Kırsalda Bereket, Hayvancılığa Destek Projesi kapsamında TİGEM'in elindeki etçi damızlık büyükbaş hayvanları uygun maliyetlerle üreticilerimize veriyoruz; birinci etapta 4.351 yetiştiricimize 60.600 hayvanın dağıtımına başladık. Sütçü ırk popülasyonumuzda oluşan fazlalığın bir kısmından etçi ırk yavru almak amacıyla Güçlü Besi Güçlü Üretim Projesi'ni hayata geçirdik. Ülkemizin beyaz et sektöründe ve yumurta üretiminde ihtiyaç duyulan yerli tavuk ırklarını geliştirdik, bu kapasiteye sahip 4 ülkeden biri olduk. 83 bin hayvan genetik materyalini gen bankalarımızda koruyoruz. Önümüzdeki yıl, hayvancılıkta teknolojiyi öne çıkaran projelere kırsal kalkınma programlarında daha fazla öncelik vereceğiz; işletmelerimizde verim kayıplarının önüne geçebilmek ve hayvan hastalıklarını takip etmek amacıyla sürü takip ve yönetim sistemlerini yaygınlaştıracamız; arıcılıkta verimliliği artırmak ve izlenebilirliği sağlamak için kovan takip sistemini destekleyeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kuraklık ve yüksek sıcaklıklar hayvancılık sektörünü de etkilemekte, meralarda otlatma kapasitesinin azalmasına, yem bitkilerinde verim kaybına sebep olmaktadır. Meraların otlatma kapasitelerinin artırılarak kaliteli kaba yem ihtiyacının karşılanması ve erozyonun önlenmesi amacıyla çayır ve mera ıslah projeleri uyguluyoruz. Yıllık ortalama 830 bin dekar olarak uyguluyor idik bunu, 2024 yılından itibaren yıllık 2 milyon dekara çıkardık. Kuraklığa dayanıklı ve besin değeri yüksek tuz çalısını da meralarımızla buluşturmaya devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü birçok hayvan hastalığının dünya genelinde yayıldığını açıklamıştır. Bu yıl, SAT1 serotipi şap hastalığı ülkemizde 1965 yılından sonra ilk kez görülmüştür. Hastalığın yayılımını engellemek ve etkin bir kontrol sağlamak amacıyla ülke genelinde hayvan hareketlerini kısıtladık. Şap Enstitümüz tarafından otuz yedi gün gibi çok kısa bir sürede SAT1 içeren aşığı ürettik. Enstitümüzce üretilen 20,7 milyon doz aşığı sahaya gönderdik, ilk doz aşılama çalışmaları tamamlandı; ikinci aşılama çalışmalarını da en kısa sürede bitireceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şaptan kaç hayvan öldü, onu da yazsaydınız ya.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Şap hastalığının yanı sıra kuş gribi salgını dünyada 2 kat artarak 89 ülkede görülmüştür. Yaşanan kuş gribi salgınından ülkemiz de etkilenmiştir. Hastalığın yayılımını kontrol altına almak ve üretimin devamlılığını sağlamak için yetiştiricilerimize son iki yılda 2,6 milyar lira tazminat ödenmiştir. Ülkemizde şap ve kuş gribi hastalığı nedeniyle hayvansal ürünlere arz sorunu yaşanmamıştır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yaşanmadı mı? İthalatla getiriyorsunuz ya, yaşanmadı mı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; su ürünleri üretim planlamasıyla sektörümüzün hem bugününü hem de yarınını güvence altına alıyoruz. Su ürünleri yetiştiriciliği üretiminin yüzde 98'ini planlama kapsamına aldık. Yeni su ürünleri yetiştiricilik bölgelerinin belirlenmesiyle yılda 7.500 ton kapasiteli yeni yetiştiricilik alanını üretime kazandırıyoruz. Su ürünlerinde 8 yeni balık türünü yetiştiriciliğe adapte ederek üreticilerimizin hizmetine sunduk. Yine, 8 endemik balık türünü de enstitülerimizde üretilip doğal kaynaklara bıraktık. Gen bankalarımızda 34 bin su ürünleri genetik materyalini koruyoruz. Akdeniz ülkeleri içinde en büyük ve donanımlı su ürünleri kontrol ve denetim merkezini önümüzdeki yıl Yalova'da faaliyete geçireceğiz. Ayrıca, önümüzdeki yıl su ürünlerinde uluslararası standartlarda istilacı yabancı türler izleme merkezini Antalya'da kuracağız. Ülkemizin ilk organize su ürünleri tarım bölgesini Adana'da kuruyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarım politikamızın önemli bir aracı olan kırsal kalkınma destekleriyle günümüz rakamlarıyla 2006-2024 yılları arasında 171 milyar lira, 2025 yılında ise 8 milyar lira destek verdik; bugüne kadar sağlanan istihdam 284 bin. İPARD III Programı kapsamında yerel yönetimlerin su, atık yönetimi ve diğer altyapı güçlendirmelerine yönelik 156 milyon avro bütçeli kırsal alanda kamu altyapı tedbirini 2026 yılında uygulayacağız. Ayrıca, 2007 yılından itibaren devam eden, yüzde 60'a kadar su tasarrufu sağlayabilen bireysel sulama sistemlerine yüzde 50 oranında hibe desteği devam ediyor. Günümüz rakamlarıyla 2007-2024 döneminde 11 milyar lira, 2025 yılında ise 800 milyon lira hibe verdik.

ORKÖY projeleri kapsamında orman köylülerimize yüzde 20'si hibe, kalan kısmı faizsiz olmak üzere 2024 yılında 2 milyar lira, 2025 yılında ise 2,6 milyar lira destek sağladık. Önümüzdeki dönemde tarım sektöründe gençlere girişimcilik desteği vereceğiz, tarımsal yatırım yönlendirme ve üretim geliştirme merkezi kuracağız.

Tarım sektörümüzü daha güçlü, verimli ve rekabetçi kılmak amacıyla kurulan organize tarım bölgeleri son dönemde büyük bir dönüşüm yaşamıştır. 42 ilde jeotermal kaynaklar öncelikli olmak üzere 61 organize tarım bölgesi planladık. 5 adet bitkisel organize tarım bölgesinde üretim başladı, 9 adet besi organize tarım bölgesi 160 bin büyükbaş hayvan varlığıyla faaliyete geçti. Bu kapsamda 14 organize tarım bölgemizin altyapı inşaatları için günümüz rakamlarıyla 6 milyar lira kredi ve hibe verdik. 7 adet organize tarım bölgemizin 2026 yılında altyapılarını tamamlayacağız. Yine, Balıkesir'de dünyanın en büyük jeotermal kaynaklı sera organize tarım bölgesinin ilk etabını 2026 yıl sonunda yatırımcılarımızın hizmetine sunacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üreticilerimizi çeşitli riskler nedeniyle oluşabilecek üretim ve gelir kayıplarına karşı koruyan tarım sigortasından da bahsetmek istiyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Öyle bir şey yok.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - TARSİM'in yaygınlaştırılması için sigorta poliçesi bedelinin yüzde 70'ine kadar olan kısmını karşılıyoruz. Bu yıl yaşanan zirai don ve kuraklık, tarım sigortasının önemini bir kez daha ortaya çıkardı. 2024 yılında 3,3 milyon poliçe düzenlenmiş ve 12 milyar lira hasar tazminatı ödenmiştir. 2025 yılı Ekim ayı itibarıyla düzenlenen poliçe adedi 2,8 milyon, ödenen hasar tazminatı ise 32,6 milyar liradır.

AYHAN BARUT (Adana) - TARSİM çalışmıyor, TARSİM'i yeniden yapılandırılmalısınız Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Planlamaya uygun üretim yapanların sigorta poliçeleri için 2025 yılında 627 milyon lira ilave prim desteği sağladık. 2025 yılında TARSİM'e önemli yenilikler getirdik. Köy bazlı verim sigortasında devlet destek oranını yüzde 60'tan 70'e çıkardık. Yağlık ayçiçeğini teminat kapsamına dâhil ettik. 2026 yılında kayısı, elma gibi 9 üründe temel sigorta paketi uygulamasına başlayacağız. Güneş yanıklığı riskini narenciye ürünlerinde teminat kapsamına alacağız. Ayrıca, önümüzdeki yıl parsel bazlı verim sigortası uygulamasını ilk defa Tekirdağ'da başlatacağız. Böylece her üreticinin, ortalama verime göre değil kendi tarlasındaki verime göre tazminat almasını sağlayacağız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - TARSİM'i toptan yenileyelim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarımsal finansmana erişim son derece önemli. Bu çerçevede, üreticilerimize 2004 yılından bu yana Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla düşük faizli krediler kullanıyoruz. Tarımsal desteklerde olduğu gibi tarımsal kredileri de üretim planlamasıyla uyumlu hâle getirdik. Bu kredilerle, üreticilerimize üretim döngüsüne uygun ödeme planları ve kolay teminat koşullarıyla daha düşük maliyetli finansman sağlanmaktadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Olmayan çiftçinin arazisi...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bu bağlamda, üreticilerimize 28 farklı üretim konusunda yüzde 25 ile yüzde 100 arasında değişen indirimlerle işletme ya da yatırım kredisi kullanıyoruz. 2025 yılı Ekim sonu itibarıyla 861 bin üreticimize 527 milyar lira indirimli kredi kullanılmıştır; bunların ortalama faizinin yüzde 70'i devlet tarafından karşılanmıştır. Küçük ölçekli üreticilerin yoğun olarak kullandıkları temel hayvansal ve bitkisel üretim konularında 300 bin liraya kadar faizsiz kredi kullanılmaktadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Üretici mi bıraktınız, hepsini yok ettiniz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Cumhuriyet tarihinin 8'inci ve en kapsamlı tarım sayımına Türkiye İstatistik Kurumuyla başladık. Arazi büyüklüğü, ürün deseni, hayvan varlığı ve makine gibi 300 farklı kalemden veri topluyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Alana gitmiyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Mevcut idari kayıtlarda yer almayan tarım arazilerini coğrafi bilgi sistemleri ve bilgi teknoloji araçlarını kullanarak kayıt altına alıyoruz. Tarım sayımı bu yılın sonunda tamamlanacak ve 2026 yılında kamuoyuyla paylaşılacaktır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Beyana dayalı olmaz, alana gideceksiniz Sayın Bakan, alana!

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; güvenilir gıda için denetim, kontrol ve analiz faaliyetlerimizi uluslararası kabul görmüş metotlarla yürütüyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İyi ki yürütüyorsunuz!

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Gıda güvenilirliği bizim kırmızı çizgimizdir; bu konuda bugüne kadar taviz vermedik, bundan sonra da asla vermeyeceğiz. Gıda işletmelerine yönelik risk esaslı denetim sistemi uyguluyoruz. 2024 yılında 1 milyon 329 bin, 2025 yılı Kasım ayı itibarıyla 1 milyon 160 bin denetim gerçekleştirdik. 2025 yılında kurallara uymayan 25.750 işletmeye 2,2 milyar lira idari para cezası uyguladık. Denetim etkinliğinin artırılması amacıyla yaka kamerası uygulamasına önümüzdeki yıl geçeceğiz. Bakanlık olarak 41'i kamu olmak üzere toplam 138 gıda kontrol laboratuvarında 559 farklı analizle sektöre hizmet veriyoruz. Taklit veya tağşişe konu ürün ve işletmeleri kamuoyuna anlık olarak açıklamaya devam ediyoruz. Sağlığı tehlikeye düşürecek gıda üreten ya da arz edenler hakkında da cumhuriyet savcılıklarına suç duyurusunda bulunuyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama üretimi sürdürüyorlar.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Gıda satış noktalarıyla restoranlar, kafeler gibi toplu tüketim yerlerinde karekod uygulamasını 2025 yılında zorunlu kıldık. Bu uygulamayla vatandaşlarımız ilgili gıda işletmesinin en son ne zaman denetim yapıldığı bilgisine kolayca ulaşabilmektedir.

Taze meyve ve sebze hasat öncesi ve sonrasında pestisit kalıntı kontrol denetimleri yapıyoruz. Denetim ve kontrollerde yasaklı pestisit kullanımının tespit edilmesi durumunda ürünleri imha ediyoruz. İhraç edilen ve herhangi bir nedenle ülkemize geri dönen ürünlerin tamamını resmî kontrollere tabi tutuyoruz. Mevzuatımıza uygun olmayan ürünlerin ülkemize girişine asla izin vermiyoruz. Bakanlığımızca yürütülen çalışmalar sonucunda ülkemiz menşeli yaş meyve ve sebze RASSF bildirim sayısında son üç yılda yüzde 60 düşüşle önemli bir başarı sağladık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Bakan, hâlâ Avrupa Birliğinde 1'inciyiz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2024 yılında 4,2 milyon ton, 2025 yılında 2,5 milyon ton taze meyve ve sebze ihracatı gerçekleştirdik. Bunlar, bu ihracatın sadece binde 1'ine tekabül ediyor. 2026 yılında hangi ürüne, ne miktarda bitki koruma ürünü kullanılacağını belirleyen Bitki Reçete Sistemi'ni hayata geçireceğiz. Bu sistemle birlikte tarım ilaçları beşerî ilaçlarda olduğu gibi reçeteye alınabilecek.

Kahverengi kokarca, Akdeniz meyve sineği ve süne gibi zararlılara karşı faydalı böcek üretimi doğaya kontrollü bir şekilde bırakılmakta ve kimyasal ilaç kullanımını önemli ölçüde azaltmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; verimliliği artırmak ve iklim değişikliğine dirençli üretimi güçlendirmek amacıyla teknolojik altyapıyı daha yoğun ve etkin şekilde kullanmaya yönelik adımlar attık. Uydu temelli uzaktan algılama verilerini yapay zekâyla işleyerek stratejik ürünlerde ürün deseni, işlenmeyen tarım arazileri ve dikili arazi tespiti yapıyoruz. İlk defa Türkiye'nin dijital toprak haritasını çıkarıyoruz. Ortak Makine Parkı ve Kullanımı Projesi'yle mekanizasyona erişimin iyileştirilmesi ve kaynakların etkin kullanılması amacıyla önümüzdeki yıl depremden etkilenen 11 ilde ortak makine parkları kuracağız.

Meyve ağaçlarındaki zararlıları ve hastalıkları tespit edebilen yapay zekâ destekli modelleri geliştirerek yaygınlaştırıyoruz. Yine, Yapay Zekâ ve Tarım Teknolojileri Araştırma Merkezini 2026 yılında kuracağız. Yapay Zekâ Strateji Belgesi'ni de yine 2026 yılının başında sizlerle paylaşacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin su kaynaklarını korumak, geliştirmek ve verimli şekilde kullanmak için önümüzdeki on yılı kapsayan Ulusal Su Planı yol haritamızı paylaştık. Kuraklık riski altındaki Eğirdir Gölü için eylem planını uygulamaya başladık. Akşehir, Eber, Bafa, Beyşehir, Burdur, İznik, Seyfe ve Sapanca Gölleri için de benzer eylem planlarını bu yıl içerisinde tamamlayıp 2026 yılında uygulayacağız.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Su kanununu niye getirmiyorsunuz Sayın Bakan?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - İklim değişikliği etkilerine karşı direncin artırılması için kurakçıl peyzaj alanları oluşturarak peyzajda yüzde 80'e varan oranlarda daha az su kullanılmasını sağlayacağız. Coğrafi bilgi sistemleri, nem ölçümleri ve hava tahmin modellerini kullanarak kuraklık analiz raporları hazırlıyoruz. Bu modeller üretim planlamamız için önemli bir girdi olmakla beraber il havza su kurulları ile kuraklık izleme komisyonları açısından da karar destek sistemidir. Günümüzde enerji, su ve gıda kaynaklarına yönelik baskılar hızla artıyor, bu da su kaynaklarının bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasını ve geliştirilmesini zorunlu kılıyor. Bu doğrultuda Bakanlık olarak su sistemlerinin inşası ve iyileştirilmesi için önemli projeleri hayata geçirmekteyiz.

Su ve sulama projelerinde 2003-2025 döneminde günümüz rakamlarıyla 3 trilyon 510 milyar lira yatırım yaparak 10.984 tesisi hizmete açtık. Bu yatırımlarla 805 baraj, 522 gölet ve bent, 148 yer altı depolaması ve suni besleme tesisi, 637 HES, 352 içme suyu tesisi, 26 atık su arıtma tesisi, 1.890 sulama tesisi ve 365 arazi toplulaştırma projesini tamamladık.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Ama dokuz senede Melen Barajı'nı tamamlayamadınız Sayın Bakan, dokuz sene.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2002 yılında 133,1 milyar metreküp olan su depolama hacmimizi 2025 yılında 183,7 milyar metreküpe, sulanan alanlarımızı da 47,9 milyon dekaradan 72,7 milyon dekara çıkardık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - 2025'te içinde ne kadar su vardı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarım alanlarında sulama sistemlerini kapalı olarak inşa ediyoruz. Sulanan alanlar içerisinde 2002 yılında yüzde 6 seviyesinde olan kapalı sulama sistem oranını 2025 yılında yüzde 38'e çıkardık, 2028'de yüzde 45'e çıkarmış olacağız. Adana'da başladığımız yapay zekâ destekli sulama otomasyonu sistemlerini 2026 yılında 22 ilde 11 bin hektar alanda uygulayacağız.

Taşkın zararlarını önlemek amacıyla 2002 yılında 5.018 olan taşkın kontrol tesisi sayısını 2025 yılında 11.257'ye çıkardık, önümüzdeki yıl içerisinde 492 tesisi daha tamamlayacağız. Taşkın tahmin ve erken uyarı sistemini ülke genelinde yaygınlaştırıyoruz.

Arazi toplulaştırma çalışmalarıyla 2002 yılında 4,5 milyon dekar tescil edilmiş alanı 2025 yılında 78,1 milyon dekara çıkardık. 2026 yılında 46 baraj, 6 gölet ve bent, 3 HES, 13 içme suyu tesisi, 35 sulama tesisi, 186 taşkın kontrol tesisi ve 1 atık su arıtma tesisi olmak üzere toplam 290 tesis ile 10 toplulaştırma projesini hizmete almayı planlıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - O zamana kadar su kalırsa tabii.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, arkadaş, ha bire planlıyorsunuz, bir plan yapsaydınız ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, süreniz doldu. Tamamlamanız için beş dakika veriyorum. Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bu yatırımlarla sadece suyu yönetmeyeceğiz, gıda arz güvenliğini de teminat altına alınacağız.

Son yıllarda dünya genelinde iklim değişikliği sebebiyle orman yangınları küresel bir tehdit hâline gelmiştir. Ülkemiz de Akdeniz iklim kuşağında olması sebebiyle yangın riski en yüksek ülkelerden biridir. Orman yangınlarıyla mücadele kapsamını bu yeni normale göre sürdürüyor ve planlıyoruz. Bu kapsamda da yapay zekâ tabanlı karar destek sistemini kullanıyoruz. 184'ü akıllı olmak üzere 776 gözetleme kulesi ve 14 İHA'yla yangın tespit ve yönetimi yapıyoruz. Karadan 1.786 arazöz, 2.742 ilk müdahale aracı, 831 iş makinesi; havadan 105 helikopter, 27 uçak ve 438 ton su atma kapasitemizle yangınlarla mücadele ettik.

CEVDET AKAY (Karabük) - Orman Genel Müdürlüğüne 1,7 milyar bütçe ayrılmış, altı ayda 1,6 milyon kullanılmış; ne arazöz alınıyor ne helikopter alınıyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 2026 yılında yangınla mücadele gücümüze 4 uçak, 12 helikopter, 165 arazöz, 38 iş makinesi ve 14 ilk müdahale aracı daha ilave edecek ve 462 ton su atma kapasitesine ulaşacağız. Bugün orman yangınlarında 7/24 görev yapan 25.894 orman kahramanımız ve 135 bin orman gönüllümüzle büyük bir mücadele veriyoruz, hepsine gönülden teşekkür ediyorum.

Yanan alanları takip eden yıl sonuna kadar tohum ve fidanla buluşturuyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından bu yıl başlatılan "Yeşil Vatan Seferberliği"yle vatandaşlarımız 11 Kasım Millî Ağaçlandırma Günü'nde fidan dikerek orman alanlarımızın artırılmasına destek oldu.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Bakanım, bu, yeşil boyama. Ormanları yakıyorsunuz...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 1 milyon 280 bin 491 kişinin katılımıyla 14 milyon 913 bin 742 fidan dikerek bir rekor kırdık. Aziz milletimize bir kez daha şükranlarımı sunuyorum.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yarısını yaktınız zaten.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ormanlarımız iklimsel, ekolojik ve ekonomik açıdan büyük bir zenginliğe sahiptir. Bu zenginliğimizi korumakla kalmıyoruz, orman varlığımızı artırıyoruz. 2053 net sıfır emisyon hedefi ve ulusal kalkınma öncelikleri kapsamında karbon yutak ormanları tesis ediyoruz. Bu sayede Avrupa Birliği Sınırdan Karbon Düzenlemesi sonucu sektörün ihtiyaç duyacağı karbon sertifikalarının ülkemiz kaynaklarından karşılanması da sağlanacaktır.

2025 yılı FAO Dünya Orman Varlığı Raporu'na göre orman varlığını en çok artıran ülkeler sıralamasında 6'ncılıktan 4'üncülüğe yükseldik, en çok ağaçlandırma yapan ülkelerde de 4'üncülüğün 3'üncülüğe çıktık. Biyoçeşitliliğimizi korumak için 2002 yılında 168 olan millî park, tabiat parkı ve tabiat anıtı gibi korunan alanlarımızı da 2025 yılında 688'e çıkardık.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Tamamen yeşil boyama yapıyorsunuz Sayın Bakan, tamamen.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Sayıştay denetimini önemsiyor, tahsis edilen kamu kaynaklarının etkin kullanılmasında gerekli önlemleri alıyoruz. Bakanlık olarak bağlı ve ilgili kuruluşların Sayıştay raporlarını da titizlikle takip ediyoruz. 2024 yılı Sayıştay denetim raporlarında kamu zararına yönelik bir bulgu bulunmamaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Bakanlık olarak 2026 yılında tarım, orman ve su alanında yürüteceğimiz çalışmalar kapsamında bağlı kuruluşlarımızla birlikte 202 milyar lira tutarındaki yatırım projesini hayata geçirmeyi, 168 milyar lira tarımsal destek ödeneğini de üreticilerimize sunmayı öngörüyoruz. Gazi Meclisimizin de takdir etmesi hâlinde Bakanlığımız bütçesi 542 milyar lira olacaktır.

Tarımsal üretimi sadece ekonomik bir faaliyet olarak değil, aynı zamanda bir millî güvenlik meselesi olarak görüyoruz. Bütün çalışmalarımızı ve planlarımızı bu hassasiyet üzerine yapıyoruz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde milletimiz için üretmeye, ülkemizi eserlerle donatmaya devam edeceğiz.

Bu yolun kahramanları olan çiftçilerimize, üreticilerimize ve tüm paydaşlarımıza bir kez daha teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakana teşekkür ediyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkanım, toplantı başlamadan önce tartışma konusu olan hususla ilgili eğer müsaade ederseniz birkaç cümle söylemek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın, toplantının başında tartışma konusu olan hususa ilişkin açıklaması

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Et ve Süt Kurumu Genel Müdürünün Et ve Süt Kurumuna et sattığı iddiası vardı. Bununla ilgili Et ve Süt Kurumunun hesap iş ve işlemlerine baktığımızda, bahsi geçen şirket ve Et ve Süt Kurumunun arasında doğrudan ya da dolaylı tek kuruluşluk...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yalnız sorun o değil, şirketin yurt dışında faaliyeti olduğu ortaya çıktı.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Evet, bahsi geçen şirket ile Et ve Süt Kurumu arasında doğrudan veya dolaylı tek kuruluşluk bir ticari faaliyetin olmadığı anlaşılmıştır. Devletin kasasından bu şirkete giden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şirket var mı, yok mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Sayın Bakanım, bir saniye...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Şimdi, iddia öyle değildi, müsaade ederseniz şunu...

Buyurun, buyurun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, söz vereceğim.

Değerli milletvekilleri, açıklamasını yapsın Bakan, sonra siz konuşmalarınızda sizin sorularınıza cevap...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkan, bunları açıklasın: Yurt dışında Et ve Süt Kurumu Genel Müdürünün şirketi var mı, yok mu? Bunu da açıklasın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir dakika, bir dakika; bir saniye...

AYHAN BARUT (Adana) - 2 ülkede var...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, açıklayacak.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkası üzerinden ülkemize geliyor mu, gelmiyor mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, değerli arkadaşlar, Bakanın açıklamasından sonra...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - E, iyi de bir müsaade edin de açıklayayım yani. Hem soruyorsunuz hem iddia ediyorsunuz hem de açıklamaya izin vermiyorsunuz; nasıl olacak bu iş?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, bir saniye...

Değerli milletvekilleri, sonrasında konuşmalarınızda, sizin cevap konusunda karşılığını almadığınız sorularınız varsa tekrar gündeme getirirsiniz. Sonra bir daha Sayın Bakana cevap hakkı vereceğim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Öyle diyorlar ama cevap vermiyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, arkadaşlar, vermiyorsa tutanaklara yansıtacak, o zaman mahcubiyet onlarda olur.

Sayın Bakanım, buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ben buradaki bu açıklamamı kayıtlara geçmesi için özellikle istirham ettim. Bu devletin kasasından bu şirkete giden tek bir kuruş, bu şirketten alınan tek bir gram ürün yoktur.

Şimdi, muhalefetin savcılığa suç duyurusunda bulunacağını öğrendik, çok da memnun olduk. Aksine yani bundan en ufak bir çekincemizin olmadığını burada hazıruna beyan ediyorum. Kendimizden eminiz, kurumlarımız şeffaf, Sayıştay denetimine tabi, verilemeyecek bir hesabımız da yok.

Yalnız şunu belirtmek istiyorum: Bu iddialar gündeme geldiğinde ellerini ovuşturanlar, maalesef, karkas ete 25 lira daha zam yaptılar. Eski usule geri dönüp piyasa regülasyonunu istemeyenlerle alakalı takdiri kamuoyuna bırakıyorum.

Et ve Süt Kurumu şeffaflık, hesap verilebilirlik, kamu yararı ve mevzuata uygunluklar çerçevesinde piyasa regülasyon faaliyetine devam edecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yerli besiden pahalı satıyor Tarım Kredi Kooperatifi, Et ve Süt Kurumunun getirdiği eti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, değerli milletvekilleri...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Mahcup olacaklar mı?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sen bunu normal mi buluyorsun ya! Yani iş yapmasa bile sen bunu normal mi buluyorsun ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - İddianız et satmaktı, mahcup oldunuz mu?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İddiamı söyleyeceğim şimdi, söz verince söyleyeceğim iddiamı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; Sayın Günaydın'a söz vereceğim.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sen emin misin bu adamın iş yapmadığından, yüzde yüz emin misin yani?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Et ve Süt Kurumu doğrudan almıyor, dolaylı alıyorsa onu kim biliyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Helallik isteyecek misiniz?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ya, dolaylı alıyorsa kim biliyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Onun Türk milletinden helallik istemesi lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; bakın...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başka birinin üzerinden...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer...

Bir saniye, değerli milletvekilleri...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Nereden biliyorsun...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Açıklasın, yok desin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İspatladı, "Yok." dedi işte. Daha nasıl yok desin?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Kırkpınar.

Değerli arkadaşlar, bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Herkesin ailesi var, çocuğu çocuğu var, insanları karalamak bu kadar kolay olmamalı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ök...

Değerli milletvekilleri... Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Şimdi, Sayın Bakan "Doğrudan, dolaylı yok." dedi. Şimdi milletvekilleri gündeme getirirler ellerinde başka belge varsa. Sayın Bakanın söz hakkı var, bir daha söz vereceğim otuz dakika, otuz beş dakika...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - "Dolaylı yok." demedi bak Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bakın, bir saniye...

AYHAN BARUT (Adana) - Şirket var mı, yok mu?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Macaristan'da şirketi var mı, yok mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bir saniye...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kurulmuş şirketi olabilir. Benim kurumuma mal satıyor mu... O ilgilendirir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sizin uzmanlık alanınız iftira atmaktır!

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - O senin alanın ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Senin uzmanlık alanın da genişlik be kardeşim! Uzmanlık alanın genişlik!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Macaristan'daki şirket var mı, yok mu?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Adamın yıllar önce kurduğu şirket olabilir, sizi ne ilgilendiriyor ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Günaydın'a söz vereceğim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Fatura kesiyor mu, kesmiyor mu, iddianız o değil mi; bizi o ilgilendiriyor, onun da cevabını aldık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, isterseniz şöyle yapalım... Değerli milletvekilleri, bakın, siz Sayın Bakanın cevabının sizin sorularınızı kapsamayan kısımlarını lütfen burada gündeme getirin. Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan kurumuna hâkim, cevap verebilir, lütfen siz de buradan karşılık vermeyin, şu işi bir rayına sokalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, çok ciddi iddialar var. Sayın Bakan akşama kadar neyi bekliyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, söyledi, diyor ki...

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Şirket var mı, yok mu?" diye soruyorlar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - İddialara cevap verdi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar.

Değerli arkadaşlar, diyor ki: "Bu kurumdan doğrudan, dolaylı, hiçbir şekilde Et Süt Kurumuna satış yapılmamıştır."

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Şirketi var mı, yok mu?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Varsa ne olacak, yoksa ne olacak?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar.

Değerli arkadaşlar, şimdi bu kısmını sorarsınız. Şirket var mı, yok mu, bunları sorarsınız.

Değerli arkadaşlar, Sayın Günaydın'a söz vereceğim.

Teşekkür ediyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sen buna cevabını aldın mı, almadın mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz de merak ediyoruz işte.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ya, hakikaten, böyle bir cevap alamayız ki ya. Ya, zaten kurum diyor ki: "Siz sorun cevaplayalım." Al, buyur! Soruyu soracağımız yer burası, cevap verilecek olan yer burası ya; bir durun, cevap veriyor.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Şirketi var mı, yok mu? Cevap yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, tutanağa girdi, Sayın Bakan notunu aldı, cevabını verir. Ya, ben bunu sağlayayım. Başka sorularınız da varsa... Şimdi "Satış vardı, fatura vardı, rant vardı." "Yok." diyor Bakan. Şimdi "Şirket var mı, yok mu?" "Buradan alınmış mı, ne zaman kurulmuş?" Hepsine cevap verecek. "Savcılığa suç duyurusunda bulunuldu, hukuki haklarımız saklıdır." diyor. Ne desin daha?

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Tarım ve Orman Bakanlığı (Devam)

b) Orman Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Su Enstitüsü (Devam)

d) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü (Devam)

e) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Günaydın, süreniz yirmi dakika.

Sonra Sayın Demir ve Sayın Akın onar dakika, Sayın Kayalar ve Sayın Kocamaz onar dakika, Sayın Kılıç ve Sayın Bilici onar dakika, Sayın Aksu yirmi dakika ve Sayın Açıkkapı yirmi dakika.

Sayın Günaydın, eğer süreniz yetmezse yani bitiremezseniz iki dakika daha ilave vereceğim.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakika.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Evet, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, Türkiye açısından son derece yaşamsal bir konuyu konuşuyoruz. Türkiye'nin nüfusu 1980 yılında 44 milyondur, bugün 86 milyonuz yani kabaca, yılda 1 milyona yakın nüfus artıran bir memleketin evlatlarıyız. İnsan bir biyolojik varlık olduğuna göre ve beslenmek zorunda olduğuna göre, bu artan nüfusu ya bu topraklarda üretilen ürünlerle besleyeceğiz ya da ithalat

yapacağız. Bu nedenle, tarımda bir önceki yılı tekrar etmenin açıkça bir geriye düşme olduğunun önce bir altını çizelim. Beni böyle dinlerseniz memnun olurum. Bu bir siyasal parti çekişmesinden öte gerçekleri açıkça ortaya koyma, bugüne kadar anlatılan büyüklere masalları da deşifre etme zamanı olacak.

Sayın Bakan, şunu söyleyeyim size: Şu 2026 bütçe konuşmanızı altını çize çize okumaya çalıştım. 4 tane cümle çizibildim biliyor musunuz. Bundan dolayı büyük üzüntü duyuyorum. Hem de onların tamamını cevap vereyim diye çizdim. Hep yaptığınızı bir kere daha yapıyorsunuz. Ne dediniz? "Avrupa'da 1'inciyiz, dünyada 7'nciyiz." dediniz değil mi?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Evet.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Hanımefendi, bir müsaade eder misiniz ya. Sakin olun, Allah'ınızı severseniz sakin olun. Bak, güzel güzel anlatıyorum yani.

"Avrupa'da 1'inciyiz, dünyada 7'nciyiz." dediniz. Bu bir tarım başarısı anlatısıdır değil mi? Peki, ben size söyleyeyim: Tarımsal ham madde dış ticaretinde net dışa bağımlısınız ben söyleyeyim size. "ISIC Rev.3" diye bir sınıflama duydunuz mu? "Duymadım." dersiniz duyun ve araştırın derim. "Duyduk ve buna rağmen çarpıtıyoruz." dersiniz bu ayıp olur. Neden anlatmaya çalışıyorum? Bir gıda ürünleri vardır, onların ithalatına, ihracatına bakarsınız; bir de tarımsal ham madde dış ticareti vardır, onların ithalatına, ihracatına bakarsınız. Türkiye, gıda ürünleri dış ticaretinde net ihracatçıdır, tarımsal ham madde dış ticaretinde de net ithalatçıdır. Şimdi, bu gerçeği niye söylemiyorsunuz? Bu gerçeği söyleyerek Türkiye'yi tarımda uçuracağınızı mı sanıyorsunuz?

Bakın, ben size -hani arkadaşlar dediler ya, TÜİK rakamları- TÜİK rakamlarından başka hiçbir şey söylemeyeceğim hatta Bakanlık rakamlarını vereceğim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Tarımda net cari fazla veriyoruz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sakin ol dostum, hemen anlatıyorum.

Mesela buğdayda yüzde 87 kendinize yeterliliğiniz. 20 milyon ton buğday üretiyor Türkiye, değil mi şu anda? Ben size 2003-2025 rakamlarını vereceğim. Türkiye diyor ki: "Ben 443 milyon ton buğday ürettim." "International Grains Council" bilir misiniz bunu: Uluslararası Hububat Konseyi, bilirsiniz, elbette bilirsiniz çünkü gazeteci olsanız da iki buçuk yıldır Tarım Bakanlığını yapıyorsunuz, öğrenmişsinizdir.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - O da yanlış, gazeteci değilim ben.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Gazeteci değilsiniz, GÜBRET'AŞ'ta Yönetim Kurulu üyeliği yapmadınız, doğru.

Şimdi söyleyeyim size: Siz, 443 milyon ton ürettiğinizi iddia ediyorsunuz. Ben Ziraat Mühendisleri Odası Genel Başkanlığını yaptım yıllarca. Bu üretim hesaplarının nasıl yapıldığını çok iyi biliyorum. Uluslararası Hububat Konseyi size diyor ki: "Siz, 378 milyon ton ürettiniz bu kadar zaman dilimi içerisinde." Arada kaç milyon ton var? 65 milyon ton var. Ben bunu bütün bakanlara sordum. Ya, insan sormaz mı? "Ya IGC, sen benim 65 milyon ton daha az ürettiğimi söylüyorsun. Hangi yöntemle bunu buluyorsun?" demez mi? Demezsiniz çünkü buğday üretim rakamlarını abartarak bir gayrisafi millî hasıla hikâyesi yaratmaya çalışıyorsunuz.

Başka bir rakam daha vereceğim, belki sizi ikna edebilir bu. Devriktidarınızda buğday ekim alanları 9 milyon 100 bin hektardan 7 milyon 24 bin hektara düştü. Başka bir deyişle, buğday ekim alanları 2 milyon hektar azaldı. Bu rakamı biliyor musunuz, bilmiyor musunuz? Orada bürokratlar oturuyor. Soruyorum ya, TÜİK rakamı, biliyor musunuz, bilmiyor musunuz? Eğer biliyorsanız bunun nedenini araştırdınız mı? Neden insanlar buğday ekim alanlarını geriye çekiyorlar? Ben size söyleyeyim: Biraz evvel burada bir traktör vardı, bu traktör 80 litre mazot alır. 80 litre mazotu 60 liradan mazotla doldurmaya kalkarsanız 1 depo mazota traktörde 5 bin lira mazot parası ödersiniz. Bu adam 5 bin TL traktörüne mazot koyacak, dekara 300 kilogram verimlilikle kuru alanda buğday üretimi yapacak, buradan da para kazanacak, öyle mi?

"İç ticaret hadleri" diye bir şey duyduk mu? İktisadi bir tabirdir. İşte, iç ticaret hadlerini umursamazsanız bu rakamlarla karşı karşıya kalırsınız. "20 milyon ton üretiyoruz." Rakamlar, biraz evvel söylediğim gibi, şüpheli ama diyelim ki 19 milyon ton olsa ne olur, fark etmez. Türkiye bir tahıl ambarıydı, değil mi? Ne kadar ithalat yapıyoruz? 10 milyon ton. Bakın, hemen hazırlanıyorsunuz, ben çok iyi biliyorum. "Evet, bunu ithal ediyoruz ama makarna satıyoruz kardeşim, un satıyoruz, irmik satıyoruz."

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bravo!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Buğdayda eş değerlik katsayısı bilir misiniz? Ben Toprak Mahsulleri Ofisine eksper olarak girdim. Hayatımın önemli bir bölümü TMO'da çalışarak geçti. Bütün bunların ihracatı için gerekli buğday miktarı 7 milyon tondur. TMO'nun Genel Müdürü orada, kıymetli bir bürokrattır. Bunların hesapları yapıldı ve makale olarak yayımlandı. Bu ne anlama geliyor: Siz Türkiye'yi buğdayda 3 milyon ton net dışa bağımlı hâle getirdiniz ama bunu kabul etmiyorsunuz. Bunu kabul etmeyince gerçek değişiyor mu? Değişmiyor. İşte tablo bu kadar açık.

Arpada yüzde 67 kendinize yeterliliğiniz. Bir mısır rakamı vereyim: Yüzde 77. Siz 120 milyon ton mısır ürettiniz, 35 milyon ton mısır ithal ettiniz. Devriktidarınızda sadece mısır ithalatına ödediğiniz para 8 milyar doların üzerinde. Pirinçte yüzde 75 kendinize yeterliliğiniz, ayçiçeğinde yüzde 59. Ben üretim rakamı vereyim mi size, gene yirmi üç yılın. Bunlar önemli rakamlar Sayın Bakan. 32 milyon ton ayçiçeği ürettiniz, 13 milyon ton ithal ettiniz, 7 milyar dolar yalnızca ayçiçeğine para ödediniz.

Soya... Burada Adana milletvekilleri var mı arkadaşlar?

AYHAN BARUT (Adana) - Buradayız.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Adana, değil mi? Soya, yüzde 6 ya, yüzde 6, kendinize yeterlilik oranınız yüzde 6. 4 milyon tondan fazla soya ithal ediyorsunuz, ürettikleriniz soya miktarı 200 bin ton bile değil. Soyaya ne kadar para ödemişsiniz, biliyor musunuz? Sıkı durun: 19,4 milyar dolar para ödemişsiniz sadece soya ithalatına. Ben bir şey söyleyeyim: Soyanın önemi ne? Hani, övünüyorsunuz ya "Kanatçılıkta çok iyiyiz, tavukta çok iyiyiz." Doğru; tek iyi giden alt sektör tavukçuluk. Tavukçuluğu ben size iki şeyle özetleyeyim: Bir, özellikle etçi damızlıkta yüzde 100 dışa bağımlısınız. Etçi damızlık almazsanız tavuk üretemezsiniz. İki, soya olmazsa tavuk üretemezsin yani dışarıdan soyayı almazsan tavuk da üretemezsin. Mesele bu kadar açıktır, bu kadar barizdir. Siz bize öykü anlatıyorsunuz, büyüklere masallar: "Avrupa'da 1'inciyiz, dünyada 7'nciyiz." Ya, rakamlar bunlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Öykü değil, gerçek.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ben size tarımsal ham madde dış ticaretini ISIC Rev.3'e anlatacağım, bakın ISIC Rev.3. 2021'de 5,7 milyar dolar açık verdiniz, 2022'de 7,6 milyar dolar. Bakın, hep rakamla konuşuyorum. 2023'te 4,5 milyar dolar, 2024'te 4,6 milyar dolar tarımsal ham madde dış ticaretinde açık verdiniz. Peki, kabaca ne söyleyebilirim: Tarımsal ham madde dış ticaretinde ithalata olağan bir yılda 10 milyar dolar para ödöyorsunuz, ithalata. Kaçla çarpalım bunu, 42'yle mi çarpalım? Yani 420 milyar TL bir olağan yılda tarımsal ham madde ithalatına para ödöyorsunuz. Bunun yarısı açık yani yarısı dış ticaret açığı. Demek ki 200 milyar TL'yi... Sadece bu topraklarda, tarımına başladığı bu topraklarda temel tarımsal ürünleri yetiştiremediğiniz için dışarıya para saçıyorsunuz, sonra diyorsunuz ki: "Avrupa'da 1'inciyiz." Ya, gerçekten şöyle bakıyorum, konuşurken bakıyorum size yani bunu inanarak mı söylüyorsunuz, bu rakamları görerek mi söylüyorsunuz yoksa bu rakamları size veriyorlar ve siz bu rakamları içselleştirmeden burada okuyor musunuz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Uluslararası rakamlar.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bunları saygısızlık etmek için söylemiyorum, gerçekler bunlar. Hepimiz kravatları taktık burada oturduk, birbirimizi kandıramayız, hele milleti hiç kandıramayız, tablo bu kadar açık.

Şimdi, "Büyükbaş hayvan varlığı yüzde 71 artmış; 17,7 milyona çıkmış." falan filan... Hayretle dinledim, hayretle. Niye hayretle? 1982-2025 karşılaştırması yapacağım, kırk beş yıl. Nüfus ne kadar artmıştı? Nüfus 44'ten 86'ya çıkmıştı değil mi? Her yıl aşağı yukarı 1 milyon artmıştı. Sığır varlığı 1980'de 16 milyondur, bugün de 16 milyon. Bu size garip gelmiyor mu? Siz şey diyebiliyor musunuz yani evet, büyükbaş hayvan varlığı değişmedi ama verimlilik öyle bir arttı ki o aradaki sorunu kaldırdık diyebiliyor musunuz? Verimlilik arttı tabii ki ama bu aradaki farkı kapatacak kadar artmadı.

Başka bir şey söyleyeyim size: Manda büyükbaş hayvan değil mi? 1 milyon mandası vardı bu memleketin 1980'de, bugün 162 bin mandası var. 10 mandadan 8'i ortadan kalkmış be kardeşim! 49 milyon...

ORHAN YEGİN (Ankara) - 80'le niye kıyaslıyorsun?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, her yıl 1 milyon nüfus artıyor diyorum yani topladık bir şey yapıyoruz yani.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bizim kıyasımız 80'le değil ki.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Hani, sen biraz evvel diyordun ya, konuşmaları dinleyelim de cevap verelim diye. Allah'ını seversen, benim gibi rakamlarla cevap ver başımın üzerinde, tamam mı, başımın üzerinde.

Koyun varlığını söyleyeceğim...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Vereceğim, hepsine vereceğiz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Koyun varlığını söyleyeceğim...

Keşke verseniz de bugüne kadar hani bu büyüklere masalları bir çürütsek, gerçekleri bir paylaştık ve devam etsek.

Koyun varlığı...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Umarım kalırsınız da...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, biz buradayız be kardeşim, biz buradayız, buradayız, Genel Kuruldayız, anlatabiliyor muyum. Bırak da şu zamanımı millete tarımı anlatarak geçireyim, olur mu.

1980'de 49 milyon koyunu vardı bu memleketin, bugün 44 milyon koyunu var; 19 milyon keçisi vardı, 10 milyon keçisi var yani her 2 keçiden 1'ini kaçırmışız. Sonra siz bize hayvan varlığımız arttı, bilmem ne diye anlatıyorsunuz. Şimdi eminim, aklınızdan şu geçiyor: Kırmızı et üretimimiz arttı, değil mi? Öyle diyeceksiniz. Ben size rakam vereyim: 2020'de 1 milyon 70 bin ton kırmızı et üretiyordu Türkiye, 2020'de. Sonra 2021'de birdenbire 1 milyon 952 bin ton kırmızı et üretmeye başladı. Azıcık matematik bilen herkese soruyorum: Bir canlı popülasyonda bir yıl içerisinde yirmi yıldır değişmeyen bir trend birdenbire rakamı 1 milyon tondan 2 milyon tona çıkarır mı? İstatistiklerle oynayarak memleketi kandırabileceğinizi mi sanıyorsunuz? Bu, sizin Bakanlığınızdan önce yapılmış bir şeydir ama bu, Türkiye'deki bugünkü istatistiklerin ne derece güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. 2023'ten 2024'e de kırmızı et üretiminiz azaldı; şimdi 2,1 milyon ton üretiyorsunuz. Ben size söyleyeyim: Bütün Avrupa'da kişi başına kırmızı et tüketimi en zayıf olan ülke hâline Türkiye'yi getirdiniz. Türkiye'de milyonlarca insanın evine 1 kilogram kırmızı et girmiyor. Size samimi söylüyorum; Anadolu çalışmalarında karşıma çıkan emekliye soruyorum "1 kilogram kırmızı etin, 1 kilogram kıymanın fiyatı nedir?" diye, yemin ederek söylüyorum ki "Bilmiyoruz." diyorlar. Sahi bu sizi üzüyor mu Sayın Bakan, sahi bu sizi bunca ithalattan sonra üzüyor mu?

Ben size başka bir rakam vereyim. Türkiye'de kırmızı et üretiminde bu rakamlara gelmenizin sebebi ne? Çünkü biz ziraat mühendisiz ve bizim hocalarımız bize şunu söylerler: "Et meselesi ot meselesidir." derler. Peki, Türkiye'de mera ne oldu? İktidara geldiğinizde 17 milyon hektar mera vardı, 17 milyon hektar. Bugün 13 milyon hektar mera olduğunu söylüyorsunuz. Eğer 13 milyon hektar bu memlekette mera olsun ziraat mühendisi diplomamı yırtarım; bu kadar açık söylüyorum. Ha, söyleyeyim ben size, kâğıt üzerinde "Tespit, tahdit, tahsis yaptık." dersiniz değil mi? Vallahi gübreleri de gidiyorsunuz meralara attığınızı söylüyorsunuz. Oraların hiçbirinde, bir mera varlığında, kalitesinde bir artış falan yok, sadece birileri zengin oluyor; bütün bunları çok iyi biliyoruz. Ne tespit ne tahdit ne tahsis ne de mera varlığı kalitesinde bir artış var; birbirimizi kandırmayalım.

Yem üretimi... Biraz evvel soyadan örnek verdim. Türkiye 30 milyon ton yem üretiyor, 30 milyon ton; güzel. Bunun 15 milyon tonu ithal ham maddeye dayanıyor kardeşim. 15 milyon ton dışarıdan ithal ham madde getiremezsen hayvanını besleyecek yemin yok; bu kadar basit. Dolayısıyla anlatmayın "Avrupa 1'cisiziy." falan diye; rakamlar bunlar, gerçekler bunlar.

Sonra ne yaptınız? Bakın, biz oda başkanırken 19 bin tonluk bir ithalat açılacaktı, ortalığı ayağa kaldırmıştık "19 bin ton ithalat yapılamaz, içeride besicici öldürmeyin." diye. Şimdi, ne kadar ithalat yapıyorsunuz, bazı rakamlar vereyim mi? 500-600 bin ton besicilik ithalatı yapıyorsunuz -besi hayvan- 120 bin baş kasaplık hayvan, 150 bin ton kırmızı et ithalatı yapıyorsunuz. 3 milyar dolardan fazla yalnızca ithalata verdiğiniz para.

Ben size bir şey söyleyeyim, ben size bir şey söyleyeyim Sayın Bakan, 4 tane isim söyleyeceğim size. Ben araştırdım, ithalat lobileri içerisinde sizin adınız geçmiyor ama şu sayacağım isimlere bir dikkat edin: Mücahid, Bülent, Mustafa, Bilal; bunlara dikkat edin. Bunlara dikkat edin, bunların yaptıkları üzerinize kalacak. Er geç bunların yaptıkları ortaya çıkacak; bunlar büyük paralar kazanıyorlar ama Türkiye kırmızı ete muhtaç hâle geliyor, bu kabul edilemez. Ha, söyleyeyim, şu Et ve Süt Kurumu Genel Müdürü;

keşke böyle üstlenmeseydiniz çünkü diyordunuz ki... Açıklamalar yapıldı, en azından kendiniz burada bir şey söylemiyordunuz; burada üstlendiniz. Ya, meşhur bir darbimesel vardır: Tilkiyi tavuk kümesine müdür yapmışlar "Ne kadar maaş istersin?" diye sormuşlar, gülmekten cevap verememiş. Ya, adamın Macaristan'da firması var; o firma bir de kâğıt üzerinde ithalat yapıyor mu görünecekti? Yani minareyi çalan kılıfını ayarlamaz mı?

ORHAN YEGİN (Ankara) - İddianız oydu.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Yani bütün bu tablonun içerisinde hiç mi şüphelenmiyorsunuz? Mesela, ben bir yap-sat firması sahibi olsam beni TOKİ Genel Müdürü yapar mısınız ya? Yapmamanız lazım, yapmamanız lazım kardeşim.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Gökhan Bey, belgesi burada, belgesi burada.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bunlar siyasi etik meselesidir. En azından "Bu durum ortaya çıkınca, bu durum kesinliğe kavuşana kadar görevden alıyoruz." deseydiniz. Ya, zaten başarısız, zaten memleketi ithalata boğmuş, zaten memleketi ithalata boğmasına rağmen kırmızı et üretimi ve tüketimi düşmüş ve üstelik de bu adam yıllardır bunun ticaretini yapıyor, ticaretini yapmak için uluslararası firması var ve siz burada diyorsunuz ki: "Ne var bunda?" Ya "Bunda ne var?"sa ne arıyorsunuz ki? Ne arıyorsunuz ki?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ben, öyle bir şey demedim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Bakan, Kuruma et sattığı iddiasına cevap verdi.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Siyasi etik daha başka nasıl olur acaba? Yani dolayısıyla, bütün bunların, bakın bütün...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Et ve Süt Kurumuna et satıldığına ilişkin iddianızı cevaplandırdı Bakan.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bir kere şunu söyleyeyim: Eğer buna siz "Mahkemeden sonuç gelsin." dersiniz orta yerde "Ben bunu Komisyona havale ediyorum." dersiniz.

Ben bir kere daha söylüyorum: 4 isim saydım size, bu 4 isme dikkat edin, o 4 ismin zenginleşmesine dikkat edin çünkü onların yüzünden memleket et üretemez, et tüketemez hâle geldi.

Son olarak da bir şey söyleyeceğim, hukuki bir tabir: "Conflict of law" Hiç duydunuz mu? Yani "Çıkar çatışması", "çıkar çatışması". Sayın Bakan, size saygısızlık yapmak için bunları söylemiyorum, "Çıkar çatışması" denilen sözcük tam da bu işlere gelir. Bir adam tilki ise tavuk kümesine müdür yapılmaz. En azından çıkar çatışması vardır burada, bu kadar basit. Eğer bunu, burada -bir kere daha söylüyorum- sabahleyin kravatlarımızı takıp da sorun yokmuş gibi konuşuyorsak o zaman başka ne konuşacağız ki? Başka bir şey konuşmaya gerek yok. Mesele bu kadar açıktır, açıkça bir çürüme vardır. Bu çürüme devam edilebilecek bir noktada da değildir.

Gıda denetimleri meselesine gelelim. Ne diyorsunuz? 2024'te 1 milyon 329 bin, 2025'te 1 milyon 160 bin, sadece son bir ayda 1.256 gıda zehirlenmesi var. Gıda zehirlenmesinde ortaya çıkan tablolar görünen, aysbergin sadece görünen tarafı. Türkiye'de gıda alanında inanılmaz bir güvenilirlik sorunu var. Peki, bunun sebebi ne? Evet "Avrupa 1'incisi, dünya 7'ncisiyiz." diyorsunuz ya, size dünya 1'incisi olduğunuz bir alanı göstereceğim, dünya 1'incisisiniz. Bu, gıda enflasyonu rakamları. Gıda enflasyonunda açık ara dünya 1'incisisiniz. Sizden sonra 5 tane ülke var: Estonya, Japonya, Slovenya, Letonya ve Çekya. Bu 5 ülkenin enflasyon toplamı tek başına sizin ürettiğiniz gıda enflasyonu toplamı. Ya, on bin yıl evvel tarım bu topraklarda başladı be kardeşim! On bin yıl evvel bu topraklarda tarım başladı, siz bu memlekette insanları açlığa mahkûm ettiniz. Şu rakamdan niye hiç bahsetmiyorsunuz? Ya, sunumunuz var, burada bir şey var. "Gıda enflasyonu Tarım Bakanlığının bütün çabasına rağmen yükseldi. Biz şöyle önlemler alıyoruz." niye demiyorsunuz?

Yahu, sahi, Berat Albayrak, gıda enflasyonunu önlemek için Sera AŞ falan yapıyordu; ne oldu o iş, ne oldu o iş? Türkiye'de üretim yetmiyordu da Sudan'dan arazi kiraliyordunuz; ne oldu o iş sahiden, ne oldu? Bütün bunlar yalandı ve ortadan kalktı mı? Türkiye'de maliyetleri düşürmek için elektrikli traktör yapıyordunuz, galoşlarla tarlaya giriyordunuz; ne oldu ya o iş, ne oldu o?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Günaydın, iki dakika ek süre veriyorum.

Tamamlayalım.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Galoşlar ayakta durmaya devam ediyor da elektrikli traktör nerede?

Şimdi bir şey daha söyleyeceğim, iki tane yönetmelikten bahsedeceğim size; birincisi Biyodizel Yönetmeliği, ikincisi de Bitki Koruma ve Fümigasyon Yönetmeliği.

Sayın Bakan, ben Toprak Mahsulleri Ofisinde fosfin gazını belki de Türkiye'de en çok kullanan insanlardan bir tanesiyim. Fosfin bir fümigasyon aracı olarak depolarda kullanılır. Eğer fosfini yan odada başka birileri kalırken bir otel ilaçlamasında kullanıyorsanız siz canisiniz demektir. Böcek ailesini hatırlıyorsunuz değil mi? 2 sabi, 1 anne, 1 baba; o 4 kişi vefat etti. Kimin uykusuna girecek bu? Sağlık Bakanının mı uykusuna girecek, sizin mi uykunuza girecek? Ben söyleyeyim, topu Sağlık Bakanlığına atarak kurtulamazsınız. Nedenini söyleyeyim: Çünkü biyodizel firmaları, evet, ilaçlama yapıyorlar ama onlar fümigant kullanamazlar. Fümigasyon sizin kontrolünüzde, Tarım Bakanlığının kontrolünde. Herkes biliyor ki halk sağlığı ilaçlamasında şakır şakır fümigantlar kullanılıyor. Kim denetleyecek bunu, kim denetleyecek? Gıda denetimini Sağlık Bakanlığı yapacak, halk sağlığı ilaçlamalarını Sağlık Bakanlığı denetleyecek, fümigantları Tarım Bakanlığı denetleyecek. Hangisini denetlediniz ya bugüne kadar, hangi ilaçlamayı? Adam odada, kalıpçı ustası fümigant kullanıyor ve kalıpçı ustasının kullandığı fümigantla insanlar ölüyor. O 4 insandan mı ibaret acaba o fümigasyondan ölen?

Peki, şu hiç aklınıza gelmiyor mu? Bir sürü ziraat mühendisi var, onları toplasanız, onlara bir şirket kursanız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - ...kamusal destek verseniz ve onlar bu fümigantları doğru dürüst kullanabilecek...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bitireyim isterseniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Selamlamanızı yapın.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şapa da girseydin Başkanım.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Girecek çok şey var da hani yirmi, yirmi iki dakikada...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çıkamayız diye korktuk.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Yani özetle şunu söyleyeyim: Şu kitapçık büyüklere masallardan başka hiçbir şey değildir. Ben bunları anlattım size. İster bunları alırsınız, "Bir ziraat mühendisi arkadaşımız bunları anlattı, bunların gerçekliği var mı?" diye o arkanızdaki bürokratlarla beraber...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Nejla Demir, size söz vereceğim.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Hemen bitiriyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen... Burada çok net uyguluyoruz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bitiriyorum Sayın Başkan. İsterseniz hemen bırakayım. Yani sözümü bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun bitirin ama burada arkadaşlarla hepimizin uyguladığı bir sistem var yani size özel bir şey değil.

Bitirin, buyurun.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ben tavsiye ederim ki arkadaşlarınızla beraber bunun çözümünü alın.

Bir de -ukalalık etmek istemem- şöyle bir kitap var: Burada gerçekler yazıyor, burada kırk yıllık bir ziraat mühendisinin arkadaşlarıyla beraber Türkiye tarımında gördüğü şeyler yazıyor. Siz bu kitapçığa inanmak yerine, gelin, bir de buna bakın ve iki buçuk yıllık Tarım Bakanlığınızı bir değerlendirin.

Son sözümü de şununla bitireceğim: Bakın, 8 tane Tarım Bakanı geçmiş bugüne kadar. İçlerinden 1 tanesi ziraat mühendisi, 1 tanesi veteriner hekim; geriye kalanlardan 1'i iktisatçı, öbürü gazeteci, öbürü Yüksek İslam Enstitüsü mezunu. Ya, tarımın sadece terminolojisinin öğrenilmesi yıllar alır.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Günaydın, selamlamanız için ek süre verdim, lütfen ama...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Dolayısıyla hiç olmazsa içinizden konuyu bilen bir yönetici çıkartın da onlarla konuşabilelim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Nejla Demir...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ben bu çerçevede bütün arkadaşlarımı saygıyla selamlıyorum. Türkiye'de tarımın ve köylünün sorunlarını hep beraber çözebilmek konusunda mesafe almak umuduyla saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Nejla Hanım, süreniz on dakika.

Buyurun.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Sayın Başkan, kıymetli hazırun; bugün bir bütçe kalemini görüşüyoruz ancak belirtmem gerekir ki benim bizzat katıldığım son iki bütçe döneminden bugüne tarımsal sorunların ve çiftçi krizinin katlanarak derinleştiğine tanık oluyorum. Sorunlara çözüm üreten bir yaklaşım yerine sorunları öteleyen ve giderek ağırlaştıran bir anlayışın sürdüğünü görüyoruz; bunu görmek gerçekten kaygı verici Sayın Bakan

Şimdi, iç içe geçmiş, bir çığa dönüşmüş ciddi sorunlar var karşımızda. Tarım desteklerinden su politikalarına, GES'lerden maden ocaklarına, ÇED raporlarından mera alanlarına, gıda güvenliğinden pestisitlere, ithalattan ihracata kadar yanlış uygulanan politikaların sil baştan yeniden ele alınması gerekiyor. Bütün bunları tek tek konuşmak istiyorum ancak süremiz maalesef yeterli olmadığı için birkaç hususun altını çiziceğim.

Türkiye tarım ve balıkçılık potansiyeli son derece yüksek bir ülke. Bu nedenle çiftçilerin ve balıkçıların ekonominin iki temel unsuru olarak görülmesi ve bütçeden hak ettiği payı almaları gerekiyor ancak "Onlara ayrılması gereken bütçe nereye gidiyor?" diye sorarak birkaç başlığa özellikle dikkatinizi çekmek istiyorum.

Tarım destek miktarı, destek oranı en azından -yani sağlıklı ve yeterli üretim için- gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'i olması gerekirken Bakanlığınızın politikaları neticesinde oran her yıl daha da düşürülerek maalesef yüzde 0,3'e gerilemiş durumda. Hele ki 2026 için -az önce de değindiniz- yeni bir "temel destek katsayı" diye bir hesaplama yöntemi çıkardınız; gerçekten, Sayın Bakan, evlere şenlik. Açık söyleyeyim yani sizin niyetiniz çiftçiyi gözden çıkarmak, çiftçi gözden çıkarılmış durumda. Misal, örnek vereyim: Türkiye'de 2 milyon ton kadar pamuk üretiliyor, bunun yüzde 52'si Diyarbakır ve Urfa hattında üretiliyor. Yaklaşık 1 milyon ton pamuk da ithal ediliyor. Pamukta 2002'ye kadar verilen destek çiftçilerin maliyetinin yüzde 35-37'sini karşılıyorken şimdiki destekleme miktarı maliyetin ancak yüzde 9'unu karşılayabiliyor. Beyanlarınızda -çok dikkatli dinledim sizi az önce- "Mazotun ve gübrenin yüzde 50'sini karşılıyoruz." dediniz. Küçük bir matematik yapalım, gerçekten destekleme miktarı artmış mı yoksa bu hesaplamalarda bir illüzyon mu var, birlikte hesaplayalım.

Şimdi, Sayın Bakan, ben daha yeni, ayağımın tozuyla Ağrı'dan geliyorum, gelmeden önce Ağrı Ozanlar köyünde İbrahim dayının sürüm yaptığı tarlasının başında oturduk, birlikte bir hesap çıkardık; bunu da sizlerle paylaşmak istiyorum burada: Ağrı'da buğday üreticisi -tabii, temel kalemlerden bahsedeceğim- 1 dekar buğday eken çiftçi, 1 dekar alana 8 litre mazot harcar, ortalama 50 kilogram gübre harcar. 1 dekar için hesaplıyorum: Mazot 472 TL, gübre minimum -taban, artı, üst gübre olarak söylüyorum- 1.600 TL; ilaçlama ortalama 200 TL, ekstra bir sorun, bir hastalık çıkmazsa tabii; tohum ortalama 1.170 TL; bunun işçiliği, malzeme tedariki, kırılması, onarılması gibi hesapları da işin içine hiç katmıyorum; 1 dekar buğdayın masrafı 4.042 TL, çiftçinin elde ettiği gelire bakalım: 4.420 TL, çiftçiye burada kalan 378 TL Sayın Bakan. Sizin verdiğiniz toplam desteğe bakıyorum: O çiftçi eğer sertifikalı tohum ekmişse 366 TL veriyorsunuz. Çiftçi 4.042 TL masraf yaptı, sizin verdiğiniz destek 366 TL. Yani siz masrafların yaklaşık yüzde 11'ini destekliyorsunuz, az önceki sorumda anlattığınız gibi öyle yüzde 50'sini falan desteklediğinizi biz maalesef göremiyoruz.

"Sertifikalı tohum" demişken yine bir noktaya değinmek istiyorum. Sertifikalı tohum buğdayının fiyatı 34 bin TL, çiftçi ektiği buğdaydan kendi tohumunu da alamıyor, biliyorsunuz, dolayısıyla her yıl tohuma çiftçi tekrar para ödemek zorunda kalıyor. Bu da maalesef yanlış tarım politikalarınızın bir eseri. Oysaki çiftçi kendi ürününden tohum alabilseydi bir nebze de olsa üretim maliyetini düşürebilecekti.

Burada samimi bir şekilde söylemek istiyorum gerçekten, Destekleme Genel Müdürlüğünüz ve bütün bürokratlarınız burada "Biz mazot ve gübre desteğinin yüzde 50'sini karşılıyoruz." diyorsunuz. Bize 2026 yılında vereceğiniz desteğin içindeki mazot

ve gübre desteğinin ne kadara denk geldiğini burada açıklayın, birlikte öğrenelim. Eğer sizin hesaplamalarınız doğruysa ben eleştirilerimi geri alacağım.

Şimdi, bütün bunlarla soruyorum: Bu destek programları kime göre, neye göre, nasıl yapılıyor, ne baz alınarak hesaplanıyor? Açık söyleyeyim: Destekleme planınız ancak çiftçiliği ve çiftiyi bitirir. Bu tablo karşısında tabii ki gençler çiftçilik yapmak istemez, tabii ki temel göç sebeplerinden biri de geçim sıkıntısı olur, tabii ki sermayedarlara pay edilen bütçeler için üreticiler isyan eder. Kendi yaşadığım coğrafya için söyleyeyim: Totalde yaklaşımlarınız çok açık, memleketim Ağrı bilinçli politikalarla yıllardır yoksul ve yoksun bırakılıyor. TİSK'in 2004'teki raporlarına da bakın, 2024'teki raporlarına da bakın; gelişmişlik sırasında hep son iller arasındayız maalesef Sayın Bakan. Bu gelişmişlik sıralamasında aslında 16 ilin kürdistan coğrafyasında toplanması da tesadüf değildir, bunu da belirteyim. Yoksulluk bu halka dayatılıyor. Nüfusun yüzde 70'i-80'i tarımla geçinen illerde, üretim şartlarını zorlaştırmanın başka bir anlamı olamaz. Sonra da tarlasını sürüp ekemeyen çiftçilere de sanki sorumlusu kendileriymiş gibi "Tarlınızı ekimsiz bırakırsanız, iki yıl boş bırakırsanız tarlaları elinizden alır, bir sermayedara toplu kiraya veririm." diyorsunuz. Önümüze sürdüğünüz yeni politikalarınız bunlar maalesef yani Hükümet çözümü, yine garibanın lokmasına göz dikmekte ve sermayedarlara peşkeş çekmekte buluyor.

Sayın Bakan, tüm bunların neticesinde çiftçi borçları çığ gibi büyüyor. Bu yıl itibarıyla 1 trilyon 94 milyarı buldu bu borçlar, bulmaması için de bir sebep yok. Zira, çiftçiler her üretim sezonu başında sudoku çözer gibi sürekli rakamlarla boğuşuyor maalesef. Çiftçi, 2024 yılının desteğini değer kaybede kaybede ancak 2025 yılında aldı; ekim, dikim, bakım, besleme için yaptığı giderleri borçlanarak ancak yapabildi yani tohumcuya borçlu bu çiftçi, gübreceye borçlu bu çiftçi, yemciye borçlu, veterinerlere borçlu, dolayısıyla bankalara borçlu Sayın Bakan. Yemden gübreğe yıllık fiyat artış oranları yüzde 40 ile yüzde 90 arasında değişiyor. Yani enflasyon artıyor, fiyatlar uçuyor ama sizin ödemesini sonraki yıla bıraktığınız destek rakamları ancak yüzde 17 artışla birlikte ödenebiliyor.

Şimdi, gelelim hayvancılık sorunlarına. Sayın Bakan, siz hiç tarlada çalıştınız mı, hiç hayvancılık yaptınız mı, bilmiyorum; yıllık borç harçla, dünya kadar emekle ortaya ancak çıkarılabilmiş bir ürünün, zirai donla ya da bakteriyel, viral bir hastalıkla -şap gibi- yok olup gitmesi ne demek bilir misiniz? Şimdi şunu söyleyeyim: Damdan düşenin hâlimden anlamak için illa ki damdan düşmeye gerek yok, onu söyleyeyim. Hayvancılığa verilen destekler miktar olarak artsa da hayvancılığın tarımsal destekleme bütçesinden aldığı pay her yıl sürekli azalıyor. Rakamlar ortada: Hayvancılığın tarımsal destekleme bütçesinden aldığı pay 2023'te yüzde 24,2 seviyesinde, 2025'te yüzde 20,1 seviyesine düşeceğini öngörüyorsunuz zaten. Süt ucuz olduğu için süt inekleri hâlâ kesime gidiyor maalesef. Bakın, yıllık buzağı ölümleri hayvan varlığının yüzde 10'u. Bu yaklaşık olarak ortalama 547 bin buzağı kaybı demek yani 2024 yılında planlanan 600 bin hayvan ithalat rakamına yakın bir buzağı kaybı var. Bu buzağı kayıplarının, buzağı ölümlerinin önüne geçerseniz aslında ithalata da gerek kalmayacak. Yine, şap hastalığından onlarca ille birlikte özellikle Ardahan ve Kars'ta hayvancılık âdeta yok oldu. Gelip yerinde görmeniz, çiftçiyle empati kurmaya yeterli olacaktır, dolayısıyla tarım politikalarında noksanlıkları görmek ve öngörülerle harekete geçmek daha kolay olacaktır. Bu sebeple planlamaları daha öngörülü yapmanız; en az önümüzdeki otuz yılı, elli yılı kapsayacak şekilde gerçekçi planlayabilmeniz gerekir. Bunun için ekolojik kırımların derhâl önüne geçilmesi gerektiğini bilmeli, ona göre, su politikası dâhil tüm politikalarınızı revize etmelisiniz. Misal, tarım sigortası -az önce de değinildi- bir avuç sermayedarın gelir kapısı ya da rant kapısı olmaktan çıkarılıp çiftçiye gönül rahatlığıyla üretim yapabileceği bir zemin için düzenlenmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayın.

Bir dakika söz veriyorum.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Sigorta, her çiftçinin rahatlıkla yapabileceği bir hâle getirilmelidir. Ülkede üretimi artırmanın temel şartlarından biri, çiftçinin "ya don olursa, ya dolu yağarsa, ya herhangi bir şap hastalığı ya da pandemik bir hastalık peyda olursa" gibi endişelerinin önüne geçip güvence vermektir. Yani çiftçinin mağdur edilmemesi garantisini verebilmekten geçer.

Bir başka mesele: "Gıda güvenliği kırmızı çizgimiz." dediniz, hiç zannetmiyorum. Geçtiğimiz günlerde Artvin sınır kapısında 6.100 kilogram pestisitli mandalina imha edildi, videoları yayınlandı. Bu, video övünülecek bir video değildi Sayın Bakan. Buradan şu sonuca varmak gerekir aslında: "Sınır kapısında olduğu için tespit edilen bir pestisit acaba pazarlarda, manavlarda, reyonlarda durumu nedir, kalıntı oranları ne seviyededir?" deyip peşine düşülmesi gereken bir tablodur.

Sayın Bakan, daha önce de defalarca dile getirdik; tarım ilaçları Türkiye'de rastgele, mühendis dışı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Tamamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Hemen bitirin, mikrofonu açmıyoruz zaten.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Az kaldı.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Hemen selamlayın lütfen.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Şu kısma değineyim o zaman. Mühendis dışında kimyasallara...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Demir, bitirin siz konuşmanızı hemen ama selamlama için müsaade ediyoruz.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Teşekkür ediyorum.

Tarım ilaçları bu ülkede öyle rastgele herkes tarafından satılacak ürünler değil. Bu konuda gerçekten hassas ve dikkatli davranmanız gerekir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Oturum Başkanı Orhan Erdem'in, Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Demir, bunu hep uyarıyoruz. Sayın Sözcünüz Oluç Bey de düzeltmesini yapıyor ama konuşmanızı kesmemek için bölmedim, "Kürt coğrafyası" tabirini kullandınız. Anayasa'mızın 126'ncı maddesi "Türkiye merkezî idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır." der. Anayasa'nın 3'üncü maddesi de devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğunu belirtir.

Bunu belirtmek istedim.

Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Oturum Başkanı Orhan Erdem'in Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Bakanlığın 2026 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de tutanaklara girsin diye çok kısa bir şey söylemek istiyorum. Sizin yaptığınız uyarı açısından Anayasa'nın 3'üncü maddesiyle ilgili herhangi bir tartışmamız yoktur dolayısıyla buna ilişkin bir ifademiz olmamıştır bugüne kadar ama zaman zaman bizim konuşmacılarımızın kullandığı "Kürt coğrafyası" "kürdistan coğrafyası" gibi kavramlar esas itibarıyla tarihsel, coğrafi, kültürel, sosyolojik özellikleri anlatmak içindir ve tarihte de bu kavramların birçok zamanda çokça kullanıldığını biliyoruz. Bu konuda da zaten daha evvel ben Komisyonunda da çeşitli konuşmalar yapmıştım, onu tekrar belirtmek istedim tutanaklara girmesi için.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Tarım ve Orman Bakanlığı (Devam)

b) Orman Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Su Enstitüsü (Devam)

d) Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü (Devam)

e) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (Devam)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İkinci konuşmacı İbrahim Akın.

Buyurun.

Süreniz on dakika.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bugün üzerinde konuştuğumuz bütçe yalnızca bir mali plan bütçesi değil aynı zamanda ülkemizin topraklarının, suyunun, meralarının ve ormanlarının geleceğini belirleyen bir politik tercih setidir.

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi sadece tarımsal ürünlerle ilgili değildir. Bu bütçe aynı zamanda ülkemizin su güvenliğiyle, halkın sağlığıyla, kırsal geleceğiyle, iklim krizi mücadelesiyle ve en önemlisi gıda egemenliğimizle doğrudan ilişkilidir. Bugün yaptığımız tercihlerin bedelini gelecek kuşaklar ödeyecek. Bu nedenle, Tarım Bakanlığı bütçesinin iklim kriziyle uyumlu, düşük karbonlu, ekosistem temelli bir tarım modeliyle yönetilmesi bir zorunluluktur. Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesini görüşürken bütününden ve özellikle önümüzdeki on yılın kritik başlıklarından birkaçını sizlerle paylaşmak istiyorum. Bunlar; gıda güvenliği, sanayi tipi tarım ve hayvancılık sonuçları, ormanlar ve yangınlarla ilgili olacak.

Sayın Bakan, şunu baştan belirtmem gerekir ki gıda güvenliği ancak ekosistemin güvenliğiyle mümkündür. Ekosistemin güvenliği olmadan hiçbir bütçe sürdürülebilir bir bütçe değildir. Gıda güvenliği konusunda Bakanlığınızın sürekli yenilediği "Sorun yok." söylemi sahadaki gerçeklikle örtüşmemektedir maalesef. Unutmayalım ki gıda güvenliği teknik bir analiz meselesi değil, doğrudan yoksulluk ve eşitsizlikle ilgilidir. Gıda güvenliğini yalnızca rekolte veya fiyat istikrarı üzerinden ele alamayız; gıda erişimi, besin değeri ve en önemlisi sürdürülebilir üretimin kapasitesiyle ilgilidir. Gıda güvenliği konusunda Türkiye'de kırılma artmış durumdadır çünkü kuraklık ve su sıkıntısı büyüyor, toprağın organik maddesi azalıyor, erozyon yüzde 59'a varmış durumda, tarımsal girdiler ve özellikle yem ürünleri dışa bağımlılık olarak yükselmektedir. Pestisit sorunları büyüyerek can almaya devam etmektedir. Denetim, kontrol ve eğitim eksikliği tüm bu sorunları daha da büyümeye sebep olmaktadır. Küçük üretici ayakta kalmakta zorlanmaktadır. Bu tablo vahimdir Sayın Bakan. Bir ülke sağlıklı gıdayı kendi topraklarında üretemiyorsa, ekosistemleri çürütüyorsa, üretici sistemin dışına itiliyor ve halk ile şirketler arasında sıkıştırılıyorsa bunlar geleceğimiz bakımından bir tehlikedir.

Gıda güvenliği demişken, Bakanlığınızın sayfasında ihraç edip de gümrüklerden geri dönen narenciyelerin imhası kelimenin tam anlamıyla bir felaket gösterisidir, tüketicinin can güvenliğinin ikinci plana itildiğini göstermektedir. Nereden bakarsanız sorundur. Zira, o gömme hâli, plastik bir kasanın ve aynı zamanda zehirli maddenin, tabiri caizse motorlarla, traktörlerle gömülmesi gerçekten bu ülke için vahimdir. Tavsiyem, Bakanlığın sitesindeki bu gösterinin kaldırılması Türkiye için hayırlıdır. Dolayısıyla, aslında aynı zamanda sadece gömdüğünüz değil, gömmediğiniz binlerce tonluk narenciyenin halkımız tarafından nasıl yenildiğini de göstermektedir. Türkiye'nin tarım ürünlerini kullanırken pestisitlerin büyük bölümünün hem ABD'de hem de uluslararası sağlık otoriteleri tarafından yüksek riskli ve yasaklı olduğu bilinmektedir ve bunların ilk pazarda kullanılmaya devam ettiği herkes tarafından da görülmektedir. Bizim önerimiz: Bakanlık bu konuda açık ve şeffaf olmalı, vekillerimizin sorularına cevap vermeli, cevapsız kalan

sorularımız da bu açıdan sorgulanmalıdır. Bugün Komisyonda gördüğümüz bu bütçe Türkiye'nin gıda güvenliği sorununun çözümünü üretmekten çok uzaktadır.

Evet, sanayi tipi tarım ekosistemi etkisiyle ilgili sözlerimi söylemek istiyorum, değineceğim diğer bir konu ise gerçekten hayvancılık meselesidir.

Sayın Bakan, bütçede en önemli kaynakları ayırdığınız sanayi tipi tarım modeli Türkiye'nin hem ekolojik hem de ekonomik açıdan büyük yük altına girdiğini göstermektedir. Topraklarımızın organik madde oranı giderek düşüyor, birçok bölgede bu oran yüzde 1'lerin altına inmiş durumda. 2025 yılında Ege ve Akdeniz'de yaşanan kuraklık sulama ihtiyacını olağanüstü artırdı ve su varlıklarımız üzerindeki baskıyı zirveye çıkardı. Sanayi tipi tarım modeli küçük üreticiyi de sistem dışına itiyor. 2025 yılı çiftçi sayısı kayıtlarına göre 450 bin civarında çiftçi maalesef üretim dışına itilmiştir. Borçluluk oranının artması, genç nüfusun tarımdan uzaklaşması gerçekleşmiştir.

Sayın Bakan, getirdiğiniz bütçede hayvancılık kelimesinin önemli kelimelerinden birisini yoğunlaştırmıştır. "Endüstriyel hayvancılık modelleri teşvikler üzerinde ilerlemektedir." görüşleriniz. Sanayi tipi tarım hayvancılığının yarattığı en büyük sorunlardan biri sera gazı emisyonunun artmasından kaynaklanmaktadır. Unutmayalım ki tarım ve hayvancılık politikaları, aynı zamanda iklim politikalarının temel parçasıdır.

Sayın Bakan, Mecliste en son geçen İklim Kanunu, 7554 sayılı torba Kanun da sizin alanınıza çok girmesine rağmen Sanayi Bakanlığı üzerinden çıkmıştır. Bu kanun Türkiye'nin her tarafında tarımı, merayı, ormanları öldürmektedir ancak ne Tarım Komisyonu ne de Tarım Bakanlığı bununla ilgili herhangi bir tutum almamıştır. Dolayısıyla bakanlar arasında herhangi bir eşgüdüm, uyum olmadığı gözükmektedir. Şimdi, bu bütçe belgelerinde ne metan azaltımı için özel bir kalem görüyoruz ne de ithalatın azaltılmasına dönük herhangi bir yapısal dönüşüm planını görüyoruz. Unutmayalım ki sanayi tipi tarım, hayvancılık faaliyetleri iklim krizini derinleştiren en önemli faktörlerden biridir. Çünkü sanayi tipi üretim yüksek sera gazı salımına yol açar, yoğun gübre ve pestisit kullanımını gerekli hâle getirir, toprağın organik maddenin azalmasına neden olur, ormansızlaştırmanın etkisini artırır, su tüketiminin artışına yol açar, su ve toprak kirliliği oluşturur, biyoçeşitlilik kaybını oluşturuyor ve ekolojik dengeyi yok sayan, ekolojiyi ve doğayı hesaba katmayan sanayi tipi tarımın faaliyeti ekosistem dengesini daha fazla bozuyor.

Sanayi tipi tarım, üreticisi için de ciddi bir sorun yaratmaya devam ediyor çünkü maliyet bağımlılığı oluşturuyor, borç yükünü artırıyor, kırsal yoksullaşma derinleşiyor, pazar baskısı büyüyor, toprakların verimsizleşmesine yol açıyor, üretim risklerini artırıyor, kooperatiflerin zayıflamasına neden oluyor, hayvancılık ve yem bağımlılığını beraberinde getiriyor, gelirin büyük bir kısmını şirketlere peşkeş çekmekten başka bir işe de yaramıyor. Bu gidişatı durdurmak için gerekli olan şey, daha fazla kimyasal, daha fazla teknoloji ya da fazla şirket yatırımı değildir Sayın Bakan; topraklarla uyumlu, yerel bilgiye dayalı, kooperatifleşmeyi ve topluluk destekli tarım güçlerinin bir dönüşümdür. Ancak bu bütçede bunun izlerini görmek mümkün değildir.

Evet, başka bir konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Orman yangınları konusunda Sayın Bakan, verdiğiniz bilgiler bizim açımızdan gerçeklikle alakalı değildir. 2025 yılında Türkiye ormanları için ağır bir yıl olduğu kayıtlara geçmiştir. Bu yıl 6.800 yangın belirtilmiştir ve bu yangınlarda 80 milyon hektar alanın yangınlarda kaybedildiği gözükmektedir. Özellikle temmuz ve ağustos aylarında sıcaklıkların 45 dereceyi geçtiğini, Ege ve Akdeniz'de yangın risklerin kritik seviyeye ulaştığını biliyoruz. İzmir'de Menderes'te, Torbalı'da, Buca'da, çevresinde yangınlar binlerce hektar alanın yanmasına sebep olmuş; Muğla, Antalya, Çanakkale'de günlerce kontrol altına alınamayan büyük yangınlar kayıplara sebep olmuştur. Orman Genel Müdürlüğü 2025'te cumhuriyet tarihinin en büyük hava filosunu kurduğunu söyleyerek bununla övünüyor ancak buna rağmen yangında 2020'ye göre 4 kat daha fazla orman kaybedildiği tespitleri yine aynı şekilde var. Rakamlar ayrıca bu gerçekleri yalanlıyor. Bakanlık hava filosunun olmasının yangınları önlemeye yeterli olmadığı gözüküyor. Bizim için bu 80 bin hektar ormanın gerçekten yanmış olmasının ekosistemimiz bakımından çok ciddi bir risk olduğunun tekrar altını çizmemiz gerekiyor ve önümüzdeki dönemde bunun çok daha fazlasıyla karşı karşıya kalacağımızı, iklim bozulmasına bağlı olarak buradan ifade etmek isterim.

Ormanlar konusunda diğer bir konu: Gerçek anlamda bir ormansızlaştırma çabasına girildiği gösteriliyor. Devasa büyüklükte, tek bir kalemde, Cumhurbaşkanı'nın imzasıyla 26 milyona yakın hektarın ormansızlaştırıldığı gözüküyor. Bu, açıkçası, verilen rakamlara göre kıyasladığımız zaman, bizim açımızdan kabul edilecek bir gerçek değil, Türkiye ormansızlaştırılmaya devam ettiğini düşünüyoruz.

Sayın Bakan, bakın, bu kış geçecek, yaz sıcaklıkları yeniden başlayacak. Şimdiden uyarıyoruz: Bugün Türkiye'de en az 12,5 milyon hektar ormanın yüksek yangın riskiyle karşı karşıya kaldığı görülüyor. Bilim insanları bu konuyla ilgili uyarıyor, Orman Genel Müdürlüğünü bu konuyla ilgili uyarıyoruz. Size yapılan uyarılara kulaklarınızı tıkamayın; muhalefetin, bilim insanlarının, bu konudaki uzmanların, meslek odalarının ciddi eleştirileri ve önerileri var, bunları dinleyin, ortak akla uygun hareket edin. Ormanlarımızı ancak bu şekilde hareket ederek koruyabiliriz, yoksa -dediğimiz gibi- gerçekten geleceğimiz giderek kararır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakika ek süre veriyorum.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Bu bütçe ormanların korunmasına ne yazık ki izin vermiyor.

Burada bir şeyi daha söylemek isterim; birkaç konu vardı. Maalesef, sizin Bakanlığınızın almış olduğu bir kararla sokak hayvanları bir yıldır katlediliyor; sokakta katliamları görürken ve bunları izlerken vicdanınız sızlıyor mu Sayın Bakan?

Bütçenin şuna hizmet etmelidir diye düşünüyorum: Bugün bütçe, güvenliği ve tarım iklimi direncini güçlendirecek şekilde yeniden yapılanmalıdır; yeni olanaklar gerçekleştirilmeli, karbon tutma kapasitesi artırılmalıdır, agroekolojik ve düşük karbonlu üretim için özel bir teşvik planı gerçekleştirilmelidir. Tarım sektöründe şeffaf ve emisyon envanteri olmadan politika yapılamayacağını ifade etmek isteriz. Bu politikalar, sadece çevresel gereklilikle değil Türkiye'nin ekonomik sürdürülebilirliği ve sosyal istikrarı için zorunludur. Ormanlarımız birer sermaye kalemi olarak takas edilemez. Gıda güvenliği kamu sağlığı meselesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Bu bütçe, çiftçimizin, köylümüzün değil rantın ve talanın bütçesidir. Bütün bu nedenlerle bu bütçeye onay vermemiz mümkün değildir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

İYİ Parti adına iki konuşmacı var; Lütfullah Kayalar ve Burhanettin Kocamaz. Sonrasında bir ara vereceğim ve tekrar YENİ YOL, Milliyetçi Hareket Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi olarak devam edeceğiz.

Sayın Lütfullah Kayalar, süreniz on dakika.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, Çok Değerli Bakan Yardımcıları, Tarım Bakanlığının değerli bürokratları, Komisyonumuzun değerli üyeleri; hepinizi İYİ Parti Grubu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında, Bütçe Plan Komisyonunda bütçemizin, 2026 bütçesinin Tarım ve Orman Bakanlığıyla ilgili bölümünü, bütçesini, Bakanlığın bütçesini görüşüyoruz. Görüştüğümüz bütçe; tabii ki bütçenin bütün kalemleri çok önemli, hepsi ülkemiz için ama bugün bu görüştüğümüz bütçe, Türkiye'de tarımın, dünyada tarımın önemini göz önüne aldığımız zaman gerçekten belki de 2-3 en önemli bütçe içerisinde biri, bana göre birincisi çünkü temel bir sektör, tarım sektörü. Ülkemizde sanayi sektörü ve son dönemlerde teknoloji, dijitalleşmeyle ilgili olan sektörlerde çok büyük ilerlemeler var. Ne olursa olsun, temel sektör, tarım sektörü.

Şimdi burada, Meclis çatısı altında -ifade ettim biraz önce- yetkili komisyon olarak Bütçe Plan Komisyonunda bu bütçe değerlendiriliyor ancak bütçenin buraya gelişine baktığımız zaman, bütçenin takdimini yapan Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanlığı adına da Sayın Cumhurbaşkanı Vekili takdimi yaptı. Bütçenin hazırlanmasına baktığımız zaman -genel bütçeyi ifade ediyorum- geçtiğimiz dönemlerde Maliye Bakanlığı bu konularda ana hazırlayıcı bakanlık olarak yer alırdı ama şimdi bu yeni sistem içerisinde hazırlayıcı Strateji ve Bütçe Daire Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı yönetimi içerisindeki bir daire başkanlığı; asıl belirleyici olan o. Bütçemizle ilgili Maliye Bakanlığının görevi, hemen hemen sadece gelirleri toplamak; baktığımız zaman, onun dışında önemli bir yetkisi kalmamış durumdadır. Dolayısıyla, Mecliste bu bütçe görüşülüyor ama hükümet sistemi içerisinde, baktığımız zaman, Meclisin zaten bu konuda herhangi bir denetimi yok, bunu özellikle ifade etmek istedim çünkü günümüzde Sayın Meclis Başkanı da sık sık anayasa değişikliklerini gündeme getiriyor. Aslında, anayasa değişikliği konusu eğer gündeme gelecek ise -gelsin demiyorum- asıl üzerinde durulması gereken... Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bugünkü Türkiye'nin sorunlarına yeterli çözümü üretmemesi yatmaktadır. Bu bütçenin hazırlanmasında... Biraz önce CHP Grubu adına Sayın Başkan ve değerli konuşmacılar görüşlerini ifade ettiler. Ben birçoğuna katılıyorum, bunu da açıklıkla ifade ediyorum. Ayrıca, DEM PARTİ'den de daha özel olarak, spesifik konularla ilgili de görüşler ifade edildi. Bunların hepsi de ülkemizin gerçekleridir ama önemli olan, bizim üzerinde durmamız gereken: Bu bütçe yapılırken bizim hedefimiz nedir? Sadece Bakanlığın gelip kendisinin hazırlanmasında çok da fazla dahil olmayan bir bütçeyi ve onunla ilgili burada yapılan tenkitleri göğüslemesi meselesi değildir. Bütçemizin tamamının yapılmasında ve özellikle Tarım Bakanlığı bütçesinin yapılmasında bizim bütün benliğimizle, bütün ruhumuzla... Ülke içerisinde önem arz eden konular nedir, öncelikli konular nedir? Bu öncelikli konular içerisinde Tarım Bakanlığına ayrılmış olan bütçe... Ülke içerisinde en fazla nüfus kesimini ilgilendiren "çiftçi" olarak nitelendirdiğimiz... Sadece çiftçi de değildir, bunun içerisinde, bu zincir içerisinde tarlaya ekimden tüketiciye ulaşana kadar, ihracata giden mallarımızın üretimine kadar içinde yer alan milyonlarca insan bulunmaktadır ve bu insanlar içerisinde aslında belki de en sahipsiz olanı çiftçimizdir. Çiftçileri benim nitelendirmem şudur: Gerçekten devletten neredeyse hiçbir şey almadan -maaş anlamında veya destek anlamında- işlerini yaparak, işçilik yaparak... Çünkü kendileri için de bir şey alamıyorlar, işinin işçisi durumundalar ve bir anlamda da sahipsizler.

Buradaki konuşmamda kesinlikle bir siyasi parti tavrı içerisinde konuşmuyorum, bunu bir sefer daha ifade ettim, müsaadenizle ifade edeceğim: Ben 1983'te bu Mecliste olan tek kişiyim. Dolayısıyla, bunun bana yüklediği sorumlulukların farkındayım, bu farkındalık içerisinde konuşuyorum. Bugün Tarım Bakanlığına ayrılmış olan bütçemiz 542 milyar lira, biraz önce Sayın Bakanımız da ifade ettiler. Bu 542 milyar lirayla Türkiye'nin tarım politikaları, çiftçimizin içinde bulunduğu zor durumda, tahıl ekicisinde, buğdayda, mercimekte, nohutta, arpada, sonra, narenciyede, sonra pamukta yani ülkemizde üretilen bütün bu üretimlerle ilgili çalışma yapabilmek ve şu anda dünyadaki ve ülkemizdeki en büyük sorun olan sulamayla ilgili yatırımları yapabilmek, sulamayla ilgili teknolojik gelişmeleri ülkemizin geleceğini düşünerek sadece çiftçimiz değil, çiftçinin yaptığı... Tekrar ifade ediyorum, çiftçi işçilik yapıyor; ücretsiz olarak işçilik yapan çiftçimizin hayatının düzelmesi noktasının ötesinde, onları korumamız ve kollamamız gereğinin ötesinde ülkenin dünyada ortaya çıkmış olan bu kuraklıkla ilgili neler yapabileceği ve dünyadaki son teknolojilerin neler olduğu, ülkemizde bunların nasıl uygulanabileceği... Bunları neredeyse maliyet düşünmeden yapmak mecburiyetimiz var Türkiye Cumhuriyeti olarak eğer geleceğimizi düşünüyorsak, sadece bugünü düşünüyor noktada değilsek. Onun için, ifade ediyorum ki, genel bütçenin ve bakanlık bütçelerinin hazırlanması konusunda bugün yürürlükte olan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bu hazırlanma konusunda fevkalade yetersizdir, gerçekler ile bugünkü yapılan çalışmalar aykırıdır ve özellikle devletin omurgası olan, bürokrasinin omurgası olan müsteşarlıkların kaldırılması, bakanlıklar arasındaki koordinasyonların sağlanması konusunda fevkalade büyük zorluk ortaya getirmiş bulunmaktadır. Mesela, şimdi, burada, tarım politikalarının tespitiyle ilgili tarım şûrası yapılmaktadır, bu sene de yapıldı. Bunların yapılması lazım. 3'üncüsü tahmin ediyorum, 2006'dan sonra 4'üncüsü yapıldı. Bu yapılan tarım şûraları güzeldir, bunların yapılması lazım ama tarım şûralarına baktığımız zaman, şimdi burada yeterli değil vakit, aşağı yukarı aynı gözlemlerle ve aynı düşünce içerisinde genel sorunlar dile getiriliyor, o da güzel bir şeydir fakat orada kalıyor. O yapılan şûraların neticeye ulaşması lazım.

Aynı şekilde, orta vadeli program yayınlanıyor. Orta vadeli programın yayınlanması ve orta vadeli programdaki rakamların gerçekleşmesi noktasında inanılmaz sıkıntılar var çünkü Devlet Planlama Teşkilatı vardı eskiden, o teşkilat kaldırıldı, birlik ve beraberlik bozuldu. Şu anda bütçenin bütünlüğüyle ilgili gerçekten çalışma yapabilecek olan, bütçenin bir anlamda bürokrasi denetimini yapacak olan, onu yönlendirecek olan yapı kökten çökmüş durumdadır. Bu yüzden büyük sıkıntılar ortaya çıkmaktadır. Özellikle tarımda şu anda... Bütün rakamlar verildi, ben arkadaşlarımızın hepsine çok teşekkür ediyorum, onlara değinmemiz de gerekir ama vakit yok şu anda. Burada en önemli konulardan bir örnek vereyim size: Bizim şimdi "Gıda Komitesi" isminde bir komitemiz var. Bu komite de zaman zaman toplantılar yapıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakanım, bir dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Bu komitemiz de toplantılar yapıyor, bu toplantılarda 3 kuruluşumuz var: Maliye Bakanlığı var, Tarım Bakanlığı var ve Merkez Bankası var. Şimdi, Maliye Bakanlığı bu komitenin sekretaryasını götürüyor. Sekretaryasını götürürken Maliye Bakanlığının düşündüğü -ben Maliye Bakanlığı da yaptım- sadece bütçenin gelirleri ve giderleri konusudur. Gelirlerini ve giderlerini denkleştirdiği zaman görevini yapmış olarak addeder kendisini ama şimdi bu gelirler ve giderlerin denkleştirilmesi konusunda siz bütün sıkıntıyı, enflasyonla mücadeleyi çiftçinin sırtına yükleyerek, çiftçinin ürününün bedelini baskı altına alarak, girdi maliyetlerinin tamamını serbest bırakarak, çiftçiyi bir tarafa iterek, kaderine iterek eğer bir denk bütçe yaparsanız bu ülkenin geleceğine ihanettir; lafı bilerek söylüyorum. Bundan vazgeçilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Bir dakika vermenizi özellikle rica ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bitirin çünkü böyle bir usulümüz yok, hemen selamlayın.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Yani burada yapılması gereken, bakınız, 542 milyar lirayla bir sürü sulama var, düşünülen sulamalar var. Bu bütçenin tamamı 542 milyar. Sadece millî gelirden yüzde 1'in ayrılması, çiftçiye destekleme için ayrılması gereken rakam ve o rakamdan yapılan kesinti 10 milyar dolar. Bugüne kadar 2006'da çıkan kanun uygulanmadı ve o uygulanmadan dolayı çiftçinin kaybı bu yıl 10 milyar dolar. Bütçenin tamamı da 542 milyar dolar.

Hayırlı ve uğurlu olsun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kayalar, teşekkür ediyorum.

Sayın Burhanettin Kocamaz, buyurun.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle, bugün Öğretmenler Günü, geçmişte bizzat öğretmenlik yapmış birisi olarak tüm öğretmenlerimizin bu güzel gününü kutluyorum.

Sayın Bakan, orman yangınları konusundaki başarısızlığınıza uzun uzun değinmek istemiyorum. Zira, hiçbir ürettiğiniz bahane ortadaki başarısızlığa çare olmaz. Bu konuda Meclise yangınlar başlamadan verdiğimiz araştırma önergesinin reddedilmiş olması da Cumhuriyet'in bu tür teklifleri ve uyarıları kulak arkasına attığının açık bir delilidir.

Sayın Bakan, tarla ürünleri, buğday, mısır, soya, ayçiçeği üretiminde tarımsal maliyet çok fazla artmış ancak verilen destekler stopaj kesintisinin bile altında kalmış; buğday ve mısır için Toprak Mahsulleri Ofisinin ürün fiyatını geç açıklamasıyla üretici, malını her yıl olduğu gibi tüccarın istediği fiyattan satmak zorunda kalmış, Toprak Mahsulleri Ofisinin destek fiyatından da yararlanamamıştır.

Bölgemizde uygulanan münavebe şartı sebebiyle mısır üretimi de azalmış, bu durum karşısında mısır üreticisi buğday ve soya üretimine yönelmiştir. Bu ürünlerde de sulamada yaşanan rotasyon sebebiyle ürün zamanında ekilemediğinden ve sulanamadığından rekolte kayıpları yaşanmakta, çiftçilerimiz zarar etmektedir.

Yaşanan sorunlar ve yetersiz destekler yüzünden soya ekimi alternatif ürün olmaktan çıkmıştır. Soya desteklerinin artırılması ve böylece, çiftçilerin soya ekimine devam etmesi bir an evvel sağlanmalıdır.

Çukurova'nın beyaz altını olarak bilinen pamuğun ekimi artan maliyetler ve verilen desteklerin yetersiz olması sebebiyle tamamen sıfır noktasına gelmiş, çiftçilerimiz pamuk ekiminden âdeta vazgeçmiştir.

Tarla tarımında yaşanan sıkıntılar ve düşen kazançlar yüzünden çiftçilerimiz tarla tarımından uzaklaşmış, bahçe tarımına yönelmiş ancak orada da aldığınız yüzde 6'lık meyil şartı önlerini kesmiştir. Bu durumun önüne geçilebilmesi için tarla ürünlerinde verilen destekleme miktarının en az 3 katı oranında artırılması ve münavebe şartının kaldırılması gerekmektedir.

Yerli muz, avokado, çilek gibi ithalatı kolaylaştırılan ürünler karşısında tamamen korumasız hâle gelmiştir; bu nedenle, ithal muzda gümrük vergileri geçmişte olduğu gibi yükseltilmelidir. Bu konuda üreticilerimizin yoğun talepleri vardır. İthal muzdaki vergi artışı hem üreticiyi hem de tüketiciyi rahatlatacaktır. Zira, şu an zincir marketler yerli muz üretimini bırakmış, ithal muz satmakta, hatta yerli muz "ithal muz" diyerek pahalı satarak haksız kazançlar elde etmektedir; hatta sadece yerli muz satmak isteyen marketler de üreticiye maliyetlerin çok altında fiyat teklif etmektedir. Ayrıca, muz üretimi için yeni sera yapımına verilen sübvansiyonlu kredi ve modernizasyon kredisi kaldırılmış, üretici eskiyen naylonunu ve demirini değiştiremez hâle gelmiştir; bu nedenle, Ziraat Bankasının eskiden vermiş olduğu modernizasyon kredisi üreticileri koruyacak şekilde tekrardan aktif hâle gelmelidir.

Sübvansiyonlu krediler avokado üreticilerimiz açısından da büyük önem arz etmektedir. Bölgemizde avokado üretimi ciddi seviyelere ulaşmış, sorumsuzca yapılan çilek ve avokado ithalatı da yerli üreticiye çok önemli zararlar vermiştir.

Sayın Bakan, bölgemizde turfanda ürünler başta olmak üzere her türlü sebze ürünü ağırlıklı olarak seralarda ve açık alanlarda yapılmaktadır. Üretim esnasında başta fide maliyeti çok büyük bir girdi kaynağı oluşturmaktadır. Fidelerdeki KDV oranının yüzde 1'e düşürülmesi ve sera naylonu fiyatlarının denetim altına alınması gerekmektedir.

Ayrıca, aracı, ürünü çiftçiden düşük fiyatlarla alarak, ürün üzerine çok fazla kâr payı ekleyerek tüketiciye ulaştırmaktadır. Bunun yanında, çiftçiye, ürettiği ürünü asgari kâr oranında satmasına karşın alıcı tarafından uzun vadeli çekle ödeme yapılmakta; ödeme günü geldiğinde çoğunlukla da verilen çekler karşılıksız çıkmaktadır. Bu nedenle, mağduriyet yaşanmaması için bankaların çek verme sistemi teminat altına alınmalı ve kişilerin verdiği çeklerden bankalar da sorumlu olmalıdır.

Üzüm üretiminde yaşanan en önemli sorun: Suma fabrikalarının belirledikleri fiyatların çok düşük kalması sofralık üzümün satış fiyatına etki etmekte ve ürün fiyatını düşürmektedir. Bu konuda bölgede yeterli tesislerin kurulması, taban fiyatlarının Bakanlık tarafından belirlenmesi gerekmektedir.

Yapılan yüksek zamlar yüzünden mazot ve gübre tarımsal üretimin en pahalı girdilerinden biri hâline gelmiştir. Çiftçilere yetersiz destekler yerine ÇKS sistemine kaydı olan çiftçilere arazi büyüklüğünde ÖTV'siz mazot ve KDV indirimli gübre sağlanmalıdır.

Hazine arazileri ve orman vasfını kaybetmiş alanlar ile hayvancılığın olmadığı yerlerde mera arazileri tarımsal kullanıma açılmalı ve kullanıcı üreticilere gerekirse tarımda kullanmak şartıyla devir yapılmalıdır.

TARSİM'de yaşanan en büyük mağduriyet poliçe kesen özel firmalar ve bankaların yüksek kâr marjıyla çalışmaları ve poliçe fiyatlarının yüksek tutulmasıdır. TARSİM kapsamında olan ürünlerde güncel fiyatlar maalesef doğru olarak belirlenememektedir. Her yıl güncel satış fiyatlarının belirlenebilmesi için ziraat odaları, ilçe tarım müdürlükleri ve hal müdürlüklerinden fiyat istenerek, alt ve üst sınırlar tespit edilerek fiyatlar belirlenmelidir.

Poliçeler dolu, don, sel başta olmak üzere başka mücbir sebeplerle bir bütün olarak değerlendirilmeli, sisteme de o şekilde girilmelidir.

TARSİM 2025 yılında bölgemizde yaşanan don felaketini baz alarak poliçe fiyatlarını yüzde 140 artırmıştır; bu durum çiftçinin ürününü sigortalatma şansını azaltmış, mevcut maliyetlerinin üzerine yeni maliyetler yansıtmıştır.

Sayın Bakan, çiftçimiz banka kredilerine ulaşım konusunda da büyük sorunlar yaşamaktadır. Ürün girdi maliyetleri her yıl artmasına rağmen Ziraat Bankası üç yıldır kredilerde ürün maliyetini sabit tutmaktadır. Verilen kredi tutarları çiftçi maliyetini karşılayamaz duruma gelmiş ve kredi yetersiz kalmıştır. Kredi limitlerinin de girdi artışları oranında artırılması gerekmektedir. Bu kapsamda, Tarım Kredi ve Ziraat Bankası tarafından verilen 300 bin TL faizsiz destek kredisi güncellenerek günümüz şartlarına uygun hâle getirilmelidir. Ayrıca, Ziraat Bankası ekipman kredisi de hâlen 250 bin TL'dir. Bu fiyata piyasada ekipman kalmamıştır; bu nedenle de bu oran en az 1 milyon TL'ye yükseltilmelidir.

Sayın Bakan, çiftçiden alınan sulama ücretleri zaten yüksek iken bölgedeki sulama ücretleri bir de yüzde 85 oranında artırılmıştır. Su rotasyonu sebebiyle istenildiğinde sulama yapılamamaktadır. Bu yıl mısır için 5 sulamaya kadar normal sulama ücreti alınmış, 6 ve 7'nci sulamalarda ise sulama ücreti üzerine yüzde 35 zam yapılmıştır. Sulama fiyatı artış oranı ile ürün fiyatlarının birlikte değerlendirilerek paralel oranda olması sağlanmalıdır. Sulama ücretleri yıl bazındaki artış oranlarının Toprak Mahsulleri Ofisinin ürün taban fiyatlarındaki artış oranında belirlenmesi maliyet açısından şarttır. Ayrıca, şu anda yeterli olmayan kapalı su kanallarına ilaveten açık sulama kanalları revize edilmeli, gerekli yatırımlar yapılmalı, su krizinin yaşandığı ülkemizde acilen basınçlı ve kapalı sulama sistemine geçirmelidir; böylece, su kayıpları önlenmeli, daha verimli, daha az masrafla sulama yapılabilir.

Sayın Bakan, tarımda yaşanan en önemli sorunlardan biri de işçi ücretleri olup bu durum işçi ile üreticiyi karşı karşıya getirmektedir. Tarım işçisi yevmiyeleri her bölgede farklı uygulanmakta ve fiyat artışları keyfi olarak belirlenmektedir. İşçilerin yıl içerisinde kendi aralarında aldıkları kararlarla fiyat artırması ve talep ettikleri rakamın verilmemesi hâlinde çalışmayarak işi bırakmaları ürünün tarlada kalmasına sebebiyet vermektedir; bu nedenle, tarım işçilerinin yevmiyeleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının belirlediği fiyat üzerinden yapılmalı ve resmî olarak açıklanmalıdır, tek bir kurum tarafından belirlenen fiyatlara dayanarak tüm işçiler aynı hak ve şartlarda çalıştırılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen, bir dakika...

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Tüm bu sebeplerden dolayı gençler çiftçilik yapmak istememekte, şehirlerde asgari ücretle iş aramakta, rençperlik yaş ortalaması her geçen gün daha da yükselmektedir. Ayrıca, gençler bu işi benimsemediği ve üretici zarar ettiği için her yıl arazisinin bir kısmını satmakta, araziler hızla el değiştirmekte; avukat, doktor, mühendis, iş adamı gibi asıl işi çiftçilik olmayan kişiler tarafından değerinin çok çok altında alınmaktadır.

Sayın Bakan, ülkemizde tarım ve hayvancılığın gelişmesi açısından ziraat mühendisi ve veteriner hekim istihdamına öncelik verilmeli, her köye veya yakın üç beş köye bu meslek kollarından bir atama yapılmalı, böylece tarım ve hayvancılık alanında verim artırılmalıdır diyor, Bakanlığın bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri; Sayın Bakanımız, milletvekillerimiz, Bakan Yardımcılarımız, kurum başkanlarımız ve genel müdürlerimiz için F Blok Tören Salonu'nda -ara salonda- yemek hazırlığımız olacak, diğer bürokrat ve katılımcılar için alt kattaki Üyeler Üst Lokantası'nda yemek ikramı olacaktır.

Görüşmelere 14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.51

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 14.33

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

---0---

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 20'nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

YENİ YOL Partisinden Sayın Şerafettin Kılıç...

Sayın Kılıç, buyurun.

On dakika süreniz var.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları, kıymetli basın mensupları, kıymetli misafirler; Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 yılı bütçesini konuştuğumuz toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bu vesileyle siz değerli katılımcıları ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, 24 Kasım 2025 Pazartesi, Öğretmenler Günü. Her birimizin yaşamına dokunan bir öğretmeni mutlaka vardır, onlar elleri öpülesi değerlerimizdir. Geleceği inşa eden öğretmenlerimizin emekleri kutsaldır ve hepimiz için hayati önem taşımaktadır. Bugün, öğretmenlik mesleği hiç olmadığı kadar örselenmiş, öğretmenler türlü zorluklarla baş başa bırakılmıştır. Onların sesi olmak bugün sahip olduğumuz statüyü borçlu olduğumuz öğretmenlerimize karşı ana vazifemizdir. Hayatımızın odak noktasında olan, geleceğimizin mimarları bütün öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Sayın Başkan, değerli hazırun; 2026 bütçe görüşmelerinin Komisyon süreçlerini takip ediyoruz, yürütme adına yapılan sunumların genelde aynı özellikleri taşıdığını görüyoruz. Yapılanlar kalem kalem ve çoğu zaman etrafı süslenerek uzun uzun anlatılıyor ancak bu sunumlarda öz eleştiri bulmak zor. Hâlbuki, bütçe görüşmeleri, hesabın kitabın masaya yatırıldığı, eksiklerin ifade edildiği ve giderilmesi adına yapılacakların müzakere edildiği toplantılardır. Eğer siz yaptıklarınız kadar yapmadıklarınızı, yapamadıklarınızı da ifade etmezseniz burada milletin yararına bir neticenin çıkması zor olur. Siz iktidarsınız; kaynakları siz kullanıyor, siz paylaşıyor, siz yönlendiriyorsunuz.

Tarım ve Orman Bakanlığımız özelinde yapmanız gerektiği hâlde yapmadıklarınızı, müsaadenizle, birkaç maddeyle ifade ettikten sonra detaylara geçeceğim.

Üreticiyi borçtan ve bankalara mahkûmiyetten kurtaramadınız, aksine borçları katlanıyor. Birçok temel gıda ürününde dışa bağımlılığı bitiremediniz, tam tersine bağımlılık artıyor. Gıda enflasyonunda dünyada 1'inci sıradayız, enflasyonu düşüremiyorsunuz. Çiftçiyi don ve kuraklık gibi afetlerden koruyacak bir sigorta sistemi hâlen kuramadınız. Üretim maliyetlerini düşüremiyorsunuz. Kırmızı ette ithalatta birlikte fiyatlar da artıyor, hayvan varlığımız azalıyor. Ziraat mühendisi, veteriner hekim, gıda mühendisi gibi uzmanların istihdamı konusuna hâlen kayıtsız kalıyorsunuz, istihdam son derece yetersiz. Tarım ve hayvancılık alanında teknolojinin kullanımı, modern üretim tesisi sayısı ve dağılımı konusunda ciddi eksiklikler var. Çiftçiye kanunen verilmesi zorunlu destek miktarını hiçbir yılda eksiksiz ödemediniz. Şap hastalığı ülkeyi kasıp kavururken kontrol altına alamadınız, çözümü hayvan ticaretini yasaklamakta aradınız ancak o da fayda etmedi. Orman yangınları her yaz daha fazla ormanımızı yok ediyor, orman varlığımız sadece kâğıt üstünde artıyor gibi gösteriliyor. Maddeleri sıralamaya devam edersem biliyorum ki sürem yetmeyecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada zannedildiği gibi sadece Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesini, rakamları ve istatistikleri konuşmuyoruz, aynı zamanda Türkiye'nin bugününü ve geleceğini doğrudan ilgilendiren ana meseleleri müzakere ediyoruz. Tarım, hayvancılık ve orman bağlamında tarımsal üretim, gıda güvenliği, gıda enflasyonu, orman varlığı gibi başlıklar bugün ve geleceği şekillendirecek ana meselelerdir. Bu sebeple, sadece rakamlar üzerinden değil aynı zamanda bu alanları mevcut yapısal şartlarıyla birlikte değerlendirmek mecburiyetindeyiz. Rakamlar önemlidir ve birçok şeyi ifade eder ama çoğu şeyi de gizler. Örneğin, adil paylaşılan 1 milyon Türk lirası, sadece bir kişinin cebine giren 1 milyar Türk lirasından daha yararlı ve katma değeri daha yüksektir. Ekonomimiz görece büyüyor ama kime büyüyor? Bu büyümeden vatandaş pay alabiliyor mu, alamıyor mu? Paylaşımında adalet var mı yok mu? Mesela, bütçeden faize ödenen para ne kadar, çiftçiye ödenen destek ne kadar? Üreticilerimiz bankalar gibi kâr edebiliyor mu? Bu soruların cevaplarını yani gerçekleri rakamlarla örtebilirsiniz ancak sonuçları ortadadır. Bugün yaşadıklarımız, ifade ettiğiniz rakamların sadece kâğıt üzerinde kaldığının en açık göstergesidir; kaldı ki ifade ettiğiniz çoğu rakam bile olması gerekenin çok altında. Tarım Kanunu diyor ki: "Tarıma ayrılacak kaynak millî gelirin en az yüzde 1'i olacak." Bu, devlet ile çiftçi arasındaki yazılı sözleşmedir; lütuf değil, sadaka değil, bu iktidarın keyfi tercihi hiç değil. 2026 yılı için bu en az 770 milyar lira demektir, önümüze gelen teklifte ise tarımsal destekler 168 milyar lirada kalmıştır yani kanunun öngördüğü seviyenin dörtte 1'i bile yok. Açık konuşalım: İktidar kendi çıkardığı kanuna uymuyorsa çiftçilerimize nasıl "Devlete güven." diyebiliriz?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi gelin, sahaya bakalım. Mazotun litre fiyatı 60 lirayı geçmiş, gübre bir yılda 2 katına çıkmış, elektrik faturası yüzünden sulama birlikleri çiftçiyi icraya vermekle tehdit ediyor. Çiftçinin bankalara olan borcu bir yılda 784 milyardan 1 trilyon 81 milyar liraya çıkmış. Traktörleri icradan kurtarmak için köyde gece gündüz nöbet tutan insanlar var. Eskiden traktörünü düğün konvoyunun başına koyan çiftçi bugün traktörünü avluya değil, avlunun arkasına saklıyor ya hacze gelirlerse diye. Bir de üstüne yeni bir karar getiriyorsunuz; SGK borcu olan, vergi borcu olan çiftçi sübvansiyonlu kredi alamayacak. Üretici "Benim SGK borcum tembellikten değil; mazot ile gübre yarışa girdi, hangisini ödeyeceğimi şaşırdım." diyor. Siz böyle bir üreticiye "Borcun var, kredi yok." dediğiniz anda aslında şunu söylüyorsunuz: "Sen üretme, sen tarlayı bırak, sen ahır kapat." Bu, tarımı yönetmek değil, tarımdan vazgeçmektir. Borcu olan çiftçiyi sistemin dışına itmek yerine borcu yeniden yapılandırmak, faizi silmek, gecikme cezasını kaldırmak gerekiyor.

Üretim cephesine baktığımızda tablo daha da ağır. 2025 yılında meyve üretimi toplamda yüzde 30'un üzerinde düştü. Kirazda, kayısıda, bazı bölgelerde yüzde 70'e varan kayıplar yaşandı. Buğday üretimi 20,8 milyondan 17,9 milyon tona geriledi. Arpa yüzde 25'ten fazla düştü, kırmızı mercimek neredeyse yarıya indi. Ayçiçeği üretimi çift haneli oranlarla azaldı. Üretimdeki bu düşüşü sadece zirai donu ve kuraklığa bağlamak asıl sorundan kaçmaktır. İşin gerçeği, Hazine Bakanımız bile gıda enflasyonunun sebebi olarak zirai donu gösteriyorsa pekâlâ sizler de köşeye sıkışınca zirai don ve kuraklık diyeceksiniz ancak şunu ifade edelim ki geçtiğimiz ekim ayında fiyatı en çok artan yumurta, tavuk eti, taze sebze ve alkolsüz içecekler gibi ürünlerin nasıl ki zirai donla alakası yoksa mazotun 60 lirayı geçmesi de zirai don veya kuraklık sebebiyle olmamıştır. Bu nedenle bahanelere sığınmak yerine eldeki imkânları nasıl kullandığımızı, yapabilecekken yapılmayanlara odaklanmamız çok daha faydalı olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; devletin bütün kademelerinde esas alınması gereken en önemli ilke liyakat ilkesidir. İşi ehline vermezsek yapılan işten verim bekleyemeyiz. Dolayısıyla, Tarım ve Orman Bakanlığımız için de liyakat ilkesi olmazsa olmazımızdır. Ancak ne yazık ki alanında uzman personel istihdamı rakamlarına baktığımızda bu ilkeye uygun hareket edilmediğini görüyoruz. 2025 yılında ziraat mühendisleri için 18, veteriner hekimler için 41, gıda mühendisleri için ise sadece 7 kişilik istihdam kontenjanı açılmıştır. Hastalık var ama veteriner hekim istihdamı yok, çiftçi yalnız ama ziraat mühendisi alımı yok, gıda zehirlenmeleri almış başını gitmiş, tağşiş ürünler raflarda ancak gıda mühendisi alımı neredeyse yok. Sayın Bakanım, bu komik istihdam rakamlarını lütfen gözden geçirin. Alanında uzman personel istihdamı için en kısa zamanda somut adımlar atmanızı bekliyoruz. İşi ehline vermediğiniz sürece sorunları çözemezsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süreniz doldu, bir dakika ilave veriyorum.

Buyurun.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Sayın Başkan, Değerli Bakanım; tarım ve hayvancılık bu ülkenin stratejik alanlarından biridir ve bugün ağır bir krizden geçmektedir ama bu kriz kader değildir. Bu kriz yanlış tercihlerle, eksik uygulamalarla, ertelenen kararlarla büyümüş bir krizdir, çözümünü de vardır, ne yapmamız gerektiği aslında bellidir: Tarımsal destekleri kanununun zorunlu kıldığı gibi millî gelirin en az yüzde 1'ine çıkarmak. Destekleri çiftçinin ekim kararını alırken görebileceği şekilde, zamanında ve açıklıkla ilan etmek. Çiftçiyi borcun içine boğmak yerine maliyetlerini düşürmek. İthalata değil yerli üretime yapılan bir gıda politikası kurmak. Hayvancılığı şap gibi hastalıklara, yem gibi dışa bağımlı girdilere teslim etmek yerine güçlü bir biyogüvenlik ve yem egemenliği stratejisiyle yeniden ayağa kaldırmak. Et ve Süt Kurumunu ve benzeri yapıları gerçekten kamucu, gerçekten düzenleyici kurumlara dönüştürmek. Gençleri tarımın dışına itmek yerine tarımın öznesi yapmak. Ormanları sadece yaz aylarında yanarken hatırlamak yerine yıl boyu korumak ve güçlendirmek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz Sayın Kılıç.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Efendim, bir dakika daha alabilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Verdim, bakın Sayın Bilici bekliyor şimdi, hazırlık yaptı.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Peki efendim, teşekkür ediyorum, bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Biz teşekkür ediyoruz.

Sayın Bilici, buyurun lütfen.

MUSTAFA BİLİCİ (İzmir) - Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokrat arkadaşlarımız, değerli basın mensupları; hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Bugün Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesini ele alırken üreticinin tarlada kalabilmesini, tüketicinin mutfağındaki fiyatları ve kamu kaynağının en verimli nasıl kullanılacağını birlikte düşünmemiz gerektiğine inanıyorum.

Değerli arkadaşlar, bu Komisyonda her sene tekrarlanan bir hususu bir defa da ben dile getirmek istiyorum: Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi, tarıma ayrılacak kaynağın gayrisafi yurt içi hasılanın en az yüzde 1'i olması gerektiğini açıkça bize söylüyor. 2026 yılı açısından ödenmesi gereken destek 770 milyar TL'ye karşılık geliyor. Peki, ödenecek destek tutarı ne? 168 milyar TL. Yüzde 1'lik oran gerçekleşti mi? Maalesef 0,22'de kaldı. Bu farkı kapatmadığımız sürece ne üretim maliyetlerindeki baskıyı hafifletebiliriz ne de market raflarındaki fiyat istikrarını sağlayabiliriz. Bakın, bu destek oranı hiçbir zaman yüzde 1 olmamış, evet ama geçmişe dönük istatistiklere baktığımızda oranın düşme eğiliminde olduğunu görüyoruz. Çiftçiyi olması gereken desteği veremiyoruz, veremediğimiz gibi, üreticiyi daha da zor duruma düşürecek bir düzenleme getiriyoruz. 1 Ocak 2026 itibarıyla Sosyal Güvenlik Kurumu veya BAĞ-KUR borcu olan üreticilerin sübvansiyonlu krediye erişimi kesilecek. Ülkemizde bir sosyal güvenlik krizinin olduğu aşikârdır fakat bu krizi aşmak için gerçekten çiftçiyi mi seçtiniz? Her şey bitti de üreticinin, emekçinin prim borcuna mı geldi sıra? Çiftçilerimizin yüzde 40'ı düzenli bir prim ödeme gücüne sahip değil. Siz bu insanları bir de üretici kredilerinden mahrum bırakırsanız üretimden çekilirler; zaten hevesli değiller, üreticide üretme hevesi kalmadı. Son beş yılda ÇKS verilerine bakın, insanlar üretimden çekiliyor. İnsanları tekrar üretime teşvik edeceğimize, zaten zor durumda olan işleri daha da zorlaştırıyoruz. Bunun kimseye bir faydası yoktur.

Değerli arkadaşlar, 2025 yılında yaşanan olumsuz hava koşulları üreticimizin belki de son on yılın en büyük felaketini yaşamasına sebep oldu. İlkbahar geç donlarıyla başlayan süreç kurak bir yazla devam edince tarımsal üretimde çok sert düşüşler ortaya çıktı. Toplam meyve üretimimiz 2025 yılında yüzde 30,4 düştü; kiraz, kayısı ve vişnede kayıplar yüzde 70'leri aştı. Tahıl üretimi yüzde 12,4 geriledi ve buğday 17,9 milyon ton üretimle son on beş yılın en düşük ikinci verimine geriledi. Bakliyat ve yağlı tohumlarda da düşüş trendi sürmüştü ve bu husus ne yazık ki ithalata bağımlılık risklerini beraberinde getirmiştir. 2025 yılı üretimindeki bu tablo, bize desteklerinin yalnızca hasat sonrasında yaraları sarmak için değil, üretimden önce riskleri azaltmak için de tasarlanması gerektiğini çok iyi bir şekilde göstermiştir. Girdi maliyetlerini düşüren, afet sonrası gelir kaybını hızlı telafi eden, sigorta ve finansmanı üretim öncesinde güçlendiren bir yapıya ihtiyaç olduğu aşikârdır.

Değerli arkadaşlar, hayvancılığa geldiğimiz zaman 2025'te hayvancılıkta yaşanan tablo, artan maliyetlerin ötesinde şap hastalığının yol açtığı ağır kayıplarla derinleşmiştir. TARPOL'un raporu, büyükbaş popülasyonunun yaklaşık yüzde 30'unun etkilendiğini ve yıllık ekonomik kaybın en az 4,1 milyar dolar olduğunu göstermektedir. Süt-yem paritesinin 1,1-1,2 seviyesine sıkışması üreticinin sattıkça zarar etmesine yol açmış ve küçük aile işletmelerini üretimden çekilmeye zorlamıştır. Bu nedenle, çiğ süt fiyatının en az 1,5 pariteyle sabitlenerek korunması, yem ham maddelerinde yerli üretimin ve mera ıslahının güçlendirilmesi, sözleşmeli üretimin hakkaniyetli kurullarla denetlenmesi ve Et ve Süt Kurumunun gerçek alım gücüyle piyasayı dengelemesi zorunludur.

Değerli Bakan, bir başka meseleye gelmek istiyorum: 38 üyeli bir teşkilat var; Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Teşkilatı, kısacası OECD ülkeleri. Türkiye 2025 yılı Eylül ayında yüzde 36'lık gıda enflasyonuyla bu ülkeler arasında ilk sırada. Gıda enflasyonunda AB ortalaması yüzde 5. Burası bir tarım ülkesi, on sene önce "Gıda enflasyonunda Türkiye OECD ülkeleri arasında açık ara birinci, dünyada ise ilk 10 içerisinde olacak." deseler kimse buna inanmazdı. Üreticinin ürününü daha az maliyetle üretmesi

lazım. Biz bunu başaramadan gıda enflasyonunu düşüremeyiz. Eğer biz üreticiye ucuz akaryakıt, ucuz enerji, sübvansiyonlu krediler sağlayamazsak kısa süre sonra bırakın OECD'yi, dünya gıda enflasyonunda da lider oluruz. Bakın, bugün, mazot 60 liraya dayandı. Yıllardır sahadaki çiftçilerimizle görüşüyoruz. İlk defa bu sene doğrudan ekim gibi alternatif yöntemler aradıklarını söylüyorlar. Üreticilerimiz, bırakın gübre, tohum atmaya, ilaç yapmayı tarlayı sürmeden ekebilir miyiz, bunun telaşına düşmüş durumdalar. Yöntemin işlevliğini tartışmıyorum, olabilir de olmayabilir de asıl mesele şu: ÇKS kaydı olan üreticiye belirli bir miktar mazotu iskontolu, sübvansiyonlu vermek bizim için çok mu zor? Dünyanın imrenerek baktığı ülkemiz bunu yapamayacak derecede mi? Elbette, bunu yapabilecek güce sahip bir ülkeyiz. Elbette, istenirse yapılabilir fakat mesele öncelik meselesi. Ülkemizde bir süredir öncelik çiftçiler ve üreticilerimiz değil, ithalatçılar. Bir ülke düşünün ki ülkenin bir bölgesinde mısır hasadı devam ederken sıfır gümrük vergisiyle ithalat kontenjanı açsın. Bir ülke düşünün ki et piyasasını kontrol eden kurumlardaki bürokratlar kendi şirketleri vasıtasıyla et ithal etsin. Bakın, daha geçtiğimiz sene İç Anadolu'da danelik mısır hasadı devam ederken bir gecede Cumhurbaşkanı kararıyla ithalat kontenjanı açıldı, aynı gece mısır fiyatları yüzde 10 ile yüzde 15 arasında düştü; bir gecede böyle ithalat olmaz. Kimse arz açığı varken ithalat yapılmasına karşı çıkmaz. Önceden bildirilerek sezonun başında planlı ve gerekli bir ithalata kimse ses çıkarmaz, rahatsız olmaz.

Değerli arkadaşlar, amaç büyük üretici yığınlarının kazanması değil amaç bir avuç ithalatçının kazanması. Amaç, ÇKS'ye kayıtlı yaklaşık 2 milyon kişinin kazanması değil, amaç 200 kişinin kazanması. Üreticiyi bu yöntemle yıldırıma devam edersek yakın gelecekte ciddi bir gıda kriziyle yüzleşmek zorunda kalabiliriz.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; su yönetimi önümüzdeki dönemin stratejik başlıklarından biridir. Yağış rejimindeki değişim, artan buharlaşma ve kar örtüsünün zayıflaması yer altı su seviyelerini birçok havzada kritik eşiklere yaklaştırmıştır. Bu sebepten, bölgeye göre ürün modeline geçilmesi ve ürün fiyatlarının bölgelere göre değişiklik göstermesi mümkün kılınmalıdır. Sürdürülebilir ve uzun vadeli gıda politikası için bu husus elzemdir.

Toparlayacak olursak, 2026 yılında tarımsal desteklerin gayrisafi yurt içi hasılanın en azından yüzde 0,6'sına çıkarılması ve 2027 yılında da yüzde 1 hedefine takvimli ve denetlenebilir bir planla ulaşılması gerekmektedir. Bunun yanında, 1 Ocak 2026'da yürürlüğe girecek olan borçlu üreticinin sübvansiyonlu krediye erişimini engelleyen kurallar yeniden değerlendirilmelidir ve gelire endekli yapılandırma mahsuplaşma modeline geçilmelidir. Çiğ süt referans fiyatının yem maliyetiyle uyumlu bir pariteye bağlanması; gübre, yem ve enerji gibi girdilerde hedefli desteklerin devreye alınması ve bakliyat ile yağlı tohumlarda yerli üretimi artıracak planlamayla alım garantisi uygulamalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. İthalat lobilerine sağlanan imtiyazlardan vazgeçilmeli, bu lobilere yıllardır sağlanan imtiyazlar üreticiye çevrilmelidir. Bu adımlar gerçekçi ve uygulanabilir adımlardır. Bu adımlar atıldığında üretici üretimde kalır, tüketici daha istikrarlı fiyatlarla karşılaşır ve kamu kaynakları daha etkili sonuç üretir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, bir dakika.

MUSTAFA BİLİCİ (İzmir) - Hep birlikte bu doğrultuda ilerlersek tarım bütçesini soyut tartışmalardan çıkarır ve sahada hissedilen somut iyileştirmelere dönüştürürüz diyor, tüm Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu -yirmi dakika- buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz ve gayretli çalışmalarınız için tebrik ediyor, başarılar diliyorum.

Konuşmamın başında, çalışan veya emekli tüm öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

İnsanoğlunun en temel ve en eski faaliyet alanlarından biri olan tarım uygulamaları medeniyetlerin doğması ve gelişmesinde önemli etkenlerden biri olmuştur. Türk milleti köklü bir tarihe, zengin bir kültüre sahiptir; bu birikim içerisinde tarım ve beslenme kültürünün de kuşkusuz özel bir yeri ve önemi bulunmaktadır. İnsanlığın varoluşundan bu yana beslenme biyolojik bir ihtiyaç olmasının yanı sıra, millî güvenlikten ekonomik kalkınmaya, sürdürülebilir gelişmeden toplumsal refaha kadar pek çok alanla doğrudan ilişkili olmuştur. Tarım, ülkelerin bağımsızlığını ve toprakların sağlıklı gelişimini güvence altına alan temel unsurlardandır. Nitekim, nüfus artışı, iklim değişikliği, su kaynaklarının azalması, pandemi gibi küresel sorunlar karşısında tarımın önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, doğal kaynakların dengeli kullanımını gözetken, büyümeye sürdürülebilir katkı sağlayan, örgütlü ve rekabet gücü yüksek bir yapıyı tarım sektöründe çağdaş dönüşümün anahtarı olarak değerlendiriyoruz. Üretimden pazarlamaya, yönetimden finansmana kadar çok boyutlu ve disiplinler arası bir yapıya sahip olan tarım sektöründe geliştirilecek politika ve programlar hem üretim ve fiyat dengesiyle hem de sosyal, çevresel ve insani boyutlarıyla ele alınmalıdır. Aynı zamanda, şehircilik, kırsal kalkınma, ticaret, sanayi ve istihdam politikalarıyla uyumlu entegre programların uygulanmasını da gerektirmektedir. Toprak ve su yönetimi çevre dostu üretim modelleri, dijitalleşme, biyolojik mücadele yöntemleri ve gıdaya erişimin kolaylaştırılması tarımın geleceği açısından öncelikli konular arasında yer almalıdır. Tarımsal ürünlerin çeşitlendirilmesi, verim ve kalitenin yükseltilmesi, yerinde işlenerek katma değer elde edilmesi ve marka olarak pazarlanmasına dayalı politikalar güçlü bir tarımsal yapının temelini oluşturacaktır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak tarım ve hayvancılığı ekonomik bir faaliyet olmakla beraber millî güvenliğimizin sacayaklarından birini oluşturan yaşamın temincisi, öncelikli stratejik sektörler olarak değerlendiriyoruz.

Son yıllarda Türkiye tarımsal hasılda önemli artışlar sağlamıştır. Cari fiyatlarla 2023 yılında 1,7 trilyon lira olan tarımsal gayrisafi yurt içi hasıla, 2024 yılında yüzde 50 artışla 2,4 trilyon liraya ulaşmış, 2025 yılı ilk iki çeyreğinde ise toplam 871 milyar olmuştur. Dünya Bankasının 2024 yılı verilerine göre ülkemiz tarımsal hasılda Avrupa'da 1'inci, dünyada 7'nci sıradadır. 2024 yılında yüzde 5,1 oranıyla Türkiye ortalamasının üzerinde büyüme gerçekleştiren tarım sektörü ülke ekonomisine olumlu katkı vermiştir. Yaşanan zirai don ve kuraklık gibi zorunlu iklim koşullarının etkisiyle 2025 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 3,5 oranında daralan tarım sektörünün büyümeye katkısının sınırlı kalması beklenmektedir. 2024 yılında sektörün toplam istihdam içerisindeki payı yüzde 15,1 olmuştur. Üçüncü çeyrek verilerine göre de tarım sektöründe hâlen 4 milyon 998 bin kişi çalışmaktadır. Türkiye tarım ve gıda ürünleri dış ticaretinde net ihracatçı bir ülkedir. 2024 yılında Türkiye'nin tarımsal ihracatı bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 5,3 artışla

32,5 milyar dolar, dış ticaret fazlası ise yüzde 57 artışla 10,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, ihracatın ithalatı karşılama oranında yüzde 150'yle İngiltere, Çin, ABD, İspanya ve Rusya gibi ülkeler geride bırakılmıştır. Sebze ve meyve üretiminde ülkemiz, Avrupa'da 1'inci sırada yer almıştır. 2026 yılı bütçesinde gıda, tarım, hayvancılık ve su yönetimini kapsayan program ödeneklerine ayrılan kaynak, bir önceki yıla göre yüzde 25,8 oranında artırılmıştır. Tarımsal destek programları için yüzde 24,4 artışla 168 milyar lira ayrılmıştır. ÇKS'ye kayıtlı üreticilerimize verilen temel destekle mazot maliyetlerinin yüzde 50'si, gübre maliyetlerinin yüzde 25'i, ayrıca planlı üretime uygun üretim yapan üreticilerimizin mazot maliyetlerinin yüzde 100'ü, gübre maliyetlerinin yüzde 50'si devlet tarafından sübvansiyon edilmiştir. Bütçede tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT ve ihracat destekleri için 268 milyar lira, 122 milyar lirası tarımsal sulama için olmak üzere tarım sektörü yatırımlarına 190 milyar lira ödenek ayrılmıştır.

Tarımın sürdürülebilirliği, doğal kaynakların rasyonel kullanımından iklim değişikliğine birçok parametreyle ilişkilidir ancak esas olan, üretimin sürdürülebilmesi için çiftçimizin önündeki engellerin kaldırılmasıdır. Kuraklık ve don gibi doğal afetlerin etkisi, artan girdi maliyetleri, gıda arzındaki küresel kırılganlıklar, yer ve mera baskısı gibi sorunlarla da karşı karşıya kalan çiftçilerimizin her durumda üretime devam etmesini ve faaliyetlerini sürdürmesini mümkün kılacak, refahını artıracak destek ve teşviklerin verilmesi hayati önemdedir. Türk çiftçisine rekabet üstünlüğü kazandırarak üretmeye teşvik edecek ve ürettiğinin karşılığını almasını sağlayacak sağlıklı işleyen üretim ve pazarlama sistemi kurulmalıdır. Destek sisteminin girdi maliyetlerini azaltan, üretim maliyeti ve ürün fiyat dengesini gözetken, iklim değişikliğine uyumlu, suyu merkeze alan, afetlere karşı koruyan bir anlayışla yapılandırılması gerekmektedir. Kırsal kalkınma projeleri devreye konularak kırsal kesimde üretken iş gücü oluşturulmalı, yaşam kalitesinin artırılması suretiyle nüfusun kırsalda kalması temin edilmelidir. Bu amaçla, partimizin tarım-sanayi entegrasyonunu da sağlayacak Kırsal Kalkınma Programı Tarım Kentleri Projesi'nin uygulanmasını öneriyoruz.

Kentleşme ve sanayileşme gibi nedenlerle tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı veya parçalı yapısı nedeniyle ekilip dikilememesi tarımsal üretimin önemli bir sorunudur. Parçalı arazi yapısı üretim maliyetlerini artırmakta ve modern tekniklerin uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Bu kapsamda tarım arazilerinin bölünmemesi ve verimli kullanılmasına ilişkin ortak yönetim modelleri geliştirilerek müşterek mülkiyet kaynaklı kadastro sorununun çözümü için teşvik edici ve destekleyici yöntemler geliştirilmelidir. Yıllık programda da dikkat çekildiği üzere, tarım dışı sektörlerin artan arazi talebi karşısında tarım, orman, çayır ve mera alanlarının korunması ve sürdürülebilir biçimde kullanılması ihtiyacı önemini korumaktadır. Tarım arazilerinin etüt ve haritalandırılmasının hızla tamamlanarak arazi kullanım planlarının hazırlanması gerekmektedir. Arazilerin amaç dışı kullanımının önlenmesi, verimliliği artıracak modern tekniklerin ve karbon salımını azaltacak toprak işleme yöntemlerinin yaygınlaştırılması, nadas alanlarının üretime kazandırılması, tarım arazilerinin korunarak etkin kullanılmasını sağlayacaktır. Ayrıca, yeni teknolojiler, pazarlama sistemleri ve teşvikler konusunda üreticilerimizin bilinçlendirilmesi, aynı zamanda da genç nüfusun tarıma, tarımsal üretimi özendirilmesi için doğru, doyurucu, açık ve kolay anlaşılabilir materyaller hazırlayarak tanıtılması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Bakanlığınıza ait Tarım TV'nin önemli bir rol üstlendiğini, çiftçi eğitimine yönelik yayın faaliyetlerinde başarılı çalışmalar yaptığını memnuniyetle ifade etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, hayvancılık Türk tarımının ve kırsal kalkınmanın en önemli unsurlarındandır. Ülkemizde yaygın bir hayvancılık söz konusudur. Aynı zamanda da üretim maliyetlerini artırıcı yapısal bazı sorunlar bulunmaktadır. TÜİK verilerine göre, 2023 yılında 2,3 milyon ton kırmızı et üretimi gerçekleşmiştir; 2024 yılında ise yüzde 11,7 oranında azalarak yaklaşık 2,1 milyon tona düşmüştür. Et ve süt ihtiyacının yurt içinden sürdürülebilir şekilde karşılanması amacıyla hayvan varlığının artırılması ve niteliğinin geliştirilmesi için yıllık programda da belirtildiği gibi suni tohumlama çalışmalarının yaygınlaştırılmasına, büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde uygun ırkların seçilmesine ve küçükbaş hayvancılığın et üretimindeki payının artırılmasına yönelik destekleme programlarının sürdürülmesi gerekmektedir.

Hayvancılıkta en önemli sorun olan düşük verimin nedenleri arasında hayvan ıslahı konusunda yeterli sonuç alınamaması, ilkel ahırlarda hayvancılık yapılması, yem ve mera bağımlılığı, yetersiz ve hatalı beslenme, genç yaşta hastalığa yakalanma, salgın hayvan hastalıkları gibi unsurlar sayılabilecektir. Bu doğrultuda ıslah programlarının artırılması, kaliteli yem üretiminin sağlanması, hayvan sağlığı ve biyogüvenlik standartlarının güçlendirilmesi, küçük ölçekli aile işletmesi niteliğinde olan hayvancılık işletmelerinin ölçeklerinin büyütülmesi yerinde olacaktır.

Gıda güvenliği ve güvencesi, herkesin sağlıklı, güvenli, kaliteli ve besleyici gıdaya erişimini ifade etmektedir. İnsan hayatının kalitesi de alınan gıdanın niteliğiyle doğrudan ilişkilidir. Nitekim, güncel bazı olaylar da dikkate alındığında, gıda güvenliği ve tüketicinin korunmasının, buna ilişkin etkin mekanizmalar oluşturulmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, gıda sevk zincirinde fiyatların maliyet kaynaklı olmayan kontrolsüz yükselişinin önüne geçecek sistem oluşturulmalı, tarladan sofraya tüm süreçler ilgili kurumlarla eş güdüm içinde kontrol edilmelidir. Bunun için, Türkiye genelinde dağınık hâlde faaliyet gösteren tarım kooperatifleri ve üretici birliklerinin yeniden yapılandırılması ve ortak bir çatı altında koordine edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Hem üretici hem tüketici güvenini ve refahını olumsuz etkileyen gıda zincirinde kayıp, israf ve izlenebilirlik eksikliklerinin, dijitalleşme, veriye dayalı üretim planlaması, sözleşmeli üretim ve doğrudan pazara erişim ilkeleriyle yeni bir dönüşüm sürecine girmesi gerekmektedir. Bu anlayışla tüketicinin sağlıklı, kaliteli, aynı zamanda daha ucuz gıdaya erişiminin sağlandığı, üreticinin emeğinin karşılığını aldığı, üretici ile tüketici arasında doğrudan bağ kuran, şeffaf ve sürdürülebilir bir gıda zinciri inşa edilmelidir. Böylesi bir dönüşüm, hem tarım ekonomisinin hem de kırsal refahın ve millî gıda güvenliğinin geleceğinin teminat altına alınmasına katkı sağlayacaktır. Tüm bunlar tarımın sürdürülebilirliğiyle ilgilidir. Tarımın sürdürülebilirliği ise doğal kaynakların rasyonel kullanımıyla bağlantılıdır ve hepimizin ortak sorumluluğudur.

Diğer yandan, günümüzde dünya gıdaya erişimde derin bir adaletsizlikle karşı karşıyadır. Görevimiz, bu tabloyu değiştirecek adımları da atmaktır çünkü tarım, aynı zamanda insanlığın geleceğini yaşatma mücadelesidir. Türkiye önemli bir tarım ülkesi olmasının yanında, gıda yoksulluğu çeken ülkeler ile Asya ve Avrupa'nın kesiştiği kilit noktadadır. Mevcut ulaştırma altyapısı, lisanslı depolar ve finansal merkezlerle gıda ticaretinde uluslararası bir koridor olma potansiyeline sahiptir. Zengin depolama ve dağıtım altyapısıyla, lojistik merkezleriyle, tarımsal ihracatımıza önemli katkı sağlayacak ve küresel gıda tedarikinde ülkemizi öne taşıyacak kapasitededir.

Sulama, tarımsal verimliliğin anahtarıdır. Su ve su yönetimi stratejik önemdedir. Türkiye mukayeseli olarak su zengini bir ülke değildir. O sebeple, su varlığının rasyonel kullanımı, suyun korunması, millî hedefler doğrultusunda yönetilmesi gerekmektedir. Bize göre, su kullanımı, millî su politikası doğrultusunda, arz güvenliği ve sürdürülebilirlik çerçevesinde üretim desenini suya göre şekillendiren, alternatif finansman modelleriyle desteklenen bir anlayışla gerçekleştirilmelidir. Su kaynaklarının büyük bir kısmının tarımda kullanıldığı göz önüne alındığında, doğru ve verimli sulama sistem ve tekniklerinin rolü daha da önem kazanmaktadır. 2026 yılında tarım sektörü yatırım ödeneklerinin yaklaşık yüzde 56'sı tarımsal sulama yatırımları için öngörülmüştür. Ülkemizde bir yandan sulamaya açılan alanların genişletilmesine yönelik çalışmalar yürütülürken diğer yandan deniz suyunun tatlı suya çevrilmesine, açık sistem sulamalarının kapalıya dönüştürülmesine, suda sıfır kayıp temasıyla başlatılan "Su Verimliliği Seferberliği"ne yönelik memnuniyet verici çalışmalar da yapılmaktadır. Bununla birlikte suyun geleceği için bilime dayalı, ulusal ve kültürel düzeyde sürdürülebilir su politikaları ve stratejilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapan Türkiye Su Enstitüsünün faaliyetlerinin etkinleştirilmesi, su eğitimi, bilinci ve su okuryazarlığının artırılması gibi faaliyetlere de ağırlık vermesi gerekmektedir.

Tohum tarımı en önemli girdisidir. Türkiye, tarımını başka ülkelerin tohum hâkimiyetine terk etmeme yolunda kayda değer mesafe almıştır. Bununla birlikte kalkınma planında da belirttiği gibi sertifikalı tohum kullanımına destek sağlamaya devam edilmeli, yüzde 1,5 olan sertifikalı tohum ve fidan kullanımının tarımsal destekleme bütçesindeki payı artırılmalıdır. Gelecek yıllara ve nesillere aktarabileceğimiz millî tohum politikasına ilişkin yapıların etkinleştirilmesi ve çeşit ıslahı konusunda daha fazla AR-GE desteği sağlanması bu gelişimi destekleyecektir.

Ormanlar millî servetimizdir. Bugün itibarıyla orman alanımız 23,4 milyon hektarla ülke yüz ölçümünün yüzde 30'unu oluşturmaktadır. Ülkemizde orman varlığının ve verimli orman alanlarının artırılması amacıyla birçok yatırım yapılmakta, ağaçlandırma çalışmalarıyla orman varlığımız artırılmaktadır. Türkiye ağaçlandırma çalışmalarında Avrupa'da 1'inci, dünyada 4'üncü sıradadır. İklim değişikliği nedeniyle giderek artan kuraklık, sel ve orman yangınları gibi afetler orman varlığımızı tehdit etmeye devam etmektedir. Bu kapsamda orman yangınlarına karşı önleyici tedbirlerin etkinleştirilmesini, ormanların koruma kullanma sürecinde orman köylümüzle iş birliği içinde hareket edilmesini gerekli görüyoruz. Orman köylümüzün orman endüstrisinden daha fazla istifade etmesini, refahının artırılmasını istiyoruz. Bu vesileyle orman şehitlerimizi de buradan rahmetle anıyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetimizin yeni yüzyılında, Türk ve Türkiye Yüzyılı vizyonuna katkı sağlama hedefiyle bilim, üretim, kamu politikası ve toplumsal refahın kesişiminde, iklim ve su yönetiminden hayvansal üretim politikalarına, gıda güvenliği ve güvencesinden dijitalleşme ve insan kaynağının dönüşümüne uzanan geniş bir perspektifte Türkiye tarımının geleceğine ışık tutacak bütüncül bir vizyon ortaya konulmalıdır. Türkiye, tarım, gıda ve hayvancılık politikalarında son yıllarda kayda değer mesafeler katetmiş; teknoloji temelli üretim, iyi tarım uygulamaları ve sürdürülebilir üretim modelleri doğrultusunda önemli adımlar atmıştır. Tarımsal ürün çeşitliliği bakımından zengin bir potansiyele sahip olan ülkemiz, dış ticarete geniş bir ürün yelpazesine ve dikkate değer bir ihracat hacmine ulaşmıştır. Bununla birlikte tarım sektöründe üretim ölçeklerinin küçüklüğü, girdi maliyetlerindeki dalgalanmalar, su ve toprak kaynakları üzerindeki baskılar, pazarlama zincirindeki aksaklıklar ve kurumsal koordinasyon eksikleri gibi yapısal sorunlar varlığını sürdürmektedir.

Diğer yandan Türk tarımının ve ormancılığının gelişmesi için mücadele eden çalışanların mali ve sosyal haklarının ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Hayati fonksiyona sahip tarımsal faaliyetlerin sevk ve idaresi kuşkusuz nitelikli ve nicelik olarak yeterli personel istihdamıyla mümkün olabilecektir. Bu kapsamda ziraat, orman ve gıda mühendisleri, veteriner hekimler, gıda, tarım, orman ve hayvancılıkla ilgili tekniker ve teknisyenler için yeni kadro açılması hem istihdam sağlanmasına hem de tarımsal faaliyetlerinin etkinleştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, çoğunluğunu Bakanlığınız çalışanlarının oluşturduğu gıda, tarım, hayvancılık ve orman alanında ön lisans eğitim programlarını tamamlamış olanlara lisans tamamlama eğitimi hakkı verilmesinin uygun olacağını düşünüyoruz. Gıda zincirinde kayıp, israf ve izlenebilirlik eksiklikleri, veri temelli karar süreçlerinin politika tasarımıyla yeterince etkin kullanılmaması hem üretici hem tüketici güvenini zedelemektedir. Bu tablo, mevcut kazanımların kalıcı hâle getirilmesi ve geleceğe taşınması için bütüncül politikaların hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Zira tarım millî güvenliğin, toplumsal istikrarın, çevresel sürdürülebilirliğin ve insan sağlığının temelidir. İklim değişikliğinin, su kıtlığının, enerji maliyetlerinin ve küresel arz zinciri kırılmalarının tam ortasında olan Türkiye, kendi kendine yeten sürdürülebilir ve dirençli bir tarım gıda sistemini inşa etmek zorundadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Aksu, uzatıyorum.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Bu nedenle, tarım ve gıda politikaları kalkınma planında da vurgulandığı gibi yalnızca desteklemeye veya üretim miktarını artırmaya değil, ekosistem yönetimine, verimlilik ve katma değer yaratmaya, çevreyle uyumlu ürün biçimlerine odaklanmalıdır.

Türkiye tarımında sorunlar yüzeysel değil, daha çok yapısalıdır. Tarım, su, gıda ve hayvancılık alanındaki sorunların kalıcı çözümünün de parçalı müdahalelerle değil, bütüncül bir dönüşüm programıyla mümkün olabileceğine inanıyoruz.

Unutulmamalı ki toprak ve su geçmişten bize emanet edilen, geleceğe taşımakla sorumlu olduğumuz en değerli mirastır. İnanıyoruz ki Türkiye tarımı, bilimin rehberliğinde, ortak akılın yol göstericiliğiyle, üreticinin alın teri ve politika yapımcıların kararlılığıyla yükselmeye devam edecektir. Hem üreticinin kazanacağı hem de katlanılabilir gıda maliyetleriyle tüketicinin güvenli gıdaya erişeceği bir sistemi inşa etmek zorunluluğumuz vardır. Bunu başarabilecek bilgi birikimi, insan gücü, kapasite ve siyasi kararlılık ülkemizde ve Cumhurbaşkanlığı'nda bulunmaktadır.

Bu düşüncelerle bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Aksu.

Böylece gruplar adına konuşmaları bitireceğiz; son konuşmacı, Adalet ve Kalkınma Partisi adına Ejder Açıkkapı.

Buyurun.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, sözlerime başlarken 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü en kalbî duygularıyla kutluyor, ülkemizin geleceğini inşa eden bütün öğretmenlerimize şükranlarımı sunuyorum.

Bugün tabii ki burada tarım sektörümüzle ilgili kamuoyunda sıkça dile getirilen konuları ele alacağız. Zira kamuoyunda birçok konuda muhalefet partilerince birçok iddialar var ve bu iddiaların karşısında da tabii ki gerçekler var.

Biz bir şeyi biliyoruz: Türkiye'nin son yirmi üç yılda tarımda, hayvancılıkta, gıdada, üretimde ve kırsal kalkınmada yaşadığı sessiz devrimi en sade ve en net şekilde aziz milletimiz görmektedir.

Bu ülke elbette ki ürettikçe büyüyecek, bu millet toprağına, alın terine, emeğine sahip çıktıkça güçlenecek. Yıllardır muhalefet partilerinin ortaya koyduğu müteaddit zamanlarda iddialar var ve bu iddialara karşın da Tarım ve Orman Bakanlığımızın birçok yerde bu iddialara karşı gerçekleri açıklamaları var. İddiaların bir kısmını burada aktarmak istiyorum: "Tarımsal gayrisafi yurt içi hasıla düşüyor." şeklinde iddialar var. Oysa tarımsal gayrisafi yurt içi hasıla 2002'de 24,5 milyar dolardı. 2024 yılında 74 milyar dolara ulaşmıştır. Bu artış oranı yüzde 202'yi ifade ediyor ve tarımsal hasılda Türkiye Avrupa'da 1'inci, dünyada 7'nci sıradadır.

CEVDET AKAY (Karabük) - 2002'de yüzde 2,2'ydi 2024 yılında 1,2'ye düştü Sayın Vekilim.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bir diğer iddia: "Türkiye tarımda ithalatçı ülkedir." deniliyordu ama gerçek şu: Türkiye Tarım ve gıdada net ihracatçıdır. 2024 yılında 32,6 milyar dolarlık tarım ve gıda ihracatı yapılmıştır. 2024'te 10,8 milyar dolar dış ticaret fazlası verdiğimizizi de görüyoruz. Son yirmi üç yıl içerisinde ihraç ürünlerimizin çeşidi 2.218'e ulaşmıştır. Bu oldukça dikkat çekicidir. İhracat yaptığımız ülke sayısı ise 186'ya ulaşmıştır. Bu da takdir edilmesi gereken bir konudur. Yani Türkiye ithalatçı bir ülke değil, aksine ihracatçı bir ülke konumundadır.

Bir diğer iddia şu şekildeydi: "Çiftçiye yeterli destek yok." denilmektedir birçok, müteaddit zamanda. 2025 yılında gerçek şu: Tarımsal destek bütçesi 135 milyar Türk lirasına ulaşmıştır, ek olarak -özellikle ben burada Sayın Bakanım, sizlere, Cumhurbaşkanımız nezdinde çok teşekkür ediyorum- zirai dondan dolayı 23,6 milyar lira üreticimize bir destek ayrıldı. Destekler 1,8 milyar Türk lirasından günümüzde 91,6 milyar TL'ye yükselmiştir. Elâzığ da bu zirai don nedeniyle üreticilerimize verilen desteklerden dolayı oldukça memnun olmuştur, teşekkür ediyorum.

"Kırsal kalkınma destekleri vatandaşa ulaşmıyor." diye bir iddianız var ama gerçek şu: IPARD Katılım Öncesi Kırsal Kalkınma Programı'nda, yine Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı'nda, Genç Çiftçi Uzman Eller Projesi'yle 98.890 proje, 178,8 milyar Türk lirası hibe, 283.682 istihdam imkânı sağlanmıştır.

Bir diğer iddia "Gıda denetimleri yetersiz." Oysa denetim sayısı 2002'de 40 bin iken bugün 1,33 milyona çıkmıştır. Bu da denetimlerin ne denli önemsendiğini göstermektedir. Denetçi sayısı ise 1.500'den 8.000'e çıkmıştır.

Bir diğer iddia "İhraçtan dönen ürünler kontrolsüz bir şekilde iç piyasaya giriyor." denilmekte. Oysa yüzde 100'ü resmî kontrole tabidir bunların ve mevzuata uymayan ürünün yurda girişi kesinlikle yasaktır.

Bir diğer iddia "Bitkisel üretim azalıyor." Oysa 98 milyon tondan 136,8 milyon tona yükseldiğimizi görüyoruz. Bu da bu iddianın çürüklüğü gösteriyor, artış yüzde 40.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Arkadaş, gerçek rakamları söyle ya!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Fethi ağabey, sen konuşursun, sıran gelince konuşacaksın.

Bir diğer iddia "Kendimize yeterli değiliz." Gerçek şu: Patates, kuru soğan, nohut, ceviz, kayısı, incir, nar birçok üründe yüzde 100'ün üzerinde; kayısı, incir, kiraz, ayva ve fındıkta dünya 1'incisiyiz.

(CHP sıralarından laf atmalar, gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Nereden alsın?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Nereden alalım, Patagonya'dan mı gidip alalım, nereden alacağız? Yani buradan alacağız.

Bir diğer iddia "Araziler ekilmiyor." Gerçek şu: Son iki yılda 1,41 milyon dekar arazi yeniden üretime kazandırılmıştır, nadas 1,59 milyon dekar olarak azaltılmıştır.

Bir diğer iddia şu şekilde: Müteaddit zamanlarda "Çiftçi sayısı azalıyor." denilmiş. Gerçek ise şu: Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı üretici sayısı 2 milyon 363 bine ulaşmıştır.

Bir diğer iddia şöyleydi, yine müteaddit zamanlarda muhalefetin iddiası bu: "Venezuela'dan arazi kiralyormuşuz." Gerçek şu: Bakanlık tarafından yurt dışı arazi kiralama uygulaması yoktur.

Bir diğer iddia "Nişasta bazlı şeker yüzünden pancar azaldı." deniliyor. Gerçek şu: Nişasta bazlı şeker kotası -hatırlayınız- yüzde 10'lardaydı şu anda yüzde 2,5'e düşürüldü ve pancar üretimi de 2,7 milyon tona ulaştı.

Bir diğer iddia şu şekilde muhalefette: "Türkiye buğday ithalatçısı." deniliyor. Oysa buğday ithalatı dâhilde işleme rejimi kapsamında yapılmaktadır ve Türkiye dünyanın en büyük un ihracatçısıdır. Bunu sanırım biliyorsunuz ama bilmezlikten geliyorsunuz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - En ucuzu biz verdiğimiz için.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bir diğer iddianız, hatırlayın -gerçi bu ara çok dile getirmiyorsunuz ama- "Türkiye saman ithal ediyor." diyordunuz. Oysa Türkiye yılda 25 milyon ton saman üretiyor. Bizim ihtiyacımız 19 milyon ton ve 6 milyon ton daha fazla saman üretiyoruz.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ülkemiz ne kadar kepek ekiyor?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bir diğer iddianız şu şekildeydi: "Mazot ve gübre desteği kaldırıldı." diyorsunuz ama mazotun yüzde 50'si, gübrenin yüzde 25'i yine karşılanmaktadır. Planlı üretimde mazotun yüzde 100'ü, gübrenin yüzde 50'si destek kapsamındadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bunu başka bir yerde söyleme aman ha.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Yine, bir başka iddia şu şekilde: "Tohumda dışa bağımlıyız." diyorsunuz. Gerçek şu: İktidarımız döneminde tohum üretimi 9 kat, ihracatımız 20 kat artmıştır. İhracatın ithalatı karşılması yüzde 117'dir; bu iddianız da yine çürük bir iddiadır, doğrulardan ve gerçeklerden uzaktır.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Mazot kaç kat artmış?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Yine bir başka iddianız var: "Et ve sütte müdahale yok." diyorsunuz. Gerçek şu: Et ve Süt Kurumu düzenli olarak görevini yerine getirmektedir. 493 bin büyükbaş kesimi gerçekleştirilmiştir.

Yine, "Hayvan varlığı azalıyor." diye iddialarınız var. Oysa Türkiye büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığında Avrupa'da 1'inci sıradadır. Gerçek şu: Büyükbaşta yüzde 73,7, küçükbaşta yüzde 82,4, kanatlıda yüzde 53, arı kovanında yüzde 114 daha fazla büyümüştür.

Bir diğer iddianız burada "Su ürünlerinde ithalatçınız." diyorsunuz ama gerçek öyle değil; Türkiye net ihracatçı bir ülkedir. 2024'te 1,73 milyar dolar fazla verdik.

"20'nci... 30'uncu..." Tüm iddialar burada.

"GDO'ya izin yok." diyorsunuz. Tüketici korunmaktadır aslında. Yerel tohumlar desteklenmektedir. Orman varlığı artmıştır.

Yangın müdahale süresi... Bakın, burada "Yangınlara müdahale edilmiyor." diye iddialarda bulunuldu. Çok yanlış, gerçek dışı; Türkiye'de yangına müdahale süresi sadece on bir dakikaya düşmüştür. 34,7 milyon fidan dikilmiştir. 805 baraj, 1.890 sulama tesisi yapılmıştır. Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü aktif olarak görevini yerine getirmekte, çalışmaktadır. Yine, Atatürk Orman Çiftliği arazilerinde 1983'ten beri herhangi bir kayıp da yoktur.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - En son 500 dönüm araziye eski Sağlık Bakanına verdiniz. Yalan mı?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Tahtasız, dinleyelim.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri; ülkemizin üretim omurgasından, şeker sektöründen, bir üretim faaliyetinden bahsetmek istiyorum.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Yalan söylüyor "Vermedik." diye.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bakın, o yalanınızı size iade ediyorum. Bakın, yalan sizin işinizdir. Yalan bu sıraların işi değil, yalan sizin işiniz, çarpıtmak sizin işinizdir. Bakın, lütfen o ağzınızı temiz tutun.

(CHP sıralarından laf atmalar, gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Vekilim, lütfen böyle ithamlarda bulunmayalım. Sonuçta karşılığı da kötü oluyor.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Yalan sizin işinizdir, burada yalan yok.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Yanıltıcı bilgi o zaman, pardon.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Değerli Komisyon üyeleri, şeker sektörü bu milletin bağımsızlığıdır, biz öyle görüyoruz; sanayinin omurgasıdır, çiftçinin emeğidir, öyle görüyoruz. Türkiye'de 14 şeker fabrikası, 3 makine fabrikası, 1 etil alkol fabrikası, 1 elektromekanik fabrikası, 1 tohum işleme tesisi, 1 araştırma enstitüsüyle, Türkiye, şeker pazarının yüzde 36'sını yönetmektedir yani hem üretimin hem teknolojinin hem de yerli tohum araştırmalarının bir merkezidir; 2024'te tescil edilen "Türkşeker 2023" ve "Türkşeker 2053" pancar çeşitleriyle tohumda dışa bağımlılık hızını azaltmıştır. Avans, nakliye, sulama destekleri, faizsiz ödemeler üreticiyi güçlendirmiştir. 2024-2025 üretim sonuçları şu şekilde: 6,9 milyon ton pancar, 850 bin ton kristal şeker, 320 bin ton melas, 2 milyon ton yaş pancar posası. Yine, 2025-2026 hedefi ise 7 milyon ton pancar, 880 bin ton şeker. Bu tablo açık bir şekilde şunu göstermektedir: Türkiye pancarda güçlü bir devlettir, Türkiye şeker üretiminde bölgesel bir liderdir.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Bu hangi ülke anlattığınız?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bu, sizin kabul etmediğiniz bizim ülkemiz.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Türkiye'den de bahsedin ya, biraz vicdan.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bu, Türkiye Cumhuriyeti devletinin verileri.

CEVDET AKAY (Karabük) - Ejder Bey, Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği'nin kaç tane şeker fabrikası vardı, şimdi ne kadar var? Yapmayın ya.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Evet, sayın değerli Komisyon üyeleri, bir de kendi seçim bölgem olan Elâzığ'la ilgili de birkaç konuya değinmek istiyorum. Benim seçim bölgem...

CAVİT ARI (Antalya) - Neyini konuşuyorsun ya.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Siz doğrusunu konuşuyorsunuz zaten.

CAVİT ARI (Antalya) - Doğruyu söyle.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Konuşabilirsin. Biraz sonra sen konuşacaksınız zaten Cavit Bey, doğrusunu konuş. Yani biz doğruları burada konuşuyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Doğruları konuş, kaç tane şeker fabrikası kaldı? Kaç tane kaldı?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Evet, Elâzığ Şeker Fabrikasından bahsetmek istiyorum. Bölgenin lokomotif konumunda olan Elâzığ Şeker Fabrikası 1956 yılında üretime alınmıştır. Sayın Bakanım, bizim Elâzığ Şeker Fabrikası aylık 1.900 ton kapasiteye sahiptir. 91 köyde 2 binden fazla üreticimiz Elâzığ Şeker Fabrikasından ekmek yemektedir. Elâzığ'dan 2024-2025 döneminde 27 bin ton şeker üretimi sağlamışız ve 2025-2026 hedefimiz 27.500 ton şeker pancarıdır. Son beş yılda 480 milyon TL ilimiz şeker fabrikasına bir yatırım sağlanmıştır. Yeni tribün, doğal gazlı kazan ve kireç ocağı yatırımlarıyla verim daha da artacak, enerji tasarrufu sağlanacak, bakım maliyetleri azalacaktır. Bu nedenle, Sayın Bakanım TÜRKŞEKER yönetimine Elâzığ adına teşekkür ediyoruz. Ancak burada Elâzığ Şeker Fabrikamızın kapasitesinin 3 bin tonlara yaklaşması için Şeker Fabrikası Genel Müdürlüğüne, ilgili bürokratlarımıza hassaten destek verirseniz biz teknik olarak fabrikamızı biraz daha geliştirecek ve üretim kapasitemizi de inşallah 3 bin tonlara çıkaracağız çünkü Elâzığ'da gerçekten aroması yüksek, kaliteli şeker pancarı üretimi yapılmaktadır.

CEVDET AKAY (Karabük) - Çünkü devlette Sayın Vekilim.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Bakanım, Elâzığ'da tarımsal destekler AK PARTİ iktidarları döneminde, hükümetlerimiz döneminde tam 28 kat artmıştır. Bu şunu göstermektedir: AK PARTİ iktidarlarıyla birlikte Türkiye'de 81 vilayet, 86 milyon insanımızın yaşadığı her bir karış toprakta hükümetlerin bu bölgelere, illere yatırımının artarak devam ettiğini göstermektedir. 2002'de Elâzığ'da 13,5 milyon TL olan destekler 2024 yılında 381,2 milyon TL'ye ulaşmıştır. Son yirmi üç yılda Elâzığ'a aktarılan destekleriniz 100,6

milyar Türk lirasını bulmuştur. Bitkisel üretimde rekor artışları kırıyoruz ilimizde; tarla ürünleri 408 bin tondan 803 bin tona çıkmıştır, meyve 92 bin tondan 223 bin tona çıkmıştır, sebze yine 98 bin tondan 235 bin tona yükselmiştir.

Türkiye'de derece yapan ilimize ait ürünlerimiz var Sayın Bakanım, bu, yirmi üç yıl boyunca iktidarımızın ve hükümetlerimizin ilimize ve Anadolu şehirlerine vermiş olduğu katkı ve desteklerden dolayıdır; onun için hassaten teşekkür ediyoruz. İlimiz "mürdümük" dediğimiz üründe yüzde 41 üretimle Türkiye 1'incisi. Kapaide yani gebre otunda yüzde 22'yle Türkiye 2'ncisiyiz, dutta yüzde 10 üretimle Türkiye 2'ncisiyiz, iğdede yüzde 11'le Türkiye 3'üncüsüyüz, kayısıda yüzde 5'le Türkiye 3'üncüsüyüz, taze soğanda yüzde 5'le Türkiye 5'incisiyiz; tabii, Türkiye'de böyle öne çıkan birçok ürünümüz var. Elâzığ artık özel ürünlerle Türkiye'nin en güçlü illerinden biri hâline gelmiştir ve daha iyi yerlere inşallah gelecektir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Üzümde işler perişan.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Bakanım, hayvancılıkta da büyük bir yükseliş görüyoruz. Küçükbaşta 371 binden 883 bine, büyükbaşta 116 binden 153 bine, kanatlıda 7,1 milyon adede, süt üretiminde de 60 bin tondan 260 bin tona ulaşan bir Elâzığ var.

Su ürünlerinde de yine ilimiz çok önemli bir atılım gerçekleştirmiştir. Özellikle su ürünlerinde, alabalıkta çok ciddi mesafeler aldık. Yüzde 2.679 su ürünlerinde bir artış sağlamış Elâzığ ilimiz, 1.532 tondan 43 bin tona yükseltmiş su ürünlerimizi. Elâzığ, bu alanda Türkiye'de lider illerden biri hâline gelmiştir; bunda da yine gerek Hükümetimizin gerek AK PARTİ iktidarlarının büyük bir desteği ve katkısı olmuştur.

Kırsal kalkınma yatırımlarında da yine Elâzığ'a 5,3 milyar Türk lirası hibe, 3.312 kişilik de ilave istihdam imkânı sağlanmıştır, bundan dolayı da teşekkür ediyoruz.

Elâzığ'ın yeşil alan ve orman hamleleri de yine dikkat çekicidir. Elâzığ'da 81,7 milyon fidan dikilmiştir. Bal ormanları, şehir ormanları, ekoturizm alanları oluşturulmuş, Elâzığ'ın yeşil dokusu güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, çok değerli Komisyon üyeleri; bu anlattıklarımızı tabii bir gerçeği ifade etmektedir. Türkiye, kim ne derse desin, kim hangi eleştirilerde bulunursa bulunsun; tarımda büyümektedir, hayvancılıkta büyümektedir.

AYHAN BARUT (Adana) - Tarım çökmüş ya, tarım mı kalmış; çökmüş tarım.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Ormanda, gıdada, kırsalda, üretimde büyümektedir...

AYHAN BARUT (Adana) - Buyurun, köylere gidelim.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - ...ve Elâzığ da yine bu büyük yürüyüşün en önemli lokomotif illerinden biri inşallah olacaktır.

Muhalefetin yıllardır söylediği "Kriz var, üretim düşüyor, Türkiye..."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Başkanım, bitireceğim.

AYHAN BARUT (Adana) - Köye gidiyor musunuz, hiç gidiyor musunuz köylere?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Evet, iki dakikanızı veriyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, siz hiç etrafınıza bakınmıyor musunuz, hiç dinlemiyor musunuz bu çiftçiyi, köylüyü? Hangi dünyada geziyorsun arkadaş sen ya!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Muhalefetin yıllardır ifade ettiği "Kriz var, üretim düşüyor, Türkiye yapamaz." söylemlerinin karşısında bugün burada rakamlar var, veriler var, üretim var, başarı vardır. Bu başarı elbette ki iktidarımızın ve Hükümetimizin olduğu kadar çiftçimizin başarısıdır, üreticimizin başarısıdır. Bu başarı mühendisimizin, işçimizin, emek veren her bir kardeşimizin başarısıdır diyorum.

2026 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçemizin ülkemize, şehirlerimize ve Elâzığ'ımıza hayırlı olmasını diliyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Oylamalara geçelim Başkanım, iddialara yanıt verdi Ejder Bey.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Açikkapı, teşekkür ediyoruz.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Yakında bence oylamayı da kaldıracaksınız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Bence bütçeye de gerek yok.?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sizin iddialarınıza yanıt verdi, belgelerle.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Şimdi, gruplar adına söz talepleri karşılandı, Komisyon üyelerine söz vereceğiz.

Ben söz sırasını söyleyeyim, özel durumda değiştiririz.

Sayın Veli Ağbaba'yla başlayacağız, sonra Sayın Mustafa Kalaycı, Cevdet Akay, Baki Ersoy, Ümit Özlale, Mustafa Erdem, Resul Kurt, Tahsin Ocaklı, Kamuran Tanhan, Yaşar Kırkpınar, Necmettin Erkan, Adalet Kaya, Ayyüce Türkeş Taş, Sadullah Kısacık, Ahmet Vehbi Bakırloğlu, Cavit Arı, İsmail Güneş, Süleyman Şahan, Hakkı Saruhan Oluç olarak devam edeceğiz.

Sürelerini başka arkadaşlarına verenlerin sürelerini kısacağız.

İlk söz, Veli Ağbaba'nın.

Beş dakika konuşma süresi var.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkür ederim.

Öncelikle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Sözlerimin başında biraz önce size de ilettiğim olduğum bir konu var. Adıyaman, biliyorsunuz, Atatürk Barajı'na ev sahipliği yapan ama Adıyaman, barajının nimetlerinden faydalanamayan bir şehrimiz. Maaalesef, depremde en çok can kaybının olduğu yer. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı hep övünüyor "İndere Türkiye'nin en büyük şantiyesi." deniyor ancak eğer buraya su verilmezse buranın çöp olacağını söylüyor Belediye Başkanımız Sayın Abdurrahman Tutdere. Mutlaka bu konunun hızlıca değerlendirilmesi lazım, sizden rica ediyoruz. Devlet Su İşleri ile belediye protokol yapmış, hızlandırarak GES yardımıyla şehre içme suyunun verilmesi önemli bir durum.

Yine, burada, tabii, Adıyaman Milletvekilimiz İshak Bey de var, mutlaka o da bu konuyu gündeme getirecek ve destekleyecektir.

Yine, Adıyaman'da Koçali Barajı var, bu Koçali Barajı'nda bir sonuç alınamadı, bütün Adıyaman'ın da sizden beklediği bir durum. Bunu da Adıyamanlılar adına size ifade etmek istiyorum.

Biliyorsunuz, ben Malatya Milletvekiliyim, bugün bir yazı okudum, Türkiye 7 üründe dünya lideriymiş; fındık, incir, haşhaş, kiraz, keçiboynuzu, ayva ve dünyanın en güzel kayısıını üretiyoruz -Yaşar Bey nereye gitti?- biraz sonra tadacaksınız, dolayısıyla dünyada lider olan ürünlerden biri kayısı ama Tarım Bakanlığımızın da Hükümetin de bunun reklamıyla ilgili destek vermesi lazım. Destek olmanızı sizden rica ediyoruz. Bizden sonra kim var kayısıda çok üreten? Özbekistan var, İran var, İtalya var, Cezayir var. Tabii, geçtiğimiz günlerde Ticaret Bakanlığının bütçesinde konuşmuştum, kaçak kayısı girişinin de önlenmesi lazım, olmadığı iddia ediliyor ama bunun çok dikkatlice takip edilmesi lazım. Hakikaten bunun aroması ne Özbekistan'da var ne İtalya'da var, bizim kurutmalık kayısıımız dünyada lider, onu söyleyelim, kentimizle de onur duyuyoruz.

Şimdi, ürün olmadığı için geliri olmayan çiftçilerin 2025 yılında TARSİM tarafından ödenen hasar ödemeleri Tarım Kredi Kooperatifleri ve Ziraat Bankaları tarafından çiftçi borçlarına karşı mahsup edildi. Millet perişan Sayın Bakan, çiftçi borçlu, kredi çekip makine aldı, traktör aldı ama don parasına hesaptan el koydular, bunu söylemek istiyorum. Borçların faizsiz ertelenmesi lazım, bu önemli. Üreticiye faizsiz nefes kredisi verilmesi lazım. 34 civarında il dondan etkilendi ama Malatya yüzde 100 kayıp veren tek il yani bizim kayısıımız yüzde 100 etkilendi. Kirazımız, cevizimiz, bademimiz yani sert kabuklu bütün ürünlerimiz yüzde 100 etkilendi, Zirai Don Komisyonunda olan arkadaşlarımız da biliyor bu meseleyi. Dolayısıyla, bu dönem, 2025 yılı üretim sezonu için zirai don, akabinde kuraklık, üretici emeğinin karşılığını alamadı. Bu konuda faizsiz kredi verilmesini istiyoruz. Reklam konusunu söyledim. Kayısı tutsa da aynı para harcar, tutmasa da aynı para harcıyor. Bunu da ifade etmek istiyorum.

Yine, Yoncalı Barajı'mız var, onu da ifade ettim. 1994 yılında başladı, otuz bir yıl sonra 2025 yılında tamamlandı. Arguvan'a hayat verecek, Arguvan'ı ayağa kaldıracak bir proje, baraj var ama sulama kanalı yok. Bunun da hızlandırılmasını sizden rica ediyoruz. Yapımına 1985 yılında başlanan, 1988 yılında hizmete açılan Çat Barajı Adıyaman'ın Çelikhane ilçesi sınırları içerisinde. Çat Barajı göl alanında 344 milyon metreküp su depolanması planlanmıştı ancak bugüne kadar en fazla 110 milyon metreküp su depolandı. 2025 yılında yüzde 4 doluluk oldu yani 17 milyon metreküp su depolanabildi. İkizce, Cafana, Cumhuriyet, Örnek gibi mahallelere bir kez su verilebildi. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından suyun kaybolmasına karşı gerekli teknik çalışmanın yapılması, su depolanmasındaki soruların mutlaka çözülmesi lazım, Malatya için çok önemli bir problem. Sultansuyu Barajı'mız var, depremden etkilendi ama hâlâ bitirilemedi, gelecek yılki sulama dönemine yetiştirilmesini istiyoruz.

Yine, bizim Akçadağ ilçesinin 32 mahallesinde sulamayı rahatlatması için takviye bir su kaynağı olan Melet Deresi üzerinde baraj yapılması gerekmekte. Zemin etüdü yapılmış, projeler tamamlandı, ihale aşamasına geldi ama bütçede ödenek ayrılmadığı için bir yıl daha ertelendiği gözüküyor. Melet Barajı'nda da destek istiyoruz.

Yine göletlerimiz var, hemen isim isim söyleyeyim: Hekimhan İğdir, Hekimhan Karapınar, Kuluncak Kızılhisar, Kuluncak Alvar, Yazlıhan Epreme, Darende Ilıca gibi köylerimize de bir gölet desteği istiyoruz. Bu köylüler çok rahatlayacak. Bir başka mesele, 2 göletimiz var Sayın Bakan, Erkenek ve Söğüt Göleti, bunlar da yapılmış olmasına rağmen maalesef su tutulmuyor. Erkenek Göleti'ne "Çürük." dediler, çürükse niye yıkılmadı? Çürük değilse niye su verilmiyor? Bu Erkenek ve Söğüt Göletlerini size iletmem için rica ediyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun, iki dakika...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sağ olun Başkanım.

Ağustos ayında Cafana köyüne gittim bu sulamayla ilgili, Cafana köylüleri bir mektup yazmış, hemen çok kısa bir şekilde size okuyayım: "Hey Türkiye Büyük Millet Meclisi vekilleri, biz kimiz? Biz Mor Gedik'i Yılanlı'ya, Kermecik'e, Ören yoluna merkeple su taşıyarak kıraç ovayı yeşertenlerin torunlarıyız. Biz İkizce, Cafana, Kuyulu, Kuşdoğan, Kırlangıç, Oluklu köyleri kısaca tüm Çerkezyazısı'yız. Biz alınıdaki terle yerdeki toprağı yoğuranlarız. Bizler de -çok uzun ama hemen kısa kısa söyleyeyim- Yunus Emre'nin deyişiyle 'Olsun be aldırma Yaradan vardır/ Sanma ki zalimin ettiği kârdır/ Mazlumun ahı indirir şahı/ Her şeyin bir vakti vardır.' diyerek ahlarla arşıâlâyı inletenleriz." diyorlar. Bunu niye söylüyorlar? Bunların durumu çok kötü, bu köylülerin. Bu Cafana köyünün yanında Kuyulu, Kuşdoğan, Kırlangıç, Oluklu, İkizce, Çerkezyazısı dediğimiz bölge, bunların size çok selamları var. Şiirle milletvekillerine sitem ediyorlar, ben de payımı alıyorum buradan, diğer milletvekillerine ve size sitem ediyorlar. Bu konuda yardımcı olunmasını istiyorlar.

TARSİM sisteminin değiştirilmesini istiyoruz, yıllardan beri söylüyoruz, bu sistem bize çok uymuyor. Yaşanan iklim değişikliği nedeniyle TARSİM'de mutlaka yönetmelik değişikliğine gidilmeli. Mevcut sözleşme esasında yer almayan yeni zarar türleri ortadayken bu sorunun inatla çözülmemek istenmesini anlamak mümkün değil. TARSİM'de, başta Malatya olmak üzere, talep edilen her bölgede sigorta kapsamı genişletilmeli, bedeli üreticiden alınmalıdır. Primleri yüksek bir hasar tespitindeki anlaşmazlıklar maalesef TARSİM'de sigortalamayı azaltıyor. Bir de bugüne kadar bir ağaç için maksimum 215 kilo ürün yazılıyorken bu yıl sigorta ekranı maksimum 170 kilo olarak açıldı. Dolu vuran vurmuyan, don vuran vurmuyan tüm Malatya'daki ağaçlar için maksimum 170 kilo yazılacak yani baştan 45 kilo kaybımız var.

Bir de rüzgâr türbini istiyoruz diyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tamam Başkanım.

Bir de hemen unutmadan 18'inci sayfada bir not gördüm: Parsel bazlı verim sigortası uygulamasına ilk defa Tekirdağ'da başlayacakmışız. Biz Malatya'da perişanız Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Pilot şehir o.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz de pilot oluruz, ne olacak.

Bir rakam vereceğim: Şu anda ikinci el satış yapılan traktör sayısı Malatya'da 28.316. Niye satıyorlar? Borçlarını ödemek için satıyorlar. Dolayısıyla, mutlaka bir destek lazım.

Malatya'daki sulama sistemi, kartlara 4-5 defa sulama için para yatırılıyor ancak 1 veya 2 sulama yapan vatandaşlarımıza Sulama Birliği geri ödeme yapmıyor. "Deprem vurmuş, don vurmuş, ikinci depremi yaşamış bari üçüncüsünü yaşamayalım." diyorlar.

Kapalı sistem konusunda çok ciddi talep var. Bizim Boztepe Barajı hariç yani Recai Kutan Barajı hariç diğer baraj ve göletlerde vahşi sulama yapılıyor. Malatya gibi tarım şehrinde kapalı sistem sulamaya gidilmesini talep ediyoruz. Akçadağ Sulama Birliği 140 bin dekar, Sultansuyu Birliği 144 bin dekar, toplam 284 bin dekar alanda her yıl sulamada artan sıkıntılarının giderilmesi, ürün desenlerinin çeşitlendirilmesi için acilen kapalı sulamaya gerek var. Çerkez yazı sulaması ana kanal 50 kilometre olup tamamı açık kanal, dolayısıyla, çok fazla su kaybı yaşanıyor. Çerkez yazı sulamasının kapalı borulu sisteme alınması gerekmektedir.

Türkiye'nin en önemli tarım şehirlerinden biri olan Malatya'nın bir de şeker fabrikası var. Şeker fabrikamız bizim çok özel bir fabrika. Çalışanlarımıza, personelimize güzel bir yeri var. İyi ki satılmadı, özelleştirme kapsamından çıkarıldı. Hakikaten şehre hayat veren bir fabrika. Emeği geçen herkese, sendikacısından genel müdürüne, müdürlerine kadar teşekkür ediyorum. Umarım bu şeker fabrikasının arazisinde kimsenin gözü olmaz çünkü orası ortak, Malatya'nın malı. İnşallah buraya kimse göz dikmez.

2026 bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Mustafa Kalaycı, buyurun.

Süreniz on dakika.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin tarımsal katma değeri 2024 yılında yüzde 5,1 oranında artarken 2025 yılı birinci çeyreğinde yüzde 2,1; ikinci çeyreğinde yüzde 3,5 daralmış, yıl genelinde yüzde 1 daralacağı tahmin edilmektedir. TÜİK tarafından açıklanan bitkisel üretim ikinci tahminlerine göre bu yıl yaşanan zirai don ve kuraklığın etkisiyle üretim miktarlarının bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 10,4; sebze ve meyve, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 30,4 oranında azalması beklenmektedir.

Kuşkusuz tarıma dört elle sarılmış, tarımda sanayileşmiş ve tarım ürünleri ihrac eden ülkeler gelecekte söz sahibi olacaktır. Son dönemde, üretim planlaması ve bununla ilişkilendirilen yeni destekleme modeline yönelik düzenlemelerle tarım sektöründe çığır açan kararlar alınmış, tarım envanterinin oluşturulmasına ve mevcut bilgi sistemlerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bununla birlikte, yüksek girdi maliyetleri altında üretimini fedakârca sürdüren çiftçimizin, besicimizin ve süt üreticimizin gelirini artıracak ve daha fazla üretmesini sağlayacak köklü tedbirleri uygulamaya koymamız lazımdır. TÜİK verilerine göre ekim ayı itibarıyla yıllık enflasyon yüzde 32,87 iken bu oran tarımsal girdiler toplamında yüzde 34,60; hayvan yeminde yüzde 38,34; gübrede ise yüzde 51,78 düzeyindedir, mazot fiyatı da bir yılda yüzde 35'in üzerinde artmıştır. Çiftçimizin daha fazla desteklenmesini, mazot, gübre, ilaç, yem gibi girdilerini uygun fiyatla alabilmelerinin sağlanmasını gerekli görüyoruz. 2026 merkezî yönetim bütçesinde tarımsal destek programları için 168 milyar lira, yatırım ödenekleri için 190 milyar lira, tarımsal kredi destekleri, tarımsal kitle ihracat destekleri için 268 milyar lira kaynak öngörülmüştür. Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçe görüşmelerinde verdiğimiz önergeyle Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri ve Ziraat Katılım Bankası tarafından tarımsal üreticilerin finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda karşılanabilmesini teminen 50 milyar lira ödenek ilave edilmiştir. Tarım sektörü yatırım ödeneğinin 122 milyar lirası tarımsal sulama yatırımları için ayrılmaktadır. Su sıkıntısı çeken ülkemiz için bir damla su bile çok önemlidir. Su yönetiminde etkinliği artıracak organizasyon yapısı geliştirilmeli, kurumlar arası entegrasyon sağlanmalı ve su kanunu ivedilikle çıkarılmalıdır. Sürdürülebilir bir tarım ve verimlilik için belli ilkeler çerçevesinde havzalar arasında su transferi yapılması gerekmektedir. Su tasarrufunda önem arz eden bir diğer unsur ise sulama sistemleridir. Açık sulama kanalları yerini kapalı veya yer altı borulu sistemlere bırakmalı, sulama organizasyonlarının altyapıları iyileştirilmeli, yer altı sızdırma sulama sistemlerinin kullanımı teşvik edilmeli, basınçlı sulama sistemlerine verilen destekler etkinleştirilmelidir. Konya gibi illerde su tüketimi az olan ürünlerin yetiştiriciliği daha fazla desteklenmelidir.

Sayın Bakanım, Konya olarak çok dertliyiz. Bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler esnasında Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz ile yatırım programını hazırlayan ve kaynak dağıtımını yapan Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve Hazine ve Maliye Bakanlığı yönetici personelinin bulunduğu toplantıda tarımsal sulama konusunda Konya çiftçisinin feryadını dile getirdim. Bu konuşmamı burada da aynen ifade etmek istiyorum.

Türkiye'nin su zengini bir ülke olmadığını, son yıllarda kuraklık nedeniyle birçok bölgemizde su sıkıntısı başladığını biliyoruz ancak Konya Ovası'nın durumu farklılık arz etmektedir. Bereketli Konya Ovası kuraklık, iklim değişikliği ve kontrolsüz sulama nedeniyle büyük tehlike altındadır, durum ve gidişat gerçekten çok vahimdir. Eğer böyle giderse gelecekte Konya Ovası diye bir ova kalmayacak, tahıl ambarı Konya'da tarım yok olacak, içme suyu dahi bulunamayacaktır. Konya'nın yüz yıllık rüyası olan KOP projesinin kilit tesisleri yıllar önce yapılmakla birlikte, on üç sene önce açılan Mavi Tünel'den hâlâ tarımsal sulama amaçlı su verilememektedir. Akşehir Gölü'müz kurumuş, Beyşehir Gölü'müz de çok ciddi risk altındadır, suları epeyce çekilmiştir. Yer altı suyuna ulaşmak için açılan kuyular artık 400 metrenin üzerine çıkmıştır. Konya Ovası sıklıkla oluşan obruklar ve yarıklarla yıllardır alarm vermektedir. Allah muhafaza, yerleşim birimleri dahi göçük tehlikesi altında bulunmaktadır. Bu mesele sadece Konya'nın değil Türkiye'nin meselesidir. Zira, Konya tarım ürünlerinin en büyük üretim merkezlerinden biridir. Havza dışı kaynaklardan ivedi olarak su getirmek zorundayız. Konya Ovası'na Ermenek Barajı'ndan, Manavgat Çayı'ndan, Hirfanlı Barajı'ndan, Fırat Nehri'nden ve diğer imkânlardan bir an önce su getirilmelidir. Bu konuda yıllarca çalışma yapılmakla birlikte henüz uygulamaya konulan bir proje yoktur. Başka ülkelere, binlerce kilometreden petrol, doğal gaz geliyorsa, denizin altından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne su götürdüysek Konya Ovası'na da havza dışından su getirebiliriz. Hiç kuşku yok ki su petrolden daha da önemlidir. Hiç olmazsa kışın denizlere boşa akıp giden suları Konya Ovası'na çevirerek yer altı sularımızı ve göllerimizi beslememiz gerekmektedir. Bugüne kadar birçok yatırım ve hizmeti Konya'mıza kazandıran Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Konya Ovası'na dış havzalardan su getirecek projeleri hızla uygulamaya koyacağına inanıyoruz, yeter ki konu detaylarıyla kendisine anlatılsın. Evet, Sayın Bakanım, Konya Ovası'ndaki vahim gidişatın Cumhurbaşkanımıza detaylarıyla anlatılmasını ve dış havzalardan su getirecek

projelerin mutlaka 2026 yılı yatırım programına alınmasını talep ediyoruz, sizden müjde bekliyoruz. Çiftçimiz "Tarım desteklerini belli bir süre vermeyin, yeter ki ovaya suyu getirin." diyerek fedakârlık yapmaya da hazır.

Sayın Bakanım, et ve süt ihtiyacımızın yurt içinden sürdürülebilir şekilde karşılanması amacıyla hayvan varlığımızın ve verimin artırılması, suni tohumlama çalışmalarının yaygınlaştırılması, hayvan sağlığının korunması, üretici örgütülüğünün güçlendirilmesi, küçük işletmelerin sürdürülebilirliklerinin sağlanması, genç ve kadın yetiştiricilerin sektörde faaliyet göstermelerini temin etmek üzere hayvancılık desteklerinin daha etkin uygulanması büyük önem arz etmektedir. Meraların kalite verimliliğinin artırılmasına yönelik ıslah çalışmalarına hız verilmesini, mera tespit ve tahdit çalışmalarının hızla tamamlanmasını, meraların yetiştiriciler tarafından etkin kullanımının sağlanmasını, kaba yem üretimi ve işlenmesine yönelik altyapının genişletilmesini gerekli görüyoruz. Diğer taraftan, hayvancılıkta çoban sorunlarına da mutlaka çare üretilmelidir. Afgan uyruklu çobanları çalışma izniyle kayıtlı hâle getirecek ve disiplin altına alacak düzenleme mutlaka yapılmalıdır. 1941 yılında çıkarılan Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun mutlaka güncellenmeli, mahalleye dönüştürülen köylerde tüzel kişilik oluşturularak muhtarların yetkisi artırılmalı, koruma masrafına göre bir ücretlendirmeye gidilmelidir.

Sayın Bakanım, bir de talepler var: Üreticilerimiz, süt fiyatı ve yem fiyatı artışları dikkate alındığında süt desteğinin en az 1,5 lira olması gerektiğini söylemektedir. Süt fiyatından yüzde 1,2 stopaj, borcu varsa yüzde 2 BAĞ-KUR kesintisi yapıldığı için süt desteğinin 40 kuruşunun buraya gittiğini, ayrıca süt desteği almak için üreticiye tüm hayvanlarına TARSİM hayvan hayat sigortası yaptırma zorunluluğu getirildiğini, örneğin, 40 hayvanı olan üreticinin sigorta için biri 200 liradan 8 bin lira ödeme yaptığını, bu sigortanın dar kapsamlı yapılması nedeniyle fayda sağlamadığını, şap hastalığından dolayı bu yıl birçok hayvanın telef olduğunu, TARSİM'in bu kayıpları karşılamadığını, bu nedenle üreticinin artık hayvan hayat sigortası yaptırmak istemediğini ifade ediyorlar. Diğer taraftan, süt birliklerinin yıllardır ücretsiz yaptığı küpe takma yetkisinin Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine verilmesinden ve her bir buzağı için 175 lira küpe ücretinin destekten otomatik düşürülmesinden de memnun değiller. Her birliğin kendi üyelerine ücretsiz küpe takma hizmetinin tekrar verilmesini istiyorlar.

Son olarak, süt birlikleri derecelendirilirken ofis binasının kira veya kendine ait olması, yönetimde kadın bulunması, üreticiye kredilerde kefil olunması gibi imkânlar uygulanıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Bitiriyorum.

Süt birliği çok başarılı olsa bile ofis kira ise, kadın yönetici yoksa bundan hiçbir sorumluluğu olmayan üretici daha az destek almaktadır. Süt birliklerinin üye sayısı, süt toplama merkezi sayısı, pazarlama ve vergi ödemedeki sırası gibi somut kriterler dikkate alınarak başarı ölçümü yapılması daha isabetli ve doğru olacaktır.

Bakanlık ve kurumlarımızın 2026 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kalaycı, teşekkür ederiz.

Sayın Cevdet Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Ejder Vekil bu şeker fabrikalarıyla ilgili bir şey söyledi, ben bir cevap vermek istiyorum, kendisi burada değil ama biz sohbet de ederiz. Şimdi, toplam 33 tane şeker fabrikası kaldı elimizde, bunların 15 adeti devlete ait -2018 yılında 25'ti- 10 tanesi özelleştirildi. Özel sektörde 12 adet var, pancar ekicileri kooperatifinde 6 adet şeker fabrikası kaldı. Şimdi, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının elinde şu anda 10 tane daha fabrika var. Şimdi, bunların tamamı devlete aitti, bir taraftan özelleştirildi. Özelleştirilen yerlerde arsa değerleri, arazi değerleri inanın bedellerin çok çok daha üstünde, çok düşük bedelle gitti bu şeker fabrikaları. Şimdi, Özelleştirme İdaresi Başkanlığında duran... İşte, Elâzığ da orada duruyor, Malatya da orada duruyor, yarın öbür gün özelleştirilip özelleştirilmeyeceğinden emin değiliz. Bakın, Samsun Çarşamba'da -Sayın Mehmet Başkanım burada değil ama- otuz dört yıl önce kurulmuş bir şeker fabrikası var, on dört yıl kapalı kaldı, Şubat 2025'te Millî Savunma Bakanlığında Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumuna devredildi buranın yeri. Şimdi, devletten devlete devredildi, orada güzel işler mutlaka yapılacaktır ama devletten özel sektöre devirlerde maalesef bir sürü zararı var. Pancar Ekicileri Kooperatifleri diye bizim bir birliğimiz var. Sayın Bakanım, 1953 yılında Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği Pancar Kooperatifleri Bankasını kuruyor, şimdiki ismi Şekerbank; Eskişehir'de kuruyorlar, yüz binlerce pancar üreticisinin kendi birikimleriyle kurduğu bir banka. Şimdi elinde kala kala 6 tane şeker fabrikası kalmış. Nişasta bazlı şekerle ilgili olarak sürülüyor. Pancar bizim için çok kıymetli bir ürün, millî ürün diyorum ben yani pancarın tatlısını, yemeğini, turşusunu, her türlüşünü yapıyorsunuz, şeker üretimini yapıyorsunuz. Benim sizden özel bir ricam var: Bu şeker fabrikaları, Özelleştirme İdaresi Başkanlığındaki şeker fabrikaları kesinlikle özel sektöre devredilmemeli; güçlendirilmeli, mümkünse Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği de eski gücüne kazandırılmalı, döndürülmeli. Yani konum bu değildi ama konu açıldığı için söyleme gereği hissettim, önemli ülkemiz için.

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçeniz 541 milyar 840 milyon, bütçe büyüklüğü açısından yüzde 2,86; geçen yıla hemen hemen aynı, yüzde 2,97'ymiş. Burada 103 milyarlık bir artış var ama artış oranı yüzde 23,67; enflasyon oranının altında bir artış. Bu açıdan yetersiz buluyoruz, böyle önemli bir Bakanlığın bütçesinin çok da iyi olması lazım, en azından enflasyona ezilmemesi lazım. 2024 başlangıç ödeneğine göre yıl sonu harcamasına baktığımız zaman 22,4 milyar civarında aşım görünüyor. Yine, başlangıç ödeneklerini belirlerken rantabl belirlemiyoruz, düşük belirliyoruz. Demek ki bütün Bakanlıklarda bu aşım var, yıl içinde aktarımlarla -bunların bir kısmı da personel giderleriyle ilgili, biliyorsunuz- aşım gideriliyor. Bu konuda mutlaka düzenleme yapılması gerekir diye düşünüyorum.

Esasında çok detay çıkarmıştım, vakit ayıracaktım ama diğer konulara zaman kalmayacak. Burada program dışı giderler var; buranın alt programlarında, işte, cari transferler, sermaye transferleri, hazine yardımları genelde bunlar. Bunların nereye, nasıl, ne verimli şekliyle kullanıldığıyla ilgili detay bilgi verebilerseniz memnun oluruz. Bunlar hangi kalemler? Menkul sermaye bakım onarım

giderleri var büyük tutarlı, gayri menkul büyük onarım giderleri var, üretim giderleri var, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler var, hane halkı ve işletmelere yapılan transferler var. 2 tane kalem açılmış yani bakıyorum, bir müdürlük bünyesinde -detay vermeyeceğim- bir hane halkı ve işletmelere yapılan transferler kalemi var, bir de kurum hane halkı ve işletmelere yapılan transferler var. Kurumdan kastımız bu sermaye desteği ise ayrı gösterilmesi makuldür ama mahiyet aynıysa o konuyla ilgili de bir açıklık getirirseniz memnun olabilirim.

Sürdürülebilir çevre iklim değişikliği ile ilgili ödenek ayırmışsınız 2024'te 8,5; 2025'te 10 milyon. Buradaki ödeneklere bakıyoruz, zaten ödenekler de yetersiz ama hiç harcama yok. Yani çevre bizim için önemli değil mi, iklim bizim için önemli değil mi? Şimdi, kuraklıkla mücadele ediyoruz, tarımsal kuraklıkla mücadeleye yönelik izleme ve değerlendirme rapor sayısı 2024'te sıfır, 2025'te sıfır yani gerçekleşme tahmini de öyle, 2026'da 96 tane koymuşuz raporla ilgili. Yani kuraklıkla mücadeleye de biz çok geç başlamışız. Onun için, buraya ödenek koyduysanız -yani 10 milyon ödenek de harcanmayacak, harcamadınız yere tekrar ödenek koyuyorsunuz- ben buradan harcamanızı talep ediyorum koyulan ödeneği, hiç olmazsa harcamasın Sayın Bakanım, geçmiş yıllarda harcanmamış.

Çok kalemler vardı ama ben Karabük'le ilgili bazı sorunlara değinmek istiyorum, onların bir kısmı da zaten Türkiye geneliyle de ilgili sorunlar. Şimdi, çiftçilerimiz bu kamu bankalarından hak ettikleri krediyi alamıyorlar, özel sektörden yüksek faizli kredi kullanmak zorunda kalıyorlar. Bu konuyla ilgili de sürekli bölgemden bize de talep geliyor. Yeterli şekliyle kamu bankalarından sübvansiyonlu kredileri alabilmeliler. Çoğu şubeden bunlar tüketici kredisine yönlendiriliyor, bu da zaten çok borç içerisinde olan çiftçi için sıkıntılı bir konu.

Şimdi, yine bu çiftçilerle ilgili hemen burada halledebileceğiniz bir talebim olacak Sayın Bakanım sizden. Özelleştirmeden önce Karabük Demir Çelik Fabrikası çiftçilerimizin bireysel gübre taleplerini ücreti mukabilinde karşılıyor idi, özelleştikten sonra bunu kestiler. Çiftçilerimiz bu gübreyi bedeli mukabilinde şu anda alamıyor -amonyum sülfat gübreden bahsediyorum- buradan tekrar, bedeli mukabilinde bu ürünü çiftçilerimizin alma talebi var. KARDEMİR'in başına da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından bürokratlar geldi, yönetim kurulu başkanı...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Üretim var mı, üretim?

CEVDET AKAY (Karabük) - Var, çıkıyor evet, hâlen var, var. Yani Ziraat Odaları Başkanının bana ifadesiyle hâlen üretim var; ben de tekrar "check" ederim ama talep bu yönde. Yani siz arada bir telefon açarsanız, bedeli mukabilinde hemen... Sayın Bakan, orada Türkiye Varlık Fonuna da ait hisse var, biliyorsunuz, yönetim kurulunun çoğu devlet kademesinden gelen insanlar, Enerji Bakanlığı bürokrati 2 üye geldi, birisi Başkan; bu konuda sizden çözüm talep ediyoruz.

Genç çiftçilerimizin sigorta primlerinin devletimiz tarafından karşılanması tarım ve hayvancılık üretimine büyük katkı sağlayacaktır. Bugün bununla ilgili bir önergemiz olacak, bu prim desteğinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından hazine yardımı olarak size aktarılmasını, oradan da kullanılmasını istiyoruz ama pilot bir yer tespit edip başlangıç için 100 milyarla bunu deneyebiliriz Sayın Bakanım, yani burada çok talep var, denenebilir.

Karabük ilinde çıkan orman yangınlarında bazı çiftçilerimizin mahsulleri, tarım ekipmanları yanarak zarar gördüğünden mağduriyetlerin giderilmesiyle ilgili talepler var. Kullandıkları kredileri şu anda geri ödeyemiyorlar, ertelenmesini ve faizle ilgili indirim yapılmasını talep ediyorlar. Bu konuda bir çalışma olduğunu biliyorum, sonuçlandırabilirsek...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Halloldu.

CEVDET AKAY (Karabük) - Halloldu mu Sayın Bakanım?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Alet, ekipman vesaire gibi sorunlar halloldu.

CEVDET AKAY (Karabük) - Ama kredilerde sorun var, bilginiz olsun, kredilerini ödeyemiyorlar, temerrüde düşüyorlar.

Burada özellikle sadece son bir buçuk ayda 100 bin hektar orman kaybettik. O alanların eski hâline dönmesi için inanın elli-yüz yıl geçmesi lazım. Avrupa'da -baktım ben- beş yılda yaklaşık Kıbrıs Adası kadar alan yeşilden griye dönmüş, bayağı bir ciddiye alan yanmış Avrupa genelinde...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - 4 kat arttı.

CEVDET AKAY (Karabük) - Evet, çok arttı. Kaybın 5'te 1'inden fazlasının da ülkemizde olduğu ifade ediliyor, resmî veriler söylüyor; 1.860 kilometrekareyle kıta genelinde en fazla yeşil alan kaybeden ülkeyiz Sayın Bakanım, bununla ilgili de önlemlerimizin alınması gerekiyor.

Bu orman yangınlarıyla ilgili bir şey ifade edeyim, Orman Genel Müdürlüğünün orman yangınlarıyla mücadeleyle ilgili bir kalemi var, buraya 2025 yılında 1,7 milyar ödenek ayrılmış, 2026 Haziran sonu itibarıyla -baktım ben- 1,6 milyonluk bir kullanım var; kullanılan 1,6 milyon, ayrılan 1,7 milyar Sayın Bakan. Şimdi kullanıldı mı bilmiyorum, haziran sonu rakamını söyledim. Çünkü burada 50 adet arazöz, 18 adet greyder, 18 adet dozer, il müdürlüklerine 23 adet araç alınması zaten planlanmış.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sene sonuna kadar. Üzerine bile çıktı.

CEVDET AKAY (Karabük) - Evet. Yani bunu kullanmak lazım çünkü yangınla mücadelede... Siz de çoğu zamanınızı yangın bölgelerinde geçirdiniz, Karabük'te kriz masasında hep beraber görev yaptık Sayın Bakanım, oradaki gayretinizi, çabanızı da gördüm ama şunu da ifade edeyim: Yangınla ilgili olayların çoğunda... Mesela, enerji nakil hatlarıyla ilgili resmî tutanaklara giren yangın sebepleri var; şimdi, yer altına alınabilenler alınıyor ama yer altına alınamayan mahalleler, köyler var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayın.

CEVDET AKAY (Karabük) - Ben şimdi, biliyorum, Karabük'te direk stokları var fakat burada bir çalışma yok; buna da bir öncelik verirseniz mutlu olurum.

Karabük'ün göletler, göllerle ilgili sorunları var. Adiller Göleti ve sulaması, Safranbolu Yazıköy Göleti, Düzçam Göleti, Yortan Kırkdere... Buralarda ödenekler çok yetersiz, 1.000 TL ayrılmış, iz bedeli ayrılmış; bu şekil giderse, hiç ödenek olmazsa bitmesi mümkün değil. Yatırım tamamen devre dışı, on yedi-on sekiz yıldır yapılmayan işler var. Ova Göleti ve sulaması, Eskipazar, Yazıboyu Göleti, Adiller Göleti, Yortan Kırkdere HİS Göleti, Yenice, Safranbolu, Aldeğirmen Barajı sulaması... Ödenekler çok yetersiz

Sayın Bakan. Burada Düzçam Göleti olduğu gibi duruyor, hem baraj bir taraftan... Gerekli ödeneklerin ayrılmasını sizden talep ediyoruz. Hem Türkiye genelinde hem Karabük özelindeki sorunlarla ilgili gerekli bütçelerin ayrılıp kullanılması ve bu sorunların çözülmesi lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVDET AKAY (Karabük) - Yatırım istiyoruz Sayın Bakanım yani. Karabük'e gerekli yatırım gelmiyor, ödediği verginin yüzde 9'u kadar ancak. 2024 yılında 391 milyon TL'lik bir yatırım gelmiş, 4 milyarın üzerinde vergi veriyor. Bu söylediğim hususlarla ilgili, sorunların giderilmesiyle ilgili ilgilenirseniz...

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ümit Özlale, buyurun.

Süreniz beş dakika.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basınımızın emekçileri, Meclisimizin emekçileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, bir ülkede eğer gıda enflasyonu yüksekse o ülkede tarım politikasının başarılı olduğundan bahsedemezsiniz. Dünyada da tarımı başarıyla uygulayan hiçbir ülke ithalat yaparak, ithalatı artırarak tarım politikasında sürdürülebilir bir başarı elde edememiştir. O yüzden, bence Tarım ve Orman Bakanlığı olarak sadece siz değil, sizin döneminizde gıda enflasyonunu yukarı çıkaran bütün bakan ve temsilcileri bu işten sorumludur.

Şimdi, burada bir kısır döngü var ve iki üç tane de politika hatanız var. İlk önce, birinci hatanız: Yeterince kaynak ayırmıyorsunuz. Mesela, biz bugün kapalı sulama sistemleri için sizin öngördüğünüz bütçede yüzde 100'lük bir artış teklif edeceğiz ve biliyorum ki AK PARTİ ve Milliyetçi Hareket Partisi bu teklifi kabul etmeyecek. Oysa siz de sunumunuzda söylediniz, biz de katılıyoruz; kapalı sulama sistemi yatırımlarının daha fazla olması lazım. Bakın, burada daha fazla kaynak ayırmazsak -orman yangınları için ki Orman Genel Müdürlüğüne daha fazla kaynak ayırmıyorsunuz, kapalı sulama sistemlerine daha fazla kaynak ayırmıyorsunuz- biz önümüzdeki sene bu problemleri çok daha ciddi bir şekilde konuşmuş oluruz.

İki: Denetim yok. On yıl önce Konya Ovası'nda -biraz önce Sayın Kalaycı konuştuğu için söyleyeyim- saha çalışmasında 90 bin tane su kuyusu vardı, 80 bini ruhsatsızdı. Bu ruhsatsız su kuyularını kim denetlemiyor? Sizler denetlemiyorsunuz. Dolayısıyla bugün burada, bizim karşımızda "Konya'da çok kötü bir görüntü var." deme hakkına sahip değilsiniz. Zaten on yıl önce yapılan saha çalışmasında 90 binin 80 bini ruhsatsızdı.

Bir başka nokta: Düzenleme kabiliyetiniz çok sınırlı. Bakın, size 2 tane projenizi söyleyeyim. 2015 yılında AR-GE projeniz, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 2015/3; barajlardaki buharlaşmadan dolayı yaşanabilecek olan su kayıplarını üçte 1'e indirecek bir AR-GE projesi yapmışsınız, on sene içerisinde bu AR-GE projesini hayata geçirmemişsiniz. Detaylarını daha sonra anlatırım, çok kısıtlı zamanım var. Tek sebebi, üst düzey bürokratların yakınlarının hangisinin rant alacağına kendi aralarında karar verememesidir; detaylarını anlatırım.

Bir diğer nokta: Elektrikli traktör; hatırladığım kadarıyla Sayın Cumhurbaşkanımız bile bu elektrikli traktöre bindi, daha sonra "Türkiye'deki traktör üreticilerini karşımıza alınız." korkusuyla elektrikli traktörü de hayata geçiremediniz. Dolayısıyla burada yaptığınız AR-GE projelerini de hayata geçiremediğiniz için bir, denetleme; iki, düzenleme; üç, destekleme konusunda zayıfsınız.

Şimdi, biz bundan, yeni yönetim sisteminden önce bu Plan ve Bütçe Komisyonunda bu Tarım ve Orman Bakanlığını konuşsaydık, Sayın Bakan, siz seçilmiş bir milletvekili olarak karşımızda olurdunuz, yanınızda da en az on beş yıl boyunca devlette, Tarım ve Orman Bakanlığı içerisinde uzmanlık yapmış, taşra teşkilatından gelen, tarımı bilen insanlar olurdu; temel problem bu. Türkiye'nin Kültür ve Turizm Bakanı bir otel yatırımcısı, Türkiye'de eski Sağlık Bakanı hastane sahibi. Bakın, sizler de özel sektörden geldiniz ve bunu bir maharet gibi anlatıyorsunuz ama kamu faydası içeren, tarım gibi, sağlık gibi, eğitim gibi, kültür gibi sektörlerde sizin ilk yapmanız gereken şey, uyguladığınız politikalarda bir kamu faydası var mı, yok mu ona bakmanızdır. Sayın Bakan Yardımcısı, Profesör Doktor, çok değerli bilim insanı, onu bir kenara atarsam, hiçbirinizin bu görevlere gelmeden önce Tarım ve Orman Bakanlığında bir göreviniz yok. Devasa bir taşra teşkilatınız var, onu bilmiyorsunuz. Bu da bizi Et ve Süt Kurumundaki Başkanın durumuna getiriyor. Ben kendisiyle ilgili iddiaları bilemem ama kendisinin öz geçmişine baktığım zaman, İstanbul Üniversitesi Matematik Bölümünden mezun olmuş, yurt dışında hayvan ticaretine başlamış birisi. Ya, binlerce çalışanınız var, bakın, binlerce mühendisiniz var, binlerce tarım politikası çalışanınız var; içlerinden Et ve Süt Kurumunun başına getirilebilecek kalitede, liyakatte birisini bulamadınız mı da yurt dışında, Polonya'da, Macaristan'da et ticareti yapan birisini getiriyorsunuz Sayın Bakan ya da Sayın Cumhurbaşkanı? Yani, bakın, işte bu özel sektör mantığıyla düşünmeniz neye yol açıyor biliyor musunuz? Garip bir şey, Et ve Süt Kurumu yani vatandaşına ucuz ve sağlıklı eti, sütü vermekle yükümlü olan kurum Türkiye'de kurumlar vergisinde en yüksek kurumlar vergisi ödeyen 15'inci kurum. Ya, biz, Et ve Süt Kurumundan kurumlar vergisi şampiyonu olmasını mı bekleriz yoksa Et ve Süt Kurumundan vatandaşına sağlıklı ucuz et vermesini mi bekleriz? İşte, özel sektör mantığıyla düşündüğünüz için kamu faydası yerine bir özel sektör piyasa oyuncusu gibi hareket ediyorsunuz, bunu da en iyi şurada görüyoruz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakika ek süre veriyorum.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bakın, Greenpeace bir "Zehir Etme" kampanyası başlattı ve 2022-2024 arasında sizin pestisit kalıntılarıyla ilgili 246 bin tane numunenizin sonuçlarının açıklanmasını istedi ve mahkemeyi kazandı. Bizler, Türkiye'de, bu 246 bin numunenin hangisinde pestisit olduğunu öğrenmek istiyoruz. Mahkeme de "Açıklamalısınız." dedi, siz mahkeme kararına uymadınız ve mahkemeye sunduğumuz açıklamada şunu söylediniz Sayın Bakan: "Kamu yararı yok -burası önemli- iç ve dış ticaret olumsuz etkilenebilir." Yani tekrar ediyorum: 246 bin tane numune aldınız, pestisit kalıntıları var, bunun, Greenpeace'in "Çocuklar ve Pestisitler" kampanyasında 1/3'ünün gıda standartlarına uygun olmadığı söyleniyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sizin mahkemeye verdiğiniz açıklamada sizler diyorsunuz ki: "İç ve dış ticaret zarar görebilir." Bakın, sırf bu açıklama ve bu savunma bile Tarım ve Orman Bakanlığının klasik bir piyasa oyuncusu gibi hareket ettiğini ve hiçbir şekilde kamu faydası gözetmediğini gösterir diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum.

Sayın Mustafa Baki Ersoy, süreniz on dakikadır.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyelerimiz, milletvekillerimiz, çok kıymetli bürokratlarımız ve basınımızın güzide mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Öncelikle, Sayın Bakanımıza kapsamlı sunumları için teşekkür ediyorum. Tarım bu ülkenin hem mazisidir hem de istikbali. Anadolu toprağı yıllardır hem milleti doyuran hem devleti ayakta tutan büyük bir bereket coğrafyasıdır. Saha bize açıkça göstermektedir ki üretici güçlendikçe ülkemiz de güç kazanmaktadır. Bu durum, bitkisel üretimden hayvancılığa, sütçülükten küçük aile işletmelerine kadar tarımın ve hayvancılığın bütün alanları için geçerlidir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak kanaatimiz, küçük aile işletmelerinin güçlendirilmesi, üretici örgütlerinin etkinleştirilmesi ve ölçek ekonomilerini yakalayan modern yapılara dönüştürülmesidir. Üretim planlaması, izlenebilirlik ve pazar gücü güçlenmedikçe saha uygulamalarının istenen etkiyi göstermesi zaman zaman zorlaşmaktadır.

Seçim bölgem olan Kayseri ilimizde tarım alanında son dönemde ortaya çıkan olumlu tablo bizim için umut vericidir. Ekili tarım arazilerinin yüzde 22 artması, üretici sayısının 32 bine ulaşması hem politikaların sahadaki karşılığını hem de çiftçimizin üretime olan bağlılığını göstermektedir. Kadın kooperatiflerimizin elde ettiği başarıyı da ayrıca zikretmek isterim. Valimiz Sayın Gökmen Çiçek'in öncülüğünde yürütülen çalışmalar neticesinde Kayseri'deki 48 kadın kooperatifi yalnızca bir yılda 172 milyon liralık ciroya ulaşmıştır. Bu tablo, kadın üreticilerimizin tarım gıda ekosistemine nasıl güçlü bir katkı sunduğunu da göstermektedir. Kendilerine ve Sayın Valimize üretime sağladıkları vizyon ve katkı için şükranlarımı sunuyorum.

Yine, Kayseri'mizde yürütülen jeotermal kaynaklı Sera OSB Projesi tarımda modernleşmenin ve katma değerli üretimin önemli adımlarından biridir. Altyapı çalışmaları ilerlemektedir ve yakın vadede bölgemize istihdam ve üretim artışı sağlayacağı açıktır.

Sayın Bakanım, sahada gördüğümüz en temel beklentilerden biri planlamanın daha güçlü işletilmesidir. Üretici ne ekeceğini ne kadar üreteceğini ve ürettiğini, kime satacağını bilmek istiyor. Belirsizlik azaldıkça hem verim artacak hem de fiyat istikrarı güçlenecektir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak, sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılmasını stratejik bir gereklilik olarak görüyoruz.

Bu bağlamda, şeker sektörü üzerinde de durmak istiyorum. Şeker pancarı Anadolu çiftçisini ayakta tutan, gıda sanayicilerimizin temel hammaddesi olan stratejik bir üründür. Kayseri ve çevre iller bu üretim yapısının merkezinde yer almakta, Kayseri Şeker ise hem istihdama hem de bölgesel kalkınmaya büyük katkı sunmaktadır. Pancar çiftçiye doğrudan gelir sağlayan, diğer ürünlerin ekimini mümkün kılan ve üretim döngüsünü de besleyen ana üründür. Dolayısıyla sektörde yaşanabilecek her aksama sadece pancarı değil tarımın bütününe etkileyebilmektedir.

Son yıllarda şeker sektöründe fiyat istikrarsızlıkları ve kayıt dışı tatlandırıcı kullanımı ciddi riskler oluşturmaktadır. 2025-2026 pazarlama yılı için açıklanan 3.100 TL pancar alım fiyatına rağmen şekerin maliyetinin yaklaşık yüzde 28 altında satılması fabrikaları maliyetin altında satış yapmak zorunda bırakmaktadır. Enerji, işçilik, nakliye ve finansman giderlerinin sürekli arttığı bir ortamda şeker fabrikaları pancarı ton maliyetinin üzerinde fiyatla alırken şekerini düşük fiyatla satmak zorunda kalmakta, bu da sektörde önemli bir nakit akışı dengesizliği yaratmaktadır.

Öte yandan, özellikle son iki yılda yüksek yoğunluklu tatlandırıcı ve kayıt dışı nişasta bazlı şekerler kullanımının olağanüstü artış göstermesi planlı üretim modelini zayıflatmakta, PANŞEK verilerine göre tahsis edilen kotayla fiili üretim- fiili tüketim arasında 600 bin tonu aşan bir fark oluşmaktadır.

Sınırlarımızdan kaçak şeker girişi, transit ticaretten iç piyasaya yönelen ürünler ve kontrolsüz YYT ithalatı hem pancar üretimini hem de tüketici sağlığını tehdit etmektedir. Bu nedenle, yüksek yoğunluklu tatlandırıcı ve nişasta bazlı şeker kullanımının sıkı denetimi, Türk Gıda Kodeksi'nde kullanılan şeker türünün etiketlerde açıkça belirtilmesi, YYT ithalatının kontrol altına alınması ve izinsiz kullanımına yaptırım uygulanması, melas ve kuru küspe ithalatının yerli üretim lehine sınırlandırılması, dâhilde işleme rejimi kapsamındaki şeker ithalatının iç piyasaya yönelmesini önleyecek tedbirlerin alınması, şeker satış fiyatının maliyetinin altında kalmasını engelleyecek düzenlemeler yapılması, kota yönetimi ve sektör denetiminin etkinleştirilmesi oldukça önemli konular arz etmektedir Sayın Bakanım.

2017 yılında Şeker Kurumunun kapatılmasıyla oluşan kurumsal boşluk saha denetimlerini zayıflatmış, kayıt dışılığın artmasına yol açmıştır. Bu yapının ya yeniden kurulması ya da Şeker Dairesinin güçlendirilmesi oldukça önemlidir. Kayseri Şekerin yıllardır başarıyla yürüttüğü kooperatif modeli ise sektör için güçlü bir örnektir. Çiftçisini faiz yükü olmadan, avans sistemiyle destekleyen sahaya hâkim bir yapı oluşturmuştur ancak sektör genelindeki ekonomik dalgalanmalar ve bu güçlü modelin sürdürülebilirliği açısından da risk oluşturmaya başlamıştır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında şeker sektörünün hem ulusal gıda arz güvenliği hem de kırsal kalkınma açısından taşıdığı stratejik önemin dikkate alınması, fiyat istikrarı, kayıt dışılıkla mücadele ve güçlü bir kurumsal çerçevenin hızla tesis edilmesi sektörün öncelikli beklentileri arasındadır.

Sayın Bakanım, tüm bunların yanı sıra sahadan gelen diğer beklentileri de ifade etmek istiyorum: Hepinizin malumu olduğu üzere geçtiğimiz aylarda birçok bölgemizde afet düzeyinde bir kuraklık ve don hadisesiyle karşı karşıya kaldık. Bu nedenlerle ürün kaybının yüksek olması çiftçilerimizi Tarım Kredi ve Ziraat Bankası borçlarını ödeyemez hâle getirmiştir. Çiftçilerimiz ödeyemedikleri kredilerden dolayı faiz yüküyle karşı karşıya kalmakta, bu sebeple yeni krediye de erişememektedirler. Kuraklık desteklerinin ve mazot, gübre ödemelerinin öne çekilerek ivedilikle yatırılması çiftçimizi ciddi anlamda rahatlatacaktır. Bu destekler hem üretim planlamasını hem de çiftçinin finansal sürdürülebilirliğini doğrudan etkilemektedir.

Konuşmamın devamında, seçim bölgem olan Kayseri'miz için son derece önemli gördüğümüz bazı proje ve ihtiyaçları ifade etmek istiyorum: Höbek Göleti ve sulama işinin, Develi Ovası Sol Sahil Sulamaları İkmalî 2'nci Kısım, Develi Ovası Sol Sahil

Sulamaları Ana İletim Hattı, Develi Ovası Sol Sahil Sulamaları İkmalî 3'üncü Kısım, Develi 2'nci Merhale Ağaçşar S2 Sulaması, Develi 2'nci Merhale Ağaçşar Sulaması yenileme, Kayseri Sarımsaklı Sulaması yenileme işlerinin yatırım programına ivedilikle alınması ve gerekli ödeneklerin ivedilikle çıkarılması büyük önem taşımaktadır. Bu projeler su verimliliği, tarımsal üretim gücü ve bölgesel kalkınma açısından elzemdir.

Son olarak, dere ıslah projelerine öncelik verilmesi sahadaki en güçlü taleplerden biridir Sayın Bakanım. Geçtiğimi yıl Bünyan Güllüce Mahallesi'nde yaşanan taşkında Muhittin Saraç isimli bir vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Benzer acıların yaşanmaması için taşkın riski taşıyan bölgelerde ıslah çalışmalarının hızlandırılması önem arz etmektedir.

Bu duygu ve düşüncelerle, başta siz olmak üzere Bakanlığımızın tüm bürokratlarına özveri ile çalışmaları ve emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum, 2026 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ersoy teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, Komisyon olarak bu ikramlar için teşekkür ediyoruz ama özelde Grup Başkan Vekilimiz de Manisa için bir teşekkür edecek.

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Değerli Başkanım, ikramların tamamı bizim güzel Manisa'mızdan, Şehzadeler Fidanlığı'ndan. Hepsini de inovasyon ürünleri, katkısız. O yüzden tavsiye ederim hem meşrubatları içmenizi hem de glutensiz kurabiyeleri yemenizi, özel yapılmıştır.

Afiyet olsun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Mustafa Erdem, buyurun.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Öğretmenler Günü. Ben de başta Başöğretmenimiz Gazi Mustafa Kemal olmak üzere geleceğimizi aydınlatan tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Sayın Bakan, burada daha önce de söyledim, her gün, her bütçede ölümü konuşur hâle geldik. İstanbul Fatih'te Böcek ailesinin 4 ferdinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan trajedi Türkiye'deki halk sağlığı ve gıda güvenliği krizinin acı bir yansımasıdır. 2023-2024 yıllarında toplam 39.778 kişi gıda zehirlenmesi nedeniyle hastanelere başvurmuş, son bir ayda 1.300'e yakın vaka var Sayın Bakanım. Bakanlığın denetim sistemi çökmüş, insanlar korku içinde, vatandaş dışarıda yemek yiyemez hâle gelmiş. Ne yapılmalı? Halk sağlığını tehlikeye atanlara yönelik cezalar caydırıcı hâle getirilmeli, Bakanlık denetimleri artırılmalı ve denetimler şeffaf olmalı ki daha fazla canımız gitmesin. Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde acilen daha fazla gıda mühendisi istihdam edilmeli, denetim ekipleri hem personel hem de uzmanlık açısından güçlendirilmelidir. Bakın, atama bekleyen yüzlerce gencimiz var, seslerini duyun Sayın Bakanım.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin bereketli toprakları yüzyıllardır milyonların sonrasını besleyen bir üretim gücüne sahipti ancak bugün bu topraklar ve milyonlarca üretici, iktidarın tarım politikaları nedeniyle tarihin en ağır yıkımıyla karşı karşıya. 2026 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi bu yıkımın artık tesadüfi değil bir tercihin sonucu olduğunu bir kez daha gösterdi. Rakamlar ortada, Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 bütçesi 542 milyar, bağlı kuruluşlarla birlikte tarıma ayrılan pay 888 milyar. Bütçeden tarımsal destekleme için ayrılan kaynak ise yalnızca 167,6 milyar. 2006 yılında Tarım Kanunu çıkarıldı ve kanunun açıkça dedi ki: "Tarım destekleri gayrisafi yurt içi hasılanın en az yüzde 1'i olmak zorunda." Peki, bugün bu oran nerede Sayın Bakanım? 2024'te binde 2,1, 2026'da binde 3 seviyelerinde yani bu iktidar kendi çıkardığı yasalara dahi uymuyor. Bakın, yasanın gereğini yerine getirseydiniz 2026'da çiftçiye verilmesi gerekiyordu, ayrılan ise 167,6 milyar. Çiftçinin 600 milyar TL'si nerede Sayın Bakanım? Bu kaynaklar çiftçi yerine kimlere veriliyor? Bakın, değerli arkadaşlar, turizmin başkenti sayılan Antalya'da çiftçiler üretmez duruma gelmiş, "Maliyetler altında eziliyoruz, artık üretmiyoruz." diyorlar. TÜİK'in 2025 yılı Eylül Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi'ne göre bile maliyetler bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 34,6 oranında artış göstermiş. Veriler ortada, daha iki gün önce mazota yine zam yaptınız, artık takip edemiyoruz, bu kaçınıcı zam? Son gelen zamlarla ortalama 60 litrelik bir traktörün deposunu doldurmanın maliyeti Antalya'da 3.700 lira. Bir yıl önce 43 lira olan motorinin litresi 62 liraya çıkmış. Hep 2002'yle kıyaslıyorsunuz arkadaşlar. 2002'de mazot 1,48 liraymış şimdi 62 lira yani 42 kat artmış. Ne güzel kıyaslama değil mi? Üretimde en önemli girdilerden olan gübre, ilaç ve yakıt fiyatlarındaki artışlara rağmen üretici ürettiği ürünleri aynı oranda artışlarla satamıyor. Çiftçi neyi satıyor? Traktörünü satıyor. Çiftçi girdi enflasyonuna yenik düşmüş ve daha çok maliyetle üretip daha ucuza satmak zorunda kalıyor. AKP iktidara geldiğinde çiftçinin bankalara borcu 2,5 milyar TL'ydi, bugün 1 trilyon 110 milyar TL. İktidarınızda tarım bir geçim kaynağı olmaktan çıktı. 2002'de çalışan nüfusun yüzde 34,9'u tarımdaydı, 2024'te bu oran yüzde 14,8. 2,6 milyon kişi tarımdan koparılmış değerli arkadaşlar. 2002'de 26,5 milyon hektar tarım alanı varken Sayın Bakanım, bugün 23,9 milyon hektar tarım alanına düşmüş. Antalyalı çiftçi "Biz yaptığımız hasılatla ev geçindirir, çocuk okutur, düğün yapardık; şimdi borç harç yaşıyoruz." diyor. Çiftçinin yaş ortalaması yükselmiş; gençler tarımdan kaçmış, çiftçiler yaşılanıyor, çiftçi yaş ortalaması 57. 18-32 yaş aralığı çiftçi oranı sadece yüzde 5 Sayın Bakanım. Tarımla uğraşanlar özel sektörde asgari ücretle iş arıyor duruma gelmiş. Sonra "Gıda enflasyonu niye düşmüyor?" diyorsunuz. Avrupa'da gıda enflasyonu yüzde 3,5; Türkiye'de yüzde 33'lerde. Sebze, meyve, süt, et artık dar gelirlinin mutfağına zor giriyor. Neden? Bu da sizin sayenizde.

Türkiye'yi tarım ülkesinden ithalatçı ülke hâline getirdiniz. 2025'in ilk dokuz ayında tarım ithalatı yüzde 25 artışla 10,2 milyar dolar olmuş, ihracat ise 6,56 milyar dolara düşmüş. Çiftçiye değil ithalat baronlarını seviyorsunuz.

Yine, hayvancılık Türkiye'de bitme noktasında, artan yem fiyatlarına dayanamıyor; et ve süt üretimi düştü, hayvan sayısı düşüyor ama siz üreticiye destek vermek yerine ithalatla bu sorunu çözmeye çalışıyorsunuz. Bakın, Et ve Süt Kurumu Başkanı Mücahid Taylan'ın Macaristan'da kurduğu şirketle ilgili iddialar var. "Ticaret yapmadım." diyor. Şirketin 1 milyar liralık cirosu olduğu iddiaları var. Sayın Bakanım, KİT'lerde imza yetkili bir kişinin herhangi bir şirkete ortak olmama durumu söz konusu, bununla ilgili ne yazık ki ne görevden alma ne de istifa var; bunu da takdirlerinize bırakıyorum.

Antalya yalnızca Türkiye'nin bir ili değil ülkenin kışık sebze ambarı, ihracat kapısı, örtüaltı üretimin kalbidir ancak bugün Antalya da iktidarın tarım politikalarından nasibini aldı. Antalya'da üretici seraları boş bırakıyor çünkü 1 dekar seranın fide, gübre, ilaç, mazot masraflarını artık çıkaramıyor; ürün para etmiyor, çiftçi ürettiği ürünün maliyetine bile satış yapamıyor. Bakın, Kumluca'da 2024'te 50 TL'ye satılan domates bu yıl 15-20 TL'ye alıcı bulamıyor; maliyeti 18 TL. Yine, salatalıkta yüzde 50 düşüş var. Bir çiftçinin şu sözleri artık Antalya tarımını özetliyor Sayın Bakanım: "Yakıt mı alayım, eve ekmek mi alayım?"

Bakın, değerli milletvekilleri, Antalya Toptancı Hali verileri ne diyor? Geçen yıl ekimde 100 tır ihracat yapılırken bu yıl 25 tır ancak çıkabilmiş. Yüksek faiz ve dolar baskısı ihracatı durma noktasına getirdi. Bu ülkede, Ukrayna'nın gümrük vergisini yüzde 10'dan yüzde 35'e çıkarması bile var. Özellikle dikenli salatalık üreticileri zor durumda, bu ürün en çok Gazipaşa'da üretiliyor Sayın Bakanım, Gazipaşalı hemşehrilerimiz sizden çözüm bekliyor.

Yine, bir su krizi yaşıyoruz Antalya'da. Elmalı ve Korkuteli'nde yer altı suyu kritik seviyede, küresel ısınma ve kuraklık var. Korkuteli'de tarımsal sulama sistemlerinde yaşanan sorunlar var, gerekli bakım ve onarımların yapılmaması nedeniyle özellikle yaz aylarında su krizi yaşanıyor.

Yine, Gazipaşa'da çiftçinin suya ulaşma sorunu var Sayın Bakanım. Gökçeler Barajı Gazipaşa halkına ve tarıma hizmet etmiyor, HES'e hizmet ediyor; çiftçi artık bununla ilgili de bir çözüm bekliyor.

Alanya'da Dim Çayı Barajı'ndan gelen sulama hatlarındaki boruların bakımsızlığından sık sık şikâyet var, Alanya halkı buna çözüm istiyor. Tarımsal üretim su sorunu nedeniyle daha da küçülüyor. Antalya desteklerden yararlanamıyor Sayın Bakanım. 2026 için dekar başına destek 247 TL'den 310 TL'ye çıkarıldı ama bu, girdi maliyetlerinin çok gerisinde olduğu gibi, ödemenin de 2027'de yapılacağıyla ilgili bir duyum var. Bu konuda da desteklerinizi bekliyoruz.

Bakın, Bakanım, çiftçi diyor ki: "Antalya'da desteklerden faydalanma oranı yalnızca binde 7. Türkiye'nin bitkisel üretiminin yüzde 7'sini karşılayan Antalya'nın desteklerden binde 7 yararlanması akıl dışıdır."

Son olarak, Türkiye'de son yıllarda ormanlarımız çayır çayır yanmakta.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Aynı felaket her yaz Antalya'mızda da yaşanmakta. Yangın söndürme uçakları yetersiz. Yangınlar çoğunlukla özelleştirme sonrası bakım yapılmayan elektrik hatlarından kaynaklanıyor. Ne zaman buna önlem alacaksınız Sayın Bakanım? Ülke tamamen yanmadan önlem alırsanız seviniriz diyor, bütçenin hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Erdem.

Kayıslar için de Sayın Veli Ağbaba'ya teşekkür ediyoruz. Kendisi kısa bir açıklama yapacak.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tabii, bu, dünyanın en ünlü kayısı. Siz de herhâlde gurur duyarsınız Malatya'yla, burada bütün Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimiz Malatya'yla gurur duyarlar. Malatya kayısı, hakikaten, dünyada yüzümüzü ağartıyor. Toplam kuru kayısı dünya ihracatının yüzde 80'ini Malatya tek başına karşılıyor.

Sayın Bakan, size teşekkür ederim, özellikle TAGEM'e teşekkür ederim. TAGEM Malatya gevreğini glutensiz üretmiş, bir de kayısı çekirdeği bisküvisi var; bunlar için de TAGEM'e teşekkür ediyoruz. Malatya'yı geliştirme konusunda, Malatya'yla ilgili çok teşekkürler -tarım ürünlerini- ancak Sayın Bakan, glutensiz bisküvi var, kayısı çekirdeği bisküvisi var; Malatyalı bürokrat yok. Sadece Sayın Ahmet Güldal orada, Kemaliyeli, hemşehrimiz sayarız onu da. Onun dışında bir Malatyalı bürokrat yok. Bizim Akçadağlıların bir lafı var, diyorlar ki: "Bu AK PARTİ kravatlı adam bırakmadı bize." diyorlar yani "Bürokrat kimseyi yapmadı." diyorlar. Bunu da Plan ve Bütçe Komisyonunun dikkatine sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Evet, ikramlar için tekrar teşekkür ediyoruz Bakanlığa, Sayın Veli Ağbaba'ya. Tüm üreticilerimize de Allah kolaylık versin, bereketli ürünler diliyoruz.

Şimdi konuşma sırası Resul Kurt Bey'de.

Resul Bey, buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, çok değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kapsamlı sunumları için Sayın Bakanımıza, bütçenin hazırlanmasında katkıları ve emekleri için de ilgili bürokratlara teşekkür ediyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2026 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize, çiftçilerimize, üreticilerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Bugüne kadar tarım, orman, hayvancılık, su yönetimi, gıda güvenliği, kırsal kalkınma alanlarında ortaya konulan yoğun çalışmalar için de Sayın Bakanlığımıza ve özellikle -hassaten- Sayın Bakanımıza şükranlarımı sunuyorum.

İklim krizi, gıda arz güvenliği sorunları, tedarik zinciri kesintileri, küresel ekonomik dalgalanmalar sonucunda tarım artık sadece ekonomik bir sektör değil millî güvenlik meselesi hâline gelmiştir. Böyle bir dönemde Türkiye, Avrupa'da tarımsal hasılda 1'inci, dünyada 7'nci sıraya yükselmiş durumdadır. 2002'de 36,9 milyar TL olan tarımsal hasıla 2024 yılında 2 trilyon 595 milyar TL'ye çıkarılmıştır. 2002 yılında 3,8 milyar dolar olan ihracatımız 2024 yılında 8,6 katına çıkarak 32,55 milyar dolara ulaşmıştır. Tarımsal destekler 2002 yılında 1,8 milyar TL'den 2025 yılında 158,6 milyar TL'ye yükselmiştir.

2003-2025 döneminde reel fiyatlarla toplam 2 trilyon 172 milyar TL tarımsal destek sağlanmıştır. 2002 yılında toplam 98 milyon ton, 2024 yılında 136,8 milyon ton bitkisel üretim gerçekleşmiştir. 2025 yılında bitkisel üretim miktarının TÜİK tahmin verilerine göre 120 milyon tonun üzerinde olması öngörülmektedir. 2006-2025 yılları arasında Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklemesi Programı, İPARD hibeleri, Genç Çiftçi Projesi, Kırsal Kalkınmada Uzman Eller Projesi kapsamında 99 bin projeye günümüz fiyatlarıyla 178,8 milyar TL destek verilmiş, 284 bin kişiye istihdam sağlanmıştır.

Dünya Bankası verilerine göre, 2030'da dünya nüfusunun yarısından fazlası su stresi yaşayacaktır, bu nedenle DSI yatırımları ülkemiz için büyük önem taşımaktadır. Son yirmi üç yılda 3 trilyon 510 milyar TL yatırımla 805 baraj, 1.890 sulama tesisi, 6.239 taşkın koruma tesisi tamamlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2003-2024 döneminde 20,8 milyon hektar olan orman varlığımız yüzde 12,5 artırılarak 23,4 milyon hektara çıkarılmıştır. Bu bağlamda, Adıyaman orman köylerinde yaşayan vatandaşlarımızın gelir seviyelerinin artırılması için öncelikle, arıcılığın teşvik edilmesinden ve bu kapsamda Adıyamanlı arıcılarımıza verilen desteklerden dolayı Sayın Bakanım sizlere ve ilgili bürokratlara teşekkür ediyoruz. Yapılan kovan dağıtımlarıyla kırsal bölgelerimizde çiftçilerimizin, arıcılarımızın kalkınmasına destek sağlanmıştır.

2024 yılı sonunda 105 köyde 770 bin adet gelir getirici fidan dikilmiştir, bunun için de teşekkür ediyoruz. Orman teşkilatı tarafından Adıyaman'da bal ormanlarının kurulması, arıcılarımıza destek sağlanması, en önemlisi Adıyaman'da orman vasfını yitirmiş alanlara ceviz, badem, kestane, zeytin gibi gelir getirici ağaçlar dikilerek köylerimizde yeni bal ormanlarının oluşturulması, özellikle Atatürk Barajı çevresinin ağaçlandırılması önem arz etmektedir. Sayın Bakanım, daha önce de sizlerle yaptığımız çeşitli toplantılarda bu taleplerimizi dile getirdik ve inşallah, Orman Genel Müdürlüğümüzün bu bağlamda şehrimizin ihtiyaçlarına ciddi bir katkı vermesini bekliyoruz. Bal ormanlarımızın, gelir getirici fidanlarımızın köylerimizle buluşturulması önem arz ediyor.

Adıyaman'da yürütülen su yatırımları şehrimizin geleceğini doğrudan etkilemektedir. Adıyaman'da Bakanlığımızın destekleri hayati önemdedir. Sayın Bakanımıza ve bürokratlara teşekkür ediyorum. Yirmi üç yılda 67,2 milyar TL tarımsal destek ve yatırım yapılmıştır; 29 bin ÇKS kayıtlı çiftçi üretime devam etmektedir. Meyve üretimi yüzde 444 artmış; badem, fıstık cennet hurması, nar, dut ve üzümde Türkiye'nin önde gelen illerinden biri olmuştur. Arı kovani sayısı yüzde 133 artmış, kırsal kalkınma hibeleriyle 2.447 yeni istihdam sağlanmıştır.

DSİ Adıyaman'da 42 milyar TL yatırım yapmış, 95 tesis inşa etmiştir. Bu bağlamda, şehrimizde kapalı sistem sulama ve ana iletim hatlarının modernizasyonunun yapılması su kayıplarını azaltmak için zorunludur. Bu konuda desteklerinizi talep ediyoruz.

Sayın Bakanım, Adıyaman'ın kalkınması için Atatürk Baraj Gölü'nden pompaj sulamalarıyla tarımsal alanlarımızın özellikle sulanabilmesine imkân tanınması bizim en büyük beklentilerimizden biridir. Atatürk Barajı Adıyaman'ın toprakları üzerinde kurulmasına ve bir ilçemizin feda edilmesine rağmen Adıyaman yeterince yararlanamamaktadır. Adıyaman Atatürk Baraj Gölü'nden pompaj sulamaları, güneş enerji sistemiyle enerji maliyetleri düşürülerek sulamanın sürdürülebilir olması bizler için çok önemlidir. Sayın Bakanım, Adıyaman şehrimiz bu anlamda pompaj sulamayla ilgili desteklerinizi ve 2026 yatırım programına alınmasını talep ediyor.

Yine, Adıyaman merkez ve Kâhta ilçelerimizde Atatürk Barajı'ndan içme suyu temini projesinin büyük bir önemi var bizim için. Adıyaman merkezde Atatürk Barajı'ndan içme suyu temini projesi yıllık 15,77 milyon metreküp içme suyu sağlayacaktır.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bunu biz de destekliyoruz.

RESUL KURT (Adıyaman) - Bununla ilgili Sayın Bakanımızın talimatlarıyla ihale yapılmış ve süreci devam etmektedir. Bizler için bir an önce hızla tamamlanması önem arz ediyor. Tabiri caizse suyun içerisinde yüzüyoruz; etrafımız, dört tarafımız suyla çevrili ama kadim Adıyaman şehrimiz susuzluk çekiyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Adıyaman'a faydası yok ama.

RESUL KURT (Adıyaman) - Aynı şekilde Kâhta ilçemiz için de DSİ'yle görüşmeler yapılmıştır. Kâhta ilçemize Atatürk Barajı'ndan içme suyu temini proje yapımı konusunda da desteklerinizi istiyoruz.

Sayın Bakanım, Koçali Barajı elli yıldan fazla bir zamandır Adıyaman'ın hasretle beklediği, Adıyaman'ın geleceğini belirleyecek en stratejik projelerden biridir. Koçali Barajı'yla 297 milyon metreküpe yakın bir depolama sağlanacak, Adıyaman'ın uzun vadeli tarımsal ve içme suyu sigortası olup hayati önemde olan bir projedir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz duyuyor mu?

RESUL KURT (Adıyaman) - Özellikle Kâhta, Sincik ilçelerinde de 187 bin dekar tarım arazisi sulanabilecektir. Sayın Bakanımızın talimatlarıyla, deprem öncesi ve sonrasında meydana gelen zemin hareketlerinin incelenmesi amacıyla bir proje çalışması yapılarak projenin neticesinde Koçali Barajı'nın devamında bir mahzur görülmemiş ve iyileştirmelerle birlikte devamı kararı alınmıştır.

Sayın Bakanım, Koçali Barajı'nın hızla tamamlanması, sulama hatlarının acilen devreye alınması bizim için önem arz ediyor. Koçali Barajı Adıyaman için sadece bir baraj değil, bir su kaynağı değil Adıyaman'ın kaderini değiştirecek stratejik bir kalkınma projesidir. Bu anlamda şehrimiz Koçali Barajı'nın hızla tamamlanmasını talep ediyor.

Besni Çetintepe Barajı tamamlandı. Sayın Bakanım, sizlerin de katılımıyla 2 Ağustosta su tutma töreni yapıldı. Şimdi, su tutma töreninden sonra bir buçuk yıl içerisinde baraj dolacak. Çetintepe Barajı sulama kanalları ve ana iletim hatlarının da beklemeden ivedilikle başlatılması gerekmektedir.

Yine, gövde dolgusu aşamasında 6 Mart 2024 tarihinde tasfiye edilen Adıyaman Gömükan Barajı'nda ikmal gövde dolgusu tamamlanmış, ön yüzü beton imalatları devam etmektedir. İşin bütününde fiziksel gerçekleşme yüzde 82'dir. Bunun da hızla tamamlanmasını talep ediyoruz.

Yine, Çelikhan Çat Barajı'yla ilgili de Çelikhan ilçemizin sulama kanallarının Çat Barajı'ndan su alarak çiftçilerimizin bu anlamda ihtiyaçlarının karşılanması da önem arz ediyor. Çat Barajı sulama kanallarının hızlandırılmasını talep ediyoruz.

Son olarak tarla-sofra arasındaki fiyat farkıyla ilgili de bazı açıklamalarda bulunmak istiyorum. Bu, ülkemiz için de üretici için de vatandaşlarımız için de önemli bir konu. Tarlada-sofrada 5 kat, 10 kat fiyat farkı olduğu her zaman söyleniyor ve bunu da bizzat görüyoruz zaten. Bu farkı azaltmak için bölgesel lisanslı soğuk hava depolarının kurulması, soğuk zincir altyapısının güçlendirilmesi, zincir marketlere ürünlerin en az yüzde 50'sini yerinden alma zorunluluğu uygulanması, yeni hal yasasıyla araçların azaltılması, çiftçiden âdeta ürünlerini yok pahasına alan araçların ortadan kaldırılması, üreticinin desteklenmesi; üretici, çiftçi kooperatiflerinin güçlendirilmesi ve piyasa oyuncusu olmalarına ilişkin altyapının oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RESUL KURT (Adıyaman) - Bu bağlamda, lojistik ve fire maliyetlerinin düşürülmesi, üretici kooperatiflerinin pazara doğrudan erişiminin artırılmasına ihtiyaç vardır. Bu adımlarla tarla ile tüketici arasındaki fiyat makası minimize edilecek, çiftçiler ürünlerini değerinde satacak, vatandaş daha uygun fiyatla ürün alabilecektir. Önemle belirtmek isteriz ki lisanslı depoculuk, soğuk hava depoları ve kooperatiflerin desteklenmesiyle tarla-sofra fiyat farkı azalacaktır.

Sözlerime son verirken Bakanlık bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kurt, teşekkür ederim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Kurt, konuşmanıza önemli ölçüde katılıyoruz ama Sayın Bakan yok!

RESUL KURT (Adıyaman) - Hepsine katılın.

Sayın Bakan tutanaklardan bakacak. Sıkıntı yok, not alıyor bürokrat arkadaşlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İnşallah, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz bunları not almıştır.

Teşekkür ediyoruz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba, Bakan Bey'in müsaade, ara istemesi... Sabah ne yazık ki ufak tartışmada bir saatimiz gitti, bir saat geç başladık ve aralarla da bugün biri bulur. Onun için, Bakan Bey'in bu arada gidip gelmesini biz arzu ettik, gelecek şu anda ama 4 Bakan Yardımcımız, bütün bürokratlar burada, gerekli notları alıyorlar.

Şimdi Yaşar Kırkpınar Bey, buyurun.

Süreniz on dakika.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkürü bırakın da İzmir'in sorunlarını söyleyin!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Evet, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Başkanım, Kıymetli Komisyon üyelerimiz, çok Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlarımız, basınımızın saygıdeğer mensupları, kıymetli hanımefendiler, beyefendiler; ben de hepinizi saygıyla sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Tarım Bakanlığımızın bütçesi hayırlı uğurlu olsun, her kuruşu bereketli olsun inşallah. Çok büyük bir Bakanlık; özellikle yerden göğe, topraktan suya, ormandan gıdaya kadar çok devasa bir Bakanlık. Tabii ki böyle bir Bakanlığın sevk ve idare edilmesi gerçekten çok önemli. Özellikle son zamanlarda küresel iklim kriziyle birlikte gıdanın çok önem kazandığını ifade etmek istiyorum. Yine, çok rahatlıkla ifade edebiliriz ki tarıma konu olan tüm kaynaklar bugün itibarıyla dünyanın en kıt kaynakları dolayısıyla bu kaynakların en verimli şekilde kullanılması gerekiyor. Yine, daha önce ifade etmiştik, gıdayı kontrol edenlerin bundan sonraki süreçte dünyayı da kontrol edeceklerini çok rahatlıkla ifade edebiliriz. Özellikle ülkemiz ve dünya bu anlamda çok ciddi bir tecrübe yaşadı çünkü özellikle pandemide bizler gıda zincirimizle gerçekten o dönem Tarım Bakanlığımızla gurur duymuştuk çünkü dünyanın en güçlü ülkeleri Avrupasından Amerikasına kadar üretim zincirleri, gıda zincirleri çökmüştü, insanlar market raflarına âdeta saldırmışlardı. Yine, havaalanlarında az önce ifade ettiğimiz ülkeler birbirlerinin gıdalarına el koymak zorunda kalmışlardı. Türkiye'de yirmi üç yıldan beri oluşturmuş olduğumuz gıda altyapısı ve tarım altyapısı sayesinde gıda zincirimiz bozulmamış dolayısıyla öyle bir sıkıntı içerisinde ülkemiz de bu anlamda rahat ve huzurlu bir süreç yaşamıştı ve geçirmişti.

Tabii, tarım sektörü gerçekten çok önemli bir sektör, stratejik bir sektör, esnekliği olmayan bir sektör dolayısıyla desteklenmesi, korunması, kollanması gereken bir sektör; aynı zamanda, serbest piyasa ekonomisi koşullarına ve kurallarına da terk edilmemesi gereken bir sektör. İşte, bizler de Tarım Bakanlığı olarak yapmış olduğumuz bu desteklemelerle tam da bunu yerine getirmeye çalışıyoruz. Tabii, özellikle konuşmacılar millî hasıladan, bütçeden yüzde 1 oranında destek alınması gerektiğini, bunun alınmadığını ifade ediyorlar. Aslında hem Avrupa'ya hem de farklı ülkelere, OECD ülkelerine de baktığımızda, sübvansiyonlara baktığımızda, diğer tarım desteklerine baktığımızda, bunu da işin içerisinde kattığımızda OECD ülkelerinden daha fazla tarıma destek verdiğimizizi de buradan bir kere daha ifade etmekte fayda var.

Bugün Öğretmenler Günü; başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bütün öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum, tebrik ediyorum.

Tabii, çok ciddi eleştiriler oldu. Yine, tarımsal hasılamızla ilgili birkaç hususu daha ifade etmek istiyorum. Tabii, biz iktidara geldiğimizde Türkiye'de 2002'de tarımsal hasıla 24 milyar dolarlar civarındaydı, bugün baktığımızda bu tarımsal hasılamız 74 milyar doları aşmış durumda. Bu aradaki farkı, yüzde 200'lük farkı hesap etmek gerekiyor tarımsal hasılamızın nereden nereye geldiğini anlamak adına. Tabii, bu dönemde, yine, Türkiye'nin özellikle ortalama yıllık tarımdaki büyümesine baktığımızda, bu yirmi üç yılda ortalama 2,7-2,8 arasında tarımda bir büyüme gerçekleştirmişiz. Amerika'ya baktığımızda, Rusya'ya baktığımızda, yine, Avrupa Birliğine baktığımızda, gerçekten onlar bizim bu anlamda, büyüme anlamında gerimizde kalan ülkeler. Yine, tarımsal hasılda 2002'de Avrupa Birliğinde ülkemiz 4'üncü sıradayken bugün 1'inci sırada yer alıyor; yine, aynı dönemlerde dünyada 12'nci sıradayken bugün 7'nci sıraya yükselmiş durumdayız. Değerli arkadaşlar, tabii, bu verileri biz kendimiz uydurmuyoruz. Bu istatistik veriler, özellikle uluslararası derecelendirme kuruluşlarının vermiş olduğu veriler.

CAVİT ARI (Antalya) - Başka zaman inanmıyorsunuz bu uluslararası değerlendirme kuruluşlarına; işinize geldiğinizde inanıyorsunuz, gelmediğinde de yok sayıyorsunuz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yine, Sayın Bakanım, tabii, tarımımızın gelişmesi için özellikle organize tarım bölgelerinin çok ciddi anlamda desteklendiğini ben belirtmek, ifade etmek istiyorum. Bitkisel organize tarım bölgeleri, yine, besi organize tarım bölgeleri, sera organize tarım bölgeleri; özellikle bunların geliştirilmesi, desteklenmesi ve ülkemiz tarımına, hayvancılığına katkı sağlaması çiftçi sayımızın azaldığı bir süreçte, bir dönemde üretimimizin artması adına bunların çok önemli desteklemeler olduğunu, yatırımlar olduğunu özellikle ifade etmek istiyorum.

Yine, tabii, orman varlığını artıran çok nadir ülkelerden biriyiz çünkü ülkemizde gerçekten çok ciddi anlamda bir orman varlığı var fakat küresel iklim krizinin de özellikle son zamanlarda baş gösterdiği bir durum, burada çok dikkatli olmamız gerekiyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Her yer yandı Yaşar Bey, nasıl artırıyorsunuz arkadaş?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Orman Genel Müdürümüz de burada, ben onun nezdinde bütün orman çalışanlarımıza da gerçekten çok teşekkür ediyorum. Sayın Bakanımızla İzmir'de yangında bir yıl içerisinde belki 4-5 kez birlikte olduk, o süreçte on-on bir dakika içerisinde yangınlara müdahale edildiğini görebiliyoruz çünkü aynı anda belki onlarca yerde yangın çıkabiliyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Peki, Yaşar Bey, müdahale edildi de söndürülebildi mi aynı hızda?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Dolayısıyla burada uçaklarımızla, helikopterlerimizle, oradaki çalışanlarımızla yangına ciddi anlamda müdahale ediliyor. Yine, bildiğiniz gibi, Ödemiş'te bir orman yangını olmuştu, birkaç köyümüz yanmıştı. Tabii, burada hızlı bir şekilde Hükümetimiz ön alarak buradaki evi yanan, evini kaybeden vatandaşlarımıza çok hızlı bir şekilde ihalesi yapılarak o evler bir yıl içerisinde orman köylüsü olan o vatandaşlarımıza teslim edilmiş olacak. Burada nasıl hızlı bir şekilde destek verdiğimizizi gösteriyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Kaç para alacaklar? Evleri kaç paraya satacaklar vatandaşa?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Ari, geçen hafta Sayın Cumhurbaşkanımız 350 bininci konutu teslim etti vatandaşlarımıza; inşallah, bu yıl sonuna kadar da 450 bin konutu teslim edeceğiz. Tabii, bunlar sadece rakamlardan ifade değil; aslında sizin bunları saymanız, hayal etmeniz bile söz konusu değil çünkü bu devasa yatırımlar yirmi üç yılda AK PARTİ'nin yapmış olduğu yatırımlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Evi yanan vatandaşa yapmış olduğunuz evlerin parasını alıyorsunuz Yaşar Bey, haberiniz yok bundan.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, tabii, şimdi, biz bunları söyleyince bazı Cumhuriyet Halk Partili muhalefetteki milletvekillerimiz diyorlar ki "İşte, kayısıyı da mı siz ürettiniz." falan. Şimdi, gerçekten biz barajlara, göletlere, sulama alanlarına, sulama tesislerine baktığımızda, tarıma yapmış olduğumuz yatırımlara baktığımızda belki kimi alanlarda 10 kat, 100 kat, 1.000 kat daha fazla artırmış oluyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Kaç göletin içinde su yok, biliyor musun? Gölleri, dereleri kuruttunuz!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Dolayısıyla bunu hayal etmenizi elbette sizden beklemiyoruz ama biz burada rakamlarla konuşuyoruz, biz burada verilerle konuşuyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yaşar Bey, kayısıyı da mı siz yaptınız?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Dolayısıyla sizin hiç değilseniz bu konulara, bu meselelere biraz duyarlı olmanızı, ülkenizin eserleriyle de gurur duymanızı tavsiye ediyoruz; biz sizden başka bir şey istemiyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Memleketi kuruttunuz, memleketi!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kayısıyı kuruttunuz doğru da "Kayısıyı da biz yaptık." diyor ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Don vurdu, don.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, gerçekten size ve Sayın Cumhurbaşkanımıza bugüne kadar yapılan yatırımlardan dolayı ben çok teşekkür ediyorum. Özellikle Veli Ağbaba'nın söylediği gibi, acaba İzmir'e ne yapıldı? Bu anlamda, İzmir'le ilgili de gerçekten hem Dikili Tarıma Dayalı Bitkisel Organize Bölgesi hem yine, Bergama'da hayvancılıkla ilgili organize bölgesi, yine, Bayındır'da çiçekli bitkilerle ilgili organize bölgesi; biz bunlara desteğinizden dolayı teşekkür ediyoruz. İnşallah, kısa süre içerisinde de bunların bitirilmesi anlamında vatandaşlarımızın da beklentileri, arzuları var. Bunların yanı sıra Devlet Su İşleri yatırımlarıyla İzmir'e değer katmaya, toprağını bereketlendirmeye, suyu geleceğe taşımaya da devam ediyoruz. Devlet Su İşlerimiz tarafından yirmi üç yılda 36 baraj, 10 gölet, 9 yer altı depolama tesisi, 51 sulama tesisleriyle 46.558 hektar alan sulamaya açıldı; 5 içme suyu tesisiyle 133 bin metreküp içme suyu temin edildi; Arazi Topulaştırma Projesi'yle, yine, 10.950 hektar arazide verim arttı; 109 taşkın koruma tesisiyle can ve mal güvenliği sağlandı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Tam 221 dev eser, 61,5 milyar TL'lik yatırım; her damlasında hizmet, her karışında tabii ki emek var. İzmir'i ihmal edenlere rağmen, çöpünü toplamayanlara rağmen AK PARTİ olarak bizler çalışıyoruz, üretiyoruz; şehrimizin yararlarını sarıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Buldunuz bir şey, üç gün çöp toplanmadı ya... Memleket çöplüğe döndü, memleket!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ben bu ve daha çok hizmet için İzmirli adına başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere sizlere ve ekibinize gerçekten çok teşekkür ediyorum.

Sizlere rağmen, değerli arkadaşlar, biz çalışmalarımıza devam edeceğiz. İnşallah, İzmir'in içme suyu problemini de çözeceğiz ve İzmir'e organize bölgeleri noktasında da her türlü desteği sağlayacağız...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Baraj yapın biraz, baraj.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Sanayilerinize filtre taktırın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'imiz tabii ki bir tarım kenti, barajlarımızın hepsini de tamamlayacağız inşallah.

Sayın Bakanım bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kırkpınar, teşekkür ederim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, affedersiniz.

Sayın Bakan, siz yokken biraz önce Adıyaman Milletvekilimiz Resul Kurt konuştu, Resul Kurt da Atatürk Barajı'ndan Adıyaman'a su getirilmesi gerekliliğini kendisi de vurguladı. Ayrıca, Koçali Barajı'yla ilgili bir şeyler söyledi, katılıyoruz aynen. Resul Kurt'a çok katılmayız ama bu sözlerine katılıyoruz, arada doğruları söylüyor, sağ olsun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba, onları...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Arada o söylüyor, sen hiç söylemiyorsun; Resul arada bir söylüyor, sen hiç söylemiyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ayrıca, Adıyaman ve Malatya Türkiye'nin en güzel tütünlerinin üretildiği bölge, özellikle Çelikhan, bizim Kurucaova, Doğanşehir...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Buralarda ekmesi serbest, satması yasak; sanki esrar satıyormuş gibi davranıyorlar çiftçilere.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür kısmına geçelim, kamera açık.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Evet, şimdi de biraz önce Tahsin ağabey videoyu çekememiş.

Şimdi, bu Malatya'nın çekirdeği, bisküvisi ve Malatya gevreği; bunun için TAGEM'e teşekkür ediyoruz, çok sağ olsunlar. İnşallah, farklı ürünler de geliştirirler çünkü dünyanın en güzel kayısıasını biz üretiyoruz, Malatya üretiyor.

Ben teşekkür ediyorum tekrar.

İnşallah, bu hem Adıyaman'ın sorunlarını çözmeye noktasında... 3 Adıyaman Milletvekilimiz buradaydı biraz önce; İshak Bey, Mustafa Bey ve Resul Bey'e teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Tahsin Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyelerimizi, Sayın Bakanı ve heyetini saygıyla selamlıyorum.

Bugün, evet, 24 Kasım, bütün hatiplerimiz de değindi ama 24 Kasımda, özellikle emekçi öğretmenlerimiz Millî Eğitim Bakanlığının kötü eğitim politikaları yüzünden, Öğretmenlik Mesleği Kanunu gibi, MESEM gibi politikalar yüzünden ucuz iş gücü... Ve öğretmenlerimiz yeterince değer görmemektedirler. Biz de Başöğretmenimiz Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere Öğretmenler Günü'müzü kutlayalım.

Sayın Bakanım, hemen sizden alıntıyla başlayayım, ne demişsiniz, gayet de güzel ifade olarak "Hiç taviz vermeden güvenilir gıda ve denetim kontrol ve analiz faaliyetlerimizi uluslararası kabul görmüş metotlarla yürütüyoruz ve gıda güvenliği bizim kırmızı çizgimizdir." Bu ifade çok iyi, aslında bir şey yok, gayet güzel ama sorun şeyde, basına geçen haberler ile sizin ifadeleriniz arasında büyük çelişki var. Bütün arkadaşlarım söz etti, tabii ben de söz etmeden geçmeyeyim. Mesela, madem bunları yapıyoruz, ya denetim ve kontrol faaliyetleri arasında uluslararası kabul görmüş metotlarda bir sorun var ya da belki de sizin söylediğiniz doğru değil çünkü bazı şeyleri yaşıyoruz işte, mesela, tane tane sayalım: Bu, Almanya'dan gelen 4 kişilik ailenin yaşamını yitirmesi, yine, İstanbul'da deterjanlardan zehirlenenler; bunların hepsinden haberiniz var, kısa başlık olarak geçiyorum o yüzden. Esenyurt'taki tavuk döner meselesiyle ilgili hayatını kaybeden 13 yaşındaki evladımız; Kastamonu'da, Zonguldak'ta, Trabzon'da, benim ilim Rize'de meydana gelen gıda zehirlenmeleri inanılmaz boyutta. Bunlar günlerdir oluyor ve sayıları çok yüksek boyutta. Gıda güvenliği mademki bu kadar kabul görmüş metotlarla yapılıyor "Neden biz bunları yaşıyoruz?" sorusunu sormak lazım.

Şimdi, tabii, siz de biliyorsunuz, özellikle 4 kişilik ailenin ölümüne yol açan alüminyum fosfit yani tarım zararlıları için kullanılan bir şey. Bunun kontrolsüz olarak kullanılması ve otelde çıkardığı gazdan dolayı -basına geçen bilgilere göre, siz de belki teyit edersiniz- bu yurttaşlarımız yaşamalarını yitirdiler ve cezaların caydırıcı olmaması gerekçesiyle de işin doğrusu kimse bu konuda yeni bir tedbir için bir şey yapmaya çalışmıyor.

Sayın Bakan, şimdi, çok önemli bir şey söyleyeceğim size. Size 10'uncu ayın 9'unda bir soru önergesi vermişim ben; cevap gelmemiş, cevap gelmemiş olmasını yoğunluktur, bir şeydir, falan filan anlayabilirim ama ben özellikle kayıtlara geçsin diye şimdi bunu yanıtlamanızı ve sizin bu konudan haberdar olup olmadığınızı sormak üzere gözümüze bakarak soruyorum: Rize'nin Pazar ilçesinde yapılan kafes balıkçılığı projesinden haberiniz var mı? Bana başınızı sallayarak "Evet." ya da "Hayır." deyin, ona göre devam edeyim. Var mı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Var.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Harika, tamam, çok iyi; var olmasına sevindim.

Şimdi, orayla ilgili size bazı sorular sordum. Burada yeniden, aslında, biraz dillendirmek istiyorum ve bunu devletimizi, sizi, beni tehdit eden şirketin yetkilisinin ağzından çıkan sözlerle ifade ederek anlatacağım. Yani geçen yıl Antalya'da Su Ürünleri Yetiştiriciliği Merkez Birliğinde Kuzuoğlu Grubun sahibinin kullandığı ifadelerden size söz edeceğim; kim haklı, kim değil? Var bunlar soruda, keşke elinize gözünüzü bunlar gelse cevap verirsiniz ya da bir savunma olabilir. Ne diyor biliyor musunuz Hasan Kuzuoğlu isimli şahıs, hani şu GÜNVAK 1 ve GÜNVAK 2'yle -vakıflarla niye ortaklık yapılması gerekiyorsa- ortaklık yapan, su ürünleri ticareti yapan firmanın sahibi: Karkamış, Almus, Keban Barajlarında ruhsat dışında çok miktarda balık çiftliği var, üretiliyor ve Bakanlık görevlileri bu kaçak çiftliklere göz yumuyor. Ruhsat harici yapılar var, kaçak üretimler, bunlar, sektörü de olumsuz etkiliyor; üreticilerden âdeta haraç alıyorlar, Bakanlık görevlileri de bu işlere yol göstericilik yapıyor. Bunların hepsi videolarda var, o video linkini veririm size. Ne diyor başka? Hopa Limanı özelinde diyor ki: Ya, bu Su Ürünleri Genel Müdürü -eskisi- Vali, işte AKP'li bir eski milletvekili kooperatif adına pazarlık yapıyor. Diğer limanlarda da benzer şeyler var. Nasıl cüretkâr, nasıl güçlü bir şahıs ya da bunlar doğru mu? İşte, soru bu.

Mesela, bir de Bakana ve Bakanlık yetkilileriyle yaptıkları toplantılarda, su ürünleri yetiştiriciliği zihniyetinin yatırımcılarda çok para olduğu ve o parayı onlardan almaları gerektiği şeklinde bir ifadesi olmuş ve sonra da -en önemlisi- diyor ki: Bu ruhsatlar, su ürünleri ruhsatları birilerine peşkeş çekiliyor, Bakanlık da buna seyirci kalıyor. Bunlar videolarda var.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - O ne zamanın şeyi?

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Geçen yıl, Antalya'daki videodan benim aldığım notlardır bunlar, videoyu size de veririm.

Şimdi, bunu bu kadar ayrıntılı bilmiyor olabilirsiniz ama benim derdim şudur Sayın Bakan: Orada havalimanının yanında yapılmak istenilen su ürünleri balıkçılığı ticareti havalimanı uçuş güvenliğini tehlikeye sokmaktadır, bunu o ilgili havalimanının müdürü de yazılı olarak size beyan etmiştir ama Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürü "Orada sinyalizasyon sistemiyle kuşları kaçırsın, yeter ki kafes balıkçılığı olsun." diyecek kadar cüretkâr olmuştur. Bölge halkının geçim kaynağı olan, 400 balıkçımızın tam avlak alanları olan bu yerin önlenmesi için konu Sayın Cumhurbaşkanına kadar gitti. Sizin ne kadar vâkıf oldunuz bilmiyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Balıkçılarla ben de toplantı yaptım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Görüşünüz mü?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tabii, tabii.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Peki,.

Hâlâ bu tehdit orası için duruyor; o ilgili şirketin yöneticisinin bir günlüğüne ihale açtırıp, koordinatları verilip iş aldıklarını duyuyoruz. Koordinatları belli olup, kendisine verilip şu lokasyonda su ürünleri balıkçılığı yapacaksınız diye bir günlüğüne ihale açılmış mı, açılmamış mı, bunu da lütfen bir kontrol edin. Ben bu bilgiyi size bilerek söylüyorum, kontrolünü siz yapın.

Sayın Bakan, şimdi, o tehlikeli bir iş yani o ve buralardan... Bu arada, bu şirketin sahibi beni de çok tehdit ediyor ama kulak vermiyorum yani beni kollayan vatandaş çoktur yani.

CEVDET AKAY (Karabük) - Tehdit eden o muydu Vekilim?

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Siz, devleti kollayın, devletin haklarını kollayın, ben de kendimi kollayım. Kaldı ki mesela benim bir... Bilginizde olsun diye söylüyorum: Bu şahıs -firmanın yetkilisi- bir milletvekiline hakaret edip, el kol kaldırıp "Ulan, sen kimsin!" diyecek kadar cesur davranıyor, savcılığa şikâyetimizde de savcılık soruşturma izni vermeyerek şirketin ne kadar güçlü olduğunu aslında ispat etmiş oluyor; bu da bilgi notu olarak yanınızda bulunsun.

Sayın Bakan, şimdi, hayvancılık meselesinde çok kötü sorunlar var. Şimdi, bana bölgeden, Kars'tan, Iğdır'dan, özellikle Ardahan'dan ve bugün de Şavşat'tan ve Artvin'in bazı ilçelerinden şap hastalığıyla ilgili karantinaların uygulandığı bilgisi geldi, size de geldi mi bilmiyorum. Vatandaşlar bu yaygınlaşmaya karşılık dört-beş günlük ilaç paralarını kendileri vererek bu sorunlarla baş etmeye çalıştıkları yönünde bize ifadede bulunuyorlar. Ben size notlarını tane tane veririm. Dolayısıyla bu konuda, vatandaşlardan, özellikle Artvin'in Murgul ilçesinden olay bugün bana verilen bir bilgiden ibarettir, isim de veririm yani. Dolayısıyla hayvancılık konusunda çok eksik kalıyoruz, hayvancılıkta zaten girdi maliyetleri çok yüksek ve bir şey yapamıyor insanlar. O yüzden, bu ithalat modelinden kalkıp hayvancılığı destekleyecek bir metodolojiye gitmek lazım.

Vaktim bitiyor, onun için biraz da çayla ilgili biraz konuşayım. Aslında bölge olarak -bizim Karadeniz'de- tarımda fındık, çay, balıkçılık vesaire gibi çok sayılı geçim alanlarına sahip bir bölgeyiz biz ama şöyle bir şey var tabii: Yani bu ürünü üretenlerin, bu çiftçilerin çok yakın tarihe kadar buradan çocuklarını okutabiliyor, büyütebiliyor, ev sahibi olabiliyor vesaire gibi hâlleri vardı. Mesela, şimdi, bir çay üreticisi olarak, ben tarla sahibiyim, ürettiğim çayın sadece gelirinden yüzde 25 alabiliyorum çünkü artık yüzde 60'ına yakınını toplayan kişi alabiliyor. Dolayısıyla onların da bir memnuniyetsizlik hâli var. Yani çay üreticilerimiz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süreniz bitti, bir dakika vereceğim Sayın Tahsin Ocaklı.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bir dakika nasıl yetecekse yetecek tabii ki.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Ama şöyle: Çaya veya fındığa yapılan destekler kesilmiş durumda. Dolayısıyla hemen vaktim bitmeden şunu izah edeyim: Özellikle Rize'de -bunu ÇAYKUR Genel Müdüğüme tavsiye niteliğinde söylemiş olayım, arkanızda bir yerdedir- kuru çay satışlarıyla ilgili vatandaşlar arasındaki böyle endişeyi veya şeyi ortadan kaldırmak için özellikle davet yoluyla değil ihale yoluyla yani Rize Ticaret Borsasını davet ederek kuru çay satmak yerine açık ihaleyle çay satılmasını özellikle ben sizin aracılığınızla söylemiş olayım. Bu arada, Sayın Genel Müdürle demin sohbet ettim, buna da gayet de olumlu baktı, zaten kendi yetkisindedir ama tartışmaları kaldırabilir çünkü özel sektöre ucuza çay verildiğiyle ilgili ciddi bir şey var.

Sayın Bakan, dışa bağımlılığımız hâlâ sürüyor tarımda, bununla ilgili de yine sizin göreviniz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Ocaklı.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Yani özetle, ormanla ilgili, ormanlarla ilgili mesela demin Yaşar Vekilim dedi ki...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı, bitti.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bitiriyorum, son.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı, teşekkür ediyorum.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Yaşar Vekilim dedi ki: Ya, orman yangınıyla ilgili biz çok ciddi başarılı mücadele ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - E, o zaman yazın biz dizi, film izler gibi her akşam televizyondan niye bu yangınları izledik? Yani bir de buna bakmak lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan, buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli vekiller, Bakanlığın bürokratları, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonunda Tarım ve Orman Bakanlığının bütçe teklifi üzerine konuşuyoruz ancak önümüzdeki tablo bu bütçenin halkın çıkarına ve tarımsal kalkınmaya uygun olmadığını, ona göre şekillenmediğini, aksine, denetimsiz, usulsüzlükle ve yandaş kayırmacılıklarla heba edildiğini göstermektedir.

Tarım Kredi Kooperatifinde denetimsizlik ve usulsüzlük iddiaları had safhada. Tarım Kredi Kooperatifi çiftçinin en önemli destek kuruluşu olması gerekirken adı maalesef sürekli yolsuzluklarla, usulsüzlük iddialarıyla gündeme geliyor. Usulsüz işlemlerle çiftçilere hayvan verilmiş gibi gösterilerek kredi kullanıldığı iddiaları var. Yine bu usulsüzlüklerle ilgili 2017 yılında yaşanmış olayın davasının 2019 yılında açıldığı söyleniyor ancak tüm süreçlerde sadece Kredi Kooperatifi müdürlerinin sorumlu tutulduğu ifade ediliyor, denetleme yükümlüsü olan bölge birlikleri yetkilileri ve üst kademe isimlerin sorumlu tutulmadığı ifade ediliyor, diğer sorumluların aklanmak istediğine dair şüpheler ortaya çıkıyor. Bu durum, bu kurumun denetim mekanizmalarının işlevsiz olduğunu, hatta bilinçli olarak işletilmediğini düşündürmektedir.

Bakin, yine başka bir konuda mevzu ise yasal yükümlülükleri olan mal bildirim beyanatlarını Bakanlığa sunması gerekirken kendi hazırladığı genelgeyle bu yükümlülüğten kaçtığı iddialarıdır. Bu tür keyfi genelgeler ve uygulamalar kurumun şeffaflık ve hesap verilebilirlikten ne kadar uzaklaştığını gösteriyor.

Sayın Bakan, bir diğer husus da Afrin'deki zeytinyağına ilişkin, zeytin gasbına ilişkindir. Tarım alanındaki bu çarpık zihniyetin en acı yansıması dış politikalarda da kendini gösteriyor. Afrin'de yaşanan sistematik yağma süreci 2018'den beri bu yağmanın devam ettiğini gösteriyor. Zeytinyağı Türkiye'nin en önemli ihracat kaleminden birine dönüşmüş durumda.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Öyle değil.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - İddialar o, cevap verirsiniz.

Yine, yerel kaynaklar en az 2,1 milyondan fazla zeytinin kesildiği yönünde ve Türkiye'ye odun olarak satıldığını ifade ediyor.

Bir diğer husus da ekokırımıla ilgili. Uluslararası hukuk gündemine girdi. Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak tanımlanması için bir çalışmanız var mı bu ekokırımıla ilgili?

Yine Uluslararası Adalet Divanı 23 Temmuz 2025 tarihinde iklim değişikliği konusunda "Devletlerin Yükümlülüğü" başlığında tavsiye kararları yayınladı. Bunlara baktınız mı Sayın Bakan? Özellikle "kuşaklararası adalet" kavramı üzerinde duruluyor. Devletlerin bugünkü ve gelecek kuşaklara yaşam, sağlık, gıda, su ve temiz çevre haklarının güvence altına alma görevini hatırlatıyor.

Şubat 2024'te Erzincan İliç maden felaketi dünyanın en büyük insan kaynaklı afetlerinden biri olmuş ve tüm Fırat havzasını etkilediği ifade ediliyor. Bunun gibi, böyle olayların yaşanmaması için önlem almayı düşünüyor musunuz?

Yine, Türkiye Biga Yarımadası ve Kuzey Ege'yi kaplayan 1 milyon 697 bin 62 hektar alanın -yani Kaz Dağları yöresi olarak tanımlanıyor- bu ormanlık alanın yüzde 80'inin maden sahası olarak ruhsatlandırıldığı ifade ediliyor. Bakanlığınız bu maden sahalarına ruhsat verdi mi, olumlu görüş bildirdi mi?

Yine, Sayın Bakan, cevaplanan bir soru önergesinde 903 maden sahasından sadece 2 tanesinin ıslah, rehabilite edildiği ifade ediliyor.

Yine, 7 Haziran 2015 sonrası Şırnak Cizre ve Cudi Dağı'ndaki orman yangınları bir diğer örnektir Bakanlığınızın ihmalleri konusunda. Bu süreçte orman yangınlarına yöre halkı kendi imkânlarıyla müdahale etmeye çalışmış ancak resmî kurumların hem müdahale etmekte geciktiği hem de yurttaşların çabalarını engellediği ifade edilmiştir. Resmî verilere göre Şırnak'ın yüzde 44'ünün ormanlık alan olduğu ifade edilmiştir. Yangınlar ve sistematik ağaç kesimleri nedeniyle sadece 2021 yılının Şubat ve Eylül ayları arasında, yedi aylık süreçte yüzde 8'lik bir orman kaybı yaşanmıştır.

Yine, Sayın Bakan, Suriye sınırındaki mayınlı arazilerin durumunu biliyorsunuz. 15 bin kişiyi istihdam etme durumu var. 19 bin hektardan bahsediliyor, yüzde 70'i sulanabilir, tamamı birinci ve ikinci sınıf tarım arazisidir. Yıllık gelirinin yaklaşık 20 milyar dolar olacağı ifade ediliyor.

Yine, Sayın Bakan, az önce dağıttınız Manisa'daki kuru üzümle ilgili JES'ler Manisa'daki kuru üzümü belki seneye, seneye olmasa sonraki seneye yok edecek, bunlar son ürün olabilir. Dolayısıyla Manisa'daki üzüm yetiştiriciliği noktasında vermiş olduğunuz, Bakanlığınız da onayladığı JES'lerle ilgili bir kararı tekrar gözden geçirmeniz gerekiyor.

Yine, kuru üzüm üreticileri konusunda çok fazla üzerinde durulmayan bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan, süreniz doldu.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Bir dakika alayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hesabı iyi biliyorsunuz.

Buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Şimdi, kuru üzüm noktasında da tüccarın insafına bırakıldığı yönünde eleştiriler var.

Yine, Mardin Nusaybin Çağ Çağ sulama deresi için "kapalı alan" dediniz ama ben 2023 yılında bu konuda bir soru önergesi verdim. 1965 yılında yapılan bir sulama kanalı, o gün bugündür herhangi bir tadilat veya rehabilitasyon yapılmamış; suların çoğu yer altına kaçıyor, kaçak sular çok fazla. Dolayısıyla burada bir ıslah ya da bir çalışmanız var mı? Yine, Derik zeytinlerinin tescili noktasında, biliyorsunuz, dünyaca ünlü Mardin Derik zeytinlikleri var ama madencilğe heba ediliyor bunlar. Bu tür yerel ürünlerin korunması ve gelişmesini aslında Bakanlığınızın desteklemesi gerekirken ne yazık ki bilinçli veya bilinçsiz olarak orman veya maden alanlarının açılmasıyla bu ürünler yok olmayla yüz yüzedir. Bu hususları takdirinize sunuyorum. Yine, 2026 yılı bütçesinin nehirlerin, ormanların hak öznesi olarak kabul edildiği bir bütçe olmasını talep ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Erkan, buyurun.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tarım sektörü, gıda güvenliğinden ekonomik kalkınmaya, doğal kaynakların ve ekolojik dengenin korunmasından jeopolitik güç sahibi olmaya kadar birçok açıdan stratejik öneme sahiptir. 20'nci yüzyılda yer altı kaynakları için verilen mücadeleler bugün tarım alanlarının ve su kaynaklarının kontrolü için verilmektedir. Önümüzdeki yıllarda nüfus artışı, iklim değişikliği ve doğal kaynakların sınırlılığı gibi faktörler tarımın ve hayvancılığın önemini daha da artıracaktır. Tabii, bunlarla beraber tarım arazilerinin ve suyun da stratejik değeri yükselecek. Bu sebeple, tarım sektörüne yapılan yatırımlar, sürdürülebilir tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve tarım politikalarının geliştirilmesi istikbalimiz için hayati önem arz ediyor.

Sayın Bakanımın sunumları ve milletvekillerimizin değerlendirmeleriyle Bakanlığımızın geçmiş dönem icraatlarına ilişkin detaylı bilgileri dinlemiş bulunuyoruz. Bu sebeple, konuşmamda daha çok Bakanlığımızın geleceğe dönük hedefleri ve projeleri üzerinde yoğunlaşmak istiyorum.

En başta şunu vurgulamak isterim: Stratejik ürünler başta olmak üzere artık hangi ürünün nerede ve hangi miktarda ekileceğini önceden karar altına alıyoruz. Üretim planlamasıyla uyumlu bir şekilde yeni destekleme modelimizi uyguluyoruz. Çiftçilerimiz hangi ürüne ne kadar destek alacağını önceden biliyor ve ekim planını buna göre şekillendiriyor. Hayvancılıkta da planlama bölgeleri oluşturduk. Üretim yapacak vatandaşlarımıza yönelik ilave teşvik ve desteklerimizi ilan ettik. Üretim planlamasının olumlu neticelerinin önümüzdeki üç yıl içinde netleşmesini bekliyoruz. AK PARTİ olarak yirmi üç yıldır tarım alanlarının geliştirilmesine, su kaynaklarının korunmasına, orman varlığımızın güçlendirilmesine özel bir önem atfediyoruz.

Değerli milletvekilleri, 3 kıtanın kalbi konumundaki ülkemizi küresel bir üretim üssü hâline getirme yolunda emin adımlarla ilerliyoruz. Temiz, sağlıklı ve güvenilir gıdaya duyulan ihtiyacın her zamankinden daha çok hissedildiği günümüzde, bu sahada gayret gösteren girişimcilerimize her türlü desteği ve kolaylığı sağlıyoruz. Ülkemize kazandırdığımız Helal Akreditasyon Kurumuyla bu

meseleye verdiğimiz önemi göstermiştik. Gıda güvenliği konusunda ihtiyaç duyulan düzenlemeleri yaparak tüketicinin sağlığını korumaya yönelik her türlü tedbiri alıyoruz. Sağlık risklerini azaltmak ve toplumun güvenli gıda tüketimini sağlamak için Uluslararası Gıda Güvenliği Standartlarına uygun olarak düzenleyeceğimiz Türk Gıda Kodeksi'ne özellikle uyguluyoruz. Ülkemizde satışa sunulan gıdalara ilişkin gerekli kontrolleri yapmak, tüketicileri korumak ve gıda kapasitesini artırmak için tedbir, tetkik ve teftiş mekanizmalarını titizlikle işletiyoruz. Sayısını artırdığımız kontrol laboratuvarlarımızda gıda numunelerini kimyasal, mikrobiyolojik ve fizyokimyasal açıdan sıkı bir denetimden geçiriyoruz. Bu denetimler sonucunda taklit, tağşiş tespit ettiğimiz ürünler olursa bunlar hakkında gerekli işlemleri başlatıyor, kamuoyuna ilan ediyoruz. Bakanlığımız mevzuata aykırı olarak üretilen gıda maddelerini tespit ederek, tağşiş uygulaması yapılan ürünleri tespit ve ilan ettiği gibi, imal ettiği gıda ürünlerine katması gereken maddeleri katmayıp katmış gibi gösterenlerin yer aldığı taklit ürünlerin listesini de kamuoyuyla paylaşıyor. Bu listelere giren ürünler halkımızın sağlığını tehdit eden ürünlerdir. Bu listeye giren üreticiler de halkımızın sağlığını tehdit eden üreticilerdir. Hükümetimizin bunlara hiçbir şekilde müsamaha göstermesi söz konusu değildir. Taklit yoluyla üretilmiş zeytinyağı, süt ürünleri, et ürünleri, tahıl ürünleri ve bal gibi mamuller Gıda ve Tarım Orman Bakanlığı talimatıyla piyasadan toplatılmakta ve imha edilmektedir. Bu tür sahtekârlıklara tevessül eden gıda ve yem üreticileri, suçlarının mahiyetine göre para cezası ve hapis cezası almaktadır.

Değerli milletvekilleri, tarım alanında yaptığımız en önemli reformlardan biri, tarım topraklarının bölünmesini engellemek oldu. Sektörün temsilcileriyle yaptığımız istişare sonucunda, 2005 ve 2014 yılında tarım topraklarının korunmasına yönelik kanunlar çıkardık. Böylece, tarım arazilerinin amaç dışı kullanılmasını ve miras yoluyla bölünerek verimsizleşmesini önleyen tedbirleri uygulamaya başlattık. AK PARTİ bugüne kadar her adımını istişareyle atmıştır. İcraatın her sahasında olduğu gibi gıda, tarım ve ormancılık konusunda da şûra meclislerimiz toplanmış, titiz çalışmalara imza atmıştır. Mayıs ayında gerçekleştirilen IV. Tarım Orman Şûrası'nda da ülkemizin geleceğine dair birçok karar almıştır. Şûra kararları uyarınca, bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretimine dair stratejik ürün listemizi genişleterek uygulayacağız, salgın ve afet tecrübelerinden yola çıkarak acil durum planlarını hazırlayacağız. Bu çerçevede, kritik ürünlerin tedarikini yerli üretimle güvence altına alacağız. Küçükbaş hayvancılığın toplam kırmızı et üretimindeki payını yüzde 35 seviyelerine çıkarmak için yeni destek ve programları hayata geçireceğiz. Ülke sularımız dışında balıkçılık faaliyetlerini destekleyecek ve güçlendireceğiz. İklim değişikliği etkilerine dayanıklı, yeni, çeşitli bitkilerin ve hayvan ırklarının geliştirilmesini sağlayacağız. Gıdalardaki antibiyotik ve pestisit kalıntısının önlenmesi için etkin bir mücadele yürüteceğiz. Gıda kaybı ve israfın önlenmesi için tarım örgütleri ile kurumlar arasında iş birliğini artıracacağız.

Değerli milletvekilleri, hedeflerimiz arasında yer alan bir diğer önemli husus, tarımsal sanayide ürün bazında kümelenme modeline geçmeyi planlıyoruz. Organize tarım bölgeleri yaygınlaştırılarak bunların lojistik merkezlerle entegrasyonunu sağlayacağız. Genetik kaynaklarımızı koruyacak, bu kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlayacak ve envanterlerini genişleteceğiz. Ormanlarımızı iklim değişikliğine karşı daha dirençli hâle getirmek için yangın riski belirleme ve erken uyarı sistemlerini uygulamaya alacağız. Orman ürünleri sektöründe sürdürülebilir ham madde tedariki için yol haritası oluşturacağız. Bunların dışında, 2030'a kadar içme suyu şebekelerindeki kayıpları yüzde 32'den yüzde 25'e indirmeyi hedefliyoruz. Peyzaj alanlarında, daha az su tüketen, kuraklığa dayanıklı bitki ürünlerinin kullanımını yaygınlaştıracak, kurakçıl peyzaj alanlarını artıracacağız. Açık kanal sulama sistemlerini kapalı basınçlı sistemlere dönüştürerek sulama randımanını 2030'a kadar yüzde 52'den yüzde 60'a çıkaracağız. Kuraklığa ve sıra dışı hava olaylarına karşı erken uyarı sistemlerini kuracağız. Tarım sigortası sisteminde uydu teknolojileri ve yapay zekânın yaygın bir şekilde kullanılmasını sağlayacağız. Tarım ürünlerinin marka değerini güçlendirecek sertifikalı ürünleri arttıracak, ihracatımızın yurt dışı örgütlenmesini destekleyeceğiz. Büyük ve güçlü Türkiye yolunda bu hedeflerimize ulaşacağımıza yürekten inanıyorum.

Bu düşüncelerle sözlerime son verirken Türkiye'nin gıda, tarım, sulama, hayvancılık, orman politikalarında güçlü ve sürdürülebilir bir vizyon ortaya koyan, suyun verimli kullanımını merkeze alan, stratejileriyle meselenin ciddiyetini kavramasını sağlayan, samimiyeti, duruşu ve konulara olan güçlü hâkimiyetiyle çiftçilerimizin gönlünde özel bir yer edinen Tarım ve Orman Bakanımız Sayın İbrahim Yumaklı'ya içtenlikle teşekkür ediyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2026 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kaya, buyurun lütfen.

Buyurun, on dakika.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan ve değerli bürokratlar, basın değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, 2026 yılı bütçe teklifinizi incelediğimizde, yirmi üç yıllık bir hikâyenin devamını vadeden bir bütçeyle karşı karşıyayız yani çiftçiyi üretimden koparan ve ne yazık ki gıda konusundaki güvenliği gittikçe azaltan, kırılğan hâle getiren neoliberal politikaların devamı niteliğinde. Bu bütçe, çiftçiyi değil ne yazık ki sermayedarı ve ithalat lobilerini destekleyecek bir bütçe olmuş, onları gözetten bir bütçe olmuş. Türkiye tarımı bugün iktidarın yanlış politikaları sonucu üreticisiz, borçlu ve ithalata dayalı bir yapıya mahkûm olmuştur. O nedenle, tabii ki bu bütçeye dair eleştirilerimizi aktarmak istiyoruz sizlere.

Hükümetiniz çiftçiyi tefecilere ve bankalara bağımlı hâle getirdi Sayın Bakan. BDDK'nin 2025 verilerine baktığımız zaman, çiftçilerin bankalara olan borçları 1 trilyon 94 milyar lirayı aşmış durumda.

Yine, takipteki borçlar bir yılda yüzde 109 artmış. 500 traktör ve 10 bin tarla haczedilmiş. SGK ve vergi borcu olan çiftçiler Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifinden kredi dahi alamıyorlar. Bu boşluğun temel nedenine baktığımız zaman, elbette ki enflasyonun çok büyük bir etkisi var ve kontrolsüz girdi maliyet artışları. Mazotun litre fiyatı 2002'den bu yana 40 kat artmış, gübrenin ise yüzde 200 oranında bir artış göstermiş. Şimdi, 2025 Temmuz ayında Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi'ndeki artış yüzde 134'le genel enflasyonun çok üzerinde seyretmiş, gübrede yüzde 50,2; yem ve tohumda da yüzde 35 civarında bir artış yaşandığı görülüyor. Şimdi, girdi maliyetleri, enflasyonu geçtiği için çiftçi üretimden kopma noktasına geldi. Yani çiftçiye reva gördüğünüz desteğe baktığımız zaman yine bu da karşılamıyor, o da yüzde 27 oranında yani yine o da denk gelmiyor. Dolayısıyla Sayın Bakan, 2026 destekleri 2027'de ödeniyor yani çiftçi bu desteği geç aldığı için enflasyon karşısında bu da eriyor, eline geçen hiçbir şey olmuyor. Bütün bunları değerlendirdiğimizde, emeğiyle ürettiği ürünleri değer bulmadığı için ne yazık ki çöpe atan çiftçiler var. Bu koşullar

altında da çiftçilerin talepleri var, ben bunları iletmek istiyorum size: Borçlarının beş yıl süreyle ertelenmesi, faizlerin silinmesi, mazot ve gübre fiyat artışlarının kontrol altına alınması, destek ödemelerinin zamanında ve enflasyona karşı korunarak yapılmasını talep ediyorlar ve oldukça haklılar.

Şimdi, Sayın Bakan, yapısal çözümler üretmek yerine her defasında ithalata dayalı ve günü kurtaran birtakım çözümlere ne yazık ki sapanıp kalmış durumda Bakanlığın politikaları. 2000'lerde Türkiye tarımda kendine yeten bir ülkeyken ama bugün ne yazık ki dışa bağımlı bir ülke olmuş durumda. Pek çok arkadaşımız da ifade etti, ben de ifade etmeden geçemeyeceğim. Sizin sunumunuzdaki yani bu kitapçıktaki rakamlarla bizim rakamlarımız uyuşmuyor. Bitkisel üretimde artış olduğunu ifade ettiniz pek çok açıdan rakamlar da var ama önceki yıllarla kıyasladığımızda yüzde 5 oranında bir düşüş eğilimi vardı esasında. Bu net olarak gözüküyor. Yine, 2025-2026 sezonunda kuraklık nedeniyle buğday üretim tahmini 19 milyon tondan 16,25 milyon tona düşürülmüş. Dolayısıyla ithalatta artış bekleniyor. Mısırdaki durum daha da kötü durumda, tam 3,5 milyon ton ithalat izni verilmiş. Yani tüm bunlar yine bizi ithalata yönlendiren önlemler ve bunların hiçbiri çiftçi açısından ve tarımın güçlenmesi açısından ne yazık ki hiçbir şey ifade etmiyor.

Pamuk üretiminde durum daha da vahim. Diyarbakır pamuk üretiminde 2'nci sırada Türkiye genelinde çünkü bölge pamuk üretimi açısından oldukça elverişli bir iklime sahip ancak üretim maliyetleri sürekli arttığı için üç dört yıldır çiftçinin ürettiği pamuk hemen hemen aynı fiyata satılıyor. Düşük fiyat sorununa bu yıl su sorunu artı kuraklık sorunu eklendi, verim kayıpları da yaşandı, çiftçi para kazanamıyor. Dolayısıyla bir sonraki yıl üretimden birazcık daha kaçmış olacak. Yani yıllardaki üretim oranlarına baktığımız zaman gittikçe üretimin düştüğünü görüyoruz ne yazık ki daha da artacak gibi görünüyor. Bu sorunun çözümü de pamuk ithalatını arttırmak değildir Sayın Bakan, yine pamuk ithalatını arttırmakta çözümü görmüşsünüz, böyle bir önlem alınmış, bu da doğru değil.

Bir de Sayın Bakan, kaybedilen topraklardan bahsetmek istiyorum özellikle ekolojik yıkım, tahribattan. Geçtiğimiz süreç içerisinde 4 milyon hektar tarım arazisi üretim dışı kaldı, 2,7 milyon hektar tarım arazisi de kaybedildi yani tamamen yok artık. Bu alan 79 ilden daha büyük bir alanı ifade ediyor, yüz ölçümüne eşit.

Türkiye'nin mera varlığı 1940'larda 44 milyon iken günümüzde 13,2 milyona düştü yani bütün mera alanları, tarım alanları ne yazık ki madenlere, şirketlere, enerji sahalarına ve imara açılmış. Bu, tabii sadece sizin Bakanlığınızla ilgili bir sorun değil ama böyle bir gerçek var karşımızda.

Şimdi, iklim krizi ve yönetim zafiyetleri, bir yandan da kuraklık varken acil eylem planı konusunda acil durum ilan etmeniz gerekirken su konusunda, ne yazık ki gerekli tedbirleri...

(Uğultular)

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ben çok etkilendim konuşmalardan çünkü...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın milletvekilleri...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, iklim krizi, kuraklık ve acil durum düzeyinde de bir şiddetli kuraklık yaşamaktayız. Acil durum eylem planları geliştirilmesi gerekiyor ama önleme ve korumaya dair bir politika üretildiğini görmüyoruz ne yazık ki. Tarımsal sulamada kullanılan su verimliliği sadece yüzde 51, su kaybının temel nedeni ise 1970'lerden beri süregelen kanalların DSİ tarafından yeterince onarılmaması. Konya Ovası'ndan herkes bahsettiği için bahsetmeyeceğim. DSİ mevcut sulama kanallarının bakımını yapmadığı için çiftçiler mağduriyet yaşıyorlar. Şimdi, GAP kapsamında Diyarbakır'da DSİ'nin yürüttüğü bir proje var Sayın Bakan, Kralkızı ve Dicle Barajları'ndaki suyu Kayapınar, Ergani, Çınar ve Bismil ilçelerine taşımaya hedefleyen kanal projesi; geçen sene -Bismil kanalın en sonunda olduğu için mağdur oluyor- örneğin ne yapmışlar biliyor musunuz: Dicle Kralkızı Kanalı'na 20 kamyon taş dökülmüş Bismil'e su gitmesin diye ve Bismil Ovası tamamen susuz kaldı geçtiğimiz yaz. Bu, haberlere de fazlaca yansdı. Bir de orada biten bir proje var ama kanallar tam anlamıyla sulama konusunda kullanılmıyor. Bunun sebebini sormak istiyoruz.

Yine, 2025 yılındaki dondan bahsetmek istiyorum. Şubat-Nisan 2025'te yaşanan don tam 65 ilde etki gösterdi, 470 bin çiftçiyi etkiledi. Evet, teşvik ve destekler sağlandı, sağlanan o çözüm mağduriyeti gidermek yerine ne yazık ki durumu daha da kötüleştirdi. Çiftçi Kayıt Sistemi'nde olmayan küçük çiftçiler yararlanamadılar. Yine sadece 16 ürün bu kapsamda değerlendirildi ama hububat, sebze, tarla bitkileri üreticileri dışarıda kaldı yani bir tür eşitsizliği daha da kötü bir duruma soktu yaşanan bu çözümsüzlük. Ulukale dutu gibi yerel ürünler yüksek oranda hasar görmesine rağmen destek almadılar.

TARSİM'den bahsetmek istiyorum. Çiftçinin sigortası olan TARSİM'in kaynağı çiftçinin ödemeleriyle, primleriyle karşılanıyor. Ancak sigorta şirketleri zararı ödememek için direnmekte ve hasar konusunda da oranları düşük göstermekte, ne yazık ki hileli davranıyorlar ve çiftçiyi zor durumda bırakıyorlar. TARSİM yerine kamu güvenceli bir afet fonu kurulmasını öneriyoruz Sayın Bakan.

Şimdi ekolojik yıkım, tarım krizi ülkenin genel politikalarından bağımsız değil. Kırsalda üretici yaş ortalaması 50'nin üzerinde. Genç nüfus ne yazık ki göç etmekte. Öte yandan çatışmalı süreçte izlenen politikalar, köy boşaltmaları, mera ve yayla yasakları, güvenlikçi politikalar özellikle de bölgede doğayı ve toplumsal yaşamı derinlemesine etkiledi ve yaraladı. Türkiye'deki çayır ve mera oranlarının yüzde 40'ından fazlası Kürtlerin yoğunluklu yaşadığı bölgelerde Sayın Bakan. Bu güvenlikçi politikalar nedeniyle bu meralar etkin kullanılmamakta, hâlâ da öyle. Köy boşaltmalar ve operasyonlar on binlerce dönüm verimli araziye insansız bırakmış, tarımsal üretim zincirini parçalamıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADALET KAYA (Diyarbakır) - İki dakika istiyorum ben.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kaya, bir dakika herkese.

Buyurun.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Bugün hâlâ devam eden yayla ve mera yasakları üreticinin kendi toprağında üretim yapma hakkını engellemektedir, fiilen ortadan kaldırmaktadır. Çiftçinin talebi açıktır; barış olmadan bereket olmaz, bunu ifade etmek istiyoruz. Kalıcı barışın inşası için doğanın hak öznese olarak tanınması, ekokırımın bir suç olarak iç hukukta tanımlanması ve

düzenlenmesi ve çatışmaların ekolojik bilançosunu ortaya koymak üzere ekolojik hakikat komisyonlarının kurulması gerekmektedir, elzemdir.

Tarımın geri dönüşü olmayan krizden çıkması için ithalatla günü kurtaran politikaları derhâl terk etmeniz gerekmektedir Sayın Bakan. Yapısal bir dönüşüm başlatmak gerekiyor, bu bütçe görüşmelerinde çiftçinin ve doğanın sesine kulak verilmelidir. Biz de onların sesini büyüteceğimizin sözünü veriyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Türkeş Taş, hazırsanız, beş dakika.

Buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum, hoş geldiniz diyorum.

Sözlerime Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve hain terör örgütü PKK'nın katlettiği Aybüke Yalçın, Neşe Alten, Aynur Sarı, Ayşe Konakçı, Dilay Turan Kerman, Elif Livan, Nesrin Ünügür gibi toplam 192 şehit öğretmenimizin önünde saygı ve minnetle eğildiğimi belirterek başlıyorum. Hepimizde emeği sonsuz olan öğretmenlerimizin de bu özel gününü kutluyorum.

Sayın Bakan, tarım desteklerinin her geçen gün millî gelir içindeki payının hızla azaldığını görüyoruz. Tarım Kanunu çok açık, bütçeden ayrılacak kaynak gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'inden az olamaz. Bugün çiftçimize verilen destek kanunda yazan oranın yalnızca beşte 1'i düzeyinde yani devlet 100 lira vermesi gerekirken 22 lira veriyor çiftçiye. AK PARTİ hükümetlerinin geçmişinde bu oran binde 60, binde 63 bandında uygulanmıştı, öyle dönemler olmuştu ancak bugün tarımsal desteklerin millî gelirdeki payı dip seviyelere gerilemiş durumda. Bunu da anlamak mümkün değil çünkü Türkiye tarım ve hayvancılıkta öne çıkması gereken bir ülke. Tarımsal desteklerin yalnızca millî gelir içinde değil bütçedeki payı da eriyor, bütçedeki tarımsal destek payı da dip duruma gelmiş durumda. Devletin harcama tercihleri çok net gözüküyor; para, uçak inmeyen havalimanlarına, araba geçmeyen köprülere, şirketlere verilen garanti ödemelerine, faiz lobilerine ve sarayın şatafatına akarken üretim yapan çiftçiye, tarlada alın teri döken insana gelince âdeta sadaka veriyor gibi devlet. Bir yandan da çiftçimiz borç batağında. Tarımda yaşanan akıl tutulması tam olarak budur. Destek vermiyor devlet, çiftçiyi borca mecbur ediyor, sonra da "Ziraat Bankası şu kadar borç verdi." diye övünüyor. 2006 yılında çiftçi 100 TL üretim yaparken bunun karşılığında yalnızca 15,5 TL borcu vardı, 2025'in ilk altı ayında ise çiftçi 100 TL üretim için 37,5 TL borca mahkûm edilmiş durumda. Çiftçi, maalesef, tarlayı ekiyor ama artık ürün yerine borç biçiyor.

Sayın Bakan, Türkiye'nin tarımı, gördüğünüz gibi, derin yapısal sorunlarla boğuşmakta. Bu nedenle Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesini konuşurken günü kurtaran destek paketlerinden değil Türkiye'yi geleceğe taşıyacak köklü reformlardan bahsetmek zorundayız. Bugün elimizdeki tablo şunu gösteriyor: Üretim dağınık, pazarlama istikrarsız, örgütlenme yetersiz, su yönetimi kırılgan ve tarımın stratejik bütünlüğü de maalesef kaybolmuş durumda; âdeta üreticiler kaderlerine terk edilmiş, tüketici de pahalılığa mahkûm edilmiş. Üretim planlaması maalesef hiç yok. Tarımda âdeta kör bir uçuş devam ediyor. Tarımsal üretimimizi yönlendirecek bir ulusal planlama sistemine girmemiz gerekiyor. Bugün ne kadar hububat üretelim, hangi bölgede hangi üründe arz açığı oluşuyor, hangi ürünleri ihraç etmeye odaklanmalıyız, tüm bunların bilimsel değil rastlantısal şekilde geliştiğini görüyoruz. İşletme bazlı kayıt sistemi olmadan tarımsal planlama maalesef mümkün değil. Tarlayı değil işletmeyi izleyen bir model kurulmalı. Bu amaçla Bakanlık içinde üretim ve piyasa izleme genel müdürlüğünün kurulmasını elzem görüyoruz. Topraklar dağınık ve üretim yetersiz. Türkiye'nin en büyük sorunu, arazi toplulaştırılmasının hâlâ tamamlanamamış olmasıdır. Arazi büyüklüğü işletme sürdürülebilirliğini sağlayacak biçimde düzenlenmeli, toplulaştırma yapılan bölgelerde tüm tarla içi hizmetler ve kapalı devre sulama eksiksiz tamamlanmalıdır, basınçlı sulama ise zorunlu hâle gelmelidir. Bunlar yapılmadan çiftçiye "Verimli ol." demek adaletsizliktir.

Su yönetimi çökük gerçekten, üretimin temelini tehdit ediyor. Ülke su fakiri olmaya giderken tarımda hâlâ bölük pörçük su yönetimi uygulanıyor. Sulama organizasyonları tek bir otorite altında kesinlikle toplanmalı, fiyatlar ürün ihtisas örgütleriyle birlikte belirlenmeli, su hasadı ve kuraklık projeksiyonları planlamanın merkezine konulmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Bugün su yönetimini ciddiye almazsak yarın tarım bütçesiyle bile bunu kurtarmamız mümkün değil.

Son olarak da üretici örgütlenmesi zayıf Sayın Bakanım, pazarda çiftçi yok, aracı var. Türkiye'de üreticilerin en büyük sorunu örgütsüzlüğüdür. Tüm tarımsal üretim tek bir örgüt çatısında toplanmalı, ürün gruplarına göre ihtisas örgütleri oluşturulmalı, pazarlama, işleme, sözleşmeli üretim ve dış pazar arayışı örgütler üzerinden yapılmalıdır. Aksi durumda çiftçi kazanamaz, araçlar kazanır; nitekim de bugün yaşanan tam olarak budur diyorum.

Saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekilleri ne zaman konuşacaklarını soruyorlar. Komisyon üyelerinin takriben bir buçuk saatlik bir talebi var, sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillere 36 kişinin söz talebi var.

Okuyorum listeyi: Sayın Sinan Çiftiyürek'le başlıyoruz, Sayın George Aslan, Sayın Hilmi Durgun, Sayın Halil Öztürk, Sayın Mehmet Baykan, Sayın Kadim Durmaz, Sayın Mehmet Tahtasız, Sayın Evrim Karakoz, Sayın Ayhan Barut, Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Turhan Çömez, Sayın Selcan Taşcı, Sayın Yüksel Arslan, Sayın İrfan Karatutlu, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Zuhul Karakoç, Sayın İnan Akgün Alp, Sayın Bilal Bilici, Sayın Nimet Özdemir, Sayın Mustafa Adigüzel, Sayın Hasan Öztürkmen, Sayın Ferit Şenyaşar, Sayın Hüseyin Olan, Sayın Burcugül Çubuk, Sayın Hakan Şeref Olgun, Sayın Yavuz Aydın, Sayın Mevlüt Karakaya, Sayın İlhami Özcan Aygun, Sayın Orhan Sarıbal, Sayın İzzet Akbulut, Sayın Evrim Rizvanoğlu, Sayın Ahmet Erbaş, Sayın Ayşe Sibel Ersoy, Sayın Bekir Başevirgen, Sayın Aykut Kaya ve Sayın Reşat Karagöz'le bitiriyoruz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Komisyon üyelerini bitireceğiz, Allah nasip ederse onları bitirdikten sonra bunları bitireceğiz. Bunları bitirdikten sonra on beş dakika soru-cevap var, sonra Sayın Bakan bir otuz- otuz beş dakika konuşur, ondan sonra önermeleri, ondan sonra da oylayacağız, ondan sonra da bitireceğiz Allah'tan zeval gelmezse.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sabaha filan biter.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Artık işte ne zaman şeye giderse ama işin belini kırdık Başkanım, bugün epey ilerledik yani.

Evet, şimdi Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu.

Sayın Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Bakan, sunumunuzda da belirttiniz ve her fırsatta da dile getiriyorsunuz, tarımsal hasıladan bahsediyorsunuz. 2002 yılında tarımsal hasılda Avrupa'da 4'üncü, dünyada 12'nciymişiz, şu anda 1'inciymişiz Avrupa'da, dünyada 7'nci sıradaymışız ve hayvan varlığımız da yüzde 70 oranında artmış. Şimdi, o zaman bizim de size şunu sormamız lazım: Bu kadar üretim artmış olmasına rağmen neden hâlen daha gıda enflasyonunda Avrupa'da 1'inciyiz, OECD ülkeleri arasında açık ara 1'inciyiz? Bunun açıklamasını duymak istiyorum.

Tarla bitkilerinde 2002'ye göre yüzde 29, sebze yüzde 30 artış var, güzel ancak 2002 yılında nüfus 65 milyonmuş, bugün 85 milyon; 3,5 milyonun üzerinde Suriyeli var, kaçak göçmenlerin ne kadar olduğunu bilmiyoruz; turist sayısı ilk on ayda 55 milyon yani nüfusumuz neredeyse yüzde 50 artmış olmasına rağmen yüzde 30 üretimdeki artış. Bu, ciddi bir sıkıntı ve ne yazık ki verilerinizin neredeyse tamamı doğru değil. Mesela, büyükbaş hayvan sayımızın 17 milyon olduğunu iddia ediyorsunuz ancak bu gerçek değil, biz bunu yıllardan beri dile getiriyoruz Sayın Bakan. Ahırdaki sayı ile sizin sisteminizdeki, kayıttaki sayı arasında ciddi farklılıklar var. Biz daha önce bunu Veysel Eroğlu'yla geçen dönem Komisyonunda tartıştık, bana şakayla takıldı, dedi ki: "İnanmıyorsan say." Doğru bir şey yapıyorsunuz, yıllardan beri tarım sayımı yapılmıyordu ancak yanlış yapıyorsunuz yani yerine gidip sayım yapmıyorsunuz, beyanı kabul ederek sayım yapıyorsunuz. Bence tarihî bir şeydi bu sayım ve kötü kullanılıyor. Gene aynı sıkıntılar, aynı problemler devam edecek.

Bir soru sormak istiyorum: Mesela, hayvan varlığında Avrupa'da 1'inci isek neden hâlâ ithalat yapmak durumundayız? 2010 yılından bugüne kadar 12 milyar dolarlık et ve canlı hayvan ithal etmişiz, 6,5 milyon büyükbaş hayvan ithalatı yapılmış. Neden böyle bir ülkede madem 1'inciyse yıllardan beri hâlâ ithalat yapmak durumundayız, et ithal ediyoruz? Neden insanlarımız hâlen daha ete ulaşamıyorlar? Madem bu kadar fazla üretim var, neden Avrupa'daki en pahalı eti Türk insanları yiyor? Bu ithalat biter mi Sayın Bakan? Bitmez. Neden bitmez? Siz gitmeden bitmeyecek, onu gördüm çünkü et ithalatını yürüten kurumun başına siz eğer ithalatçı koyarsanız bu iş bitmez, gerçekten de bitmeyecek.

Ayrıca şap hastalığından bahsetmek istiyorum. Şapla ilgili sınır kontrolleri tam olarak yapılmadı, kaçak hayvan girişlerinin önüne geçilemedi, sürecin başından bu yana hayvan hareketliliği önlenemedi. Bakın, burada ya büyük bir bilgisizlik var, beceriksizlik var veyahut da kasıt var; gerçekten de bu süreci yürütemediniz. Mesela, sunumunuzda diyorsunuz ki: "Çok kısa bir süre içerisinde aşığı ürettik, verdik." Ancak üreticilerle konuşuyoruz biz; büyük bir çoğunluğu aşığı ulaştırmakta zorluk çekmiş, piyasadan parayla aşığı almak durumunda kalmışlar ve hatta -bu gerçek, ben buna her geçen gün inanıyorum- şu söyleniyor: Hastalığın yayılmasını engellemek için dağıtmış olduğunuz ilaçlar bizzat hastalığın yayılmasına neden olmuş. Şu söyleniyor: "Etken izolasyonu tam olarak yapılmadığı için aşıladığımız hayvanları kendi kendimize hastalığa bulaştırmışız." Bu da iddia değildir artık, neredeyse gerçektir ve şu anda çok ciddi bir şekilde inekler kesime gidiyor. Zarar ne kadar? Bir raporda 4,1 milyar dolarlık bir ekonomik zarardan bahsediliyor. Ne kadar zarar var? Kaç dana, buzağı öldü, kaç inek kesime gitti? Burada ciddi sorumluluğunuz var; bakın, burada çok ciddi sorumluluğunuz var. Ben her seferinde birçok bakanı istifaya davet ettim; bu sefer ben davet etmiyorum, üreticiler sizi istifaya davet ediyor Sayın Bakan.

Biraz da bölgemden bahsetmek istiyorum. Manisa Milletvekiliyim, Akhisarlıyım, zeytin üreticisiyim ve zeytin hasadı bitmek üzere. Rekolte çok düşük, garip bir şekilde fiyatlar da düşük ve devamlı düşüyor. Evvelki senenin fiyatlarından daha aşağıda; maliyetler katlanmış, fiyatlar düşüyor. Çok ciddi bir tekelleşme, tröstleşme var; 3 tane, 4 tane firma Manisa'da zeytin fiyatlarını belirliyor, bunun karşısında çiftçimiz örgütsüz. Bizim bir tane birliğe ihtiyacımız var Manisa'da. Burada sizin de sorumluluğunuz var. Ticaret Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, gerekirse yerel yönetimler Manisa'da... Ki Manisa Türkiye'de en fazla üretimin olduğu yerlerden bir tanesi, burada bir birliğe ihtiyacımız var ve birlik yasaasının da bir an önce elden geçmesi gerekiyor.

Sayın Bakan, son günlerde, GTİP sistemindeki açıklar kullanılarak İran'dan, Özbekistan'dan; Afganistan'dan ülkemize düşük kalitede kuru üzüm gelmekte veyahut da işletme artıkları ülkemize gelmekte. Bunlar sistemin kenarından dolaşıyorlar, yüzde 56 vergiyi vermeden ülkemize şu anda kuru üzüm geliyor ve bu üzümlerde pestisit olup olmadığını bilmiyoruz. Bu, iddia değil, gerçektir; ispatlayabilirim ben bunu. Türk malı standartlarından uzak olduğu söylenmekte. Şu an 10 bin ton geldiği ve bu rakamın 35 bin tona kadar çıkacağı söyleniyor. Üreticiyi ve işletmeciyi çok zor durumda bırakacaktır. Bununla ilgili mutlaka bir önlem almanız lazım.

Toprak Mahsulleri Ofisi, TARIŞ ne yazık ki işlevini tam olarak yerine getiremiyor. Birliklerin desteklenmesi gerekmekte. Bakın, burada, çok güzel, benim bölgemden, araştırma enstitüsünden üzüm suyu getirmişsiniz, koruk şerbeti getirmişsiniz, kuru üzüm getirmişsiniz. Bizim burada katma değeri artırmamız lazım yani bizim bir zenginliğimiz var. Nedir o? Kuru üzüm. Allah bize bunu bahşetmiş fakat biz tüketmiyoruz bunu. Katma değeri artırmamız lazım. Mesela, şu yapılamaz mı Sayın Bakanım? Şu anda Sarıgöl'de üzüm hâlen daha var ve 15'lere düşmüş durumda, alkole gidiyor. O üzümleri bu hâle getirip de okullarımıza dağıtamaz mıyız? Yani bunu neden düşünmüyoruz veyahut da öğrencilerimize, ilköğretimdeki, ortaöğretimdeki öğrencilerimize haftada sadece 100 gram versek 40 bin ton kuru üzüm oluyor; aynı zamanda beslenmeleri konusunda da faydalı olacağını düşünüyoruz.

Sayın Bakanım, ne yazık ki Gediz havzası artık su fakiri durumda. Alt havzalara baktığımız zaman ülkemiz, evet, su stresi yaşayan bir ülke ancak Gediz Havzası'nda 1,5 milyondan fazla insan yaşıyor, tarım var, sanayi var ve şu anda susuzluk en büyük problem ve Manisa'da 1 litre su dahi barajlardan gelmiyor. Bütün içme suyumuzu yer altı sularından kullanıyoruz, binlerce sondaj var ve her sene yüzlerce sondaj faaliyete giriyor, su seviyeleri düşüyor, düştükçe düşüyor ve birçok sondajı iptal etmek durumunda kalıyoruz, pompaları aşağı indirmek durumunda kalıyoruz. Şunu yapıyoruz: Biraz evvel bahsedildi, İzmir'in içme suyunun

yüzde 30'u bizim Manisa'daki yer altı sularından gönderiliyor ve ciddi problem olmaya başladı. Bir an önce yeni baraj projelerini hizmete sunmamız lazım ve Akhisar'da Şehit Osman Alp Barajı'nda su tutulmaya başlandı fakat isale hatları henüz yapılmadı. Bir an önce bunun da hızlandırılması lazım.

Sayın Bakan, JES faaliyetleri -bu bilimsel bir gerçek- yer altı sularındaki bor oranını artırıyor ve artık zehirli hâle gelmeye başlıyor.

Bir mülkiyet sorunu var Gördes Gölü'yle alakalı, bilginiz olduğunu zannediyorum. Kayaaltı, Hacıbaştanlar, Hacıveliler, Yeniköy, İsmetpaşa Mahallelerinde çiftçilerimiz var, bunlar kadimden beri buradalar, evleri var, yerleşim yerleri var, mezarlıkları var, yıllardan beri burada üretim yapıyorlar, bunlar daha önce de ecrimisil veriyorlardı DSI'ye fakat buradaki insanlar işgalci pozisyonunda adlandırılıyorlar. Bu konuda yardımlarınızı bekliyoruz Sayın Bakan.

Bakanım, biz sizi böyle kasketlerle karşılamıştık, hatırlıyorsunuz. Şimdi, "kasket" demek üretici demek, çiftçi demek. Ben Akhisarlıyım, Akhisar da tütünün memleketiydi yıllar evvel -gerçi artık tütün kalmadı Akhisar'da- tütün piyasası Akhisar'da açılırdı, bakanlar gelirdi, tütün piyasasını açarlardı, eğer o sene verim iyiye, fiyatlar da iyiye bu kasketler havaya atılırdı; eğer fiyatlar kötüye, verim yoksa bu kasketler yere çalınırdı. Vallahi bu kasketleri yirmi yıl önce bizim Akhisar'daki, Türkiye'deki çiftçiler yere çaldı, yirmi yıldan beri o kasketler yerde duruyor. Görüyorum ki üzülerek görüyorum ki bu kasketleri siz kaldıramayacaksınız, inşallah, bizim iktidarımıza nasip olacak, bu kasketleri kaldıracamız olduğu yerden.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Erken bitirdim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sağ olun, çok erken bitirdiniz, yirmi saniye kala ama iyidir, yirmi saniye yirmi saniyedir.

Teşekkür ederim.

Şimdi Sayın Orhan Erdem...

Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Bakanım, Değerli Başkanım, çok Değerli Komisyon üyeleri, Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Öğretmenler Günü, tüm öğretmenler başımızın tacıdır. Eli öpülesi öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutlayarak başlamak istiyorum.

Sayın Bakanım, tarımda geldiğimiz nokta ortada. Tabii, muhalefet haklı olarak daha iyiyi arzu eder ve eksikleri anlatacak. Ancak ben de bir çiftçi aileden geliyorum, öncesini sonrasını çok iyi biliyorum. Biz çok hızlı bir refahı getirdik tarımda her alanda olduğu gibi. Şu an belli bir arazi büyüklüğüne sahip çiftçiler, en az 2 traktör, araziye farklı bir araçla, şehre başka bir araçla gider hâle geldi. Şimdi, bu kapasiteye gelen bir çiftçiyi de aynı gelir düzeyinde tutmakta tabii ki zorlanıyoruz çünkü en zor Bakanlık, hem mevsimsel değişikliklerden etkileniyor hem de konjonktürel, dünyadaki gelişmelerden etkileniyor. Her şeye rağmen verileri gördük, arkadaşlarımızdan tekrarlayanlar oldu, tarım ihracatında, makineleşmede, desteklerde, hangi konuyu alırsak alalım geçmişle kıyaslanmayacak kadar önemli işler yapılmış.

Benim Konya ilim de vekili olduğum il de bu noktada önemli bir bölge. Şu an Konya 16 üründe Türkiye 1'incisi; buğday, arpa, havuç, yapağı, şeker pancarı, mısır, acı bakla, lale, fasulye, Macar fiği, kuş yemi, korunga tohumu üretimi, ayçiçeği tohumu, şalgam gibi 16 üründe ve büyükbaşta Türkiye 1'incisi; yine 16 üründe 2'nciliği var, yine 17 üründe de Türkiye 3'üncüsü. Konya Ovası, sadece tahıl zannedilir, kiraz, vişne, çilek, böğürtlen, elmada Türkiye 2'ncisi ve 3'üncüsüdür; havza olarak çok önemli. Bu bakımdan -biraz önce Mustafa Kalaycı da söyledi, siz de çok arzu ediyorsunuz, biliyorum, gayretinize de teşekkür ediyorum- bu havzaya başka havzalardan su getirilmesi en büyük sorunumuz.

İkinci konumuz, yatırımda olan projelerimiz, göletlerimiz; geçen yıl yatırımda olup hiç pay ayrılmayanlar oldu. Bunlara yatırım için, ihaleye çıkması için ödenek ayrılması gerekiyor; bu konularda sizden özel destek bekliyoruz. Türkiye, ekonomik büyüklüğünde artık gelişmiş ülkeler, yüksek gelirli ülkeler seviyesine çıktı. Belki borçlanması yüzde 25-30 arası olan Türkiye'nin sadece sulama işleri için borçlanmasına izin verilmeli. Bu küresel ısınma... Bu gelişmeleri önlemek için bir an önce bu noktada adımlar atmamız gerekiyor.

Bu arada, Konya geçmişteki havzalar nedeniyle DSI Tuzlukçu, Akşehir olarak Konya içindeki ilçeler, Afyon Şube, Isparta'ya bağlıydı; geçtiğimiz hafta bunu düzelttiniz, Konya'ya bağlandı, bunun için de teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, çok uzatmadan birkaç sorunu dile getirerek bitireceğim. Bir kere, yaptıklarımızın karşılığında bazı şeyleri tam alamıyoruz. Tohumculara çok büyük destek veriyorsunuz. Ziraat Bankası 100 milyonlar, krediler veriyor sıfır faizli ama bu sektör, ne yazık ki bu verilen katkının karşılığını vermedi, bu yıl 30 liradan, 32 liradan tohumluk sattı; bu, kabul edilir bir şey değil. Nasıl Tarım Bakanlığımız belli miktarlarda bu desteği veriyor -ki elinden geleni yapıyor, yeterli değil- karşılığında da hem dışarıya ürün satmak hem içeriye bu katkıyı vermek için önemli krediler ayırıyor ve bunlar "Bu parayla çiftçiye gübresini alıyoruz, önceden tohumunu veriyoruz." diyorlar; doğru ama aldığı buğdayı da en fazla yüzde 10 fazlalıkla alıyor. Hadi geçen yıl 13, 14, 15 diyelim; 30 liraya, 31 liraya, 33 liraya tohumluk satmaları kabul edilemez. Bu noktada üzerine düşülmesi lazım.

Yine, bu IPARD ve desteklerde farklı bir model mi geliştirilmeli? Siz "Pulluğa, mibzere, taş toplamaya destek verilecek." dediğiniz an o ürünlerin üreticileri verilen destek kadar zam koyuyor. Bu konuda da bir önlem alınmalıdır diye düşünüyorum.

Yine, destekleri de çok iyi bir noktaya getirdik ama demin muhalefet de eleştiriyor, biz de gittiğimizde çiftçi böyle konuşuyor; mazot bugün 56, 57, 58, indirimli olanlar 54 liraya veriyor ve biz bunun yarısını veriyoruz, kimse bunun yarısını aldığını kabul etmiyor. Öyleyse alırken anında indirim göreceği bir kart veya bir şey olmalı yani çiftçinin kullandığı motorin 26 liraysa, 27 liraysa bunu belki görerek alması lazım çünkü biz, millet olarak da hepimiz aldıklarımızın farkında olmuyoruz; bu, tohumda da böyle, gübrede de böyle. Bunları belki anında indirimli alacak şekilde tutmamız lazım.

Sayın Bakanım, bu Şeker Kurulunu belki tekrar oluşturmak lazım. Hem bölgesel bazı problemler doğuyor, bir de bu tatlandırıcı konusu yine dillendiriliyor, ne kadar doğru, yanlış bilmiyorum ama bunun yüzde 10'lardan 2'lere, 2,5'lara kadar indirildiğini biliyoruz. Bu konuda alanda bir yanlış bilgilendirme var, bunu aktarmak isterim.

Yine, Büyükşehir Kanunu'yla -bu çok önemli Sayın Bakanım, siz buna el atarsanız çözersiniz- birlikte il özel idare döneminde yapılan göletler ortada kaldı. Şu anda bölgelere gittiğimizde -su çok kıymetli diyoruz- ya kaçak var ya çok küçük bir yatırım yapılacak, DSİ "Burası benim bölgem değil." veya "Bakım alanımda değil." diyor, büyükşehir zaten il özel idareden kalmış, ilgilenmiyor. Bir sürü projeye uğraşyoruz, bunlar için sadece -tüm Türkiye'de de böyledir büyükşehirlerde- bir ödenek ayrılrsa birçok barajı sulamaya kazandırırız ve kurtarız.

Çiftçi ürünlerindeki enflasyon önemli. Bu yıl tabii ki kuraklık ve donla birlikte belki her ay enflasyona 1 puan etkisi oldu ama bu etkinin normalde de çiftçiden değil aracıardan kaynaklandığını hepimiz biliyoruz. Çiftçinin beş altı yılda bir ürünü birazcık yüksek satış kazandıysa bunu da satmalı. Diğer türlü, aradaki aracılar çok dikkat etmek lazım, hâlâ tarla fiyatı ile ürünün pazarlandığı alanda çok farklı fiyatlar olduğunu görüyoruz.

Göllerimiz ne yazık ki kuruyor, dünyada kuruyor, Türkiye'de de. Akşehir ve Beyşehir önemli, bunu da yatırımlarda incelemeye aldığınızı biliyorum, inşallah güzel sonuçlar alırız.

Ben bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Orhan Yegin, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, kıymetli misafirler ve salonda bulunan herkesi ben de saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Gerçekten, yönetmesi çok zor bir Bakanlığın, çıktılarının görünmesinin çok zor olduğu, zaman aldığı, her şeyden etkilendiği bir Bakanlığın bütçesini konuşuyoruz ama bütün bu zorlukların yanında, verimliliği, kaliteyi, kayıtlılığı, yatırımı ve sürdürülebilirliği esas alarak suyu koruyan ki dünyadaki kuraklık suya olan ihtiyacı ve önemini her geçen gün artırıyor. Toprağı, ağacı ve ormanı yaşatan, çeşitliliği sürdüren, bitkisel ve hayvansal üretimle milletimizin gıdaya olan ihtiyacını ve hatta daha fazlasını ve daha sağlığını milletimize sunmaya gayret ediyoruz.

İklim değişikliği, küresel ısınma, afetler, taşkınlar, kuraklık, don ve benzeri birçok durum tarımı, hayvancılığı ve hayatı sınılamaya tabi tutuyor. Özellikle son dönemlerde bunları çok daha derin hissediyoruz ve bunu aşmak için de Bakanlığımız son dönemde suyu merkeze alan bir destek politikası ortaya koydu. İl il gezdiler, ilçe ilçe gezdiler, bütün birlikleri dolanıp çiftçimize, tarımla uğraşan herkese bunları anlatmaya çalıştılar ve suyu merkeze alan bir politikaya geçtiler, bu çok kıymetli. Üreticilerimize temel planlama ve üretimi geliştirme destekleri veriliyor. Temel destekte yaptığı üretimde mazotunun yarısını ve gübrenin dörtte 1'ini desteklerken planlamaya göre üretim yaparsa çiftçimiz mazotunun tamamını ve gübre maliyetinin yarısını, hele bir de su kısıtı olan yerde planlı üretime geçerse burada mazotunun da gübresinin de tamamını çiftçimize destek veren bir uygulamaya geçiyoruz ve bunu uyguluyoruz. Ama arkadaşlarımız sürekli çiftçinin desteklenmediğinden bahsediyor, çiftçiye hiçbir destek olmadığından bahsediliyor. Ben sadece bir rakam vereyim, ne olur aklınızda kalsın, Bakan Bey'in kitapçığında da var. Bir sürü tesis yapılmış, Devlet Su İşleri eliyle AK PARTİ iktidara geldiği günden bugüne, yirmi üç yılda, arkadaşlar, 3 trilyon 500 milyar lirayla 11 bin tesisin açılışı yapılmış, 11 bin; 805'i baraj, göletler ve bentler 500'ün üzerinde, 352 içme suyu tesisi, atık su arıtma tesisleri, 1.900 sulama tesisi, 365 arazi toplulaştırması, HES'ler ve birçok proje vesaire vesaire... 11 bin tesisin açılışı yapılmış ve 3 trilyon 500 milyar lira.

Arkadaşlar, yirmi üç yılda yapılan tesisin üçte 2'si kadar bir bedeli yani 2 trilyon 200 milyarı biz yirmi üç yılda üreten çiftçimize destek olarak, teşvik olarak vermişiz. Ziraat Bankasının, Tarım Kredinin yaptığı diğer destekleri, kredi faizlerini karşılama oranları vesaire, onları da dışarıda tutuyoruz. Tabii, çok isyan duyuyoruz muhalefetten tarım olunca "Tarım bitti, tohum bitti, her şey bitti, yerli tohumu bitirdiniz." dediler, "Hele dışarıdan gelen hibrit tohumlar olmasa tarladan ürün değil, hava alırız." dediler. Öyle mi, bakalım arkadaşlar: Sertifikalı tohum üretimini yaklaşık 10 kat artırarak, sertifikalı fide, fidan üretimini yaklaşık 45 kat artırarak bugün sadece kendi ihtiyacını karşılamanın ötesine geçmiş, 100'ün üzerinde ülkeye ihracat yapan ve ülkesini dünyanın en önemli tohum ticareti yapan ülkelerinden biri hâline getirmiş bir yönetime bunları söylüyorsunuz.

Sabah CHP temsilcisi konuşurken "Ne olmuş, ne oldu, ne oldu?" diyordu. Yirmi üç yılda ne olmuş arkadaşlar? Üreticilerimize, çiftçilerimize verdiğimiz destekler ve devlet eliyle yaptığımız yatırımlarla ülkemizin tarımsal hasılasını 3 kat artırmışız. 2002'de 24,5 milyar dolar olan tarımsal hasılamız bugün 75 milyar dolar ve 2002'de tarımsal hasılda Avrupa'da 4'üncü, dünyada 12'nci sıradaymışız; bugün ne olmuş?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İthalatı söyle Orhan, ithalatı söyle?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, bugün, Avrupa'da 1'inci, dünyada 7'nci sıraya yükselmişiz. 2024'te yaklaşık 33 milyar dolar tarım ve gıda ürün ihracatı yapmışız. Rakamları iyi bilenleriniz var. 2002'de Türkiye'nin toplam ihracatı 36 milyar dolardı, biliyor musunuz bunu? 2002'de ülkemizin toplam bütün her şeyden yaptığı ihracatın toplamı 36 milyardı, bugün 2024 yılında sadece tarımsal ürünlerden yaptığınız ihracatın tutarı yaklaşık 33 milyar dolara gelmiş yani iktidara geldiği gün ülkesinin toplam ihracatı kadar bugün sadece tarımsal ürün ihraç eden bir ülke olmuşuz. "Türkiye'de tarım bitmiş." Öyle mi? "Tarımı bitirmişiz, yok etmişiz." Öyle mi? Yazıklar olsun!

Arkadaşlar, bu işler öyle konuşarak olmuyor, bu işler gayret ederek oluyor ve ne olmuş? Gıda ve tarım ürünlerinde dünya ihracatındaki payımızı da 2 katına çıkarmışız arkadaşlar. "Tarım bitti." Öyle mi? Ne olmuş? Devam edelim, soruyorlardı; meyve sebze üretiminde Avrupa'da 1'inci, dünyada 4'üncü olmuşuz, büyükbaş hayvanda 1'inci, küçükbaşta 1'inci, bal üretiminde 1'inci Avrupa'da, dünyada 2'nci, kanatlı hayvanda 1'inci Avrupa'da, su ürünleri yetiştiriciliğinde Avrupa'da 2'nci. Yaklaşık 123 bin materyalle dünyanın en güçlü gen bankası arasına girmişiz. Az kaldı, 2026'da dünyanın en büyük jeotermal sera organizmesini Balıkesir'de ve yine az kaldı, Yalova'da Su Ürünleri Kontrol ve Denetim Merkezi'ni kuruyoruz, o da Akdeniz ülkeleri içerisinde en büyüğü arkadaşlar. Orman varlığını da en çok artıran ülkeler arasında dünyada 4'üncü, en çok ağaçlandırma yapan da dünyada 3'üncü ülke olmuşuz.

Şimdi, biz bu rakamları verirken dediler ki: "1980'de şöyleydi." 1980'deki bazı rakamlarla bugünü kıyasladı. Arkadaşlar, 1980'lerde Türkiye neredeyse bir tarım toplumu. 1980'den sonra olan terör hadiseleri, darbeler, başka başka hadiseler köyden kente göçü zorladı ve köylerde nüfusumuz azaldı.

Arkadaşlar, 1980'de Manisa ve Zonguldak'ı da, 850 bin nüfusu olan şehirleri de kattığınız zaman 1 milyona yakın veya 1 milyonun üzerinde nüfusu olan şehir sayımız 8'di. Bugün 30'un üzerinde büyükşehri olan bir ülkeyiz. Arkadaşlar, öyle oturduğumuz yerden konuşmakla bu işler olmuyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Üfürme Orhan Yegin, üfürme!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, üfürmeleri gördünüz burada; Sayın Bakan burada, kitapçıkta bahsediyor, anlatıyor. "Hikâye." diyorsunuz, "Öykü anlattı." diyorsunuz. Bunlar öykü değil, bunlar yirmi üç yılda AK PARTİ eliyle, son dönemde de Cumhuriyet İttifakı eliyle Türkiye'de birçok alanda olduğu gibi tarımda da sizin bütün asılsız iddialarınıza rağmen, bütün karalama çalışmalarınıza rağmen, bütün herkesin ülkesiyle ilgili kaygı duymasını sağlayacak söylemlerinize rağmen milletin de istatistiklerin de ülkemizde bu işi takip eden, biraz bu işlere kafa yoran herkesin de göğsünü kabartacak rakamlara, sonuçlara da ulaştık ama bunlara ulaştık diye işi bırakmıyoruz. Daha da ileriye gitmek için organize tarım bölgeleri planlıyoruz, hem bitkisel hem besi organize tarım bölgeleri hem de Adana'da kuracağımız gibi su ürünleri tarım organize bölgeleriyle daha da işi büyütme çalışıyoruz. Ürün ihtisas havzaları oluşturuyoruz arkadaşlar; besi, süt ve kanatlı yetiştiriciliği bölgeleri oluşturuyoruz, toprak ve su kaynaklarını baz alarak ekonomik değeri yüksek ürünlerin ürün ihtisas havzalarını oluşturuyoruz ve çayır, mera ıslahı yapıyoruz, yem bitkisi ekimlerinin desteklerini artırıyoruz. Buzağı, kuzu destekleri, aile işletmelerinde kadın ve genç yetiştirici destekleri, süt regülasyonları, çoban desteği veriyoruz; etçi damızlık, büyükbaş hayvanı uygun fiyatlarda alabilmesi için TİGEM'den bu anlamda projeler yapıyoruz ve bunları çiftçilerimize veriyoruz ve sürü takip sistemlerini yaygınlaştırarak hayvan sağlığında da üretimin takibinde oluyoruz ve kırsal kalkınma destekleriyle de bir yandan bütün bunları desteklemeye çalışıyoruz.

Bütün bu anlattıklarımıza Grup Başkan Vekiliniz, parti sözcünüz konuşurken Bakan Bey'e döndü "İyi öykü anlatmışsınız, öykü." dedi. Siz aslında öyküyü çok iyi biliyorsunuz hatta o kadar iyi biliyorsunuz ki cumhurbaşkanı adayınız bile İstiklal Marşı'nı okurken "Olmaz dökülen kanlarımız" bölümüne geldiğinde "Olmaz öyküyle..."² diye İstiklal Marşı okuyordu.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Ne alaka!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Senin Başbakan çok iyi okuyor ya(!)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla işiniz gücünüz öykü; öykü okumayı, öykü anlatmayı, rakamları çarpıtmayı, rakamları çarpıtmayı ve millete umutsuzluk vermeyi siz iyi bilirsiniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Binali Yıldırım nasıl okuyor, Binali Yıldırım! Binali Yıldırım nasıl okuyor?

AYHAN BARUT (Adana) - Tahtaya yazı yazamıyor Binali Yıldırım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Yirmi üç yıldır bu ülkede tarımı bitirdiniz." dediniz, "Yirmi üç yıldır bu ülkede mahvolduk, bittik." dediniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çiftçiye sor, çiftçiye!

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Yirmi üç yıldır samanı bile yurt dışından ihraç eden bir ülke hâline geldik." dediniz.

CAVİT ARI (Antalya) - Köylere gidemiyorsunuz köylere! Köylere gidemiyorsunuz, bize anlatmayın bunları.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama biz yirmi üç yıldır Allah'a sonsuz şükürler olsun, tarımda ihracat fazlası, net fazla veren bir ülkeyiz.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Biz köyden yeni geldik.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ve ihracatın ithalatı karşılama oranıyla bugün yüzde 150'ye ulaşmışız.

CEVDET AKAY (Karabük) - "Yüzde 114." dedi Bakan.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Bakanınız "Yüzde 114." dedi, yanlış söylediniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ve bu oranla da biz bugün Çin'i de Amerika'yı da Rusya'yı da İspanya'yı da İngiltere'yi de geride bırakmış olan bir ülkeyiz; Allah'a sonsuz şükürler olsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Seni var ya, çiftçiler köyde seni sabanla kovalarlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kim kovalıyor?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tırmıkla.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba, biz...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tırmıkla kovalarlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bak, ben size bir şey söyleyeyim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Seni tırmıkla kovalarlar Orhan Yegin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bizim bu memlekette taş üstüne taş koyan kim varsa başımızın üstünde yeri vardır.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tarlayı görmemiş ömründe!

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Yahu şu işi güzel yapmışsınız ama şu eksik kalmış kardeşim." deseniz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Keçiören'de oturuyorsun, tarımdan bahsediyorsun!

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Ben köyden yeni geldim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...AK PARTİ'nin, Cumhuriyet İttifakı'nın üslubu budur.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ömer Fethi Gürer gibi patates tarlasından mı geliyorsun sen?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin seçim bölgelerinize gittiğiniz yok, seçim bölgelerinize gitmeniz tarımın, hayvancılığın nereye geldiğini çok daha iyi görürsünüz ama gelip burada olmayan şeyleri "Tarım bitmiş." diye anlatıyorsunuz, dolayısıyla millete inandırıcı gelmiyorsunuz, inandırıcı gelmediğiniz için de yirmi üç yıldır aynı yerde aynı cümlelerle devam ediyorsunuz.

Hadi selametle.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

2. Yukarıdaki kelimeler hatip tarafından besteli bir şekilde söylendi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Karpuzun ağaçta yetiştiğine inanıyor!

AYHAN BARUT (Adana) - Çiftçinin hâlinde ne anlarsın? Senin çiftçilikle alakan yok ki çiftçilik konuşuyorsun!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Evet, değerli arkadaşlar, ben de Tarım Bakanlığını selamlıyorum.

Evet, "Tarımda nereye geldik?" diye soran arkadaşlar var; tarımda yirmi iki yıldır...

Öncelikle şunu söyleyeyim, tarımda 2003'lü yıllarda ziraat odalarında 5 milyona yakın çiftçi kayıtlıken bugün ÇKS kaydı olan çiftçi sayısı 2 milyon 300 binlere inmiş durumda; yani gördüğünüz gibi, bir taraftan bizim çiftçimiz maalesef tarımdan çıkmakta ve yine yirmi iki yıldır tarım toprakları yaklaşık yüzde 6,2 oranında azalmış ve daralmış durumda ve yine bugüne kadar çiftçiye destek oranı yaklaşık olarak 30 kat artmış iken bugün çiftçinin borcu 147 kat artmış durumda.

Sayın Bakan, öncelikle şunu söylemek istiyorum: Bakın, tarım toprakları daralmakta; bugün Türkiye'de tarım alanları taş ocakları, mermer ocakları, kömür ocakları, HES'ler, GES'ler, Toprak Koruma Kurulu kararları gibi birçok nedenle daralmakta.

Şimdi, bir köyde taş ocağı açılacak ya da GES yapılacak ya da mermer ocağı açılacak bununla ilgili mücadeleyi vatandaş veriyor, köylü veriyor, çiftçi veriyor. Orada esas ilk önce olması gereken tarım il müdürü, tarım ilçe müdürü, Bakanlık yetkilisi değil mi, olması gerekmiyor mu? Yani o alanları koruması gereken birinci derecede devlet yetkilisi Tarım İl Müdürlüğü değil mi? Yani tarım toprağı daraltılıyor ama Tarım Bakanlığı izliyor, Tarım Bakanlığı adına Tarım İl Müdürlüğü Toprak Koruma Kurulunda tarım alanı dışına çıkarmayla ilgili karar alınıyor, ilk imzayı atan Tarım İl Müdürü! Yani bunların savunucusu olması gereken Bakanlık ve Bakanlığa bağlı müdürler ortada yoklar Sayın Bakan, yani buna bir talimat verin; ya, siz tarım alanının neresindesiniz, tarım topraklarının ne tarafındasınız buna bir karar verin. Tarım alanının, tarım toprağının yanında mısınız, taş ocakçının, mermer ocakçının, GES'cinin, HES'cinin yanında mısınız buna bir karar verin Sayın Bakan. Buna karar vermediğiniz için o alanlara gidiyoruz, o köylere gidiyoruz, bir de jandarmayla mücadele etmek zorunda kalıyor vatandaş. Ortada ne Bakanlık var ne il müdürü var ne ilçe müdürü var. Talimat verin gelsin, tarım toprağını korusun o personel ama yok. Çünkü siz zihniyet olarak, iktidar zihniyeti olarak tarım alanlarının yanında değil, dediğim gibi, taş ocakçının, mermer ocakçının, kömür ocakçının, HES'cinin, GES'cinin yanında yer alıyorsunuz Sayın Bakan.

Şimdi, Antalya ili Korkuteli ilçesi Taşkesiği köyünde bir su kaynağı var Sayın Bakan, bu su kaynağını Korkuteli ilçesinde organize sanayi bölgesi almak istiyor; bununla ilgili vatandaşımız günlerdir mücadele ediyor.

Taşkesiği, Sülekler, Dereköy, Varsak Yaylası öncelikle ve yine bu su kaynağından Korkuteli Barajı'na toplanan sudan diğer tarım alanları yararlanmakta. Dolayısıyla bu organize sanayi...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Çözüldü o.

CAVİT ARI (Antalya) - Resmî bir yazı gitmedi Sayın Bakan, resmi yazıyı bekliyor vatandaşlarımız. Çözüldüyse teşekkür ederiz ama resmî yazı gitmedi çünkü günlerdir uğraşyoruz.

Sayın Bakan, Antalya'da çözümünü bekleyen bir konu daha var; o zaman size şundan bahsedeyim: Sayın Bakan, bakın, Antalya'da balıkçı barınağı meselesi var. Öncelikle, Bakanlık olarak, balıkçı barınağındaki mevcut Yeni Liman Su Ürünleri Kooperatifi ile Yeşil Antalya Su Ürünleri Kooperatifinin önce kira sözleşmesinin iptal edildiğine dair bir karar gönderildi; kooperatif dava açtı ve kiracılık ilişkisini mahkeme kararıyla tespit ettirdi. Daha sonra, Tarım İl Müdürlüğünün 5/7/2023 tarihli tembihnamesinde bazı maddelerin yerine getirilmediğiyle ilgili bir ceza davası açıldı. Kooperatif yöneticileri bundan beraat etti ve yine kooperatif yöneticileri hakkında bir soruşturmada dolayı önce gözaltı işlemi yapıldı ve daha sonra bu yöneticiler hakkında iddianame düzenlendi ancak bu iddianame mahkeme tarafından iade edildi, savcılık tarafından iade kararına itiraz edildi ve reddedildi. Yani gelinen aşama itibarıyla yargısal süreçler de kooperatif yönetimi lehine sonuçlandı.

Şimdi, Antalya'da en az 400 balıkçının yararlandığı bu balıkçı barınağı şu an Bakanlık tarafından görevlendirilmiş kayyum tarafından yönetiliyor. Bu kayyumla ilgili ilk görevlendirme, ilk görevlendirmede kooperatif yöneticileri Bakanlık tarafından görevden alınarak yerine atandı. Niçin? Kooperatif genel kurulu yapılınsın ve yöneticiler tespit edilsin diye. Aradan geçen bir yıla rağmen, bu görev için atanmış olan kayyum şu an orayı yöneten kayyum vaziyetinde; yani, bir anlamda atanma amacının dışında bugüne kadar gelinmiş.

Sayın Bakan, Antalya balıkçısı açısından önemli olan bu alandaki ve şu an görev süresi de sona ermiş olan bu kayyum, yani, il müdürlüğü memurlarının görevi sona ermiştir; o önceki, orada görev yapan yönetici arkadaşlar görevlerine iade edilmelidir, aksi hâlde ortada şu an hukuksuz bir durum söz konusudur. Önceki yöneticilerin göreve atanmasını talep ediyorum.

Sayın Bakan, size bir soru önergesi vermişim "Türkiye'de balıkçı barınaklarından kaç tanesi yat marinasına döndürülmüştür?" diye çünkü burasıyla ilgili de böyle bir tehlike olduğu dile getirilmekte. Ben size "Türkiye'de kaç tane yat marinası..." diye sormuşum, verdiğiniz cevaba bakın: "Bakanlığımızca Antalya ilinde hiçbir balıkçı barınağının yat limanına dönüştürülmesi için izin verilmemiştir." Yani Sayın Bakan, bu yazıya kimse okumadan mı cevap veriyor? Yani ben "Türkiye'de" diye soruyorum, siz "Antalya'da kimseye izin verilmemiştir." diye cevap veriyorsunuz. Yani bu cevaplarınıza bir dikkat edin derim; "Türkiye'de" diye soruyorum, "Türkiye'de"! Bizim bildiğimiz, balıkçı barınağından 13 tane yat limanına çevrilmiş yer oldu; doğru mu, değil mi diye sordum, Antalya'yla ilgili cevap verdiniz. Dolayısıyla sorulara da okumadan cevap veriyorsunuz!

Sayın Bakan, Antalya Kumluca ilçesi biliyorsunuz örtü altı sebzeçiliğın başkenti ve bölgemizde 60 bin dönüm civarı kapalı sera, 20 bin dönüm civarı narenciye, 15 bin dönüm civarı zeytin üretimi yapan çiftçimiz var ve ilçemizin en önemli sorunu su meselesi ve bugün Türkiye sebze ihracatının en önemli merkezi olan ilçemizde kapalı devre sulama sistemi yok; yani yılın bir buçuk iki ayı üretim yapılan birçok bölgede kapalı devre sulama sistemi var iken Kumluca gibi örtü altı sebzeçiliğın başkentinde şu an su sorunu yaşanmakta ve daha önceki yıllarda verilmiş olan kapalı devre sulama sistemi gerçekleştirilmedi. Acilen Kumluca ilçemize bir kapalı devre sulama sistemi yapılmalıdır ve ayrıca çiftçimiz kendi imkânlarıyla sondaj ve taşıma yöntemiyle elde ettiği su için dahi bakın, hizmet alamasa dahi sulama birliğine sanki o suyu almış gibi de ücret vermeye devam ediyor. Böyle de bir sıkıntı var, bu sıkıntının da ayrıca giderilmesine ihtiyaç var; Kumluca bu hizmeti sizden bekliyor Sayın Bakan.

Yine, tarım planlamasıyla ilgili birtakım yerlerde ekim dikim çeşitleriyle ilgili bir genelge gönderildi, birçok yere. Bir örnek vereyim, bakın, Antalya Korkuteli ilçesinde neler ekilebilecek? Arpa, aspir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - ...ayçiçeği, buğday, nohut, yem bitkileri, yulaf, zeytin, zeytinyağı.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakikanızı verdim.

CAVİT ARI (Antalya) - Şimdi, Sayın Bakan, burada gönderilenlerde patates yok; bu konuda, patates yoksa ilave edilmesi lazım. Neden diyorum? Çünkü Korkuteli'nin birçok bölgesi patatesin en çok yetiştiği ve kaliteli yetiştiği yerlerin başında geliyor. Şimdi, yani bu ürün çeşitlerinde yöreye uygun bir şekilde seçim yapılmasında fayda olduğunu ifade etmek isterim çünkü en önemli ürünün bölgemizde patates olduğunu söyleyeyim.

Son olarak -süremiz doluyor- Sayın Bakan, bakın, elimde bugün Antalya Toptancı Hali'nin fiyat tarifesi var. Bu fiyat tarifesine göre 24 Kasım 2025'te domates 20 TL bugün halde, Antalya Hali'nde, kokteyl domates 35 TL...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - ...sivri biber 30, 45 TL diye devam ediyor, patlıcan 25 TL.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, süreniz bitti, tamamlayın.

CAVİT ARI (Antalya) - Evet, Sayın Bakan, tam bir yıl önceki fiyatı da göndermiş oradaki arkadaşlar. Domates bugün 20 lira, bir yıl önce 26 lira ile 32 TL, kokteyl 55 TL, sivri biber bugün 45 lira, bir sene önce 58 TL; bunların hepsi halin resmî fiyatları.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz...

CAVİT ARI (Antalya) - Yani girdi fiyatlarının yüzde 50, yüzde 60, yüzde 100 olduğu bir dönemde çiftçimiz...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İsmail Güneş Bey, size söz vereceğim.

CAVİT ARI (Antalya) - ...işte, bir yıl önceki fiyatlarıyla bile ürününü satamaz durumda. İşte, tarımı getirdiğiniz durum da bu arkadaşlar.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Güneş, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Çiftçimiz bu koşullarda nasıl üretim yapsın, nasıl ayakta kalsın? Bu mu sizin tarıma verdiğiniz destek?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İsmail Bey, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Cavit Bey, ben konuşurken hiç müdahale etme yalnız.

Çok Değerli Başkanımız, değerli milletvekillerimiz, Sayın Bakanımız, bakan yardımcılarımız, değerli bürokratlar ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

24 Kasım Öğretmenler Günü'müzü, başta Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Sayın Bakanım, son yıllarda yaşadığımız Covid süreci olsun, savaşlar olsun gıda arz güvenliğinin ne kadar önemli olduğunu bizlere gösterdi ve neticede Tarım ve Orman Bakanlığımızın esas görevlerinden bir tanesi 85 milyon vatandaşımızın ekonomik, güvenli ve sağlıklı gıdaya ulaşımını sağlamak ve aynı zamanda üreticilerimizin kazanmasını ve üretim istikrarının sürdürülmesini de sağlamak da ana hedeflerinden bir tanesi.

Tabii ki muhalefetteki arkadaşlarımızı dinledik, onları dinlediğimiz zaman şunu gördük: Tarım battı, bitti, gerçekten her şey çok kötü olarak bir resim sergilediler ortaya fakat sizin sunduğunuz ve bize verdiğiniz verilere baktığımız zaman, tarımsal hasıla iktidara geldiğimizde 24,5 milyar dolardan bugün 74 milyar dolara çıkmış, demek ki bir şeyler iyi gidiyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Siz A Haber'den izliyorsunuz haberleri!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yine, 2004 yılında 32,5 milyar ihracat yapmışız ve ihracat yaparak net ticarete cari fazla veren bir ülke konumuna gelmişiz. Türkiye, buğday üretiminde ihtiyacının yüzde 229'unu, aynı zamanda şeker üretiminde yüzde 100'ünü, patates üretiminde yüzde 102'sini, nohut üretiminde yüzde 115'ini, kuru soğanda yüzde 105'ini, sütte yüzde 133'ünü, kırmızı ette yüzde 93'ünü, tavuk etinde yüzde 113'ünü, yumurtada yüzde 114'ünü kendisi üretebilmektedir ve diğer taraftan da ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısı her geçen gün artmaktadır. Tabii, burada, eskiden nüfusumuzun büyük bir kısmı kırsal kesimde olduğu için ve ailelerinin çoğu çiftçilikle uğraştığı için sayı öyle çok olabilir ama sayının çokluğundan ziyade önemli olan, üretim. Burada büyükbaş hayvana bakıyoruz biz, yani iktidara geldiğimiz dönemde 9,9 milyonmuş, şimdi 17,2 milyona çıkmış; küçükbaşta bakıyoruz, 31,9 milyondan 58 milyona gelmişiz; kanatlı hayvanda 251 milyondan 384 milyona çıkmışız.

CAVİT ARI (Antalya) - İsmail Bey, nüfus artıyor, nüfus.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yine, balık üretiminde, bal üretiminde, hepsinde gerçekten de önemli mesafeler katetmişiz; sadece kendimize değil, aynı zamanda 50 milyon turiste de bakar hâle getirmişiz.

Şimdi, tabii, burada ben dedim ki "Yahu, Bakanlık böyle söylüyor, muhalefet de böyle söylüyor; ya, çiftçiler acaba ne diyor?" Sayın Bakanım, gittim, bizim Eşme'de çiftçilikle uğraşan bir arkadaş var "Vekilim, ben, babam, iki kardeşim çiftçilikle uğraşıyoruz ve AK PARTİ iktidara geldiğinde benim 7 tane büyükbaş hayvanım vardı." dedi yani AK PARTİ, iktidara geldikten sonra, hayvan almak isteyenlere "iki yıl ödemesiz, yedi yıl faizsiz hayvan kredisi veriyorum." dedi ve bu projeyi Türkiye'nin her tarafında hayata geçirdi. Dedim "Şimdi kaç hayvanın var?" "450 hayvanım var." dedi.

CAVİT ARI (Antalya) - AK PARTİ'li olduğu için destek vermişsiniz ona işte, senin arkadaşın diye!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - "Peki, arazin ne kadar?" dedim "70 dekar arazim vardı, şimdi 700 dekar arazim var." dedi ve dolayısıyla da "Kaç tane traktörün var?" dedim "2 traktörüm vardı; şimdi, devlet sağ olsun yarısını bize veriyor ve 13 tane traktörüm var." dedi.

CAVİT ARI (Antalya) - O senin işte AK PARTİ'li...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Üfürme, üfürme!

CAVİT ARI (Antalya) - Kaç çiftçinin durumu böyle?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nerede bu?

CAVİT ARI (Antalya) - Senin arkadaşın işte, AK PARTİ'li; her türlü desteği almış.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yahu, dedim ki ben "Bu muhalefet bize 'Tarımda öldük, bittik.' diyor, sen bunları nasıl yaptın yani sana bir torpil mi yaptılar?" dedim "Yok, bana torpil falan yapmadılar. Ben devletin sunduğu imkânlardan faydalandım ve dolayısıyla da şimdi yanımızda da iki tane daha aile çalışıyor ve biz beş aile beraber bu işi yapıyoruz." dediler.

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, Türkiye'de bir çiftçiye özel destek vermişsin Uşaklı diye, onu da burada anlatıyorsun! Yan mahalledeki çiftçiye gitseydin keşke.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Biz buradan şunu görüyoruz: Eğer ölçeğiniz büyükse, işinize sahip çıkıyorsanız devletin verdiği destekler sayesinde gerçekten de buradan para kazanmamak mümkün değil.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Antep'in yarısı icralık, Gaziantep'in yarısı icralık, onu söylemiyorsunuz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Küçük ölçeklilerde para kazanamayanlar olabilir ama benim kendi köyümde de arkadaşlar, devletin bu projeleri uygulandı, bugün aşağı yukarı, aşağı yukarı 1.900 nüfuslu bir köyde tam 14 ton süt üretiyorlar ve sütü de soğuk zincirle temin ediyorlar.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Bahane var, bahane!

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - O yandaştır, ondan.

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, senin kendi arkadaşın kredileri almış tabii, diğer köydekileri de bir sor İsmail Bey.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer taraftan, tabii ki şimdi şöyle bir şey: Tarımsal desteklerde biz doğrudan bu yıl, işte, 168 milyar lira, totalde de tam 938 milyar lira destek sağlıyoruz. Diyoruz ki ürünü yetiştiren çiftçiye "Ürünü sen hazırda satmak zorunda değilsin." Diyoruz ki: "Bunu Devlet Mahsulleri Ofisine ver kardeşim, ne zaman satmak istersen sat ve ürünün ederinin yüzde 70'ini sana kredi olarak faizsiz veriyorum." Ya, bunu kim verir arkadaşlar? Ama AK PARTİ iktidarlarında Türkiye Cumhuriyeti devleti veriyor.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Yandaşlarına veriyor, yandaşlarına!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ayıp ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Dolayısıyla bu açıdan baktığınız zaman arkadaşlar, tarımda biz iyi bir yerdeyiz, iyi bir yerdeyiz; daha iyi yere gelmemiz için çalışıyoruz.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Siz iyi yerdesiniz!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer taraftan, DSİ'ye de değinivereceğim, sürem az. DSİ'de arkadaşlar, biz tam 3 trilyon 510 milyon TL yatırım yapmışız; bunun içinde dünyada büyüklüğüyle gerçekten de yer alan Yusufeli Barajı gibi, aşağı yukarı 637 HES, 800 baraj, 522 gölet, bent, 148 yer altı sulaması gibi pek çok yatırım yapmışız.

Yine, Uşak ilimizde de aşağı yukarı 10,1 milyar TL'lik yatırımla 18 adet baraj, 15 adet gölet olmak üzere tam toplam 135 tesisi hayata geçirmişiz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - 18 tane baraj mı yapıldı Uşak'a? Bir dakika, bir dakika...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Tabii, tabii; sen ne diyorsun ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Şimdi, arkadaşlar, tüm Türkiye'de sulanabilir arazinin yüzde 82'sini sulanır hâle getirmişiz biz.

Diğer taraftan Sayın Bakanım, bizim istirhamımız şudur: Sayın Bakanım, özellikle Uşak'ta içme suyunda bizim problemlerimiz var yağışlar az olduğu için. Siz buna destek verdiniz; Baybuyan Deresi, Baltalı Göleti'nden, Darıdere'den derivasyon yaptırarak buraya 450 milyon TL'lik bir yatırım yaptınız fakat bu yatırımlar neticesinde belki bizim susuzluğumuz bir nebze gidecek ama esas Uşak içme suyunun sağlanması için Gökkaya Barajı'nın mutlaka yatırıma alınması lazım.

Diğer taraftan, Uşak Belediyesinin aşağı yukarı 20 bin metreküp/gün arıtması var; arıtması yetersiz, dereleri kirletiyoruz ve 108 ton/günlük arıtmanın projesi yapıldı, bu, yatırıma alındı, bunun ihale edilmesini istiyoruz. Bunu ihale ettikten sonra buradaki arıtmayı da aynı zamanda biz karma organizeye, bir daha daha arıtacağız karma organizeye vereceğiz. Karma organize sanayimiz bugün yer altı suyunu kullanmakta, yaklaşık 5 milyon metreküp su kullanmakta.

Diğer taraftan da tabii ki sulu tarıma geçmek için bizim Uşak Banaz Bahadır köyünde bir göletimiz var; bu da tabii ki yatırıma alındı, bunun da ihalesinin yapılmasını istiyoruz.

Tabii ki burada kısaca Orman Genel Müdürlüğümüze değinmeden geçemeyeceğim; gerçekten de... Yani siz, işte, "Ağaçları kesiyorsunuz, ormanları yok ettiniz." falan diyorsunuz ve bir geriye dönüp bakıyoruz arkadaşlar, gerçekten de 7 milyardan fazla ağaç dikmişiz arkadaşlar, 7 milyardan...

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Her yer yemyeşil, gözümüz kamaşıyor(!)

CAVİT ARI (Antalya) - Nerede bu ağaçlar ya?

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Fidan dikmişsiniz, fidan!

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Hani nerede bu ağaçlar ya? Yapmayın gözünüzü seveyim!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, ormana gitmezseniz ağacı göremezsiniz arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Tohum savuruyorsunuz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, buradan ağaç mı görülür?

Diğer taraftan, bak, şimdi, aşağı yukarı 20,8 milyon hektardan 23,4 milyon hektara çıkmışız biz ormanlık alanda ve yüzde 20'lere ulaştırmışız.

CAVİT ARI (Antalya) - Tohum savuruyorsun havadan, onu fidan yerine sayıyorsun ya!

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Yapmayın, ne olur yapmayın ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ağaç çıkıyorsa ne yapalım?

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Fiziksel olarak mümkün değil ya! Bu, matematiğe aykırı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer taraftan...

Arkadaş, ağaçların dikilmesinden de mi rahatsızsınız ya?

CAVİT ARI (Antalya) - Ağaçların kesilmesinden rahatsızız; kesilmesinden, yakılmasından.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Son dönemlerde kuraklık çok arttı ve dolayısıyla da sık sık orman yangınlarıyla karşılaşılıyor, bunların bir kısmı da tabii, yani kasti de olabilir. Tabii, sadece geçen yıl arkadaşlar, 3.109 tane orman yangını çıkmış, 3.109 tane ve kırsal alanda da 4.237 tane yangın çıkmış arkadaşlar. Orman Genel Müdürlüğümüz tam 7.349 adet yangına müdahale etmiş ve dolayısıyla geriye dönüp baktığınız zaman, bu kolay bir iş değil. Ben, bu uğurda çalışan tüm Orman Genel Müdürlüğümüz olsun, Bakanlığımız olsun çalışanlarımıza ve cansıparane çalışan o orman işçilerimize de teşekkür ederim.

Şimdi, biz ne yapmışız arkadaşlar? Aşağı yukarı burada 105 tane helikopterimiz var. Bir anda o kadar çok yangın çıkıyor ki yani buradan bazı şeyleri eleştirmek kolay ama işi yapmak öyle kolay değil arkadaşlar, dünyanın yangını çıkıyor.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - İş yapmayı bilmezseniz zor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer taraftan, 27 tane uçakla buna müdahale ediyoruz ve ben bu çalışmalarından dolayı Orman Genel Müdürlüğümüzü tebrik ederim.

Diğer taraftan, tabii ki yeni dönemde Sayın Bakanlığımızın 4 uçak daha, 12 helikopter daha alacak olmuş olması, diğer arazözleri, iş makinelerini de alacak olmasını çok olumlu karşılıyorum.

Sayın Bakanım, gerçekten de canla başla çalışıyorsunuz; yani planlamak çok kolay bir iş değil ama şunu söylüyor vatandaşımız, bu köylümüz de şunu diyor: "Destekleri direkt ürüne verin." ve diğer taraftan, işte, tarladan direkt satıcıya olan gidiş aşamasındaki fiyat farkları ortadan kalksın istiyor ve fiyat garantili, daha çok tabii ki bu, ekonomiyle alakalı bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakika daha veriyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Hemen, bir dakikada toparlıyorum Başkanım.

Bu çok önemli. Özellikle tabii ki, mesela buğdayın fiyatı... Buğday sizin kontrolünüzde ekilecek ama önceden çiftçi bunun ne kadar para edeceğini bilecek. Tüm destekleri kaldıralım, biz diyelim ki gelecek yıl buğday 17 lira mı olacak, 18 lira mı olacak, 18 lira temel fiyat verelim.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ürün bazlı destek, ürün bazlı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Eğer bunun altına düşerse biz destek verelim, eğer üstüne çıkarsa zaten destek vermeyelim ve sadece ürüne destek verelim diyoruz. Özellikle, diğer taraftan, küçükbaş hayvancılığı artırmaya ihtiyacımız var.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Yirmi üç yıldır anlayamadınız mı?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Özellikle, biz çoban desteği veriyoruz ama Sayın Bakanım, 100 baş hayvandan daha fazla hayvan alanların da sosyal güvenlik primini devlet yatırsın diyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle Bakanlık bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Güneş, teşekkür ederim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yahu, sizin de arada sırada doğru söylediğiniz şeyler oluyor.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Hiç yanlış söylediğimiz var mı be!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Süleyman Şahan...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Teşviki keseceksiniz de Sayın Vekilim, mazot ile gübreyi sabitleyecek misiniz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Süleyman Bey konuşacak.

Buyurun Süleyman Bey.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcılarım ve Bakanlığımızın değerli bürokratları; hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, geleceğimizi bilgiyle, değerle ve adanmışlıkla inşa eden tüm öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Gününü kutluyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2026 bütçesi üreticimizin alın terine, milletimizin sofrasına, ülkemizin stratejik bağımsızlığına yapılmış güçlü bir yatırımdır. Son günlerde bazı çevreler "Tarım bitti." iddiasını dillendirmeye devam ediyor ancak gerçekler uluslararası raporlar ve rakamlarla haykırıyor; Türkiye, tarımsal hasılda Avrupa'da 1'inci, dünyada ise ilk 7 ülke arasına girmiştir. Çiftçinin sesini duymayanlar milletin sofrasını da anlamazlar, sadece eleştiriyi tarlalar sürülmez, buğday bitmez, bereket olmaz. Cumhurbaşkanımızın şu sözleri bu tabloyu en veciz hâliyle ortaya koymaktadır: "Konuşanlar değil üretenler kazanır; biz laf üretmedik, iş ürettik."

Gelelim sadece laf üretenlerin tezlerini çürütmeye; 2002 yılında 36,9 milyon TL olan tarımsal hasılamız 2023 yılında 1 trilyon 731 milyar TL'ye, 2024 yılında ise 2 trilyon 595 milyar TL'ye yükselmiştir. Tarım sektörümüz son yirmi iki yılın on sekizinde büyümüş, 2024 yılında yüzde 5 büyümeye gerçekleştirmiştir. Tarım ve gıda ürünleri ihracatımız 2002 yılında 3,8 milyar dolarken 2024 yılında 32,55 milyar dolara yükselmiş, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 150'ye ulaşmıştır; Türkiye bu göstergede İngiltere, Çin, Amerika, İspanya ve Rusya'yı geride bırakmıştır. Bu tablo "tarımsal dışa bağımlılık" söyleminin tamamen temelsiz olduğunu göstermektedir. 2002 yılında 1,8 milyar TL olan tarımsal destekler 2025 yılında 158,6 milyar TL'ye yükselmiş, toplamda reel fiyatlarla 2 trilyon 172 milyar TL destek sağlanmıştır. Bitkisel üretim 98 milyon tondan 136,8 milyon tona yükselmiş, meyvede yüzde 100, sebze yüzde 30 artış gerçekleştirilmiştir. Hayvansal üretimde büyükbaş sayısı yüzde 73,7 artışla 17 milyon başa, küçükbaş hayvan sayısı yüzde 82,4 artışla 58 milyon başa yükselmiştir. Süt üretimi yüzde 168 artmış, kırmızı et üretimi yüzde 169 artarak 2,1 milyon tona ulaşmıştır. Türkiye, bal üretiminde dünya 2'ncisidir, kanatlı hayvan varlığı ve yumurta üretimi tarihinin zirvesine çıkmıştır. Gıda denetimleri 2002 yılında 39 bin seviyesinden 2024'te 1 milyon 324 bine ulaşmış, denetçi sayısı 1.500'den 8.100'e yükselmiştir. Tarım sigortalarında 29,3 milyon poliçe düzenlenmiş, 58,2 milyar TL tazminat ödenmiştir. Avrupa'da ilk kez gelir koruması sigortası Türkiye'de uygulanmıştır.

Orman varlığımız 20,8 milyon hektardan 23,4 milyon hektara çıkmış; Türkiye, ağaçlandırma çalışmalarında Avrupa'da 1'inci dünyada 4'üncü sıradadır.

Son yirmi üç yılda su ve toplulaştırma yatırımlarına 3 trilyon 510 milyar TL ayrılmış ve 805 baraj dâhil 10.984 tesis hizmete alınmıştır. Bu tablo toprağın, suyun ve geleceğin güvence altına alınmasıdır.

Tüm bu göstergeler açıkça ortaya koymaktadır ki tarım bitmemiştir, tam tersine, AK PARTİ iktidarlarında büyümüş, gelişmiş, güçlenmiş ve dünya ligine yükselmiştir.

Kıymetli hazırım, bizim liderimiz bize şu yolu göstermiştir: Biz bu millete efendi olmaya değil, hizmetkâr olmaya geldik. Bu anlayışla, hizmetin alın terine sahip çıktık, çiftçinin emeğini yücelttik, toprağın bereketini büyüttük, lafla değil, icraatla yol yürüdük. Çünkü biz biliyoruz ki millete tepeden bakanlar değil, milletle omuz omuza yürüyenler kazanır, biliyoruz ki çiftçiyi büyüten devlet Türkiye'yi büyütür, biliyoruz ki bu ülkeye hizmet etmek şereflerin en büyüğüdür.

Yozgat, Türkiye'nin tam kalbinde, toprağın bereketle, emeğin sabırla yoğrulduğu kadim bir tarım ocağıdır. Türkiye'de yeşil mercimek üretiminde 1'inci, nohut üretiminde 2'nci, şeker pancarı üretiminde 4'üncü, buğday üretiminde ise 5'inci sıradadır. Bu veriler ilimizin tarımsal potansiyelini ve üretim gücünü açıkça göstermektedir.

Yozgat'ımızda 44 bin ÇKS'de kayıtlı çiftçimiz bulunmaktadır. İlimizin yüz ölçümü 13,7 milyon dekar olup bunun 7,7 milyon dekarı tarımsal alandır. Tarımsal hasılamız 2004 yılında 736,5 milyon TL iken 2023 yılı itibarıyla 18,3 milyar TL'ye yükselmiştir; bu artış yüzde 2.388'lik tarihi bir yükselişi göstermektedir. Tarımsal destek ve yatırım toplamı ise son yirmi üç yılda 65,7 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Sayın Bakanım, 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu gereğince afet zararlarının TARSİM kapsamında karşılanması esastır ancak ilimizde bu yıl don, dolu ve sel afetlerinden etkilenen sigortasız üreticilere toplam 60 milyon TL ödeme yapılmıştır. Bu durum sigortası olmayan çiftçilerin de fiilen desteklenmek zorunda kaldığını göstermektedir. Bu nedenle kuraklık, don ve selden etkilenen ancak tarım sigortası bulunmayan üreticilerin de destek kapsamına alınması, destekleme mekanizmasının geçici düzenleme ve istisna uygulamasının sürdürülmesi ve çiftçinin mağduriyet yaşamaması için 2026 yılına yönelik sigorta teşvik modelinin geliştirilmesi hususunda desteklerinize arz ediyorum.

Çocuklarımıza, torunlarımıza bırakacağımız en büyük miras ne toprak ne servet ne makamdır, en büyük miras sudur. Peygamber Efendimiz "Akan bir nehirden abdest alsanız dahi israf etmeyin." buyurmuştur. Bu düsturla, suya sahip çıkmak geleceğe sahip çıkmaktır.

Sulama ve su yatırımları Yozgat'ın kaderini değiştiren atılımlar olmuştur. DSİ tarafından ilimize toplam 25,2 milyar TL yatırım yapılmış, 138 tesis hizmete açılmıştır. Bu kapsamda, Yozgat'ta kapalı devre sulama alanı 190.409 dekar, toplam sulanan alan 390.340 dekar alana ulaşmıştır ancak Yozgat'ımızın tamamının sulama kapsamına alınması en önemli beklentimizdir. Bu doğrultuda Akdağmadeni Gölet Projesi, Aydıncık Sulama Projesi, Çayıralan Yahyasaray Barajı Sulama Projesi, Sorgun İçme Suyu Tesisi Projesi, Şefaattli İlçe merkezinin Kanak Çayı Projesi, Karasu ve Karan dereleri 4'üncü kısım yapım işleri ile Gelingüllü-Paşaköy sulama yenileme çalışmalarının 2026 yatırım programlarına alınmasını sizlerden talep ediyoruz.

Hayvancılıkta yükselen bir tablo vardır; büyükbaş hayvan varlığı yüzde 31, küçükbaş hayvan varlığı ise yüzde 88 oranında artmıştır. Arı kovanı sayısı ise yüzde 72 artış göstermiştir. Et ve süt kombinasyonunun kapasitesi güçlendirilmiş, sadece son dönemde üreticimize 300 milyon TL'ye yaklaşan ödeme yapılmıştır.

Ormancılık ve doğal zenginliklerde aynı başarı görülmektedir. 124 milyon adet fidan toprakla buluşturulmuş, 3.920 aileye ORKÖY destekleri sağlanmış, bal ormanları kurulmuştur. Kırsal kalkınma alanında TKDK tarafından 873 proje desteklenmiş, toplam 3,3 milyar TL hibe sağlanmış ve 1.739 yeni istihdam oluşturulmuştur.

Sayın Bakanım, Yozgat sadece kendi iline hizmet eden bir tesisin sahibi değildir. Et ve Süt Kurumu Türkiye genelinde 14 tesise sahiptir ve 14 tesis içerisinde süt işleme merkezi sadece Yozgat'tadır. Sütün regülasyonunda, üreticinin korunmasında, bölgenin arz ve güvenliğinde, besicinin sürdürülebilirliğinde Türkiye'nin stratejik üretim üssüdür.

Seçim bölgem Yozgat'taki en önemli sanayi kuruluşlarından biri olan Yozgat Şeker Fabrikası bölgenin ekonomisi ve tarımsal üretimin stratejik bir parçasıdır. Fabrika 6 bölge şefliği ve 12 pancar alım merkeziyle faaliyet göstermekte olup 3.900 ton günlük pancar işleme kapasitesine sahiptir. 2024 yılında bölgemizde 417 bin ton pancar üretilmiş, bunun 380 bin tonu işlenerek 51.265 ton şeker üretilmiştir. Ayrıca, 17.912 ton melas, 131.145 ton yaş pancar posası üretilmiş, bu posanın 81 bin tonu bedelsiz olarak çiftçilerimize verilmiştir. Son beş yıldaki yatırım tutarı ise 155 milyon 307 bin Türk Lirasıdır. Bu veriler fabrikanın sürdürülebilir üretimini ve bölgeye sağladığı katma değerini devam ettiğini ortaya koymaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Başkanım, bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Bu vesileyle, gecenin üçünde bile telefonumuzu açan başta Tarım Bakanımız Sayın İbrahim Yumaklı Beyefendi'ye, ekibi başta olmak üzere Bakan Yardımcılarımıza, Genel Müdürlüme, Türkiye Şeker Fabrikaları yöneticilerine ve çalışanlarına yapmış oldukları çalışmalardan dolayı teşekkür ediyorum.

Görüşmekte olduğumuz Tarım ve Orman Bakanlığı 2026 bütçemizin aziz milletimize, üreticimize, çiftçimize, hayvancılıkla geçinen vatandaşlarımıza ve bereketli Anadolu toprağına hayırlı olmasını diliyor, teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çok önemli bir şey söyledi, ÇKS'si olmayan çiftçiye destek verilmesi çok önemli.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Şahan, teşekkür ediyorum.

Şimdi on beş dakika ara vereceğiz; sonra Hakkı Saruhan Oluç, Sadullah Kısacık olarak devam edeceğiz.

19.05'te toplanmak üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati:18.53

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.06

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

---- 0 ----

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - 20'nci Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Sayın Hakkı Saruhan Oluç...

Süreniz on dakika.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları ve değerli bürokratlar; hoş geldiniz, sunumunuz için de teşekkür ederiz.

Şimdi, ben önce kısaca bu tarımsal destekler üzerine bir şey söylemek istiyorum: Sayın Bakan, siz de biliyorsunuz bu tarımsal desteklerle ilgili, hani buraya farklı bölgelerden 10 çiftçiyi çağırırsak "Tarımsal desteklerden memnun musunuz?" diye sorsak herhâlde 8'i memnun olmadıklarını açıklarlar. Yani mutlu değil çiftçi bu tarımsal destek meselesinden, haksızlığa uğradığını düşünüyor ve bunun sonucunda da tüketici pahalıya tüketmeye devam ediyor. Şimdi, Türkiye büyüyor, evet; nüfus artıyor, evet; gayrisafi milli hasıla da büyüyor, evet. "Peki, buna göre, bu artış ve bu büyümeye göre tarımsal destekler ne oluyor?" dersiniz tarımsal desteklerde ciddi bir artış yok hatta azalma var bazı konularda yani burada bir sorun yaşanıyor. Bir de üstelik çoğu destek değil ama bazılarında tarımsal desteklerin geç ödenmesinden dolayı enflasyonun etkisiyle de alınan paralar eriyip yok oluyor. Hani çiftçinin memnun olmamasının gerekçeleri böyle sayılabilir.

Şimdi, tarım doğru bir şekilde desteklenmiyor, yeterince desteklenmiyor. Bu, sizin Bakanlığınızın ötesinde bir sorun aslında yani baktığımızda bütün yürütmenin sorunu çünkü yeterince önem verilmiyor. Nasıl oldu, nasıl bu hâle geldi, tarım nasıl iktidar açısından böyle önemsiz bir noktaya itildi belli değil. Çiftçinin verimli üretime teşvik edilmesi gerekiyor çünkü bu aynı zamanda enflasyonla mücadeledeki en önemli silahlarımızdan biri ama yani enflasyonla mücadelenin en önemli unsurunun verimlilik olduğunu bildiğimiz bir noktada bunun iyi kullanılmadığını görüyoruz. Yani aynı girdi maliyetiyle daha az üreten ülkenin daha ucuza gıda tüketmesini beklemek herhâlde büyük bir hatadır ve biz bu hatanın içindeyiz. Gıda enflasyonunda OECD ülkeleri arasında da Avrupa'da da son derece önde bir yerde olduğumuzu herkes biliyor, gıda enflasyonu bir türlü düşürülemiyor. Dolayısıyla burada ciddi bir sorun var ve buradaki yanlışlar aynı zamanda ülke ekonomisinin tamamını etkiliyor ve tüketiciyi, aynı zamanda üreticiyi de olumsuz anlamda etkiliyor; önce bunu söylemek istiyorum. Bu tarımsal destekleri siz çok pembeye boyayarak anlattınız ama gerçekler tam öyle değil.

Şimdi, 2 ürün üzerinde bir şeyler söylemek istiyorum: Bunlardan bir tanesi zeytin ve zeytinyağı. Sayın Bakan, İklim Kanunu biliyorsunuz bu Mecliste çıkarıldı, Temmuz 2025'te ve bu kanuna baktığımızda burada zeytincilikle ilgili herhangi bir düzenleme yoktu. Tamam, bunu bir kenara koyduk ama şöyle bir sorun vardı, bu çıkartılan kanununda; o zaman çok tartıştık bunu. Uygulamada deniyordu ki: "Tarım, orman, mera ve sulak alanların korunmasını önemsiyoruz." Fakat uygulamaya baktığımızda bunun böyle olmadığını görüyoruz. Acele kamulaştırma kararlarıyla bu alanlar madencilik ve enerji yatırımlarına açılıyor. Buna her gün neredeyse tanık olunuyor ve esas sorun zeytincilikte ortaya çıkıyor. Özellikle zeytin ağaçları -Ege Bölgesi başta olmak üzere- kesilerek, sökülerek kömür çıkarmaya devam ediliyor. Yani iklime bağlı hava değişikliklerinin tarıma büyük etkileri var, zeytine de zarar verdiğini görüyoruz; zirai don, kuraklık, dolu ve benzeri felaketler fakat yani bunu söylemek zorundayım: Bu iklim değişikliklerinin, hava değişikliklerinin verdiği zarardan daha fazlasını bu iktidarın uygulamaları zeytine ve zeytinyağına veriyor; bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Yani Türkiye'deki zeytin ağaçlarının güvende olduğunu söylemek gerçekten mümkün değil özellikle madencilik ve enerji alanındaki yapılan hamleler nedeniyle ve bu konuda Tarım Bakanlığının üzerine düşen hassasiyeti göstermediğini düşünüyoruz zeytin ağaçları konusunda ve dolayısıyla zeytin ve zeytinyağı üretimi konusunda.

Şimdi, zeytinyağı üretimi açısından bir sorun yaşanıyor yani bu ihracat yasakları nedeniyle ciddi bir sorun yaşandı, fon uygulamasına geçilmesi sorun yarattı, kota sorun yarattı ve baktığımızda zeytinyağı ihracatında bir düşüş var yani 2023-2024 yılında zeytinyağı ihracatı 65 bin ton olarak gerçekleşirken, 2024-2025 sezonunda yüzde 24 düşüş gerçekleşmiş vaziyette ve bunun tabii ki döviz girdisini de ciddi olarak etkilediğini görüyoruz; yüzde 48 azalmış döviz bazında baktığımızda ihracatın getirdiği toplam. Şimdi, o yüzden -zeytinde bu yaşanmıyor ama zeytinyağında yaşanıyor- dolayısıyla, burada ciddi bir sorun var. Bu konuya Bakanlığın yeterince eğildiğini söylemek mümkün değil.

Zeytin üreticisinin üretim maliyetlerinde de ciddi artışlar yaşanıyor ve yapılması gereken üreticinin desteklenmesi, geçmişte olduğu gibi ihracat açısından baktığımızda markalı, ambalajlı ihracat yapanlara özel destekler verilmesi ama bu konuda da herhangi bir adım atılmıyor. Dolayısıyla, bu alanda ciddi bir sorun yaşanıyor; onu özellikle vurgulamak istiyorum.

İkinci sorun alanlarından bir tanesi pamuk. Bunu siz de izliyorsunuzdur. Değişik arkadaşlarımız bu konuda bilgi de verdiler. Özellikle iki bölgeye değinmek istiyorum; bir tanesi, Diyarbakır-Urfa, o bölgeden bakacak olursak. Özellikle orada bu dönemde çiftçiler pamuk yerine buğday ekeceklerini ifade ediyorlar yani bu yıl özellikle bunun çok ciddi bir eğilim olduğunu görüyoruz ve yani Türkiye pamuk üretiminin yarısından fazlasını karşılayan bir bölgede pamuk yerine pamuktan kaçış, buğdaya yönelim var. Bunun neden olduğunu siz tabii ki biliyorsunuz yani çiftçinin ürettiği pamuğun fiyatının yeterince artmaması üretimi azaltıyor. Üretim azalırken ithalatı artırıyorsunuz pamukta ve bu yıl üretimden daha çok ithalat yapılacak gibi görünüyor pamukta. Dolayısıyla bu da pamuk alanında ciddi bir sorun olarak karşımızda duruyor ve bu konuda bir önlem düşünüyor musunuz? Onu yaptığınız sunumda doğrusu çok görmedik ama bu sadece Diyarbakır ve Urfa'da geçerli olan bir durum değil. Bakın, Söke Ovası'na gelin, Söke Ovası ki yani 400 bin dönüm ekim alanına sahip olan bir oviden bahsediyoruz. Orada da büyük bölümünde pamuk ekilirdi ama bu sene orada da su sorunları nedeniyle pamuktan buğdaya dönülüyor yani pamuk üretiminde ciddi bir sorunla karşı karşıya kalınmış vaziyette. Bu konuda gerçekten hangi önlemleri alıyorsunuz? Bunları doğrusu duymak isteriz.

Bir de son konu, bir konuya daha değinmek istiyorum, o da şu: Biliyorsunuz, ben Antalya Milletvekiliyim. Şimdi, Antalya'da çilek hasadı başladı bugünlerde örtü altı üretimde özellikle ve yine bugünlerde Mısır'dan ithalat da başlamış vaziyette ve gerçekten bu üretilen, Antalya'da üretilen çilekler yeni çıkmış olmasına rağmen piyasada satılma açısından çok ciddi bir sorun yaşanıyor ve bu Antalya'daki özellikle örtü altı üreticileri, çilek üreticileri bu konuda son derece şikâyetçi ve bu şikâyetlerini dile getirmem konusunda da benden ricacı oldular. Ben de bunu size iletmiş olayım. Burada ciddi bir sorun var gibi görünüyor. Benim söyleyeceklerim bu kadardı.

Teşekkür ederim dinlediğiniz için.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Oluç, teşekkür ederim.

Son konuşmacı, Sadullah Kısacık, buyurun

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın milletvekillerim, Sayın Bakan, değerli Tarım Bakanlığı bürokratları, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bugün Tarım Bakanlığı bütçesini görüşüyoruz. Tarım Bakanlığının bütçesi 542 milyar ama bizim faize 2026 yılında ayırdığımız ödenek 2 trilyon 740 milyar yani neredeyse Tarım Bakanlığı bütçemizin 4 katından fazlasını faize veriyoruz. Keşke ekonomimiz doğru yönetilse, düzgün bir ekonomi yönetimi olsa bu milletin emeği, alın teri, vergisi, çiftçimize, üreticimize gitse; bunu arzu ederiz ama maalesef, şu anda faize daha fazla kaynak aktaran bir bütçeyi bugün burada görüşüyoruz.

Şimdi, ben genel küçük sorunlardan daha fazla politikalar üzerine değinmek istiyorum Sayın Bakanım. Şimdi, bizim ülkemizin şu andaki en büyük riski kuraklık, en büyük risk. Yani kuraklık eğer bu şekilde giderse bizim başka hiçbir şeyi konuşmamıza gerek yok yani fiyatı konuşmamıza gerek yok, çiftçinin durumunu konuşmamıza gerek yok, tarlanın durumunu konuşmamıza gerek yok; her şeyin başı su. Ben de 1867 yılından bu yana çiftçilik yapan bir kuşaktan gelen bir ailenin torunuyum, hâlâ da çiftçiyiz. Ben çocukken yine böyle bir kasım ayında onu görmüştüm; buğdayı ektik, işte bir, bir buçuk ay yağmur yağmadı, ya, baktım, bizim o koca traktörler, çiftlikler, tarlalar hepsi boş, hepsi yüce Allah'ın gökten indireceği damlaya bakıyor yani en iyi tohumu kullanmışsınız, en iyi taban gübresini almışsınız, en iyi tarlayı ekmişsiniz bir anlamı yok. Dolayısıyla, şimdi öyle bir riskle karşı karşıyayız ki kuraklık riski ama ben üzülmekle şunu görüyorum; kuraklıkla ilgili de hiçbir şey yapmıyoruz. Barajlarımız yüzde 80-90 doluluk oranında nasıl yaşıyorsak şu anda da öyle yaşıyoruz yani yaşayışımızda, su kullanış tarzımızda değişen bir şey yok.

Kuraklık, tabii, yeni bir şey değil, yıllardan bu yana sürekli bir trend hâlinde, göllerin kuruması da aynı şekilde, kuraklığın ilk etkisini biz bu seneki sulamada gördük. Bizim mesela Çukurova'daki çiftçiler ilk defa suyu nöbet usulü aldılar, bazıları suya erişemedi, ilk etkisini gördük ama bugünlere gelmeden bu suyu bir şekilde iyi yönetmeliydik; hadi yönetemedik, bundan sonra da acil bir şeyler yapmamız lazım.

Şimdi, ben bu size söylediklerimin aynısını... Bu sadece tarımla ilgili değil, tabii, su şu anda bizim temel problemimiz. Hatta geçen Tahran'da İran Cumhurbaşkanı açıkladı galiba, okumuştum, dedi ki: "Eğer kuraklık bu şekilde devam ederse Tahran'ı boşaltmak zorunda kalabiliriz." Düşünün yani böyle bir şey.

Şimdi, bütçenin ilk gününde burada geneli üzerindeki görüşmelerde Sayın Cevdet Yılmaz'a da aynısını söyledim. Sayın Yılmaz kuraklıkla ilgili bir komisyon oluşturulduğunu kendi başkanlığında, bununla ilgili birtakım çalışmalara başlanacağını söyledi, daha ilk toplantısını yapmamıştı. Ama Sayın Bakanım, su bittikten sonra biz şimdi "Kuraklıkla ilgili ne yapacağız?"... Su bitmiş yani artık yönetecek bir şey kalmamış ki. Biz bunu belki on yıl, on beş yıl öncesinden yapmamız lazımken veya son beş yıl veya son üç yıl öncesinde en kötü ihtimalle yapmamız lazımken şu anda barajların doluluk oranı 10-12'ye düştüğü; bitkisel üretimi bırakın, içecek su oranının artık riske girdiği günlerde biz kuraklığı tartışmamalıydık. Bizim kuraklık, halkın gündemine girmese de devletin gündemine çok önceden girmeliydi. Ben aylar öncesinden yine bir baktım, geçmişte bir eylem planı hazırlanmış ama o eylem planının vizyonunu sahada görmedik, vizyonunu sahada görmedik. Belki dedik ki: "Ya, geçer, bu sene yağış iyi olur, vesaire olur..." Ama olmadı, maalesef 2025 de kurak geçti. Şu anda 2025 Kasım ayının sonuna gelmemize rağmen maalesef o da kurak geçiyor. Dolayısıyla, burada kuraklığın altını özellikle çizmek istiyorum ve bu anlamda da çok geç kalındığını burada belirtmek istiyorum çünkü su yoksa hiçbir şey yok.

Şimdi, burada hep şu tartışıldı: İşte, çiftçinin durumu nasıl? İktidar diyor ki: "Çiftçinin durumu çok iyi." Muhalefet diyor ki: "Tarım bitti." vesaire... Sayın Bakanım, şunu net bir şekilde söyleyelim: Tarımın ruhu gittikçe düşüyor, tarımın ruhunu kaybediyoruz, tarımın o eski şaşaalı döneminden, tarımın güçlü döneminden, toprağa bağlı döneminden gittikçe uzaklaşıyoruz. Bakın, ben tarımın başkenti Çukurova'da şunu görüyorum: Aslında tarım el değiştiriyor. Şimdi, bakıyorum, tarlaları kim alıyor? Çiftçinin artık gücü yetmiyor, çiftçi çeviremiyor, Ziraat Bankasına borçlanıyor, ipotek vesaire derken bir bakıyorsunuz çiftçi tarlasını satmış. Kim alıyor bunu? Ya avukat alıyor ya eczacı alıyor ya da doktor alıyor. Ne yapıyor? Bir bakıyorsunuz bahçe yapmış. Geçen sene buğday ekilen yer bu sene bahçe olmuş, geçen sene mısır ekilen yer bu sene bahçe olmuş. Şimdi, onunla ilgili de bir düzenleme geldi, bahçe yapımına izinle ilgili; onda da geç kalındı, onu söyleyeyim, dağ taş bahçe oldu, stratejik ürünlerden bahçeye kayma oldu ama bakıyorum hâlâ -mesela adam bahçe yapmış "İzin aldın mı?" diyorum, "Almadım." diyor, "Arayan soran var mı?" diyorum, "Şu anda yok." diyor- bu kâğıt üzerinde, yönetmelikte olan uygulamanın sahada tam karşılığının olmadığını görüyoruz. Dolayısıyla, köycülük ölüyor Sayın Bakanım.

Şimdi, ben köylere gidiyorum, kahvede artık adam kalmamış, organize işler gibi olmuş, herkes çiftliğinde, adam sabah geliyor ya da işte kendisi bire bir köylü olmadığı için adamı var, işini yaptırıyor, kapatıyor. Köyde gezecek, oturacak yer, yumurta alacak tavuk kalmamış, süt alacak inek kalmamış yani artık köycülük yavaş yavaş ölüyor. Peki, bizim bunu neyle kurtarmamız lazımdı? Kırsal kalkınma programlarıyla kurtarmamız lazımdı.

Gelelim başka bir politikaya: Ben kırsal kalkınma politikalarını gönülden destekliyorum, Türkiye'nin en önemli politikalarından biri ama Sayın Bakanım, kırsal kalkınmaya proje hazırlayan birisi olarak da söyleyeyim -yönetim danışmanlığı kökeninden geliyorum- bu kırsal kalkınma projesinde maalesef biz başarı hikâyesi yazamadık, aynısını Kalkınma Ajansına da söyledim yani kırsal kalkınma projelerinin mantığı şu: Adamın zaten büyük bir çiftliği var ya da büyük bir mandırası var vesairesi var, biz hep şunu yaptık, rekabeti artırsın diye işte, ona ek bir makine, ek bir tesis, ek bir şeyden geldi. Eğer varsa şunu bana Tarım Bakanlığı yetkililerinin bildirmesini rica ederim: Başarı hikâyesini yazdığımız bir kırsal kalkınma projesi var mı? Bir ilçede nüfus 10 bin ama biz orada öyle bir proje yaptık ki nüfus orada 20 bin oldu, 25 bin oldu, 30 bin oldu; bakın, acaba böyle bir proje var mı? Türkiye'de kırdan kente göçme devam ediyor, rakamlara baktığınız zaman da öyle yani Türkiye'de kırdan kente hâlâ bir göç var, hâlâ bir yöneliş var; bu kadar kırsal kalkınma projesine rağmen biz bunları başaramadık ama en azından ya, bana "Bak işte şurada şöyle bir proje yaptık, orayı geliştirdik, çehresi değişti, nüfusu arttı." diyebileceğiniz bir proje var mı? Çünkü orada, kırsal kalkınma projelerinde yanlışlık şu: Mesela, örnek vereyim, Adana'nın Feka ilçesi mantarıyla ünlüdür, mantarı dünyaya ihraç edilir ama mantar işleme veya mantar geliştirme tesisi yok. Şimdi, Sayın Bakanım, burada devlet akli devreye girmeli yani devlet projeyi hazırlamalı sonra gidip buna uygun bir yatırımcıyı çağırıp bunu "match" etmeli. Biz şunu dememeliyiz: "Hadi çağrıya çıkalım, oradaki tesisler bize başvursun, biz de o başvuruya göre kırsal kalkınmaya destek verelim." Bazen de biz buna öncülük etmeliyiz, burada böyle bir potansiyel var, bu

potansiyeli kullanmak isteyen sanayiciyi birleştirmeliyiz. Belki ona KOSGEB destek vermeli, arkasından İŞKUR destek vermeli yani ona bir model kurmalıyız ama şu anki modelde biz mevcut tesisleri destekliyoruz.

Diğer taraftan, Sayın Bakanım, işinizin en zor olduğu yer gıda. Ben 2000 yılında, Türkiye'ye ilk HACCP sistemi geldiğinde bunun eğitimini alıp danışmanlığını yapan herhâlde 10-12 kişiden biriyim; oradan biliyorum. Şimdi, bu HACCP yani gıda güvenliği işi Türkiye'de en zor işlerden biri çünkü Türkiye'de gıda işletmelerine baktığımız zaman eğitim seviyesinin en düşük olduğu yerlerden biri de gıda işletmeleri yani sahibi anlamında, kişi; atadan, dededen, vesairenden gelmiş veya...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SADULLAH KISACIK (Adana) - Tamamıyorum Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, gıdada bence şunu yapmalıyız: Gıda üreten işverenlerin eğitim düzeyi çok düşük. Bir örnek vereyim, siz de belki biliyorsunuzdur; bu sene Adana'da Portakal Çiçeği Karnavalı'nda bir dönerci pişmiş dönerin üzerine çiğ döneri asarken görüntülendi ve bu karnavaldan apar topar atıldı. İşte, Tarım Bakanlığı İl Müdürlüğü geldi, zabıta geldi vesaire. Bu adam festivalde en çok döner satan kişiydi, en çok, Adana'nın da en büyük dönercilerinden. Daha sonra ceza yazıldı 42 bin lira falan, işte, tesis kapatma cezası falan verildi. Bu adam şu demeci verdi, dedi ki: "Ya, baba, ben ne bileyim, salmonella nedir, salmonella denilen bir şey varmış ama gerekli önlemlerimizi alıyoruz." İşte Bakanım, olay bu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Yani adam en çok satan dönercilerden birisi, onun sahibi, işi bu ve diyor ki bu adam: "Ya, ben salmonellayı ne bilirim, ben cahil bir adamım, ben ilkokul mezunu bir adamım." Çoğu işletme böyle Sayın Bakanım. Biz o zaman, 2000'li yıllarda çoğu işletmeye gıda mühendisini zorla koyduk. Ustalar gıda mühendisinden daha baskındı, çoğu işletme gıda mühendislerini kabul etmedi. Şu andaki işletmelere bakıyorum, şu andaki zehirlenmeler de bunu gösteriyor. Şunu öneriyorum ben: Tüm gıda işletmesi sahiplerinin ve ortaklarının mutlaka bir gıda güvenliği eğitiminden geçmesi lazım zorunlu, zorunlu Başkanım. Bunu ticaret odalarını çağıracağız; bakteri nedir, üreme nedir, hijyen nedir, sanitasyon nedir... Ben net söylüyorum, daha bunu bilmeyen büyük mandıra sahipleri var. Yani biz bu adamlara "Şöyle bir şey yapın." dediğimiz zaman karşı çıkarlardı. Niye? Adam bunu bilmiyor çünkü bilmiyor. Dolayısıyla bunu zorunlu yapmalıyız Başkanım. Ancak biz patronlara böyle bir eğitim vermeden alta hiçbir şey yapamayız.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz Sayın Kısacık.

Böylece, Komisyon üyesi arkadaşların söz taleplerini bitirdik.

Sözcülerin de onayı dâhilinde bir değişiklik yapıldı. Turhan Çömez Bey'e söz vereceğim. Sonra, Zuhal Karakoç'a sonra Sinan Çiftçiyürek, George Aslan, Hilmi Durgun, Halil Öztürk, Mehmet Baykan olarak devam edeceğiz.

Sayın Turhan Çömez, süreniz on dakika.

Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, değerli bürokratlar, çok kıymetli basın mensupları; Türkiye'de giderek artan bir et sorunu var, bana göre et krizi var. Aslında bir protein krizi var. Bunun sebeplerini araştırdığımızda karşımıza birçok neden çıkıyor; bunlardan bir tanesi, yıllar içerisinde hayvancılık politikalarının yeterince desteklenmemiş olmasının, planlanmamış olmasının yanı sıra ithalat kültüründeki büyük yetersizlikler, eksiklikler ve maalesef rant ve talan anlayışı. Dünyadaki gıda fiyatlarına baktığımızda, son dört beş yıl içerisinde gıda fiyatlarında ciddi bir artış görmüyorsunuz. Türkiye'de çok ciddi bir gıda fiyatı artışı söz konusu. Et fiyatına baktığımız zaman da dana fiyatında özellikle son beş yıl içerisinde yüzde 1000'e yakın bir artış söz konusu ama Avrupa'ya baktığımızda bu fiyatların son derece düşük miktarlarda arttığını görebiliyorsunuz. Bugün gelirken komisyona yurt dışından fiyat aldım; mesela, İngiltere'de 1 kilo kıyma yaklaşık 9 pound civarında yani 500 liranın altında, helal olanlar 500 lira civarında fakat maalesef Türkiye'de en makul marketlerde 650-700-800 liraya kadar kıyma bulmak mümkün. Geçtiğimiz haftalarda Sayın Erdoğan şöyle bir söz söyledi bir toplantıda, dedi ki: "Sığır eti, tavuk eti, yumurta üretiminde Avrupa'da 1'inciyiz." Peki, hakikaten Avrupa'da 1'inciyseniz, bu işi bu kadar iyi yapıyorsak niye Avrupa'dan hayvan ve et ithal ediyoruz? Bunun mutlaka cevabının verilmesi lazım.

Yine, geçtiğimiz haftalarda Sayın Erdoğan dedi ki: "Brezilya ve Uruguay'dan büyükbaş hayvan ithalatı için talimat verdim, bu sayede et fiyatları düşecek." Sayın Erdoğan bu ifadeyi kullandıktan sonra ithal edilmesine rağmen hayvan fiyatlarında ciddi bir artış söz konusu oldu. Vaktim kalırsa size Bandırma Limanı'na gelmiş ve ısrarla geri döndürdüğümüz -orada Tarım Bakanlığı doğru bir şey yaptı- gemiye kaçak bindirilmiş, denetimsiz bindirilmiş, yüzlerce hayvanla ilgili verdiğimiz mücadeleyi anlatacağım ama ona vakit kalmayabilir; o sebeple, ben şimdi asıl konuya temas etmek istiyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan; 399 sayılı KHK'nin 15'inci maddesi der ki: "Devlette, özellikle kamu iktisadi teşekküllerinde ve genel müdürlüklerde çalışan bir yetkili ve eşi hiçbir şekilde o genel müdürlüğün işgal alanında olan bir şirkette ortak ve yönetici olamaz." Çok net, yasa burada. Dolayısıyla, sizin bir genel müdürünüzün herhangi bir şirkette ortaklığının olması, o şirkette yönetici olması kabul edilemez, yasal olarak suç. Peki, bunun dışında başka şeyler var mı? Şimdi, belgelerle paylaşacağım, siz de kabul edeceksiniz, muhtemelen bilmiyorsunuz. "Belgesi varsa paylaşsın." dediniz, bugün de yine sabahki konuşmanızda "İspatlasın, yok böyle bir şey." dediniz; ben size bütün belgeleri tek tek göstereceğim.

Son üç yıl içerisinde Macaristan'dan biz 4 milyon kilo kadar et ithal etmişiz, kimileri 3 milyon 800 bin kilo falan diyor, siz düzeltirsiniz rakamı, bunların tam olarak detayını bizim bulmamız mümkün değil çünkü verilere ulaşamıyoruz. Şimdi, Et ve Süt Kurumunuzun Başkanının Macaristan'da bir firması var, şu firma, konuşuldu. Baştan günlerce cevap verilmedi, ardından "Var ama ben bununla bir ticaret yapmadım, herhangi bir işlem yapmadım." dedi. Firma burada ve Başkanınızın ortaklığı burada. Sayın Bakan, ben Başkanınızın, Et ve Süt Kurumu Genel Müdürünün firmasından, resmî yollardan Macaristan Maliye Bakanlığına verilmiş beyannameleri buldum, burada, hepsini paylaşmaya hazırım, bütün kamuoyu görsün. Dört yıl içerisinde Beyefendi'nin şirketinden, az

önceki adını bahsettiğim şirketten, adını veriyorum kayıtlara girsin diye, Green Farm And Trade -şimdi, biraz sonra başka şeylerinden de bahsedeceğim- tam 1 milyar liralık işlem hacmi yapılmış, 1 milyar lira, bir daha söylüyorum, bunu bütün Türkiye ve Komisyonumuz görsün, 1 milyar lira. Bunlar internetten falan alınmış evraklar değil, bunlar Macaristan Maliye Bakanlığında alınmış evraklar. 1 milyar liralık işlem yapmış Beyefendi ve bunlara "Yok, ben böyle bir işlem yapmadım." dedi. Firmayı araştırdım, nerededir bu firma diye. Firma, Macaristan'da mahalle arasında bir ev ve Beyefendi'nin şirketi şurada kurulmuş, arkadaşlarımız gitti, o adresi buldu, evdekiyle de görüştü, evdeki gayet iyi tanıyor, "Bir zamanlar beraber çalıştık, kendisinin burada başka işleri de var, başka firmalarla da çok ciddi ilişkileri var." dedi; bilgileri aldık, sonra başladık araştırmaya, şu anda şirket dediği yerde bir ev var, bu evde de insanlar yaşıyor ve bu şirketin geçtiğimiz dört yıl içerisindeki bütçesi veya cirosu 1 milyar lira, madde madde söylüyorum, 1 milyar lira, "Yok." denmişti.

Şimdi başka bir konuya geleceğim, Sayın Bakan sabah dediniz ki: "Asla Et ve Süt Kurumuyla bir işlem yapmadı."

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Görev verildikten sonra...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Geleceğim oraya, hepsine geleceğim. "Asla yapmadı." dediniz, buyurun...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Şu bahsettikleriniz Türkiye...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Bakan, bunların hepsini soru önergesi olarak verdim. Zaten sizin Genel Müdürünüz yasaya göre hiçbir şekilde bir şirkette ortak ya da yönetici olamaz, et işinde yönetici olamaz. Allah aşkına, burada biz hayvancılığı ve insanları besleme konusunda politika üretmemiz gerekirken yurt dışından ithal edilen hayvanlarla ilgili Beyefendi şirket kurmuş. Şimdi daha çok önemli şeyler paylaşacağım ve siz de bana hak vereceksiniz Sayın Bakan.

İşte, burada, Beyefendi'nin şirketi, altında ne diyor? Green Farm And Trade. Nereyle iş yapmış? Et ve Süt Kurumuyla yapmış, Et ve Süt Kurumuyla.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi söyler misiniz?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Bakan, Et ve Süt Kurumuyla iş yapmış.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi söyler misiniz?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Geleceğim, geleceğim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - E, tarihi söyleyin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Hepsine geleceğim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ya, şöyle bir çevirin, bir tarihi söyleyin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Hepsine geleceğim, hepsine geleceğim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ya, şunu bir çevirin, bir tarih söyleyin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Hepsine geleceğim, daha burada tomarla belge var, itiraz etmeyin Sayın Bakan, Et ve Süt

Kurumuna mal satmış.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Şöyle bir çevirin, tarihi söyleyin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Dünya kadar malzeme var burada.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi söyler misiniz?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Söylüyorum size, Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi söyler misiniz?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Bakan, siz bu adamı aldınız, Et ve Süt Kurumuna... Daha bitmedi, daha gerisi geliyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi niye söylemiyorsunuz?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Şimdi... Ya, burada hepsi, tarihi, hepsi burada.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - E, söyleyin işte, hepsini söylediniz...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Bakan, 1 milyar liralık işlem hacmi var, "İşlem yapmadım." diyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi söyleyin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - "İşlem yapmadım." diyor Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yahu, tarihi söyleyin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Et ve Süt Kurumuna mal satmış bu adam. Siz Et ve Süt Kurumuna mal satan bir adamı aldınız, getirdiniz Et ve Süt Kurumunun başına koydunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi nedir?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Müsaade et. Dinle, daha gerisi geliyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi söyler misiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ondan sonra, Genel Müdür olduktan sonra... O ticareti yapmış mı, yapmamış mı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihini söyler misiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Yapmış mı, yapmamış mı? Bu ticareti yapmış mı, yapmamış mı? Cevap verin buna.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihi nedir?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Siz yurt dışından, Macaristan'dan milyarlarca liralık mal getirmiş birisini getirdiniz, Et ve Süt Kurumuna. Sabahleyin "Yapmadı." dediniz. Burada, burada, hepsi burada. Siz bu kadar...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Faturanın tarihini söyler misiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Onları da açıklıyorum, bir sabredin.

Siz bu kadar ilişkileri olan birisini getirdiniz, Genel Müdür yaptınız.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarihini söyler misiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ya, Sayın Bakan, 1 milyarlık iş yapmış diyorum, belgeleri burada. 2021, 2022, 2023, 2024, burada belgeleri, hepsi burada.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Faturanın tarihini söyler misiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ya söylüyorum size, daha nasıl söyleyeceğim; 2021, 2022, 2023, 2024.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Fatura tarihini söyler misin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Yahu burada belge diyorum, daha nasıl söyleyeceğim, Türkçe konuşuyorum, anlamıyor musunuz? Türkçe konuşuyorum. Lütfen, gerisini dinleyin.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bağırmadan konuşun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ondan sonra, bakın...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bağırmadan konuşun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Yahu, Sayın Bakan, bir dinleyin beni, bir sabredin dinleyin beni.

Bu burada bitti.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bağırmadan konuşun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ama ben cevap veriyorum. Kesiyorsunuz sesimi. Müsaade edin bitireyim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ben de size belgelerle cevap vereceğim.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben konuşayım, siz belgenizi koyarsınız orta yere.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Allah Allah!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bakın "Allah Allah!" diyerek bu ülke yönetilmez. Bu ülke bilgiyle, tecrübeyle, ahlakla, namusla yönetilir; cevap vereceksiniz bunlara tek tek. Siz Macaristan'dan milyarlarca liralık ticaret yapmış bir adamı getirdiniz bu işin başına.

Bitmedi daha sabret, sabret!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ne zaman yaptılar bunu?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - 2021, 2022, 2023, 2024.

Ya dinlemiyor musunuz beni? Belge gösteriyorum size dinlemiyor musunuz?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yenidoğanda da "Belge vereceğim." dedin, vermedin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Verdim dünya kadar belge, almaya niyetiniz yok.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Vermedin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Lafımı dinle.

Başkan, müdahale edin, bitireyim konuşmamı, lütfen...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Güneş... Sayın Güneş...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Şimdi, bir saniye...

Bununla Genel Müdürünüz göreve atandıktan sonra bu sefer başka bir işlem yapıldı. Daha önceden kendisi Balıkesir'de Bigadiç'te bazı hayvan işlerine girmişti, daha Genel Müdür olmadan, orada hayvan kesim işleri yapıyordu ve o işi yaptıktan sonra ticaret başka bir firmaya geldi. O da nedir? Livestock Hungary Trade. Bütün belgeleri burada. Şimdi çok önemli bir şey paylaşacağım sizinle. Kendisi ne dediğimi gayet iyi biliyor. Siz de hakikaten bu işin üstüne gitmeye ciddi olarak niyetliyseniz bu belgeleri tek tek incelersiniz. Peki, bu firmanın özellikleri ne? Önce bu firmayla ticareti yaptılar, ondan sonra ne oldu biliyor musunuz? Bunu bütün Türkiye duysun: O firmada ortak olan "Atilla" isminde bir Macar alındı, "Gel, biz sana Macaristan'da başka bir firma kuracağız." ve Atilla'nın yanına da "Osman Kuş" isminde, o firmada sigortayla çalışan birini getirip koydular. Ha, şimdi, işte budur, bakın, asıl Macar olan ve Osman Kuş'la beraber milyarlarca ticaret yaptılar. Bakın, söylüyorum size, belgeleri elimde, hepsini paylaşacağım. Bakacaksınız. Daha çok şey paylaşacağım, daha bitmedi, hepsi elimde. Şimdi, Osman Kuş nereli? Bigadiç'te, Genel Müdürün daha önceden çalıştığı, beraber iş yaptığı firmada sigortalı çalışan birisi. Götdürdüler ve o milyonlarca -veya ne kadar olduğunu siz söyleyeceksiniz- kiloluk et ithalatını onunla yaptılar. Şimdi, bakın, burada çok önemli bir ayrıntı paylaşacağım sizinle. Bu firmanın 2023 yılında yapmış olduğu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok kesildi konuşmam, müsaade edin, bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süreniz on dakikaydı.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok kesildi, on dakikaydı ama çok kesildi. Kusura bakmayın, Türkiye'nin bunları bilmesi lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Herkes kafasına göre konuşursa ben nasıl yöneteceğim burayı, olmaz ki. Ben nezaketi herkese gösteriyorum.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Susturmadınız ki.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, siz konuşmanızı yaptınız. Ben herkese aynı kuralı uyguluyorum.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben konuşmadım, hem karşıdan hem buradan sözlerim kesildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Konuşmamın yarısı karşıdan... Hayır, ben bunu bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, ben size söz verdim canım. Sırada Sayın Karakoç bekliyor.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben biliyorum. O zaman sıramı almayacaklardı, Sayın Bakan kesmeyecekti sözümü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size on dakika süre verdim Sayın Çömez. Yahu değerli arkadaşlar... Sayın Çömez, bir saniye...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Şimdi, Macaristan'dan ithal edilen...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, bir saniye... Değerli arkadaşlar, bir saniye...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben bu konuşmayı bitirmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, size kimsenin konuşmanıza bir itirazı yok. Size verilen süre içerisinde konuşmanızı tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bana verilen süre içerisinde sözüm niye kesildi Sayın Başkan? Niye kesildi benim sözüm?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, burada herkes birbirine...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, benim söylediklerime cevap verecek olan akşam süresi geldiği zaman cevap verir. Benim sözümü kimse kesemez.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakan verecek size cevap.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Müsaade edin, benim bitirmem lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, böyle bir usulümüz yok. Bakın, size on dakika süre verdim.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Konuşturmadınız Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, ben sizin sürenizi mi kestim? Sayın Çömez, bir saniye. Sizin biz sürenizi mi kestik? Hayır kesmedik. Buradaki bütün arkadaşlar aynı şekilde konuşuyorlar.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Müdahale etmediniz, müdahale etmediniz; karşı taraftan, buradan dakikalarca müdahale edildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, siz durdunuz mu o sırada? Konuştunuz, konuşmanızı yaptınız.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, ben bunları bitirmek zorundayım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Durmadınız, konuşmaya devam ettiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, lütfen bana ek süre verin, ben bunu bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, siz konuştunuz.

Bir saniye değerli arkadaşlar.

Değerli arkadaşlar, mesele birisine söz verip, vermemek değil, herkese aynı uygulamayı yapıyorum. Burada bütün milletvekilleri, bakın, sabah dokuzda geldiler, beş dakika için bekliyorlar.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, farkındayız ama benim sözüm ısrarla kesildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla, size verdiğimiz süreyi... Bakın, burada tantana çıkar.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, ben devam ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, bir saniye...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben devam ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, Sayın Karakoç'a söz vereceğim.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Hollanda'dan, kurulan şirketle beraber bir sürü ithalat var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karakoç, ben söz vermiyorum Sayın Çömez'e.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ama bana böyle yapamazsınız; benim sözüm kesildi Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, sözünüz şöyle kesilir...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Benim sözümü kesiyorsunuz, olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, bir saniye...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bunları konuşmak zorundayım ben.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, konuşacaksınız tabii ki.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - O zaman müsaade edin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, grubunuz adına...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Müsaade edin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Çömez...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben grup adına konuşmuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Çömez...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben grup adına konuşmuyorum.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - En önemli gündemi konuşmaya izin verilmedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Alp, bir saniye...

Ben...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sürekli sabotaj.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kimsenin sabotaj falan yaptığı yok ya! Sabah sabotajı siz yaptınız.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Ama siz yoktunuz.

AYHAN BARUT (Adana) - Nilgün Hanım biliyor mevzuu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben televizyondan izliyorum, odamda izliyordum hepsini.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, görmediniz siz; ben konuşturulmadım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben odadan izliyorum sizi Sayın Çömez. Bakın, sabahleyin sizin yirmi dakika konuşma hakkınız

var.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Müsaade edin bitireyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yirmi dakika konuşma hakkınız vardı.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sözüm kesildi diyorum, müsaade edin, bitireyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bunu kullansaydınız, niye kullanmadınız?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Müsaade edin bitireyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karakoç'un...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sözüm kesildi diyorum, müsaade edin bitireyim!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Siz durdunuz mu Sayın Çömez, ara mı verildi?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, sözüm kesildi benim. Müsaade edin bitireyim. Burası Parlamento.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size başka bir şey yapıp diğer milletvekillerine farklı bir uygulama mı yapacağım ben?

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Bir cümleyle bitirsin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bırakın, bir cümleyle bitireyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, bir cümleyi.

Buyurun, tamamlayın cümlelerinizi.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Asıl büyük ithalat Polonya Beef tarafından yapılmış, Polonya'dan.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Mikrofonu açarsanız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır canım, niye açacağım!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Polonya Beef firmasına baktığınız zaman, 10 küsur milyar liralık ithalat yapılmış. Peki, Polonya Beef'ten bu ithalatı kim yapmış biliyor musunuz? Bu ithalatı yine bir Türk aracılığıyla yapmışsınız, 10 küsur milyar liralık. İşte burada: "Okan Ataş" isminde bir isim, bu Türk firması... Türkleri alıp buradan götürüyorsunuz, oradaki firmalara ortak ediyorsunuz, ihalesiz dünya kadar hayvan getiriyorsunuz. 10 küsur milyar.

Kesmeyin sözümü...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Kesmiyorum.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Kesmeyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Çömez, bir cümleydi.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bir cümle; bitti. Hayır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, teşekkür ediyorum, uzatamam daha fazla.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ve bu firmaya 19 yaşındaki AKP MKYK üyesi bir ismi ortak ettiniz Sayın Bakan. Hayatında hayvancılık yapmamış...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, böyle bir usul yok.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...işini gücünü bilmeyen, daha öğrencilik yapan birini ithal ettiniz ve götürdünüz, bunu bu şirkete ortak ettiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben böyle bir sistemin asla ve asla bu ülkede ayakta kalamayacağını biliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karakoç...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Çömez, cevaplara da kalın, çekip gitme. Tamam mı Sayın Çömez, cevaplara da kalın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş...

Sayın Karakoç, buyurun.

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Teşekkür ediyorum.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sen yarın gelersin, Mecliste tek tek cevap verirsin, önce Sayın Bakan benim verdiğim soru önergelerine cevap verecek...

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Süreyi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çömez, Sayın Karakoç konuşuyor.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Cevap veremediklerine de, mahkemeye veririm, mahkemede cevabını...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş, bir saniye...

Yargı yolu açık.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Konuşup çekip gitme, cevaplara da kal.

AYYÜCE TÜRKŞ TAŞ (Adana) - Cevapları dinleriz merak etme, İYİ Parti burada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karakoç, buyurun.

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım ve çok kıymetli bürokratlar; aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Kahramanmaraş; bereketin yurdu, alın teriyle ayakta duran çiftçinin, üreticinin, üretimin, alın terinin ve helal rızkın şehridir ancak bu yıl nisan ayında yaşanan zirai don afeti ilimizin dört bir yanında üreticimizin yüreğine ateş düşürmüştür. Devletimiz; hibe, prim ve çeşitli desteklerle çiftçimizin yarasına merhem olsa da Kahramanmaraş'ımızda zirai don felaketinin ardından yaşanan ÇKS mağduriyetini dile getirmek de boynumuzun borcu. Çiftçilerimize yapılan ilk bilgilendirmede yalnızca ÇKS kaydının bulunmasının yeterli olacağı ifade edilmiş ancak daha sonra dilekçe verilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Biliyorsunuz, tarımla uğraşan çiftçilerimiz genellikle telefonun çekmediği yerlerde işlerini sürdürüyorlar; yeni, sürekli değişen güncel durumlara anında ayak uydurabilmek gibi bir durumları maalesef yok. Bu değişikliklerle de dolayısıyla özellikle deprem sonrası toparlanmaya çalışan üreticilerimizin önemli bir kısmının zirai don felaketiyle birlikte mağduriyetleri artmış ve destek ödemelerinden yararlanamamışlardır. İlimiz genelinde toplam bini aşkın çiftçimizin dilekçesi hazır ancak ÇKS dosya yükleme sisteminin kapalı olması sebebiyle başvurular tamamlanamamaktadır. Sayın Bakanım, çiftçimizi sahipsiz bırakmayacağınızdan eminim. Dolayısıyla, tekrar geniş kapsamlı duyuru yapılarak, bütün çiftçilerimize ulaştığından emin olarak bir kez daha sistemin açılmasını sizden talep ediyoruz

Kahramanmaraş'ın üreticisi yalnız bırakılmamalı, emeği, toprağı ve alın teri devletin himayesinde korunmalıdır. Kahramanmaraş'ta hayvancılık aile işletmeleriyle ayakta. Yaylaya çıkan ve çadırda kalan ailelerimiz için seyyar yaşam üniteleri, karavan gibi çok odalı yapılar sağlanmalıdır. Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılıkta ıslah çalışmasına önem verilmeli, pazarlama için kooperatifler kurulması teşvik edilmeli, hâlihazırda faaliyette olan birlik ve kooperatifler etkinleştirilmelidir. Meralarda otlayan hayvanlar için su kuyuları açılmalı, suya her an ulaşılabilme imkânı sağlanmalıdır. TMO'dan besicilerimize verilen arpa, mısır alım desteğinin devam etmesi de bizim için çok önemli. Kırsalda ikamet eden kadınların hayvancılığa teşvik edilmesi amacıyla sıfır faizli, uzun vadeli krediyle hayvan verilmesi, 10 baş altı büyükbaş işletmelerine ve 50 baş altı küçükbaş işletmelerine makine, ekipman veya işletmenin fiziki olarak iyileştirilmesi konusunda da destek talep ediyoruz sizden Sayın Bakanım. Keçi yetiştiriciliğinde yaylakların, meraların artırılması gerekiyor; bu doğrultuda, orman alanlarımıza zarar vermeden mümkün olan ormanlık alanların yaylak olarak kullanıma açılması da bizim için çok önemli bir talep Sayın Bakanım. Hem orman yangınlarıyla mücadele konusunda hem de Kahramanmaraş dondurmamızın üretiminde keçi sütü kullanılması nedeniyle bu bizim için oldukça önemli bir konu. Yerel yöneticinin

kendi süt ve süt ürünlerini kullanması, bunları satabilmesi için soğuk zincir desteği, üretim alanı kurulumu ve tadilat desteği de sizden beklentimiz. Şehrimizde hayvancılıkla ilgisi olmayan kişilerin geçici hayvan temin ederek kredi alması gerçek yetiştiriciyi mağdur etmekte. Ekspert deneyimleri sıkılaştırılmalı, hayvanlar en az altı ay satılamamalıdır.

Tarım, Kahramanmaraş ekonomisinin ana damarıdır Sayın Bakanım. Kahramanmaraş ise ülkemizdeki tarımsal üretimin merkezlerinden bir tanesidir. Memleketimizin toprağı buğdaya, pamuğa, arpaya, bibere, ceviz, üzüm ve daha nice ürüne can veren bir vatandır. Hâl böyleyken Tarım Kredi Kooperatiflerinin bir yıllık ihtiyacı karşılayacak şekilde üzümü Gaziantep'ten aldığını, geçimini üzüm üretiminden sağlayan Pazarcıklı üreticimizin 200 tonluk üzümünün elinde kaldığını, emeğinin çöpe atıldığını teessürle öğrenmiş bulunmaktayım. Sayın Bakanım, Kahramanmaraşlı üreticimize de adaletle ve hakkaniyetle yaklaşılması gerektiğini buradan belirtmek isterim.

Tarımın omurgası güçlü kooperatif yapılanmasıdır. Yeni kooperatifler kurmak yerine atıl kooperatiflerin ihya edilmesi bu anlamda oldukça kıymetli. Bakanlık bir yıl süreyle kooperatife yönetici görevlendirmeli gerekiyorsa ve bu yönetici ürün kümelenmesini, pazarı, envanter analizini yapıp rapor sunmalıdır. Uygun görülen kooperatifler sıfır faizli, uzun vadeli kredilerle desteklenmektedir.

Su, tarımın ana hattıdır ve suyu ulaştırdığımız her karış toprak ülkemizin üretim mutfağını geliştirecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Toparlıyorum, izinlikle.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Süreniz doldu, sırada bekleyen milletvekillerimiz var.

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Son bir cümleyle toparlıyorum Sayın Başkanım, az önce müsaade ettiniz, bir dakika...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Uzatamıyoruz, müsaade etmedik, ses açamıyoruz gerçekten Sayın Karakoç.

Selamlayın lütfen.

ZUHAL KARAKOÇ (Kahramanmaraş) - Şöyle devam ediyorum Sayın Bakanım: "Ödek Göleti" dediğimiz Kahramanmaraş Çağlayancerit Soğukpınar Göleti ve sulaması 1,2 milyon metreküp su depolayabilecek, 181 hektar tarım arazisini suyla buluşturabilecek potansiyeldedir ve 2026 yatırım programına dâhil edilmelidir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sinan Çiftiyürek'e aittir.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz on dakikadır.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, bütün katılımcılar; sizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanın konuşmasını dinledim, not alarak dinledim ama şunu gördüm ki, Tarım Bakanlığının dolayısıyla Hükümetin hatta devletin tarıma ilişkin bir zihniyet değişimi yok, bir stratejik değişim yok. Benim aklıma Şener Şen'in filmi getirdi. Urfa'da Şener Şen bir film çekti, biliyorsunuz, köylüler yağmur duasına gitmişler, yağmur yağmıyor, bir, iki damla düşüyor fakat yağmurun kendisi yağmıyor, beklenti devam ediyor; ben Sayın Bakanın sunumunda onu gördüm.

Tarım meselesi esasında yer yer dile getirildi, herhangi bir sektör değil ve sektör olarak adlandırılmasını da doğru bulmuyorum. Sektör değil tarım, toplumun, yaşamın ta kendisidir. O nedenle, aslında tarım, başta savunma olmak üzere bütün bakanlıkların üstünde yer alması gereken bir meseledir. Eğer tarım olmazsa, eğer üretim olmazsa, su olmazsa savunma, sanayi, eğitim, sağlık; bunların hiçbirisinin bir anlamı yok. Bu gözle bakılması gerekirdi, ben hâlâ bu gözle bakıldığı kanaatimde değilim. Dolayısıyla, daha önce de dile getirmiştik, altını çizerek söyleyeyim: Bir parçası olduğumuz Mezopotamya'nın uygarlıkları tarihte Sümerler, Akadlar, Babiller tam da yapay sulama, tam da toprağın tarım dışı kalması nedeniyle yıkıldılar. Denilebilir ki "Ya, ne alakası var bizimle? Ya, biz onunla mı yüz yüzeyiz?" Bal gibi alakası var. Sadece birkaç şey paylaşacağım sizinle. Şimdi hepimiz gördük, değil mi? 240 tane gölün 186 tanesi kurudu. Hani buğdaya gidersen, buğdayın büyüdüğünü her gün göremezsin içine girersen ama hani on beş yirmi gün arayla gidersen buğday boy atmış, görürsün. Bizim gözümüzün önünde 240 gölün 186 tanesi kurudu, kalan 54 var. Onlardan bir tanesi de Erçek Gölü'dür, ben oradan geliyorum. Çamurun içerisinde Erçek Gölü, bakın, su çekilmiş. Küçük bir göldür, kuş cennetidir, önemli ölçüde çekildi Erçek Gölü. İkincisi, Gölbaşı Gölü'dür, yine oradan geliyorum; Adıyaman Gölbaşı Gölü'dür, birbirine entegre 3 tane göl var. Küçük bir göldür, göl çekiliyor ve üstelik bu göl deprem molozlarının basıncı altındadır. Bakın, 50 metre yok arada şu yani. Arkasında moloz var ve yapı şeye devam ediyor.

Diğeri, siyasetüstü olarak bütün partilere çağırım şudur: Konya Ovası, Amik Ovası, Çukurova, bir adım geride Ege, sonra GAP bölgesi sahi önümüzdeki elli yılı çıkarır mı değerli dostlar, sayın vekiller, Sayın Bakan? Yani 2075'te siz Konya Ovası'nın bu zihniyetle, bu siyasetle tarımsal konumunun, üretiminin devam edeceğine inanıyor musunuz gerçekten? Ben birçok insana sordum; inanmıyorlar. Bu tempoyla, bu zihniyetle, bu yaklaşımla devam ederse... Aynı şekilde bir adım geriden İzmir geliyor. Ben İzmir'den geldim yirmi gün önce, hâlâ su kesintileri var. Bursa malum, biliyorsunuz, Evliya Çelebi Bursa için "su kenti" diyor ama Bursa su sıkıntısı yaşıyor. Yani göz göre göre aslında biz derin bir iklim kriziyle, bir beka meselesiyle yüz yüze geliyoruz.

Hakeza, şimdi, önemli dağlarımız artık kar tutmuyor. Bolu Dağı, Erciyes, Süphan, say sayabildiğini, Ağrı, Cilo ve benzeri su tutmuyor. Mesela, Cilo Dağı'nda yirmi bin yıllık buzullar erimeye başladı, hakeza biz izliyoruz.

Buradan şuraya varacağım uzatmadan: Demin bir arkadaşımız dile getirdi, bir hatibimiz dedi ki "İran Cumhurbaşkanı'nın açıklaması var." İran Cumhurbaşkanı, evet, diyor ki "Biz Tahran gibi bir kentin yerini değiştirmekle yüz yüze kalabiliriz." Bunu yeni de söylemiyor, birkaç defadır bunu tekrarlıyorlar ve benzer bir durum İzmir'in, Bursa'nın, bir adım geride Mardin'in Tahran'la yüzleşmeyeceğini önümüzdeki otuz yılda burada hiç kimse iddia edemez tersini. Bu politika devam ederse, bu kadar net tablo.

Dolayısıyla, eğer beka arıyorsanız sayın vekiller, Sayın Bakan, Sayın Başkan, işte size beka yani sınır ötesinde "Aman ha, etrafımız, dört tarafımız düşmanla kaplıdır." ya da sınır ötesinde, Kürdistan federal bölgesinde ya da Suriye'de Irak bölgesinden,

özerk Rojava'dan tehdit algılamayın, içeride Kürt meselesinden beka meselesini algılamayalım. Beka meselesi demin söylediğim meselelerimizin ta kendisidir yani toprak hızla tarım dışı kalıyor, hızla.

Şimdi, TEMA Vakfının verileri var elimde, zaman yok, onu aktarmayacağım ben size. Küresel ısınma, iklim krizi ve yanlış politikalar sonucu tatlı su kaynakları hızla kuruyor ve en önemlisi, başta Antalya, Çukurova olmak üzere güneydeki çölleşme iklimi hızla Antalya, Çukurova'ya doğru geliyor. Önümüzdeki elli, altmış yılda bu bölgenin çölleşme iklimi ihtimali yüksek. Bu nedenle, zaten Orta ve Doğu Karadeniz'e ilgi var. Bu nedenle, hatta Körfez ülkelerinden bile Orta ve Doğu Karadeniz'e ilgi var çünkü çölleşme riski söz konusu, 30 derece güney ve kuzey enleminden kuzeye doğru geliyor.

Buradan varmak istediğim şey şurasıdır: Eğer Türkiye bu politikalarla devam ederse, tarım meselesini bir sektör olmaktan çıkartıp toplumun, devletin, uygarlığın temeli algılayan bir zihniyetle, bir stratejiyle bu meseleyi ele almazsa, hatta siyasetüstü ele almazsa "Ben şunu yaptım, şunu yapamadım." Muhalefet de diyor ki: "Sen şunu yaptın, sen şunu yapmadın." Bunun ötesinde bir mesele olarak ele almazsa önümüzdeki kırk elli yıl, altmış yıl ben görmeyeceğim ama buradaki genç kuşaklar bunu görecekler yani önümüzdeki elli altmış yılda Türkiye çok ciddi bir beka sorunuyla yüz yüze gelecek.

Çözümü ilişkin birkaç şey söyleyeceğim ve bitireceğim. Pardon, çözüme geçmeden önce, yine, Antep'e gittim, Antep'te GES var. Biz yıllarca GES'i savunduk, GES'i ve RES'i savunduk fakat Sayın Bakan, ya, fıstık bahçesinin tam ortasında GES yapmışlar. Bakın, size örnek vereyim: Burası -şöyle tutayım- GES alanı, dağ kısmı 10 kilometre ötede. "Niye dağda yapmıyorlar?" dedim, diyorlar ki: "Maliyeti artar diye dağda yapmıyorlar." "E, tamam, maliyeti artıyor da köylü vatandaş da şeysiz kalıyor, bahçesi GES'in etkisi altında." Orada basın açıklaması yaptım, köylü diyor ki bana: "Zaten Antep'te sıcaklık yazın 45 dereceye varıyor, eğer bir de GES yapılırsa bu bahçe ve evlerin içerisinde 55'e çıkıyor; dolayısıyla, fıstık, bağ-bahçe bundan çok ciddi, olumsuz etkileniyor."

Burada JES'ten ret alıyor şirketler. Hani, çıkan Maden Yasası ve "Gerekirse eğer, ihtiyaç duyulursa, bir zeytin bahçesinin dibinde bir kömür ocağı varsa, bir maden ocağı varsa, bu stratejik önemdeyse ne yapılır? Zeytin bahçeleri sökülür, başka yere götürülür." yaklaşımı, üstün kamu yararı bakışı ne yapıyor şirkete? Olağanüstü yetkiler tanıyor. Yavuzeli'nin Bülbül köyü üreticileri ısrar ettiler, isyan ettiler, tepki verdiler; biz birkaç defa gittik, yanlarında olduk; sonuç ne oldu, biliyor musunuz? Şirket aldığı destekle geri adım atacağına, bu defa, tapulu 5 tane evi ve 3 tane bahçeyi üstün kamu yararına dâhil etti Sayın Bakan; tablo bu kadar net.

Zamanım herhâlde daraldı. Şunu söyleyeyim, şimdi, çözüme ilişkin şunu söylemek istiyorum Sayın Bakan: Aslında söylediklerim yani her sunum, genel olarak her konuşma, sorgulama çözümünü de kendi içinde içerir. Dolayısıyla, çözüm diyorsak -demin söyledim zaten- çözümün başında tarım sektörü stratejik sektör olarak ele alınmalı. Biz "sektör" demeyelim, affedersiniz, özür dilerim, bir toplumun başı, temeli, geleceği olarak ele almalı, stratejik bakılmalı, bir bu.

İkincisi: Şimdi, bu mega felaketlerin sonuçları üzerine çok uğraştık, sanırım Sayın Bakan da şu anda çok uğraşiyor. Eğer nedenlerini ortadan kaldıran bir strateji, bir politika izlemezsek her yıl artan oranda daha fazla sonuçlarla uğraşacağız. O nedenle, Hükümetin, başta Tarım Bakanlığının ve esas itibarıyla Hükümetin, hatta devletin sonuçlardan çok nedenlere odaklı bir politika izlemesi gerektiğine inanıyorum. Bu nedenlerin ise ortadan kaldırılması Bakanlığa sunulan bütçeyle mümkün değildir; bu bütçeyle o nedenler ortadan kaldırılamaz, iklim krizinin sonuçları ortadan kaldırılamaz; gelecek yıl çok daha büyük, mega felaketlerle yüz yüze gelir ve o sonuçların altında kalırız; öyle değil. Yani, sonuca değil, nedenlere odaklanmamız lazım.

Ya, Sayın Bakan, sayın vekiller; bu toprak, su ticari nesne olarak algılanamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Çiftyürek.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Bir dakika hakkımız vardı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Uzatamıyoruz, herkese öyle. Çok teşekkür ediyoruz, çok sağ olun. Zaten otuz saniyeniz, kırk beş saniyeniz şöyle bitti...

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Ormanlaştırma konusunda bir şey öneriyorum Sayın Bakana, daha önce bir şey önermiştim.

Van benim seçim bölgemdir. Van ormansız yani lütfen Van'a pozitif politika izleyin. Eğer "ormanlaştırma" deniliyorsa Çin örnek alınsın; Çin son elli yılda ormanlaştırmasını...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz Sayın Çiftyürek.

Evet, şimdi de söz sırası Sayın George Aslan'da.

George Aslan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

GEORGE ASLAN (Mardin) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, bürokratlar, Değerli Komisyon üyeleri ve basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamda Süryanilerin mülkiyet sorunlarına, özellikle de tapu kadastro çalışmaları sonucunda orman veya hazine arazisi olarak tescil edilen taşınmazlarla ilgili yaşanan sorunlara değinmek istiyorum.

Taşınmazlar sorunu tapu kadastro çalışmalarından sonra ortaya çıkmış bir durum değildir; özellikle Mardin, Şırnak ve Hakkâri bölgelerini kapsayan ve tarihsel bir arka plana sahip olan bu soruna zamanla yeni sorunlar eklenmiştir. 2000'li yılların başlarında Mardin, Midyat, İdil, Nusaybin ve genel olarak Turabdin bölgesinde yürütülen tapu kadastro çalışmaları sonrasında bazı araziler işlenmediği gerekçesiyle, orman vasfı taşıdığı, kıraç arazi veya başka sebeplerle hazineye ya da Orman Genel Müdürlüğüne devredilmiştir; vergisini ödedikleri hatta mahkeme kararıyla kendi adlarına tescil ettirdikleri bazı taşınmazlar da önce hazineye, ardından TOKİ'ye devredilmiştir. Bu taşınmazların bir kısmı fahiş fiyatlarla tekrar kendilerine satılmak istenmektedir, oysa bütün araziler yüzyıllardır Süryaniler tarafından fiilen kullanılan, üzerinde bağcılık ve tarım yapılan, ailelerin geçim kaynağı olan alanlardır.

Bu köyler neden boşaltıldı, insanlar neden topraklarını bırakmak zorunda kaldı? Sorunun arka planına bakmak lazım. Bilindiği üzere, bölgede yaklaşık kırk yıl süren bir çatışma dönemi var. Bu çatışmalar nedeniyle Süryani nüfusunun önemli bir kısmı köylerini ve arazilerini terk ederek yurt dışına göç etmek zorunda kaldı. Tapu ve kadastro çalışmaları da tam da böylesi bir dönemde yürütüldü yani Süryanilerin büyük bir çoğunluğunun yurt dışında bulunduğu bir dönemde gerçekleştirildi, bu da hâliyle birçok hak

kaybına ve mağduriyete yol açtı. İnsanlar yurt dışına göç ettikten sonra da imkânları dâhilinde arazilerini korumaya çalıştılar ancak arazilerin çokluğu ve köylerde kalan nüfusun azlığı nedeniyle birçok arazi zaman içinde işlenmemiş ve sahihsiz kalmıştır.

Tapu kadastro çalışmaları esnasında yaşanan diğer bir sorun da köy sınırlarıyla ilgilidir. Bazı köy sınırları belirlenirken Süryani köylerine ait meraların, ormanlık alanların ve arazilerin bir bölümü komşu köylerin sınırları içerisine dâhil edilmiştir. Burada yaşanan, esasında mülkiyet hakkının gasbidir; üstelik bu, devlet kurumları tarafından çeşitli gerekçelerle yapılmaktadır. Turabdin bölgesinde bulunan başta Mor Gabriel Manastırı, Mor Evgin Manastırı, Üçyol, Arbo, Dağıçı Mahalleleri olmak üzere Silopi'ye bağlı Köşreli, Aksu, Görümlü ve Beytüşşebap'a bağlı Cevizağacı gibi Süryanilere ait yerleşim yerlerinin birçoğunda arazi sorunları yaşanmaktadır. Süryaniler söz konusu bölgelerde yaşadıkları arazi sorunlarına ilişkin hukuki yollara başvurmak durumunda kalmaktadır ancak bu süreçlerin uzun sürmesi ve idari kurumların bu sorunların çözümüne dair yeterli desteği vermemesi nedenleriyle hak ihlalleri ve mağduriyetler devam etmektedir.

Sayın Başkan, Sayın Bakan; güvenlik sorunları ve diğer olağanüstü hâller nedeniyle taşınmaz mallar tarımsal amaçla kullanılsa bile kişilerin bu mallara erişememesi mücbir sebep sayılmalıdır ve mülkiyet haklarına ilişkin yaşadıkları kayıplar ve mağduriyetler bir an önce giderilmelidir çünkü yaşanan göçler keyfi değil, çatışmalı ortam nedeniyle mecburi bir durumdur. Bu nedenle, göç edenlerin geride bıraktığı arazilerin işlenememiş olmaları el koyma gerekçesi olamaz. Bu konuyu gündeme getirmemin amacı bilerek ya da bilmeyerek yapılan bazı hataların düzeltilmesi ve yıllardır devam eden bu sorunun hukuk ve adalet temelinde çözüme kavuşturulmasıdır. Bu yapıldığı takdirde, özellikle yurt dışında yaşayan halkımızın kendi topraklarıyla olan bağları güçlenecek ve ülkeye dönüşleri daha da hızlanacaktır.

Konuşmamı burada sonlandırırken Bakanlığınızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Aslan.

Şimdi söz sırası Sayın Hilmi Durgun'da.

Buyurunuz lütfen.

HİLMİ DURGUN (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız ve Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin stratejik ve mukayeseli üstünlüğü olan tarım, tarımın sorunları ve üreticilerimizin sıkıntılarından bahsetmek istiyorum. Bilindiği üzere ülkemiz birçok tarımsal üründe kendi kendine yeten güçlü bir ülkedir, hatta fındık, kiraz, incir ve kayısıda dünya lideriyiz. Bu başarı Türk çiftçisinin emeği, sabrı ve vatan sevgisiyle mümkün olmuştur ancak bu bereketliliğin devamı için yalnızca üretmek yeterli değildir, üreticiyi yani çiftçilerimizi koruyamazsak üretimde devamlılığı sağlayamayız.

Üretimin devamlılığı için olmazsa olmazlarımızdan bir tanesi de sudur. Su sadece bir kaynak değil millî güvenlik meselesidir. Türkiye'deki su kaynaklarının yüzde 70'inden fazlası tarımsal faaliyetlerde kullanılmaktadır, bunun da büyük bir kısmı açık kanallarla taşınmakta, taşınma esnasında buharlaşma nedeniyle zaten suyun yüzde 25-30'luk bir kısmını maalesef, kaybetmekteyiz. Ayrıca, vahşi sulama yöntemleriyle toprakta tuzlanmaya neden olarak hem verim ve kaliteyi hem de su kaynağının kaliteli bir şekilde yönetilememesine neden oluyoruz. Dolayısıyla vahşi sulama yöntemini kullandığımızda da önemli miktarda su kayıpları yaşıyoruz. Tarımsal amaçlı su kullanımında, suyun taşınmasında açık kanallar yerine "sulama hidrantı" denilen kapalı boru sistemine yani basınçlı sisteme ülke sathının tamamında geçmemiz gerekmektedir. Su stresi yaşayan bir ülke olarak yağmur suyu hasadı ve deşarj ettiğimiz atık sularının tarımsal amaçlı kullanılabilirliği ve benzer konular üzerine de çalışmaların yapılması gerektiğini düşünüyoruz ancak hâl böyleyken hâlihazırda yer altı sularımızla da ilgili olarak maalesef, kayıt dışı sondajlarımızın sayısının bir hayli fazla olduğu görülmektedir. Burada da Yeraltı Suları Kanunu'nu etkin bir şekilde uygulayarak ilgili kurumların kayıtlarının hızla güncellenmesi, kayıt dışı kuyuların sayaçlandırılması ve gereksiz kullanımın önüne geçilerek rezervlerimizin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Sayın Bakanım, ülkemizde "seracılık" olarak adlandırdığımız örtü altı yetiştiriciliğinin yüzde 50'si tarımın başkenti olan memleketim Antalya'da gerçekleştirilmektedir. Burada da en büyük pay yüzde 50'yle domates ve sırasıyla salatalık, biber, karpuz, patlıcan ve diğerleridir ancak maalesef ki sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine kadar emeğinin peşinde olan çiftçi kardeşlerimizin yüzü gülmemektedir. Bugün ortalama olarak 1 kilogram domatesin toptancı halinde çiftçiden alım fiyatı yine 1 kilogram domatesin güncel üretim maliyetinin altındadır. Ayrıca, geçtiğimiz yıldan bugüne kadar olan süreçte "tarımsal girdiler" olarak adlandırdığımız tohum, fide, ilaç, naylon, gübre, işçilik ve mazot gibi etkenlerin fiyatı ortalama yüzde 50 oranında artmışken toptancı halinde çiftçinin ürününün satış fiyatı yine geçen sene bugünlere göre neredeyse maalesef, yarı yarıya düşmüştür. Bu durumda çiftçilerimiz mahsullerini maliyetlerinin çok altında yani zararına satmak durumunda kalmaktadırlar. İhracatta da yoğun çalıştığımız ülkelerden biri olan Ukrayna'nın gümrük vergisine yapmış olduğu zam hem komisyoncularımızı hem de tüccarlarımızı zor duruma düşürmüş, yaş sebze, meyve ihracatımız yüzde 25 oranında azalmıştır. İhracatla ilgili sorunlarımız siyasi veya diplomatik ilgili diğer bakanlarımızla da koordineli bir şekilde yürütülecek çalışmalar neticesinde çözülemez ise seneye de bu zamanlar ne yazık ki birçok üreticimiz ekim dikim yapamayacak hâle gelecektir. Bu hâle gelmeden önce mevcut pazarların geliştirilmesi ve yeni pazarlar bulmak suretiyle çiftçilerimizin üretimine devam etmeleri sağlanmalıdır.

Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin de söylemiş olduğu gibi toprağı kucaklayan eller dualıdır, her takdirin ve övgünün üstündedir. Çiftçilerimiz toprağı sevdıyla yoğurup emekle işleyenlerdir, helal kazançtır, alın teridir. Bundan dolayı çiftçi kardeşlerimizin yüzünün gülmesi, ürünlerini doğru fiyata pazarlaması, muhannete muhtaç düşmemeleri başlıca hedeflerimiz arasında olmalıdır çünkü bu milletin mayasında üretmek, paylaşmak, emeğini helal kılmak vardır diyor, Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2026 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Durgun.

Şimdi de söz sırası Sayın Mehmet Baykan'da.

Buyurunuz lütfen.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Bakanım, Tarım Bakanlığımızın çok kıymetli bürokratları, milletvekili arkadaşlarım; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutlayarak başlamak istiyorum.

Sayın Bakanım, Orhan Erdem Vekilimizin konuşmasının tutanaklarını okudum, tamamına katılıyorum Konya konusunda, bu konuda desteklerinizi ve katkılarınızı bekliyoruz ileri sürdüğünüz fikirler konusunda.

Arkadaşlar, bu salonda bulunanlarınızın içerisinde belki de Genel Müdürlüğümüzü de hesaba aldığınızda Plan ve Bütçe Komisyonunun en eskilerinden birisiyim. Mustafa Bey iyi bilir, o da eskilerden, burada bakanlık bütçesinde birçok tartışmalara, birçok karşılıklı atışmalara şahit olduk. Bu tecrübe süremiz içerisinde CHP Grubunun başında Bülent Kuşoğlu Bey'in, Rahmi Aşkın Türeli'nin, yine Milliyetçi Hareket Partisi Grubunun başında farklı milletvekillerimizin, farklı partilerimizin paylaşımlarını hep yaşadık. Şimdi, dikkat edilmesi gereken bir şey var: Bizim burada muhatabımız Sayın Bakanlardır; bir bürokratın, bir Genel Müdürün, bir Bakan Yardımcısının eleştirilecek bir tarafı olsa da muhatabımız Sayın Bakanlardır, Sayın Bakan muhatap alınır, Sayın Bakana bu aksaklıklar, eksiklikler, varsa fikirlerimiz ifade edilir. Söz, konuşma imkânı olmayan, cevap verme imkânı olmayan bir bürokrati hedef alarak, tabiri caizse, usule uymayan konuşmaları yapmak Plan ve Bütçe Komisyonunun yapısına uygun değildir. Bu görüşümü sizinle paylaşmış olayım açık ve net olarak.

Değerli arkadaşlar, bu cümleden hareketle, hem sosyal medyaya yansıyan hem de tutanaklardan incelediğim kadarıyla Et ve Süt Kurumu tartışması var. Genel Müdürlüğe ilgili bazı iddiaları ileri sürüyorsunuz. Biz, yasama organı olarak denetim görevini yerine getiren insanlarız. Milletimizin bize verdiği denetim görevini yerine getiren insanlarız. Bunları yerine getirmenin komisyonlarda, Genel Kurulda soru önergeleriyle olduğu gibi, yargıya suç duyurusunda bulunarak, ilgili bakanlığa soru önergesi vererek de yapma imkânlarımız vardır. Eğer, söylediklerimizde bir cümle de olsa bize yanlış bilgilendirmeden kaynaklı bir yanlış söz konusu olursa bu, kul hakkına girer ve bu tutanakları fazla karıştırmayan, tutanaklara fazla bakmayanlar da o gün konuşulanları görür. Yani, tutanaklara baktığınız zaman tarımla ilgili konularda çok yetkili ağızlardan şeker fabrikalarının özelleştirilmesinin 2019'da çıkan kanunla yapıldığını görürsünüz, hâlbuki, 1994'te çıkan Özelleştirme Kanunu'dur; ya da tutanaklara, basın toplantılarına, oraya, buraya baktınız da Iğdır'da şeker fabrikası olduğunu ve şeker fabrikasının özelleştirildiğinin bir yetkili ağızdan eleştirisini görürsünüz. Hâlbuki, Iğdır tarihinde şeker fabrikası olmamıştır; Iğdır'da şeker pancarının biriktirildiği bir alanın pancar ekimi bittiği için özelleştirme kapsamına girdiğini görürsünüz. Böyle baktığınızda bu iddiaların hesabını yaparken Et ve Süt Kurumunun yurt içi alımlarının ve piyasa satış faaliyetlerinin 4734 sayılı İhale Kanunu'nun 3'üncü maddesine, (a) bendine, rekabet ve fırsat eşitliği sağlayan şeffaf denetime açık şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine bakmamız gerekir; ya da Sayıştayın Tarım Bakanlığı bünyesinde yaptığı incelemelerde ortaya çıkardığı verilere bakmamız gerekir. Gerek merkezî idarede gerekse yerel yönetimlerde Sayıştay eleştirileri ve tespitleri her türlü incelemenin üstündedir. Yine, yapılan açıklamalara, Sayın Bakanın yaptığı açıklamalara, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Tarım Bakanının yaptığı açıklamalara baktığınızda, yıllardır AB ülkeleri ve Türkiye sınırlarında doğrudan ya da dolaylı bir ticaret faaliyeti bulunmadığı anlaşılan bir şirketin Et ve Süt Kurumu ve onun ticari iş ilişkisinde bulunduğu herhangi bir kurum, kuruluş ya da üçüncü taraf firmayla ticari faaliyette bulunmasının mümkün olmadığı açıklanmıştır. Buna bakalım, var mıdır yok mudur bunu araştıralım. Bu açıklama ciddi bir açıklamadır: "Et ve canlı hayvan sözleşme birim fiyatları için piyasalar incelenmekte. İncelemeye muhakkik oluşturulan piyasa araştırma ve inceleme komisyonları tarafından mahreç ülkede aracı kullanmadan kesimhane, üretici veya üretici birlikleriyle görüşülerek piyasa araştırması yapılmaktadır. Alımlar Bakanlık tarafından izin verilen ülkelere Bakanlıkça onaylanan teknik ve sağlık altyapısı uygun olan kesimhanelerde yapılmaktadır. ESK'nin tüm iş ve işlemleri başta Sayıştay olmak üzere tüm yetkili merciler tarafından denetime tabidir."

Bu noktadaki tespitlerimiz bu şekilde -süremiz bitiyor- sizinle paylaşmış olalım diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Başkan.

Şimdi de söz sırası Kadim Durmaz'da.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Komisyon üyelerimiz, milletvekillerimiz, Sayın Bakanımız kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları, Sayıştay denetçileri; Tarım Bakanlığı bütçesinin ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını dileyerek sözlerime başlıyorum.

Tabii, görüşmekte olduğumuz bütçe son derece önemli. Tokat'ta ve Anadolu'nun dört bir yanında "Bu yıl tarlayı ekebilecek miyim?" diye düşünen milyonların kader bütçesidir. Yani hep önceki Türkiye diyorduk ya, işte önceki Türkiye'de 3 Kasım 2002'de ülke nüfusu 64 milyon; yaklaşık 22 milyonu köyde yaşıyor, üretiyor, tütün ekiyor, şeker pancarı ekiyor, aile tarımlarıyla meşgul oluyor, her evde küçükbaş, büyükbaş hayvan oluyor, kendine yeten bir ülke hâlinde devam ediyor idik. Bölgemden bir örnek vereyim: Geçen yıl 170 liraydı tütün, sigaranın kilosu 8.100 liraydı. İşte, özelleştirdik, bunun 94'ü, 95'i, 2007'si, 2008'i yok, kararlar ülke ekonomisi açısından yanlış çünkü bunu saymaya başlarsak çok çıkar. Yani renkli bir kâğıt düşünün, Millî Piyango bileti, kâğıdı renklendirip basıyorsunuz satıp devlet para kazanırken kimse almaz oldu, onu da özelleştirdiler; farklı bir alana doğru gittik.

Tabii, Konya büyük bir ilimiz, Sayın Bakanım, Türkiye'de şeker fabrikaları ve şeker pancarı üretiminin neredeyse yüzde 70'e yakını su fakiri bu bölgede oluyor. Ayrıca, silajlık mısır ve tanelik mısır, diğer yem bitkileri gibi ülkenin çok ciddi bir planlamaya ihtiyacı var. Tabii, küresel ısınma diyoruz, iklim değişikliği diyoruz ama bu mazeret Türkiye Cumhuriyeti devleti için değil, dünyadaki bütün ülkeler ve bütün insanlar, bütün bakanlıklar için. Öyleyse biz doğru bir strateji planıyla yol yürüyeceğiz. Yani tarıma, doğru sulamaya, doğru sularken, damla sularken de çiftçiyi doğru bir eğitimle sürdürülebilir bir tarım politikası noktasında da kararlı eğiterek yol yürüyeceğiz. Yani Tarım Bakanlığının bütçesinde bu yıl çiftçinin alacağı rakam hak ettiğinin yaklaşık üçte 1'i kadar; işte, bu dolaylı değişik yollardan falan değil, köylerde yaş ortalaması 59'a, 60'a düşmüş, Tokat gibi 8 büyük ovası olan -siz de çok iyi biliyorsunuz bölgemizi Sayın Bakanım- maalesef, artık sadece Kazova'da 1 milyon ton domates üretilirken 3 tane salça fabrikamız Balıkesir'e taşındı. Gelin, böyle bir tersten düşünelim, Sayın Bakanım, mesela diyorum ki ben Türkiye'de belli illerdeki, Ardahan, Kars, Ağrı, Van,

Erzurum, Sivas, Bingöl, Muş ve birçok ildeki valilerimizi veteriner hekim yapalım. Yani temel gıdayı doğru alamayan insanın gelecekte o ülkeye çok farklı katkılar sunacağını düşünmek hayal olur. Yapay gıdalardan kurtarabilme adına, yani mikroorganizmamıza uygun, genetik yapımıza uygun tohumlarıyla, et politikasıyla, bitki çeşitliliğiyle bu yönde. Zaten 4-5 tane siyaset, hukuk, kamu yönetimi mezunu vali yardımcılarımız oluyor. Bunu sanayi bölgelerine oturtabilirsiniz, Kocaeli'ye, Bursa'ya, Antep'e, Denizli'ye, Tekirdağ'a gibi geliştirilebilir.

Tabii, ülkemiz zor günler geçiriyor, dünya da geçiriyor. Yaşadığımız pandemi süreci bize neleri doğru yapmamız gerektiği noktasında bir şey oluşturdu. Benim ilimin yüzde 48'i orman Sayın Bakanım. Hani az önce arkadaşlar konuşuyordu, sevgili iktidar partisi milletvekillerimiz de "Şu kadar ağaç diktik." diye oradan buraya laf yetiştirmeye çalışıyorlardı ama takdir edersiniz bir üç yüz yıl geçmeden o diktiğimiz ağaçlar bir ormanlık habitatı sağlayabilme şansına ve iklimine sahip değil. Öyleyse biz mevcudu koruyup üzerine ilave etmenin yoluna bakacağız. Tokat da Sayın Bakanım, maalesef, çok sayıda maden ruhsatı veriliyor, önemli kurumlar da sizde. Sizdekiler "Evet." dediği zaman diğerleri düşünmeden "Evet." diyor. Bu noktada o güzel coğrafi bölgeye hassasiyet istiyorum. Avrupa Birliği'nin -siz de biliyorsunuz- 1.298 sayfa Kelkit Vadisi'nin korunmasıyla ilgili raporu var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) - Buradaki madenler konusunda birazcık daha hassasiyet istiyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Durmaz.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Bir cümlem var tamamlayayım.

Çiftçilerin don olayından sonra bu yıl sağlık primlerini devletin yatırmasını, bunların borçlarının hiç değilse "Bu sene birini ödeyemeyen, önümüzdeki yıl ikisini de ödeyemez." deyip kredi borçlarının iki yıl ertelenmesini talep etmiştik.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz Sayın Durmaz.

Şimdi de söz sırası Sayın Mehmet Tahtasız...

KADİM DURMAZ (Tokat) - Ayrıca damızlık hayvan konusunda Ziraat Bankası küçükbaş hayvanda 7.500 lira veriyor Sayın

Bakan.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Bir cümleden iki cümleye dönüştü, konu değişti.

Mehmet Tahtasız, süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Takdir edersiniz; 15,16,17 bin lira bir damızlık. Hâl böyle olunca, mutlaka bunun gözden

geçirilir...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Mehmet Bey, süreniz başladı.

Buyurunuz.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Kadim Bey konuşurken nasıl konuşayım?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Durmaz, rica ediyoruz, gerçekten. Sürelere uyarsak çok memnun oluruz.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Sayın Bakan, her 100 koyuna 1 çoban desteği yapılırken bu rakam 200'e çıktı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Mehmet Tahtasız, buyurunuz.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Tekrardan...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sürenizi başlattım. Arkadaşınıza söyleyeceksiniz, ben başlattım.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Öyle bir şey olur mu efendim ya!

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Böyle bir şey olabilir mi ya!

EVİRİM KARAKOZ (Aydın) - Böyle bir usul var mı!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Var tabii ki, burada herkes sürelere riayet ediyor.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Bunun yeniden 100'e indirilmesi...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Durmaz, Sayın Durmaz... Olmaz ama gerçekten, bakın, sizin yüzünüzden

Komisyonun düzeninde bir sıkıntı oluyor.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Tekrar başlatırsanız efendim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Tabii, başlatacağım.

Buyurun.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Bakan, çiftçi mutsuz, umutsuz, üretime küstü. Konya'nın Karapınar ilçesinde yaklaşık 400 bin ton pancarın kotasız ve kayıt dışı ekildiği kota vurgunu basında da yazıldı. İddialara göre, özellikle "dış bölge" olarak adlandırılan ekimlerde geçmişte olduğu gibi çiftçiye kota verilmesi gerekirken son iki yıldır UHM Tarım başta olmak üzere bazı şirketlere tahsis edilmiş. Bu kaçak üretime Çorum Safi Şekerin de dâhil edildiği yazıldı. Karapınar'dan çıkan pancarların Çorum Safi Şeker Fabrikasında kantar tartım fişlerinde Yozgat Yerköy'de ekilmiş gibi gösterilerek fabrikaya kabul edildiği söylendi. Yani kaçak pancarlar, üretimi Yerköy'de gösterilip legalleştirildi. Çiftçimizin hakkı yenmiştir. Bu konuda inceleme başlattınız mı?

Çorum Safi Şeker geçen üretim sezonunda pancar üreticisine hiçbir şekilde önceden bilgi vermeden C kotası sözleşmesi imzalatmış ve üreticimizin bilgisi ve izni dışında, A kotasını tamamlayan çiftçiden C kotası kestiği için A kotasını tamamlayamamış gibi işlem göstermiş ve çiftçimiz milyonlarca zarar etmiştir, Bakanlık da bu duruma göz yummuştur. Çorumlu çiftçimiz şeker pancarındaki yüksek fire kesintisinden, kota cezaları yüzünden üretime küstüğü için fabrika kotasını Konya'dan mı karşılıyor? Bu yasal mı? Çiftçi, kamyonunun ton başına 300 TL nakliye istediği mesafeye fabrikanın sadece 150 TL ödemesinden, 75 TL şeker pancarı yıkım ücreti alınmasından, bekleme sırasının adil olmaması ve randevu aldığı hâlde beş saatten fazla uzun yıkım süresinden şikayetçi. Pancar küspesi fabrikalar eliyle şu anda karaborsaya düştü. Şeker pancarı 3.100 TL, açık küspe 1.800 TL, paketlenmesinde fiyat 2.400 lira. Sizce bu durum normal mi? Pancarda onlarca iddia, onlarca haksız uygulama varken Bakanlık olarak buna müdahale ediyor musunuz ve bu konuda bir açıklama yapacak mısınız?

Tüm Türkiye'de olduğu gibi Çorum'da da şap hastalığı var ve çiftçi hayvanlarını satamıyor, günü gelen ödemelerini yapamıyor, faiz oranlarında ciddi sıkıntı yaşıyor. Çiftçimizin bir an önce bankalara ve kooperatiflere olan borcu yapılandırılmalıdır.

Çorum'da seçim öncesi söz verdiğiniz onlarca sulama kanalı projesi yarım yamalak ilerliyor ya da söz verdiğiniz yerler maalesef hiç başlanmamış. Çorum'da Serban, Dağkarapınar, Şeyhmustafa köyü, Uğurludağ Başkışla, Ortaköy Aşdağul, Alaca Küçükırkı, merkez Dağkarapınar barajlarının ihalesi ve yer teslimi 2023'te yapıldı, ödenek yok Sayın Bakan. Uğurludağ Belediye Başkanı AKP'li Sayın Remzi Torun diyor ki: "Bu temel atılsın, ben deve keseceğim." Deve, maalesef, Başkanın elinde kaldı.

Sungurlu Diği ve Kirankışla barajları yapılıyor ancak ve arıtma ve isale hattı ihalesi yapılmadı. Sungurlular önümüzdeki günlerde içme suyu ve tarımsal sulamada ciddi sorun yaşayacak.

Ortaköy İncesu, Aşdağul, Senemoğlu, İskilip Kayaağzı ve Yukarıörenskei göletleri, Bayat Akseki Göleti'nin etütleri yapıldı, ihalesi yapılmadı. İskilip Kargın Göleti tamamlandı ama kanalları yapılmadı. Yozgat'ta yapılan Süreyyabey Barajı'ndan söz verdiğiniz Alaca ve Ortaköy ilçelerimize sulama kanalları yapılmadı. Alaca Seyitnizam ve İbrahimköyü, Ortaköy Kızıllamza, Osmancık, Dutludere sulama kanalları ve Uğurludağ Tımarlı Projesi'nin 2'nci etabı maalesef hâlâ bitmedi. Çorum merkeze bağlı Eskiköy'de membran sulama havuzu yapıldı, beş yıldır su verilmediği için çürüyor. Çorum Alaca İsmaili ve Perçem, Bayat Akseki, İskilip Kutluözü, Yenice Köyü, Yukarıörenskei, Osmancık Karalargüney Göleti ve sulaması, Kargı Aksu, Mecitözü, Hıdırlık, Alaca Sincan Göleti yükseltilmesi ve sulaması, Çorum merkez Düvenci, Harmancık, Yoğunpelit köyleri ve Sungurlu Tatlı Göleti proje aşamasında. Bu projeler bir an önce tamamlanmalı ve ihalesi yapılmalıdır.

Tüm saydığım onlarca proje için ya ihalesi yapılmış, tabelası dikilmiş ama ödenek vermediğiniz için maalesef, bir çivi dahi çakılmadı. Atama bekleyen veteriner hekimler, gıda ve ziraat mühendisleri müjde bekliyor. Bu atamaları yapacak mısınız Sayın Bakan? Atatürk Orman Çiftliği arazisinin talan edilmesine göz yumacak mısınız? Eski Bakan Fahrettin Koca'nın üniversitesine tahsis edilen 130.000/117 ve 130.000/116 parsellerdeki 403 bin metrekarelik arazinin devrine karşı çıkacak mısınız?

Konuşmanızda Türkiye'nin, büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığında Avrupa'da 1'inci olduğunu söylediniz ama Macaristan'daki Et ve Süt Kurumu Genel Müdürünün şirketinden, Polonya, Fransa ve İtalya'dan neden yoğun bir şekilde et ithal ediyorsunuz? Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Sulama Dairesinde mahkeme kararlarıyla geri dönen daire başkanlarının tekrar tekrar görevden alınmasının sebebi nedir? Tarım sayımı sonuçlarını şeffaflıkla kamuoyuyla paylaşacak mısınız yoksa TÜİK'in, sonuçları makyajlamasını bekleyecek miyiz?

Şu anda çiftçi zor durumda Sayın Bakan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sabahtan beri çiftçinin dertlerini konuşuyoruz -şimdi oradan bakıyorsunuz- ama gelin, Çorum'da gezelim, tarımsal sulamaların birçoğu tabelada kaldı ve bir çivi çakılmadı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Tahtasız.

Şimdi de söz sırası Sayın Evrim Karakoz'da.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

EVRİM KARAKOZ (Aydın) - Sayın Başkan, sayın hazırun; hepinizi selamlıyorum.

Sayın Bakan sunumunda öyle güzel anlattı, öyle rakamlar verdi, öyle söylemlerde bulundu, öyle alladı pulladı ki bir an için ülkemizde tarım ve hayvancılığın çağı atladığını, çiftçinin, hayvancının yüzünün güldüğünü zannettik. Gerçek şu ki Bakanlık pembe bir tablo çiziyor ancak çiftçimiz ve hayvancımız kara bir tabloyla karşı karşıya.

Aydın için söylenen bir söz var: "Dağlarından yağ, ovalarından bal akan şehir." denilen Aydın'ımızda bugün maalesef, dağlarımızdan yağ, ovalarımızdan bal akmıyor; aksa da ürünlerimiz para etmiyor. Bugün, memleketim Aydın'da çiftçimiz ve hayvancımız kan ağlıyor, incir üreticimiz zarar etti. Buradaki konuşmacılar hep söylediler "Dünyada en fazla incir Aydın'da üretiliyor." diye. Bugün, bu sene Aydın'da incircilerimiz maalesef mahsullerini satamadılar, mahsul elde kaldı; satabilenler de beş altı ay vadeyle geçen seneki fiyatların da altında incirini satmak zorundalar. Biz bunu defalarca dile getiriyoruz, incircimiz de dile getiriyor ancak Bakanlığın gözleri kör, kulakları maalesef sağır.

Aydın'da bugün, bu sene zeytin üreten zarar etti, zeytinyağı üreten zarar etti, domates üreten zarar etti, karpuz üreten zarar etti, buğday üreten, üstüne ayçiçeği ekmiş olmasına rağmen, zarar etti. Aydın'da sadece bir üründe çiftçimiz kâr etti, bu ürünün ismini vermek istemiyorum çünkü verirsem Bakanlık uygulayacağı bu politikalarla seneye bu çiftçimize de zarar ettirir.

Bugün, Aydın'da hasat sonrası borçlarını ödeyemeyen, kredi borçlarını ödeyemeyen, kredi faizlerini ödeyemeyen binler var; traktörler, ekipmanlar, tarlalar maalesef satılığa çıktı. Bir taraftan da çiftçimiz ekmek zorunda, dikmek zorunda -başka çaresi yok- üretime devam etmek zorunda ancak üretime devam etmekte zorlanıyor. Örneğin, beyaz altın pamuktan örnek verelim, Aydın'da her geçen sene pamuk ekilen alanlar azalıyor. Önümüzdeki sene maalesef daha az pamuk ekilecek. Geçen sene mazot 40 lirayken bu sene mazot 60 lira. Geçen sene -ki Sayın Bakan gübre işinden iyi anlar, tarımdan anlamadığını biliyoruz- 900-1.000 lira olan DAP gübresi bu sene 1.800 lira. "Yeni destek modeli" dedikleri, alladıkları pulladıkları destek sistemiyle pamukçuya verilen destek geçen senenin de altında. Tohum, ilaç bir yılda ortalama yüzde 60-yüzde 80 arası zamlandı, sulama maliyetinden hiç bahsetmiyorum; geçen sene pamuk 25 liraydı, bu sene de 25 lira. Sayın Bakan, buyurun bu tabloyla siz pamuk üretmeyi deneyin, emek verin, ter dökün, bununla evinizi geçindirir, yaptığınız masrafı çıkarın, kredi borçlarını ödeyin ama bu tabloyla bu ülkede pamuk ekmek artık hayal hâle gelmiştir.

Sayın Bakan ve sayın bürokratlar; sizin Türk çiftçisine, Türk hayvancısına garazınız mı var? Siz Türk çiftçisini, Türk hayvancısını bitirmeye yemin mi ettiniz? Bu ne hâldir, bu ne durumdur? Bir de diyorsunuz ki: "Çiftçi yaşı yükseliyor." Bakın, bugün, gençlerimiz artık, çiftçilik ve hayvancılık yapmak istemiyor. Bugün, Aydın'da olduğu gibi Türkiye'nin her yerinde maalesef köylerimiz boşalıyor çünkü genç, çiftçilik yaparsa, hayvancılık yaparsa önümüzdeki sene başına ne geleceğini bilmiyor; "Kâr mı edeceğim, zarar mı edeceğim, ürünü elde mi kalacak?" diyor ve çiftçilikten ve hayvancılıktan da uzaklaşıyor. Bugün pazarları dolaşıyoruz, üretici mutsuz, pazarcı mutsuz, vatandaş mutsuz. Peki, kim mutlu? İthalatçı mutlu, ithalat lobisi mutlu Sayın Bakan.

Bir diğer problem de yıllardır süren ve bağıra bağıra gelen susuzluk problemi. Veriler iklim nedeniyle ilerleyen yıllarda daha fazla sıkıntı ve sorun yaşanacağını söylüyor. Öyle bir hâle geldi ki bu iş yağmur yağarsa su var, yağmur yağmaz ise su yok. Mantıklı

geliyor ilk başta söyleyince. Ancak Sayın Bakan, sizin geleceğe dönük bir planlamanız, bir projeniz, bir projeksiyonunuz var mı? Kapalı sulama sistemine, modern sulama tekniklerine geçiş konusunda ne kadar kararlısınız? Bu durumun ne kadar farkındasınız? Bu konuda ne kadar gayretlisiniz? Biz bu planlamayı ve bu gayreti göremiyoruz ve altını çizerek uyarıyoruz: Tarım ve hayvancılık beka meselesidir. Suyla alakalı yıllara sâri planlamanızı yapın, yatırımlara ayrılan parayı artırın, bu işe daha fazla kaynak ayırın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Karakoz.

Şimdi de söz sırası Sayın Ayhan Barut'ta.

Süreniz on dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

AYHAN BARUT (Adana) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Bugün burada Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesini görüşmek için toplandık. Ulusal gıda egemenliğimiz gerçeğinden hareket edecek olursak bu bütçe teklifi sadece hesap kitaptan ibaret değildir. Bu bütçe teklifi, bu bütçe çok önemlidir. Çünkü ülke tarımını ve çiftçisini, halkın ekmeğini, gıdasını, kırsalın umudunu, milyonlarca yurttaşın bugününü ve geleceğini ilgilendirmektedir. Çünkü tarım bir ülkenin bağımsızlığının, güvenliğinin, halk sağlığının, aynı zamanda da üretim gücünün ve sosyal huzurunun da en temel unsurudur. Ancak üzülerek ifade etmek isterim ki karşımızdaki bu bütçe teklifi tarımsal üretimdeki gerilemeyi durdurmaya, çiftçimizin artan maliyetlerini ve bu maliyetler karşısında ezilmesini engellemeye yetmiyor. Gıda fiyatlarını istikrara kavuşturacak, kırsal kalkınmayı sağlayacak, yeterli bir bütçe değil. Sonda söyleyeceğimizi de başta söyleyelim, dolayısıyla bu bütçeye biz "hayır" diyoruz bunun için.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bu yıl gerçekten çiftçinin başına gelmeyen kalmadı. Neredeyse tabir yerindeyse gökten bir meteor taşı düşmediği kaldı. Bu yıl başta şubat ayında bölgemizde yaşanan aşırı don, daha sonra 10-12 Nisanda tüm ülkede yaşanan aşırı don, arkasından 9-10 Ağustosta yine 58,5 dereceyi gösteren aşırı sıcaktan dolayı meyve yanıklıkları, derken kuraklık maalesef tarımda ve üreticilere büyük zararlara neden olmuştur. Bu vesileyle ülke gıda egemenliği riske girerken aynı zamanda iktidarın uygulamış olduğu tarımsal ekonomi fiyatı da yok olan ürünlerin fiyatı da maalesef değerinde satılmamıştır.

Bugün bölgemizde limon ağaçları kesilmiştir. Bu sene pamuk, soğan, patates, karpuz, biber, hiçbirini para etmemiştir. Ayrıca erkenci mandalina şu anda 2 liraya, 1 liraya düşmüştür. Pamuk dedim Sayın Bakanım, bölgemizin, ülkemizin bir dönem simgesiydi, beyaz altın. Şu elimde gördüğümüz pamuk eskiden, AK PARTİ iktidarlarından önce 1 kilo pamuk sattığımızda, şu mazot elimde 1 litre... Bu mazot çiftçinin en temel girdilerinin başında geliyor, fiyatı 60 lirayı buldu. Eskiden 1 kilo pamuğa 2,5 litre civarında mazot alınırken bugün 2 kilo pamuk satacak ki 1 litre, belki de 2,5 kilo pamuk satacak çünkü 28 liralardan 25 liralara kadar düştü. Bu nedenle 2,5 kilo pamuğa 1 litre mazot alabiliyor.

İşte, bu yıla özgü acı gerçekler öyle büyük ki iktidarın pembe boyacısı olan TÜİK de bazı rakamları gizleyememiş ki... Çünkü açıkladıkları verilere göre bu sene toplamda meyve üretimi yüzde 30,4 azalırken tahıllarda da yüzde 12,4 oldu. Yani rapora göre, 2024 yılında 74 milyon ton olan tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerdeki rakam 67 milyona düştü. Yani buğdayda 20 milyon 800 bin ton üretilirken bu azalışla, maalesef 17 milyon 900 bin tona kadar inmektedir. Yağlı tohumlarda farklı mı? Yağlı tohumlarda da yine aynı; Türkiye'de üretilen soyanın yüzde 90'ı bölgemizde üretiliyor, sadece 200 bin ton kadardı, geçtiğimiz yıllarda 180 bin ton, bu sene, bu olumsuz koşullardan dolayı 148 bin tona; kütlü pamuk da 2 milyon 243 bin tondan 1 milyon 935 bin tona kadar düşüyor. Bu kara tabloya rağmen çiftçinin mazottan gübreye, zirai ilaçtan tüm maliyetlere kadar hepsi katlanarak artıyor. Burada, AK PARTİ sıralarından birçok milletvekili arkadaşım, çiftçinin çok iyi durumda olduğunu söylüyor; gerçekten çok şaşırımdı, Sayın Bakanımızdan daha ateşli savundular. Ben onların hiçbirinin çiftçi olduğunu düşünmüyorum. Ben kendim hem ziraat mühendisiyim hem de Adana'da çiftçilik de yapmaktayım hem de tarım girdileriyle uğraşan bir işletmem de var. Âdeta çiftçiyle 7/24 teşrikimesaim var. Bugün, ovamızda ve ülkemizde çiftçilere bir dokunsan bin ah işitirsin. Gerçekten üreticinin hâli perişan, şu anda, hiçbir ürününden ya zirai don, kuraklıktan ya da AK PARTİ'nin yürütmüş olduğu politikalarından dolayı para kazanamamaktadır Sayın Bakan, değerli milletvekilleri. Dolayısıyla çiftçimizin acilen desteklere ihtiyacı vardır. Aynı zamanda, bugün, gün boyu neredeyse ülkemiz... Tarımda net bir şekilde ihracatçı olan arkadaşlarımıza da tarımsal ham madde bazında söylüyorum, gıda ürünleriyle ilgili değil, 2003 yılında AK PARTİ iktidarı 2,1 milyar dolar ihracat gerçekleştirirken karşılığında da 2,3 milyar dolar ithalat yaptı. 2023'e geldiğimizde 8,7 milyar dolar ihracata karşılık 13,3 milyar dolar ithalat yaptı. Yani 2003 ile 2025 yılları arasında toplamda 47 ile 49 milyar arasında tarımda net bir şekilde dış ticaret açığı bulunmaktadır.

Sayın Bakan, tarım desteklenirse yapılır, tarım korunmaya muhtaç bir sektör. Tarım tüm dünyada korunurken, desteklenirken acaba bizim ülkemizde destekleniyor mu? 2006 yılında çıkarılan bir Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre "Yüzde 1'inden aşağı olamaz." diye kesin, emredici hüküm var ancak hiçbir zaman yüzde 1'i verilmedi. Bu yıllık gayrisafi millî hasılanın 77,3 trilyon olduğunu düşündüğünüzde bunun da yüzde 1'i 773 milyar destekleme olması gerekirken 168 milyar veriliyor, dolayısıyla şu anda bütçenin bile 0,9'u gayrisafi millî hasılanın beşte 1'ine kadar inmiş durumda.

Sayın Bakan, değerli meslektaşlarım; sektörümüzle alakalı tarımsal üretimin sürdürülebilirliği yalnızca bizle değil, çok sayıda meslektaşımız, çiftçiyle değil, aynı zamanda sahada çalışan teknik personelle mümkündür. Bu nedenle, ziraat mühendisinden gıda mühendisine, veteriner hekimden orman mühendislerine kadar çok sayıda meslektaşımız atama beklemektedir. Ziraat mühendisleri açısından söylemem gerekirse, ülkede 46 tane ziraat fakültesi var, her yıl 6 bin ziraat mühendisi mezunu veriyor. 2024 yılının KPSS sınavlarına 36 bin kişinin girdiğini düşündüğünüzde, yaklaşık 2 bin civarında alım yüzde 6'ya gelmektedir; bu da çok önemli rakam değildir. Sizden gençlerin ricası, bir an önce atamaları gerçekleştirmenizdir.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetin ilanından sonra Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde 1924 yılında Adana'da Tohum Islah ve Pamuk Üretim İstasyonu kuruldu. Hacıali Mahallesi'nde Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü olarak da hizmet veren yüz bir yıllık kurum arazilerinin mülkiyeti hazineye ait, tahsisi ise size, Tarım ve Orman Bakanlığına verildi ancak enstitü arazileri AKP iktidarında âdeta yağmalandı. 2002 yılında 10.160 dekar olan alanda faaliyet gösteren enstitünün önce 1.244 dekara satıldı. 2004 yılında Millî Emlak Genel Müdürlüğü tarafından bir şirkete kiralandı 4.366

dekarı; daha sonra bu firma konkordato ilan etti, 2018'de başka bir firmaya verildi; akıbeti, kaç yıl olduğu belirsiz. 2025 yılı itibarıyla kullanılan arazinin 4.550 dekar kadar düştüğü, şimdi de bu arazilerden 4.172 dekarlık kısmı Sayın Cumhurbaşkanını Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan'ın himayesinde kurulan Sıfır Atık Vakfına devredilmek isteniyor. Sayın Bakanım, size bu belgeyi vereceğim. Tarım ve Orman Bakanlığı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği arasında olur yazısı şu anda sürüyor. Bu yazı resmî bir yazıdır, tarihini de söylüyorum size, 22 Eylül 2025 yılında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yok.

AYHAN BARUT (Adana) - Yoksa teşekkür ediyorum ama bu resmî yazıyı size göndereyim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yok, kesinlikle yok.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Barut, süreniz dolmuştur, teşekkür ediyoruz.

Şimdi söz sırası Sayın Ömer Fethi Gürer'de.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz on dakika.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler.

Sayın Bakan, tarım önemli çünkü giydiren ve doyuran bir sektör, onun için de tarım her bireyi doğrudan ilgilendiriyor, millî güvenlik kadar da önemli. Sayın Bakan, ben bugün size verilerle bazı konuları netleştirmek için tablolar sunmak istiyorum çünkü kamuoyuna verdiğiniz "İddialar-Gerçekler"deki bilgiler ile gerçekler örtüşmüyor. Bakınız, 2023 yılı tahıl ve bitkisel üretim 77 milyon 700 bin ton, 2025 yılı Ekim ayı TÜİK tahıl ve bitkisel üretim tahmini 67 milyon 100 bin ton; 10 milyon ton düşmemiz var. Şimdi, bu 10 milyon kayıp çiftçinin zararının, ziyanının, yaşadığı olumsuzluğun karşılanmadığı da bir kayıp. Keza, 2023 yılı meyve üretimi 27 milyon 400 bin tonken 2025 yılı TÜİK tahmini 19 milyon 800 bin; burada da 8 milyon tonluk bir meyve kaybının yanında, kayıt dışıyla beraber 10 milyon tonluk meyve kaybı var. Şimdi, ürün bazında duruma baktığımız zaman, 2002 yılında Türkiye'nin buğday üretimi 19 milyon 500 bin tondu, nüfusumuz 65 milyon 22 bin 300 kişiydi; 2002 yılı yeterlilik oranı yüzde 96,4'tü. 2025 yılına geldik, Türkiye'nin nüfusu 85 milyon 824 bin 854 ve "İddialar-Gerçekler" kitabında 17 milyon 900 bin tona düşeceği açıklanan buğday için yeterlilik... Yanına bir durum etiketi koymuşsunuz, bu durum tespit durumu mu? Bakan Bey, eğer dinlemeyecekseniz ben bekleyim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Barut, lütfen...

AYHAN BARUT (Adana) - Pardon.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Dinliyorum, kusura bakmayın.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bakın, bir kitapçık yayınlıyorsunuz, orada, 17 milyon 900 bin tona buğday üretimimiz düşmüş, "Yıllık üretimimiz ortalama 19 milyon ton bize yeter." diyorsunuz. Yeterlilik olarak "İddialar-Gerçekler" kitabına yazmışsınız ki: "Yüzde 224 buğdayda yeterlilik var." Bir de parantez koymuşsunuz, durum. Bu, durumun tespiti mi durum buğdayı mı? Durum buğdayı ise Türkiye'de durum buğdayı yetiyorsa niye ithalat yapıyorsunuz? 2002 yılına göre 19 milyon 500 bin ton olan buğday üretimi 17 milyon 900 bine düşüyse nasıl kendi kendine yeterlilik var? Bu "İddialar-Gerçekler"i kamuoyuna nasıl paylaşıyorsunuz?

Bakın, bu sizin verileriniz. Buradaki verilerinizde 2019-2020'de yeterlilik 89,5; 2020-2021'de 102,3; 2021-2022'de yüzde 87,3; 2022-2023'te yüzde 96,1; 2023-2024'te yüzde 118; bu yıl 17 milyon 900 bine düşmüşüz, yüzde 226; bu nasıl bir olaydır, anlayamadım. Arpada, 2002 yılında Türkiye arpa üretiminde 8 milyon 300 bin ton üretmiş, bu yıl 6 milyon 900 bin tona düşeceğimizi TÜİK açıklamış, burada da "Yeterliliğimiz var." deniliyor. Keza, çeltikte yeterliliğimizde, çeltik üretimi artmış ama yine Türkiye dışı bağımlı. Ayçiçeğinde 2023 yılında üretim 2 milyon 198 bin tonken 2025 yılında 1 milyon 800 bin tona düşmüş; bunda da dışı bağımlıyız. Verilerin hepsi Tarım Bakanlığının verileri. Cevizde, 2002 yılında Türkiye ceviz üretimi 120 bin tonken bugün ceviz üretimimiz 360 bin tona gelmiş; yine, sizin verdiğiniz yanıtta göre yeterliliğimiz yüzde 80. Soyada, 2002'de Türkiye'nin soya üretimi 75 bin tonmuş, şimdi 148 bin tona çıkmış ama yeterliliğimiz yüzde 4,1. Kuru fasulyede, 2002 yılında Türkiye'de kuru fasulye üretimi 250 bin tonmuş, nüfusumuz 65 milyon; bu yıl kuru fasulye üretimimiz 247 bin ton, 2002 yılının altındayız "Kendi kendine yeterliliğimiz var." diyorsunuz. 2002 yılında Türkiye'nin nohut üretimi 650 bin ton, bu yılki üretim 406 bin 400 ton; burada da yine "Yeterliliğimiz var." diyorsunuz. Kırmızı mercimekte, 2002 yılında Türkiye'de kırmızı mercimek üretimi 500 bin ton, şu anda olacağı tahmin edilen 230 bin ton; kırmızı mercimeği zaten Kanada'dan ithal ediyoruz, tohumunu verdiğimiz ülkeden; bırakın, yeterliliği yarı yarıya üretim kaybı var. Çayda, 2002 yılında Türkiye'nin çay üretimi 791 bin 700 ton, 2023'te 1 milyon 369 bine çıkmış, bu yıl 1 milyon 350 bin tona gelmiş; çayda dahi ithalat yapıyoruz. Pamukta, 2002 yılında Türkiye'nin pamuk üretimi 966 bin ton, 2023 yılında üretim 777 bin tona gerilemiş; yeterliliğimiz yüzde 97. Şeker pancarı, 2002 yılı şeker pancarı üretimimiz 16 milyon 500 bin ton, bu yıl tahmin edilen, 2025 yılı ikinci tahmini 21 milyon 500 bin ton; 2025 yılının ilk dokuz ayında 109 bin 969 ton şeker ithalatı yapılmış.

Üretim tahminlerindeki sapmaları da tek tek çıkardım. 21 üründe arz açığımız var "Net ihracatçımız." diyorsunuz; hububatta, bakliyatda Türkiye ithalatçı. Ha, ihracat yaptığımız var mı? Var; domates var, kayısı var, fındık var, üzüm var. E, bunlardan yemek olmaz ki, yemek olan ürünlerde dışı bağımlıyız; Türkiye bu anlamda geriye düşmüş durumda. Arkadaşlarımız kamuoyuyla verileri paylaşırken hangi dayanakla bunları kamuoyuyla paylaşıyorlar? Sonra diyorsunuz ki: "Net ihracatçımız." 1980'de büyükbaş, küçükbaş hayvan varlığı toplamı 84 milyon 598 bin; bugün geldiğimiz noktada 71 milyon 888 bin baş yani 84 milyon 598 binden 71 milyon 888 bine düşmüşüz; kişi başına hayvan varlığında da et üretiminde de geriye düşmüşüz.

Ayrıca, Sayın Bakan, bakınız; bununla ilgili diğer veriler de... 2024'te üre gübrenin tonu 12 bin lira, şimdi 25.500 lira; DAP gübre 18.350 lira, şu anda 34 bin lira. DAP gübreyi Mehmet Cengiz üretiyor, Sayın Cumhurbaşkanını bir talimat versin de -1'inci sırada, en pahalı gübre bu- fahiş fiyatı olmasın, çiftçimiz de bundan faydalansın. Biliyorsunuz, Türkiye'de Mehmet Cengiz Mazıdağı Fosfat Madeni'nde, özelleştirilen yerde DAP'ı üretiyor, versinler bir destek ne olur? İktidar farklı yerlerden para kazanıyor, çiftçiden de o kadar para kazanma noktasında olmasın.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Zeytinciliği de bitirdi, zeytinciliği de bitirdi.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi, bana verdiğiniz son yanıtta 2023 yılındaki 22 milyon tonu anlatmışsınız "19 milyon ton seviyesinde." diyorsunuz. TÜİK'in açıkladığı ekim verilerinden sonra... "17 milyon 900'e düştü." diyor TÜİK, siz de ona vermişsiniz.

Bir de TÜİK şöyle bir şey yapıyor, hiçbir şey yapmıyor da "Bu veriler Tarım ve Orman Bakanlığında alınmıştır." Herhâlde Bakanlık da güvenmiyor ki her açıklamasında o yer alıyor.

Şimdi, bu konuları geçtikten sonra şunu söyleyeyim, şu verileri kamuoyuyla bir doğru paylaşın ama bunun dışında sıkıntı şurada: Mehmet Şimşek'in politikalarıyla üreticilerden ürün alım fiyatları düşük tutuluyor. Alım fiyatı düşük, girdi maliyeti yüksek; esasında olması gereken girdi maliyetleri artı makul bir kâr olmalı. Aracılık sistemiyle üretilen ürün rafa gidinceye kadar 5 kat artıyor, çiftçiye faydası yok, vatandaş kazık yiyor; arada birileri bu işi götürüyor, bunu da herkes görüyor. Bakınız, sizin dönemde doğru bir iş yapıldı, planlamaktan söz edildi, tarım sayımından söz edildi ama uygulama yanlış; tarım sayımı için mesaj atıyorsunuz çiftçiye "Verilerini bildir." Ya, tarım sayımında gidilir, yerinde tespit yapılır; yerinde tespit yok. "Bildirmezsən 60 bin lira da ceza var." diye bir de tehdit yazıyorlar.

Şimdi, onun dışında 1 litre çiğ sütü satıyor, bir buçuk kilo yem alamıyor. Bizim oralarda ahırlar boşalmış, hayvancılık dip yapmış, süt tozu ithal ediyor bu ülke Sayın Bakan. Bunların ortadan kaldırılması için yapılması gerekenler var.

Zirai don... Zirai donla ilgili siz mayıs ayında dediniz ki: "Fazla etkilemeyecek." 10 milyon ton meyve kaybolmuş, fazla etkilemesi nasıl olacaktı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Meyvenin dışında dedim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Zirai don meyvede oldu Sayın Bakan, başkasına destek de vermiyorsunuz. Mesela, arpada, erkenci pancarda, erkenci lahanada tespit de yapmadınız, onlara destek de vermiyorsunuz; ÇKS'si olmayan çiftçiye de vermiyorsunuz. ÇKS'si olmayanın bahçesinde ürün yetişmiyor mu? Ürün yetişiyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - ÇKS'ye kayıt olmaları gerekiyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama çiftçinin 3 dönüm, 5 dönüm; garibana destek...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ben nereden bileceğim?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Niye? Müdürlükleriniz var, gidip tespit yapın.

Onun dışında, şu çiftçilerin borçlarını en az üç yıl öteleyin, kanun teklifi de verdik, icraları durdurun. 10 binden fazla tarım arazisi, bine yakın traktör, ahırdaki inek, Malta keçisine varıncaya kadar haciz işlemi uygulanıyor Sayın Bakan. Bunlara, icra dairelerindeki işlemlere arkadaşlar gidip bakmıyorlar mı? Hacizleri durdurun, günahdır, zaten 2 milyon 300 bin çiftçimiz kalmış; onların da bir kısmı destekleme almak için gidip kaydoluyor, onları da biliyoruz.

Alım fiyatına değil taban fiyata geçin. ÖTV ve KDV'yi mazotta kaldırın. Bu yıl 20 milyar lira mazotta destek ayırmışsınız, ÖTV ve KDV olarak aldığınız 60 milyarın üstünde para, 3 kat vergi olarak geri aldığınızı çiftçiye 20 milyar olarak verseniz ne yazar! 9 milyar da bu yıl gübreye ayırmışsınız. Gübredeki bir yıllık artış verdiğiniz desteği karşılamıyor.

"Millî gelirin yüzde 1'ini çiftçiye vereceğiz." diyorsunuz, kanun çıkarmışız. Peki, kanuna göre 750 milyar lira vermeniz gerekir, ayırdığınız 168 milyar destek ama daha acısı Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesi 542 milyar yani millî gelirin yüzde 1'i kadar Tarım Bakanlığının bütçesi yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Veterinerler... Bakınız, zoonotik hastalıklar Türkiye'nin başına bela olacak. Açıklama yapıyorsunuz "Şap zoonotik bir hastalık değil." diyorsunuz. Uludağ Üniversitesinden dekan beyi ben aradım, dedi ki: "Şap laboratuvar ortamında bulaşıcı olduğu tespit edilmiş bir hayvan hastalığı ama yaygınlığı yok." Bunu kim bilecek? Hastanedeki doktor bilecek.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Gürer.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Hastanedeki doktorun bu konuda eğitimi var mı? Yok.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Gürer. Şapa da değindiniz, sağ olun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - "12 bin tarım örgütü var." diyorsunuz; birlik, oda, şu bu ama sokağa gittiğiniz zaman çiftçinin sahibi yok. Bu birlik ve odalar neye yarar?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Son cümlem: 17 ayrı kanunda Tarım ve Orman Bakanlığı var; onları birleştirin, tek kanun altında toplayalım.

Ticaret Bakanlığı sizin bilginizin dışında ithalat yapıyor, onu da engelleyelim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Gürer, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Selcan Taşçı'da.

SELCAN TAŞÇI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, malum su fakiri olma yolunda ilerliyoruz. Geçtiğimiz yaz biz Tekirdağ'da bunu bütün boyutlarıyla salgın da dâhil olmak üzere hissettik. Öncelikle İneçik 1, İneçik 2 ve Dedecik Barajlarının acilen hizmete sokulmasını istiyoruz.

Kömürköy, Kızılağaç ve Balaban Baraj Projelerinin hâlipürmelalini merak ediyoruz. Su yaşamsal, bu işin partisi olmaz yani "Yok, belediye yapmadı; DSİ yaptı." Sekiz gün susuz kaldıktan sonra, inanın, vatandaş açısından sebeplerin hiçbir anlamı kalmıyor Sayın Bakan, herkes sadece sonuçla ilgileniyor. Su tüketiminin büyük bölümünü tarımsal sulama oluşturuyor. Biliyorsunuz, sulamanın oranı ile verimi arasında da büyük bir fark var yani, aslında, büyük de bir israf söz konusu. Dolayısıyla, sulama kredilerinin su tasarruflu projelerle sınırlandırılması artık Türkiye için bir zorunluluk hâline geldi diye düşünüyoruz.

Bölgemizde ayçiçeği ve çeltikte kuraklığa bağlı verim düşüşü ortadayken çok su tüketen ürünü az yağış alan, artık, yer altı suyu da kalmayan bölgede yetiştirmekte bir terslik yok mu sizce de? Bunu üretici bilemeyebilir belki, Trakya için söylüyorum, Tekirdağ için; ayçiçeği gibi, çeltik gibi yani kuraklıktan dolayı verim alamadığımız ortada. Yani, aslında, yeni iklim şartlarına uygun, Türkiye'nin her yeri için yeni bir üretim haritası ve çiftçinin de bu manada bilinçlendirilmesini bekliyoruz, sizden, çok mağdur oldu Tekirdağ. Dolayısıyla parsel bazlı verim sigortası uygulamasının Tekirdağ'dan başlayacak olmasına sevindik, teşekkür de ediyoruz bunun için, yeni bir umuttur, evet ama köy bazlı verim sigortası da umuttu aslında. Sonra ne oldu? Mesela, sigorta ödemesi için "Eşik değer dekar başı 144 kilogram." dendi, eksperler geldi, numune aldı, dedi ki: "Ama bu topraktan 169 kilogram verim alınabilir." Ama çiftçi onu tutturamadı yani suçlu çiftçi oldu. Hâlbuki gerçekten kuraklık vardı, özellikle Çorlu ve Ergene bölgesinde. Sonuçta, sigorta da yaptırsa

ondan faydalanamadı, tam tersi, bir de sigorta ek bir maliyete dönüştü çiftçi için. Dolayısıyla, ben şimdi bu yeni projeye ilgili de endişeleniyorum yani parsel bazlı verim sigortası ilkesel olarak, evet, çok ümit veriyor ama numune analizine bağlı olarak aynı durum yaşanırsa mağduriyet nasıl giderilecek? Nasıl çiftçinin lehine uygulayacaksınız bunu merak ediyorum yani anlamak için soruyorum gerçekten.

Bir de Allah aşkına, TOKİ bu meralardan ne istiyor? Yani Edirne Havsa'da büyük ve küçükbaş hayvancılık yapan Necatiye köyünde 222 dekar mera alanına toplu konut projesi planlandı. Kaba yem ihtiyacını karşılayan ürünler kuraklık nedeniyle azalırken bir de meralara beton atmanın gerçekten mantığı nedir, anlamakta zorlanıyoruz. Aynı şekilde Tekirdağ Saray Çayla Merası'nda -ki orası, son merası o bölgenin- bir TOKİ projesi vardı, şimdilik vazgeçildi ama özellikle "şimdilik" diyorum, tekrar gündeme gelirse biz teyakkuzdayız, sizden destek bekliyoruz bu konuda Sayın Bakan. Ve çok şikâyet var: Mesela, bir hobi bahçesi tarım alanı diye cezaya maruz kalırken bir parsel ötesinde mesela bir villa sitesi yapılabiliyor pekâlâ. Yani mülkün sahibine göre arazi nitelikleri değişiyor mu bu ülkede? Bu konuda ben tarım alanından yanayım ama vatandaşın burada büyük şikâyeti var.

PAKOP mesela, bizim PAKOP alanı... Danıştay birinci sınıf tarım arazisi diye iptal etti. Ben hâliyle merak ediyorum: İlk başvuru sırasında Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü bu arazi için "Taşınmazların tarım dışı amaçla kullanılması uygun görülmüştür." onayı nasıl verebildi? Defalarca mahkemelik oldu. Ölçüyü anlamaya çalışıyorum yani bir mahkemenin böyle bir kararı varken.

Şimdi, başka bir boyutuyla da İstirancalar tehdidi altında çünkü enerji alanı olmayan bir yerde nükleer santral yapılacak. Siz korumakla yükümlüsünüz ormanları. İstirancalar'daki nükleer santrale rızanız var mı? Bunu da duymak istiyoruz sizden. Rızanız yoksa eğer bunun başka bir alana kaydırılması için devreye girmeyi düşünüyor musunuz? Ve Büyükşehir Yasası; o yasa var olduğu müddetçe yani kâğıt üzerinde mahalle sayılan köyünde hayvan yetiştirmeye çalışan köylüler ahır için, ağılı için ceza üstüne ceza yediği müddetçe güçlü besi, güçlü üretim nasıl olacak? Yani bu "güçlü üretim" derken sadece şirket tarımı mı sizin kastettiğiniz? Trakya'daki gibi yarım milyon dönümden fazla arazinin tek firma tarafından kapatıldığı örnekler var; bu firmalarla ilgili küresel şirketlerin paravanı oldukları iddiaları var; bunlarla ilgili bir araştırma ve denetiminiz var mı? Çünkü gıda güvenliğini bir millî güvenlik sorunu olarak algılıyoruz. Eğer bu iddialar doğruysa o zaman bir millî güvenlik tehdidine dönüşmeyecek mi bu arazilerin bu şekilde satışı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Taşçı.

SELCAN TAŞÇI (Tekirdağ) - Ve destekleri soracağım ama sürem bitti. Çiftçi bekliyor yani 2025 hasadı bitti, 2026 buğday ekimi bitti "sadeleştirme modeli" dediniz. Enflasyona yenilmeden destek bekliyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Taşçı.

Şimdi de söz sırası Yüksel Arslan'da.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, bütün konuşulanlardan anlaşılıyor ki plansız tarım başımızdaki en büyük belalardan biri. Yıllık ihtiyaç temel ürünlerde bellidir, üretim alanları kayıt altındadır. Mesela, patateste yıllık ihtiyaç 4,6 milyon ton, geçen yıl üretim 6,5 milyon ton; patates üreticisi perişan oldu. Burada millî servet kaybımız var, arazilerimizi boşa kullanmanın maliyeti var.

Merak ediyorum: İhtiyaca göre planlı yatırım yapmak için kime söz verdik? Her sene tekrar tarlaya dökülen domates, soğan, patates hikâyelerinden bıktık artık. Tarımsal üretim neresine dokunsak elimizde kalıyor. Bunun altında AB'ye ya da Dünya Ticaret Örgütüne verilen gizli sözler mi var? AB'ye giriş fasılları açıldı, tam on yedi yıldır tarımla ilgili tek fasıl açıldı ve tamamlandı: 12'nci Fasıl gıda güvenliği, veterinerlik hizmetleri ve bitki sertifikasyonu. Sonuç ortada: Gıda güvenliği yerlerde, sütçü perişan, yem ithalatı olmasa hayvanlarımızı besleyemeyecek durumdayız. Ne acıdır ki 12'nci Fasıl'ı açıp kapatmak için kime hizmet etmiş olduğunu gördük.

11'inci Fasıl kırsal kalkınma ve tarım destekleri, 13'üncü Fasıl balıkçılık. Niçin bu fasıllar hâlâ açılmıyor peki? Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan vetosundan dolayı mı? On yedi yıldır unutuldu gitti bu fasıllar. Peki, 12'nci Fasıl için niye acele ettik, kime yaradı? Ben söyleyeyim kime yaradığını: Türk tarımı gayrimillî politikaların tutsağı oldu; ithalat lobileri, yurt dışı kaynaklı tüccarlar mutlu olurken Türk çiftçisi mağdur edildi.

Sayın Bakan, gıda zehirlenmeleri gündemden hiç düşmüyor. Her şehir belediyesinin bünyesinde kurulu olan gıda kontrol laboratuvarları kanunla kapatıldı, sadece tarım il müdürlüklerinin kontrol laboratuvarları yetkilendirildi. Gıda tüketimi katlanarak artıyor; nüfus eski nüfus değil; gıda kontrol laboratuvarları gerek kapasite gerekse eleman olarak yeterli değil, Tarım Bakanlığının iş yükü çok fazla oldu. Bu şehirde gıda üretimi yapan on binlerce iş yerini sadece Bakanlık imkânlarıyla sürekli denetlemek asla mümkün değil ancak büyük şehirler başta olmak üzere, nüfusu yoğun olan illerimizde belediyelerin de eskiden olduğu gibi gıda kontrol laboratuvarları mutlaka yeniden kurulmalı diye düşünüyorum. Belediyeler, üniversiteler, gıda mühendisliği bölümleri ve Bakanlığın iş birliği sağlandığı takdirde hızlı bir şekilde sonuç alınacaktır. Daha fazla canın yanmaması için bu adım mutlaka atılmalıdır.

Yine, hallerin kapısına vergi toplamak için memur yollarırken yurt içinde tüketilen sebze, meyveler için basit önlemler alınmıyor. Gıdalardaki nitrit ve nitrat gibi zararlı kimyasalları üç saniyede tespit eden cihazlar var. Bu cihazlar Bakanlığınız tarafından denetim için kullanılmıyor. Bu konuda küçük bütçelerle büyük adımlar atılabilir.

Sayın Bakanım, ormanların yüzde 60'ına, tarım arazilerinin yüzde 57'sine, meraların yüzde 55'ine maden ruhsatı verilmiş. Osmanlı'da "Mera kadimden beri meradır, hususiyeti değiştirilemez." diye kanun var. Meraya el sürdürmüyor, milletin malı olarak görüyor. Cumhuriyet merayı korumak için her şeyi yapmış ama sizin iktidarınızda mera diye bir şey kalmadı, köylü hayvan otlatacak yer bulamıyor, satamadığınız yeri kırk dokuz yıllığına kiraya veriyorsunuz, sonra "Köylü neden göç ediyor?" diye sebebini arıyoruz. Köylerde tarım arazileri, köy içi alanlar, meralar TOKİ eliyle satılıyor. Köyün yerini bilmeyen kişiler internet üzerinden yüksek

bedellerle bu arazileri alıyor. Bu araziler illaki satılacaksa uygun fiyatla köylülerin alması için bir düzenleme yapılmalıdır. Ayaş Gökler'de 350 dönüm mera kırk dokuz yıllığına kiralanacaktı, tepkilere kulak verip bu kiralamaya engel olduğunuz için çok teşekkür ederim ancak Ayaş, Beypazarı, Polatlı'da da aynı durumda çok sayıda köy var. Tepkiye hiç gerek kalmadan bu kiralamaların da iptal edilmesinin kamu yararına olacağını düşünüyorum.

Sayın Bakan, orman yangınından sonra haklı olarak uçak filosu ve tedbir meseleleri tartışılıyor. İlave tedbirler alacağınızı söylüyorsunuz. Artık kış aylarındayız, lütfen çalışmanızı şimdiden yapın, daha fazla canımız yanmasın, buna müsaade etmeyin. İklimsel etkilerle bu yangınların artacağı ifade ediliyor. Yapılan eksik yatırımlarla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Arslan.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Sayın Bakanım, bir de ben sizden yaşça büyüğüm, bürokraside siyaseten kendinizden güçlü insanları getirmeyin; her zaman olduğu gibi bugün de bazı genel müdürler yüzünden sıkıntı yaşarsınız.

Hayırlı akşamlar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Şimdi de söz sırası Sayın İrfan Karatutlu'da.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakika.

İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Tarım ve Orman Bakanlığının kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Tarım ve Orman Bakanlığı ortaya karışık bir Bakanlıktır her zaman sanki bir aşçı tabağı gibi. Yıllar içerisinde, biliyorsunuz, gıda girer, çevre girer, orman girer, köy işleri girer. 77 yılında, hatırlıyorum, rahmetli Korkut Özal Gıda, Tarım, Hayvancılık ve Köyişleri Bakanıydı. Böyle ortaya karışık bir Bakanlığınız var, Allah yardımcınız olsun.

Ben bir tıp mensubuyum, Hipokrat der ki: "Önce zarar verme." Tıpta koruyucu hekimlik vardır, hastalıktan önce sağlığın kıymeti bilinir. İşte biz de bu noktada toprağı, suyu, ormanı korumalıyız diye düşünüyorum. Kimden korumalıyız? Mezarlarına kadar çoğaltma isteği içerisinde olanlardan korumalıyız; mallarının kendilerini ebedî kılacaklarını sananlardan korumalıyız; onlar kendilerine "sanayici" diyorlar, "iş adamı" diyorlar veya "sermaye sahibi" diyorlar veya "kodaman" diyorlar, biz bunlardan korumalıyız toprağı, suyu ve ormanı. Kendi memleketim, Kahramanmaraş, Allah'a şükür, ormanımız çok güzel, suyumuz Türkiye'de 1'inci potansiyel ve 200 ila 3.200 arasında yükseltimiz var; tarımı da güzel yaparız, hayvancılığı da, yeter ki bize biraz eğitim verin, biraz destek verin ve bu insanlardan Maraş'ın toprağını, Maraş'ın suyunu ve Maraş'ın ormanını koruyalım.

Kahramanmaraş'ın 10 kilometre yanında 3 barajı var; Sır, Menzelet ve Kılavuzlu. 3 barajımız var bizim. Allah aşkına, Aksu ve Erkenez'den sanayi atıklarının getirdiği ve Kılavuzlu'yla birleşen barajlara bakın, Kılavuzlu sınırına, uçaktan bir bakın; biri siyahıtır bir yeşildir, öyle bir sınır vardır. Bu adamlar yıllarca burayı kirletirler, Çevre Bakanlığı onlara dostlar alışverişte görsün diye bir ceza yazar ve önceden haber ederler. Ama barajlar sizin, lütfen bunları koruyun, bunlar bizim çocuklarımızın geleceği.

Yine bu sanayiciler açtıkları yer altı kuyularıyla Maraş'ın suyunu bitirirler. Maraş'ta tarihinde ilk defa geçen sene su kısıntısına gidildi, su potansiyeli yüksek olan bir ilde. Onun dışında, geçen sene size belirtmiştim, Kılavuzlu Barajı'nın etrafına bu "kodaman" dediğimiz adamlar villalar yaptılar, oralara teknelerini koydular. Ama sizin müdürlüğünüz ne yaptı? Oraların 200-300 metre ötesindeki daha fakir insanların o zeytinlerini kesti, onlara müdahale etti. Ve ne dediler biliyor musun? Bunlara şahidim: "Milletvekili sizi şikâyet etmiş." Ben orada hedef alındım sizin bu müdürlüğünüz tarafından.

Aynı şekilde, barajlarda kontrolsüz balık üretimi var, bunlar suları kirletiyor. Şu anda Maraş, Kılavuzlu Barajı'ndan su çekiyor; içme suyu. Bunların da bir kontrol altına alınması gerektiğini söyleyebilirim.

Onun dışında, tabii ki suyumuz var, tabii ki bölgesel planlama yapacaksınız ama Kahramanmaraş'ı düşünmeden; Gaziantep Çağlayancerit'ten, efendim, Kartalkaya Barajı'ndan ve -hızını da alamıyor- Evri Köyü'nden 56 kuyuyla Maraş'ın bütün suyunu çekiyor ve Maraş susuz kalıyor. Bunun tekrar değerlendirilmesi ve adilane bir şekilde bu suyun dağıtılması gerekiyor.

Onun dışında, Kahramanmaraş Ovası birinci sınıf tarım arazisi, Elbistan Ovası da aynı şekilde. Buralar maalesef sanayiye kurban ediliyor, hâlâ devam ediliyor. "Biz ekmek veriyoruz." "Biz şunu yapıyoruz." havasıyla bu arkadaşlarımız birinci sınıf araziye aldılar. Size bir örneğini söyleyeyim. Bakın, bundan on sene önceki vali bir kâğıt fabrikasını kabul etmedi, anında vali değişti, diğer gelen vali Toprak Kurulunu tamamen değiştirdi ve o fabrikaya izin verdi. Şu anda o fabrikanın yanındaki köylülerin hepsi kirlilikten, kokudan şikâyetçiler. O vali ne yaptı biliyor musunuz Denizli'ye giderken? O fabrikanın sahibinin uçağıyla gitti. Maalesef Kahramanmaraş da böyle.

Onun dışında, dediğim gibi, öncelikle Geben Vadisi'ni Millî Park yaptınız, teşekkür ediyoruz, Kahramanmaraş için bu bir koruma alanıdır ama Başkonuş da Millî Park'tı. Şu an Başkonuş'ta insanlar gece yatıya kaldıklarında ateş yakabiliyorlar, mangalarını; gündüz günübürlük gidildiğinde yasak. Çünkü niye? Orman yanacak. Böyle bir uygulama olabilir mi? Ben hiçbir zaman Başkonuş'ta yangın görmedim. Niye? Akşam beşten sonra orası Karadeniz iklimine döner. Ama bu sermaye sahiplerine verilen... Şimdi de yanındaki Sersem Yaylası'na bu arkadaşlarımız sulanmakta. Lütfen buraları koruyun. Köylülerle iş birliği yapmamız lazım. Efendim, "Biz burada endemik bitki üreteceğiz." filan numaralarıyla köylünün mera hakkı alınmakta. Lütfen buraları, aynı zamanda, bu yaylaların master planlarını da denetleyin diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Karatutlu.

Şimdi de söz sırası Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

Buyurunuz lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Şüphesiz Türkiye'nin bugüne kadar stratejik üstünlüğü olan tarım sektörü Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın da önemli taşıyıcı kolonlarından biri olmalıdır ve elbette olacaktır. Gelecekte ortaya çıkması muhtemel sorunların bugünden alınacak önlemlerle bertaraf edilmesi, bu hedefin gerçekleşmesinde büyük yer tutmaktadır. Önemli su kaynaklarının korunması, var olan su kaynaklarının verimli kullanılması, stratejik ürün ve üretiminin teşvik edilmesi, bu önlemlerden bazılarıdır. Su, gıda, enerji, ekosistem ilişkisini merkeze koyan, havza esaslı sürdürülebilir su yönetimi anlayışını hâkim kılabilecek projelerin hayata geçirilmesi, bu bilincin hâkim kılınması elbette önemlidir. Çünkü suyun sınırsız bir kaynak olmadığına herkesçe anlaşılması, iklim değişikliklerinin etkisiyle yaşanacak su sorununun öngörülen zamandan çok daha erken kapımızı çalacak olması -ki artık çalmaktadır- su konusunda radikal adımlar atılmasını zorunlu kılmaktadır. Elbette, su kayıp oranını azaltacak alışılmış açık su transfer yöntemlerinin terk edilmesi, temin edilecek projelere hız verilmesi gerektiği ortadadır. Seçim bölgem İzmir için ifade etmem gerekir ki su kaybıyla mücadele ve mevcut kullanılan suların verimli kullanılabilmesi için Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz bünyesinde çalışmalar da yapılmaktadır. Seçim bölgem İzmir'de yine taşkınlara sebep olan ve ıslahı gereken derelerin ıslahıyla ilgili çalışmaları yapan Devlet Su İşlerine, Karaburun Barajı'nın 2071 yılına kadar Çeşme halkının kullanımına bağlanmasıyla ilgili de sizin nezdinizde bütün Devlet Su İşleri teşkilatına teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, malumunuz, geçtiğimiz günlerde İzmir'de faaliyet gösteren ziraat odalarımızın başkanları ve kooperatif başkanlarımızla sizlere bir ziyarette bulunduk. Seçim bölgem İzmir'deki çiftçilerimizin beklenti ve sorunlarına ilişkin geniş kapsamlı fikir alışverişinde bulunulmasını sağlayan toplantı tertibinden ve kabulünüzden dolayı bir kez daha teşekkür ediyorum.

Ayrıca, yine, İzmir'le ilgili birkaç hususu daha ifade etmek istiyorum. Malumunuz, Büyük Menderes Nehri çok büyük bir havzanın can damarlarından; özellikle kış aylarında nehri besleyecek, barajlarımızın su kaybını giderecek, hâlihazırda boşa akan derelerin ıslah projeleriyle suyun değerlendirilmesi sağlanabilecektir. Bozdağ Kırkoluklar'da bulunan suyun doğal dengeyi bozmayacak şekilde, vatandaşlarımızı hiçbir şekilde mağdur etmeyecek bir projeye Beydağ Barajı'nı besleyen bir göl hâline getirileceği proje bunlardan biridir.

Diğer yandan, Selçuk ilçemizde tarım için kullanılan arazilerin yaklaşık yüzde 60 gibi büyük bir kısmı hazine arazisidir. Diğer ilçelerimizde durum aşağı yukarı böyle. Onlarca yıldır bu arazileri kullanan vatandaşlarımız arazilerinin satılması veya kiralanması yönünde bir beklenti içinde değiller ancak bu arazileri kullandıklarına dair bir belge verilmesi arzusu içindedir. İşgal edilmeyen, devlet tarafından bu vatandaşlarımıza verilen bu yerlerle ilgili böyle bir belge verilmesi çiftçilerimizin bu yerleri ÇKS'ye kaydettirmesine de vesile olacaktır. Elbette, bu durum da üretim konusunda çiftçilerimizi daha da teşvik edecektir.

Sayın Bakanım, Yeşil Vatan konusunda ormanın kahramanlarına da şükranlarımı sunuyorum, sözlerime son verirken şunu ifade etmek istiyorum: Ayrıca, liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin talimatlarıyla 18 Ekimde TASAV tarafından düzenlenen Tarım Gıda ve Hayvancılık Sempozyumu'nda yapılan durum analizi, belirlenen sorun alanları ve çözüm önerilerinin de ülkemizde tarım ve hayvancılık sektörünün gelişimine ziyadesiyle katkı sunacağını ifade ediyor, bütçemizin sizlere, devletimize ve milletimize hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Osmanağaoğlu.

Şimdi de söz sırası Ahmet Erbaş'ın.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

AHMET ERBAŞ (Kütahya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; şimdiden Bakanlığımız bütçesi hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanım, yüzde 60'ı ormanlarla kaplı bir vilayetin Milletvekiliyim. Öncelikle, Kütahya'da 2 kuruluşunuz çok önemlidir; birincisi Orman Genel Müdürlüğü, diğeri de DSİ. Simav Barajı, Örenli Barajı ve Dağardı Göleti; bunlar Simav için olmazsa olmazlarımız Sayın Bakanım. Özellikle bu 2 baraj ve gölet diye kastettiğim Dağardı Göleti'nde bugün 35'e yakın köyümüzde maalesef çok ciddi bir şekilde içme suyu sıkıntısı var. Diğerleri sulama için kullanılıyor. Bu konudaki, 2026 yılındaki, Kütahya'yla ilgili, özellikle DSİ'yle ilgili planlarınızı projelerinizi, haritalarınızı bize açıklarsanız seviniriz.

Tabii ki biz damlama usulüyle sulamayı teşvik ediyoruz ve damlama usulüne bir an önce geçelim diyoruz. Şu gördüğünüz aparatı benden iyi biliyorsunuz Sayın Bakanım, damlama usulü kullanılan borulardaki bir aparattır bu. Türkiye'de bunun yüzde 60'ı İsrail ve Yunan firmalarının elinde Sayın Bakanım. Eğer biz damlama usulüne geçeceksek, şu aparatı da artık yapmak için teşvik etmeliyiz, yerli üreticiyi teşvik etmeliyiz. Şu anda Türkiye'de bu aparatın pazarı İsrail ve Yunanlıların elinde.

Sayın Bakanım, biraz önce söylediğim gibi, yüzde 60'ı orman köylerinden oluşan bir ilden bahsediyorum. Bu yılki yangınlardan yüreğimiz ne kadar yandıysa Kütahya'da yangın çıkmamasına da bir o kadar sevindik. Emeği geçen herkese çok teşekkür ederim. Orman köylüleri iki şey istiyor efendim: Biri, köylerini bırakmak istemiyorlar. Malum tarım yapan insan sayısı artık azaldı ve yaşlandı. Orman köylülerinin beklediği, kesim ücretlerinin artırılması. Biz birçok şeyi teşvik ediyoruz. Biz orman köylülerinin de köylerinde kalmasını ve ormanlarımıza sahip çıkmasını istiyorsak bu konuda da teşvike ihtiyaç var. Artı, bu köylüimize mutlaka tanker yardımı yapmalıyız. Bazı beldelerimiz var Sayın Bakanım, ormanın içinde. İster Belediyeler Birliğine gidelim, ister Çevre Bakanlığına, tabii ki ilk önce nüfusa bakıyorlar, o nüfusa göre de itfaiye verilmiyor. Mesela Balıköy diye bir beldemiz var, ormanın içinde, Tavşanlı'ya kırk beş dakika, oraya ne Çevre Bakanlığından ne de Belediyeler Birliğinden istediğimiz kadar itfaiye alamıyoruz. Bu tip beldelere sizin yardım yapmanız lazım Sayın Bakanım çünkü sonuçta bunlar orman köylüsü ve buradan elde edilen ürünlerle bir katma değer sağlıyorlar hem Bakanlığınıza hem kendilerine.

Sayın Bakanım, deprem bölgesiyiz. Sındırgı'daki depremden, memleketimizdeki geçen yılki 25 bin depremden en çok etkilenen vilayetlerden biriyiz.

3 tane ilçemiz var; Altıntaş, Gediz ve Simav. Bunları büyütemiyoruz Büyük Ova Projesi'nden dolayı. Bunları büyütemeyince müteahhitler veya ev sahipleri kat alarak yukarıya çıkmak istiyor, belediye bunu vermiyor. Ben, tarım arazilerinin hepsini şehirleşmeye açın demiyorum ama bu 3 ilçemize bu Büyük Ova Projesi'nde biraz esneklik sağlayamazsak çok katlılara dönecekler.

Allah göstermesin, ilk depremde de bu acıları yaşayacağız. Bu konuda yetkililerinizi gönderip bir kere daha çıplak gözle bunları inceleyip bir bakarlarsa çünkü şehir tıkanı kaldı. Bu konuda hassasiyetinizi rica ediyoruz.

Şimdiden Bakanlık bütçesi hayırlı uğurlu olsun. Hepinize saygılarımı sunarım.

Sağ olun Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Erbaş.

Şimdi de söz sırası Sayın İnan Akgün Alp'te.

Süreniz beş dakikadır, uzatmıyoruz.

Buyurunuz.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, Sayın Bakanım; bütçenize temelde iki eleştirim var, benim sürem sınırlı ama birinci eleştirim şap hastalığı süresinde yaşananlar ve sonrasındaki tutumunuzla ilgilidir. Efendim, Kars'ta çok ciddi bir şap salgını yaşadık. Çok şükür şimdi Kars'ta şap yok ama çok büyük zararlar gördük. Sayın Bakanım, Kars'ın hayvanının hâlini gösteriyorum, siz, tabii, biliyorsunuz ama Komisyon üyesi vekillerimiz dikkat etsinler. Her köyde hayvanlar bu şekilde telef oldular, çok acı tablolar yaşandı, insanlar hayvanlarının arkasından ağladığı, binlerce hayvanımız Kars, Ardahan, Iğdır, Ağrı bölgesinde şaptan dolayı telef oldu.

Bütçe sunumunuzda şap hastalığının yanı sıra kuş gripinin de dünyada artarak bir salgın hâline döndüğünü söylüyorsunuz ve 2,6 milyar lira kuş gripine tazminat ödendiğini belirtmişsiniz. Peki şap hastalığı için Sayın Bakanım... Bu konuda bir çalışma rica ediyoruz. En azından bu hayvancılığın sürekli... Çok teşekkür ediyorum, bunu Kars olarak biz ısrarla talep etmiştik, merak ediyoruz, bu zararların tazmin edileceğini anlıyorum, doğru mu Sayın Bakanım?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Hayır, hayır. Bundan sonra bu tarz kuş gribi gibi sonuçların doğmaması için sistematik çalışıyoruz şu anda ama geriye dönük bir şey...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Bakanım, toplu cevap verin, sonra süre ilavesi isteniyor.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Bakanım, şöyle: Şimdi, burada bir hizmet kusuru var bence efendim çünkü bu aşılama programında yaygın virüse uygun aşı zamanında yapılmadı. Yani SAT1 virüsü varken SAT1'e ilişkin aşı otuz küsur gün sonra geldi illere, sunumunuzda da öyle. "Otuz yedi gün sonra gönderdik SAT1 virüsünün aşısını." diyorsunuz, ki SAT1'e ilişkin aşı yapılmadan önce şap hastalığından dolayı çok ciddi hayvan telefleri oldu ve burada ağır bir hizmet kusuru vardır.

Bir de Sayın Bakanım, şap sırasında âdeta bazı illerde sahayı Bakanlık terk etti yani sadece dezenfektanla bir süre idare edildi. Mesela Kars'ta bunun ciddi yansımasını gördük, ben bunu size de aslında iletmeye çalıştım. Mesela Kars'ın Tarım İl Müdürlüğü ne yaptı? Bakın, bir örnek üzerinden gösteriyorum sayın milletvekillerinin dikkatine sunmak için: Sizi de kandırdı, kendisini de kandırdı, halkımızı da kandırdı. Kars'ın Sarıkamış ilçesinden örnek veriyorum -bunlar gibi onlarcası var- Yayıklı Köyü'nden bir paylaşım yaptı, dedi ki: "Pazar mesaisinde İlçe Müdürlüğü ekiplerimiz köydeki hayvancılık işletmelerinde dezenfeksiyon ve hastalık kontrollerini gerçekleştirdi. Hayvan sağlığı için sahadayız." Sizi de etiketlemiş, T.C. Tarım. Ertesi gün bu köye gittim, o çiftliğe gittim, o ahıra gittim. Koca köyde sadece bir ahıra gitmişler, fotoğraf çekmişler, yayınlamışlar sanki mücadele ediyormuş gibi. Bu olmamalı, bu olmamalı, bir taşra yönetiminin buna cesaret edememesi lazım. Sayın Bakanım, bu, en başta size karşı bir hakaret. Buna tedbir almanızı istiyorum, böyle yönetim olmaz. Ben hemen ertesi gün gittim -bak, bu da belgesi, delili, yayınladım- insanlar dedi ki: "Bir ahıra girdiler, çıktılar gittiler." Sayın Bakanım, şaptan mağduriyet vardır; çok şükür, şimdi Kars'ta bitti ama çok ciddi zararı vardır, tazminini talep ediyoruz, kredilerin ertelenmesini talep ediyoruz. Veteriner hekimlerin hekimlik, sağlık ve koruyucu veteriner hekimliği ücretsiz olarak verilmeliydi, verilmedi, bedelini talep ediyoruz.

Efendim, bir ikinci eleştirim de şu: Tabii ki sabah da tartışmaya sebep oldu. Bu Et ve Süt Kurumu Genel Müdürünün görevden alınmasını talep ediyoruz biz muhalefet olarak Sayın Bakanım. Gerekçesi de şu: Genel Müdürünüz Macaristan'da bir şirket sahibidir, inkâr etmiyor, siz de inkâr etmediniz. Fakat bu şirketle şu anda Türkiye'de görevi süresince ticaret yapmadığını söylüyorsunuz. Değil mi efendim? Tutanaktan da böyle okudum: "Göreve başladıktan sonra ticaret yapmadı." Bunun ticaret yapmış olup olmaması önemli değil Sayın Bakanım. Önemli olan şudur: Et ve Süt Kurumu ette ve et ürünlerinde, canlı hayvanda regülasyon kurumu mu? Görev tanımı itibarıyla regülasyonu yapıyor mu? Yapıyor. Fiyat istikrarını sağlamak için, üretimde sürekliliği sağlamak için faaliyette bulunuyor mu? Bulunuyor. İthalat rejimine karar veriyor mu? Veriyor. Hangi ülkelere ithalat yapacağı karar verme mekanizmalarında yer alıyor mu?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Süreniz sona erdi.

Şimdi de söz sırası Adana Milletvekili Sayın Bilal Bilici'de.

Süreniz beş dakikadır.

BİLAL BİLİCİ (Adana) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım millî güvenlik kadar önemlidir diyorum, sözlerime böyle başlıyorum. Ama bugün bereketli topraklarımız verimsiz çünkü bir zamanlar milletin efendisi olarak anılan köylümüz ve çiftçimiz artık tarımdan para kazanamıyor. Her tarla bacasız bir fabrikadır, girdisi çıktısı vardır. Köylü toprağı, ekerken masrafa girer, mahsulü alırken tekrar masraf yapar ama eğer gideri gelirinden fazla olursa üretim devam edemez. Bugün Türkiye'nin durumu da budur. Adana'da çiftçi hem dertli hem de veryansın etmektedir. Son söyleyeceğimi başta söylemek istiyorum: Adana bugünlerde Afrikalaşmaya doğru ilerlemektedir. Ormanların kesilmesi -özellikle Pozanti'daki ormanlar dâhil- susuzluk, sulama problemleri Adana'yı bir nevi Kuzey Afrika hâline getirdi. Adana'daki sulama sistemi hâlâ vahşi ve salma sulama sistemidir. Ben buradan DSİ'ye sormak istiyorum: Haziran, ağustos aylarının dışında dokuz ay boyunca DSİ ne yapmakta? Ama şu aşikâr, Adanalıya ızdırap çektiği aşikâr. 2025 de Adana üreticisi için zirai don, kuraklık ve aşırı sıcaklıkların birleştiği verimsiz bir yıl oldu, tarlalar kurudu, ürünler dallarında kaldı, narenciye ve tarla ürününde verim de dipte zaten. Çiftçi finansal yük altında ezilmekte, kredileri ertelenmedi, faizler düşmedi ama mesele sadece tarım desteği değildir. Dünyada tarımı desteksiz bırakan ülke yok. Önemli olan, doğru destek, doğru teşvik ve verimli üretimdir. Peki, bereketli topraklara bu kadar emek, su ve para harcanırken neden az ürün alıyoruz? Çünkü destekler yanlış, sulama doğru dürüst yapılmıyor, verim de düşük. Asıl bir diğer

sorun ise belirsizliktir. Çiftçi 2026'da hâlâ ne ekeceğini bilemiyor, kestiremiyor, hangi ürüne ne destek verileceğini bilmiyor. Plan yapamayan üretici, memleketi nasıl doyursun? Ben de buradan Adanalı çiftçilerin haykırışını ifade etmek istiyorum ve kendileri diyor ki "Bu fiyatlarla nasıl üretim yapalım?" Dalında kuruşla satılan limon, pazarda lirayla satılmakta. Tarımdaki bu politikasızlık çiftçi ve köylüyü limon gibi sıkırmakta ve ortada sadece posası kalmış durumda. Örnek verecek olursam, pamuk fiyatı beş yıl öncesiyle aynı fiyatta ama masraflar katbekat artmış durumda. Memleketim Ceyhan'dan örnek vereceğim: 2000'ler öncesi pamuk işletmesi işleten 30 tane çirçir "sawgin" fabrikası vardı, bunlar günde 3 vardiya çalışırdı. Şimdi 30 fabrikadan sadece 1'i, o da yirmi gün çalıştı ve kapandı. Nereden nereye geldik, diyorum. Karpuz eken bu sene battı. Portakal verimi geçen yıl 3 ton iken bu yıl 500 kilograma düştü. Bunlar alarm verici durumlardır. Girdi maliyetleri el yakmaktadır. Gübreye yetişen mazota yetişememektedir. Sulama sıkıntıları zaten verimi düşürdü ve çiftçinin talebi nettir: Adil fiyat, güçlü destek, öngörülebilir politika istiyor. Kısacası, Adana bitik durumdadır Sayın Bakan, Adana'ya sahip çıkmalıyız; bu, boynumuzun borcudur. Bir an önce doğru tarım politikalarıyla, doğru desteklerle, doğru teşviklerle, doğru sulama sistemleriyle hareket edilmesi gerektiğine inanıyorum. İthalatla bu tarım politikası da yürütülemez, çiftçiye de sahip çıkılmaz. Adana'yı ve Adanalıyı bereketli ve refah dolu güzel günlere doğru götürülim. Adana bunu hak etmiyor diyorum. Geç kaldık ama daha da fazla geç kalmayalım diyorum. Çiftçilerimize, ürünlerimize sahip çıkalım diyorum.

Saygılarımı sunuyorum efendim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Bilici.

Şimdi de söz sırası Sayın Gürsel Erol'da.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Değerli Bakanlık bürokratları; hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, konuşmama başlarken 2026 bütçenizin Bakanlığa ve ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Tabii, buradaki konuşmacı arkadaşlarımızın, milletvekili arkadaşlarımızın, herkesin kendine göre bir gerçeği, seçim bölgelerinin de kendilerinden talep ettikleri, sorunlarının gündeme getirilmesiyle ilgili beklenti içinde oldukları ve kendilerinin de gündeme getirdikleri bir siyaset dili var. Benim siyasetteki genel tarzım: Tespit ve tepki üzerine değil, tespit ve çözüm üzerine bir siyaset dilim var. Bu anlamda da ilimin Milletvekili Ejder Açıkkanıyla kendi elimizde de bir siyasi birlikteliğimiz var, bugün de çok agresif çıkışları var. Ejder, Elâzığ'da hiç böyle değilsin, bugün farklı davranıyorsun; onu da belirteyim.

Sayın Bakanım, şimdi, biz aynı ilin milletvekilleriyiz. Ejder Bey AK PARTİ'nin 2 dönemdir Milletvekili, Plan ve Bütçe Komisyonu üyemiz, ben Cumhuriyet Halk Partisinin Elâzığ Milletvekiliyim. Çoğu zaman kendi elimizdeki sorunlara karşı hep ortak akılda ve çözüm noktasında da birlikte hareket ederiz. Konuşmamla ilgili değerlendirmeler yaparken de Ejder Bey'e buradan soru sorarak veya söylediğim şeylerle ilgili yorumunu da bekleyerek yapmak istiyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Öyle bir usulümüz yok.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Elâzığ'da gerçekten kamu bütçesinden yeterli derecede kaynak alıyor muyuz? Alıyoruz yani gerçekten, Bakanlığın bütçesi planlanırken Elâzığ belki de Türkiye ortalamasından daha fazla bütçeden pay alan bir il, bu konuda hiçbir sorunumuz yok ama sorunumuz şu: Planlama hatası yani kentin önceliklerine göre, beklentilerine göre, sorunların çözümüne göre bir planlama hatası var. Bununla ilgili iki örnek vereceğim: Birincisi, Hamzabey Barajı. Hamzabey Barajı yapıldığı zaman şu an güncel parayla 6 milyar liraya yakın para harcandı. Hamzabey Barajı yapılırken "Elâzığ'ın 2040 yılına kadar içme suyu sorunu kalmayacak." denildi ama 2025 yılındayız, Hamzabey Barajı kurdu, Hamzabey Barajı su tutmuyor, su sızıntısı, su kaçağı var ve şu anda şehir susuzlukla karşı karşıya. Öyle değil mi Ejder Bey? Bununla ilgili de... Cevap ver, korkma yani bundan korkacak bir şey yok çünkü bunlar kendi aramızda Elâzığ'da da konuştuğumuz konular.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Vekilim, bana söz hakkı verilirse konuşurum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Böyle bir usulümüz yok, cevap vermemesi daha iyi.

Buyurun.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Bak, bunu suçlamak anlamında sormuyorum yani biz bununla ilgili ortak bir çözümü birlikte geliştirdik anlamında örnekliyorum. Bununla ilgili de ilimizin Valisinin başkanlığında Belediye Başkanı ve milletvekilleriyle bir araya geldik, yeni bir kaynağa ihtiyaç duyulduğunu, gerek duyulduğunu kararlaştırdık. Ki düşünün, Elâzığ'ın üç tarafı sularla çevrili, aslında yarımada Elâzığ Keban Barajı'ndan kaynaklı ama ne yazık ki şehrin içme suyunda sorun var. Hamzabey Barajı'nın maliyetinin de Belediyeye yüklenerek -Belediye de AK PARTİ'li- Belediye gelirinden kesilmesini kendi adıma doğru bulmuyorum. Niye? Çünkü oradan verimli bir sonuç alınamamış, bunun ekonomik külfeti Elâzığ Belediyesine yüklenmemeli.

İkincisi: Elâzığ bir tarım şehridir, ovalarımız son derece verimli, topraklarımız son derece verimlidir ama ne yazık ki Elâzığ'ı bir tarım şehri de yapamadık Sayın Bakanım. Yani bu sizden kaynaklı değil, sizden önceki politikalardan kaynaklı sorunlarımız var. Su ile toprağı buluşturamadık, tarımı canlandıramadık; yeteri derecede, tarım Elâzığ ekonomisine katkı verir bir hâle gelemedi. Şimdi, bunları yapmak varken, mesela su ile ovaları buluşturup tarımı desteklemek varken biz gelen bütçeyi nerede kullandık? DSİ Bölge Müdürlüğü'nün binasının yeniden yapılmasında, lojmanların yıkılarak yeniden yapılmasında, şube müdürlüğü'nün yıkılarak yeniden yapılmasında. Doğru, Bakanlığınız yeteri derecede kaynak aktardı ama öncelik sırası yanlış yani mevcut bina zaten orada Elâzığ'ın ihtiyaçlarını gideren bir binaydı. Binayı yenilemek yerine biz sulama projelerine destek verseydik, oradaki köylü vatandaşımızı üretime dâhil edebilsaydık, şehir adına yeni katma değer yaratabilsaydık hem ülke ekonomisi için hem istihdam alanlarının yaratılmasıyla ilgili hem de şehrin ekonomik gelişmesi için daha doğru kararlar verirdik diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, Elâzığ'ın üretimde 2 tane marka değeri üretimi var; bunlardan birincisi üzüm, ikincisi şeker pancarıdır. Şeker pancarındaki kotadan dolayı sıkıntı var yani bu kotanın artırılmasıyla ilgili bir talep var. İkincisi, üzüm. Elâzığ üzümü aromasından kaynaklı son derece seçkin ve damak tadı son derece güzel bir üzümdür ve diyebilirim ki Elâzığ'ın hemen hemen her bölgesinde üzüm bağlarımız var, üretici üretiyor ama ne yazık ki satamıyor. Satamadığı için, üzüm üreticilerinin tekelleştirilmesinden kaynaklı alınmadığı için, alım olmadığı için son dönemlerde üzüm üreticileri geliyor ve piyasanın çok altında üzümleri alıyor.

Bu iki konuyla ilgili, bahsettiğim konularla ilgili sizden çözüm önerilerinizi 2026 bütçesinde çözmenizi bekliyor, tekrar Bakanlık bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Erol.

Şimdi de söz sırası Mustafa Adıgüzel'de.

Buyurunuz.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Sayın Bakan, öncelikle hoş geldiniz.

Şimdi, bir zirai don oldu, bununla ilgili ödemelerde üç temel sorun yaşıyoruz. Birincisi: TARSİM sigortası yaptırılanların bankaya yatan paraları borçlarına binaen bloke edildi. İkincisi: ÇKS kaydı olup da aylar sonra nihayet ödeme alanların ödemelerinin birçoğu yanlış yapıldı çünkü aynı tarlada yan yana bahçesi olan iki kardeşin birine 2.100 liradan, diğerine 4.200'den yattı mesela, bütün irtifa, her şey aynı. Bunların da doğrudan yerine giderek değil de sistem üzerinden yapıldığıyla ilgili şeyler var, bununla ilgili çalışmalar devam ediyor. Üçüncü konu da şu: Zaten ÇKS kaydı olmayanlara hiçbir ödeme yapılmadı. ÇKS kaydı niye yok? Çünkü çoğu fındık arazisi 2B arazisi. 2B arazilerine ÇKS kaydı yaptırmak için rayiç bedellerin ödemesi lazım fakat rayiç bedeller o kadar yüksek ki şehirdeki arsa fiyatları kadar. O yüzden, bu bedelleri düşürmeniz lazım. Siz hiç "2B Barış Projesi" diye bir şey duydunuz mu? Duymadıysanız ben söyleyeyim. Çünkü 2B konusunda vatandaş ile devlet nizalı, mahkemelik. Biz 2B Barış Projesi'yle tarım arazisi olan yerlerde üreticiye bunu karşılıksız vermeyi taahhüt ediyoruz. Böyle bir düzenlemenin yapılması veya en azından ödeyebilecekleri bir meblağla bu işin yapılması hem ÇKS kaydını artırır hem devlete yarar hem de o üreticilerin desteklemelerden faydalanmasını sağlar.

Şimdi, bu Ferrero konusuna, fındık konusuna özel bir yer açacağız. Geçtiğimiz günlerde bu her yıl yaptığı oyunlara yeni bir oyun ekledi, yine sahibi olmayan bir haberi Financial Times'ta yayınlatarak, güya Türkiye'den fındık almayacağıyla ilgili bir haber yaparak devletle resmen masaya oturdu ve anlaşma yaptı. Daha önce taahhüt ettiği miktarın çok altında... Yani eylül ile aralık ayı arasındaki alınması gereken miktarı -45 bin tonu 30 bin tona- indirmeyi başardı; yine, devlete kafa tuttu. Şimdi, daha önceden bir taahhüt yapmıştı, devletle anlaşma yapmıştı, Rekabet Kuruluyla, dedi ki: "Ben bundan sonra Türkiye devletinin açıkladığı fındık taban fiyatının altından fiyat açıklamayacağım, fındık almayacağım." Fakat şunu yaptı bu sefer: Devletin, Tarım Bakanlığının açıkladığı fındık rekoltesi 420 bin tonken, çıktı, arkadan 600 bin tonluk bir rekolte açıkladı. Şimdi ben buradan size soruyorum: Devletin rakamının altından fındık taban fiyatı açıklamak suç da devletin rakamının, rekoltesinin üstünden rekolte açıklamak suç değil mi? Çünkü fındık piyasasını -siz de biliyorsunuz- bu belirliyor. Şimdi, bu suç işlenmişken siz Tarım Bakanlığı olarak Rekabet Kuruluna bu firmayı şikâyet ettiniz mi? Bununla ilgili herhangi bir işlem yaptınız mı? Sayın Bakan, yine, bu firmanın Rekabet Kuruluyla yaptığı anlaşmada, orada bir suç unsuru tespit edildi yani Ferrero firmasının Türkiye'de piyasa bozucu hareketler yaptığı tespit edilerek, biliyorsunuz, bununla ilgili bir anlaşma yapıldı fakat Rekabet Kanunu'nda bir madde var. Bu kanunun 16'ncı maddesi der ki: "Bu suç işleyen firmaların cirosunun yüzde 10'u bir cezai işleme tabi tutulmalıdır." Şimdi, bu firmanın cirosunu söylüyorum arkadaşlar: Tam 25 milyar dolar. Şimdi, bunun yüzde 10'unu konuşuyorsak 2,5 milyar dolardan bahsediyoruz. Türkiye'nin fındık üretiminin tamamının bu firma tarafından ceza olarak ödenmesi gerekirken Türkiye Cumhuriyeti bu cezadan neden imtina etmiştir? Bu sorunun da karşılığını soruyoruz çünkü Tarım Kanunu'ndaki bir maddeden bahsediyoruz değerli arkadaşlar. Toprak Mahsulleri Ofisi her yıl bir fiyat belirliyor, geçen yılki fiyat 130 liraydı, şimdi, bu yıl 200 lira bir fiyat verdiniz. Bunun da yetersiz olduğunu hemen geçen yıla göre bir kıyaslamak isterim. Dolar üzerinden hesap yapmayın çünkü doların baskıda olduğunu hepimiz biliyoruz; altının gramı üzerinden hesap yaptığınızda geçen yılın 130 lirasının bu yıl 235 lira olduğunu görürsünüz. 195 lira fiyat vererek siz, aslında, kiloda 40 lira olarak Türkiye'nin fındık mamulüne baktığınız zaman 35 milyar lirayı da çöpe atmış oluyorsunuz çünkü verilen düşük fiyat doğrudan sadece üretici değil ülkemizi de vurmuştur.

Son olarak, kokarca konusuna değineceğim. İki yıl önce bir samuray hikâyesi filmi izledik, geçen yıl Sülün Osman hikâyesi izledik, bu sene de çocuklara bisiklet kampanyasıyla çocukları devreye soktunuz. Ya, bu Bakanlıkta hiç mi düşünen, bu işleri planlayan insanlar yok? Çocuklara mı kaldı bu iş Sayın Bakan? Bunu bisiklet kampanyasıyla buraya kadar getirdiniz, bilmiyorum, 23 Nisanda koltuğumuza bir çocuk mu oturdu? Madem çocukları çalıştıracaktınız bıraksaydınız Bakanlığa da onlar devam etseydi.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Hepsini yapıyoruz, hepsini birden yapıyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Adıgüzel.

Şimdi de söz sırası Sayın Hasan Öztürkmen'de.

Buyurunuz lütfen.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, saygıdeğer basın; anlaşılan, bu et ithalatı konusu Sayın Bakanın başını biraz daha ağrıtabilecek gibi gözüküyor. Macaristan'da et şirketi kurup ticaret yapan Et ve Süt Kurumu Genel Müdürü Mücahid Taylan, şirket faaliyetlerini mevzuata ve etik kurallara uygun şekilde yürüttüğünü öne sürüyor; Bakan Yumaklı da Taylan'a sahip çıkıyor. Sayın Bakanın kanundan haberi yoksa hatırlatalım: 2531 sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanun'a, ayrıca, 233 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname'ye göre, iktisadi devlet teşekkülü genel müdürleri aynı alanda faaliyet yürüten bir şirketin sahibi ya da ortağı olamazlar, hatta görevden ayrıldıktan sonra bile üç yıl boyunca yapamazlar. Mücahid Taylan'ın şirketi üzerinden yapılan tartışmalar, ithal etteki vurgun çarkının sadece bir parçası, hatta, devrede kulak sayılabilir. İthal edilen ucuz etler yıllardır vatandaşın sofrasına ulaşmıyor, her yıl binlerce ton et ve kesimlik hayvan hep belli büyük et şirketlerine dağıtılıyor.

Sayın Bakan benim bu konudaki açıklamalarıma geçen hafta "Siz de ispat ediniz." demişlerdi. Sayın Bakana bir ispat sunuyorum. Elimizdeki belgeyi defalarca televizyonlarda, Mecliste gösterdik. Bakınız, Et ve Süt Kurumu tarafından Brezilya'dan ithal edilen tam 8.912 büyükbaş hayvanı taşıyan bir gemi 20 Şubat 2025 günü İskenderun Limanı'na yanaşiyor. Bu gemideki ucuz kesimlik hayvanlar hangi şirketlere gitmiş? Liste başında 400 büyükbaşla Köfteci Yusuf yer alıyor, 320 hayvanla 3'üncü sırada Burger King'i bünyesinde bulunduran TAB gıdanın alt şirketi Ekur AŞ bulunuyor, 4'üncü sıradaki alıcı ise 240 büyükbaş hayvanla Namet firması.

Namet aynı zamanda McDonalds'ın et tedarikçisi. Tarım Kredi Kooperatifi marketlerine ise tek gram et, tek bir hayvan gitmemiş, tamamı 102 şirkete dağıtılmış. Bu gemi sadece bir örnek. Her yıl bunun gibi yüzlerce gemi geliyor ve bu şirketlere dağıtılıyor. Şimdi, diğer taraftan, mevzuata göre, Et ve Süt Kurumunun yurt dışından alım yapacağı şirketlerin üretici olması gerekiyor ve kendilerine ait kombinaları, anaç hayvanları olması gerekiyor ancak Brezilya, Uruguay'dan yapılan ithalatlarda hep karşımıza Ürdün ve Suriye merkezli 2 şirket çıkıyor, ithal hayvanların neredeyse tamamı Türkiye'ye bu 2 firma tarafından getiriliyor. İddialara göre bu 2 şirket bu ülkelerde kurdukları alt şirketler aracılığıyla piyasadan hayvanları topluyor ve üreticiymiş gibi Et ve Süt Kurumuna satıyor. Bu büyük kıyağın nedeni ne olsa gerek? Et ve Süt Kurumu et alımı yaptığı şirketleri sır gibi saklasa da bazıları otaya çıkıyor. Gazeteci Bahadır Özgür'ün haberinden öğrendik ki Polonya'dan ithal edilen etlerin çok büyük bir kısmının alındığı "Polonia Beef" adlı şirketin bir iştiraki olan Polonia Beef Farm'ın hissedarları arasında AKP Gençlik Kolları yöneticisi Halil Efe Tunç da bulunuyor. Evet, düzen böyle işliyor maalesef.

Etin yanı sıra canlı hayvan ithalatında da manzara aynı. Et ve Süt Kurumu 2023 yılına Macaristan'dan 22 milyon 535 bin euroluk canlı hayvan alımı yapıyor, sözleşmelerin tamamı "Coletich Laszlo Attila" adlı şirketle imzalanıyor. Sözde yabancı bu şirketin büyük ortağı Çanakkale merkezli bir Türk et tüccarı çıkıyor; evet, o da burada. Yani Et ve Süt Kurumu yurt dışından etleri yabancı görünümüyle yerlilerden alıyor. Gelen ucuz ithalatların aslan payını da hep aynı şirketler paylaşıyor. Hem alışıta hem satışta yandaşlar zengin oluyor. Bakanlık ithalat sürecini ısrarla şeffaf yönetemiyor. İhaleler neden Bakanlığın internet sitesinden duyurulmuyor? Millettin bu süreci öğrenmesini neden istemiyorsunuz? Belge istemiştiniz, gösterdik, şimdi sıra sizde Sayın Bakan, acaba Mücahid Taylan'ı görevden alacak mısınız? Yoksa kulağımıza gelen "Bakan da rahatsız ancak saray Mücahid Taylan'ı koruyor." iddiaları doğru mudur?

Son olarak sormak istiyorum: Mis Et kimin?

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Hasan Öztürkmen.

Şimdi de söz sırası Sayın Ferit Şenyaşar'da.

Buyurunuz lütfen.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de salonda bulunan hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, sunumumuzu dinleyince tarım sektöründe dünya rekorları kırıyoruz ama bizim haberimiz yok. Hayır, Sayın Bakanım, birbirimizi kandırmayalım, son üç yıldır çiftçiler ne ekiyorsa zarar ediyorlar. Urfa'da çiftçiler zararlarını çıkarmak için yüzlerce dönüm tarlasını bırakıp mevsimlik tarım işçisi olarak yollara düşüyor. O yollar canımızı, hayallerimizi alıyor. Bu yaz Urfa'dan Ordu'ya mevsimlik tarım işçilerini taşıyan minibüs Sivas'ta uçuruma yuvarlandı, sizler de başsağlığı dileklerinizi iletiniz. 17 kişilik minibüse 21 kişi sığdırılmış, 3'ü çocuk olmak üzere 4 kişi hayatını kaybetti. O minibüste Zeliha vardı, 14 yaşında, bir bisiklet hayaliyle Ordu'ya çalışmaya gitti, bisikletine binmeden toprağa düştü. İbrahim vardı minibüste, henüz 16 yaşında, bir telefon hayaliyle yola çıktı, telefon hayali mezar taşına yazıldı. Abdullah vardı, 12 yaşında, okul harçlığını çıkarmak için yollardaydı ama okul defterine değil ölüm listesine adı yazıldı. Urfa halkına reva görülen bu ölümleri, çadırlardaki sefaleti ve gittikleri yerlerdeki ırkçı saldırıları kabul etmiyoruz. Sunumumuzda bol bol verilerden, yüzdelerden bahsettiniz, memleketimde ihmaller sonucu çocuklar ölüyorsa rakamların bir önemi yoktur Sayın Bakan. İthalat ihracat rakamları değişir ama hayatını kaybeden bu 3 çocuk geri dönmeyecektir. Bu konuyla ilgili daha önce Bakanlığınıza soru önergesi verdim mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin. Buradaki bulunan bütün vekillere soruyorum: Bir bakanlığın soru önergelerine cevap verme süresi kaç gündür? On beş gün. Verdiğiniz tarih 9'uncu ay, 2023. Cevapta ne diyor? "Cevaplanmadı, gelen kâğıtlar arasında." Hâlâ cevap yok. Eğer bu 4 insan ölüyorsa bunun bir sorumlusu da sizsiniz Sayın Bakanım, bunu kabul edin.

Urfa'da fıstık üreticileri zor durumda. TMO fındık alımı yapıyor ama fıstıkta alım yapmıyor. Fındıkta taban fiyat var ama fıstıkta taban fiyat yok. Kuraklığa bağlı olarak bu yıl fıstık üretimi azaldı ama ithalata ihtiyaç yoktu. Gönderdiğiniz danışmanlarınız, müfettişleriniz sizi yanılttı. Urfa'ya gitseydiniz gerçekten fıstıkta yeterli stok vardı, ithalata gerek yoktu. Fıstık ağaçlarının en yoğun olduğu Bozova, Halfeti ve Birecik'te Fırat Nehri geçiyor ama 40 yaşındaki fıstık ağaçları susuzluktan kuruyor. GAP kapsamında olan Bozova, Halfeti, Birecik, Siverek, Viranşehir ve Hilvan'da tarımsal sulama sistemi ne zaman tamamlanacak?

Sayın Bakan, dediğiniz gibi, tarımsal desteklemeler rakamsal olarak büyüyor ama reelde herhangi bir karşılığı yok. Bundan dört beş yıl önce 1 dönüm destekleme parasıyla 3 dönüm sulama parası ödeniyordu, şimdi verilen destekleme parası 1 dönüm sulama parasını karşılamıyor. Anlaşılması açısından durumu bir örnekle açıklayayım: Urfa Suruç'ta pamuk için 1 dönüm sulama ücreti 2.900 TL, 2025 yılında 1 dönüm pamuk için verilen destek 700 TL yani 4 dönüm destekleme parasıyla ancak 1 dönüm sulama parası karşılanıyor. Pamukta girdi maliyetleri katlanıyor ama pamuğun fiyatı üç yıldır 25 ile 30 bandında değişiyor.

2025 yılı çiftçiler için her açıdan zor bir yıl oldu. 2023 yılında sulama suyunda yüzde 50 indirim yapıldı. Sulama suyunda yüzde 50 destek indirimini tekrardan Urfalı çiftçiler adına ısrarla talep ediyoruz, çiftçiler çok zor durumda.

Urfa'da mısır hasadı daha yeni yapılıyor, iki hafta önce 1 milyon ton mısır ithalatı için vergileri sıfırladınız ve mısırdaki vergileri sıfırlayınca basına düştü: "Flaş flaş, mısır fiyatlarında sert düşüş dikkat çekti." Bu ithal kararıyla ülkedeki çiftçilere "Mısır ekmeğin, biz dışarıdan ithal ederiz." diyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Evet, teşekkür ediyoruz Sayın Şenyaşar.

Şimdi de söz sırası Sayın Burcugül Çubuk'ta.

Buyurunuz lütfen.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Teşekkürler.

Öncelikle -konuşacağım mesele bu değil ama- bugün bize Ankaralı bir çiftçinin ulaştırdığı bir mesajı burada paylaşmak istiyorum: "Babam bugün tarım için kuraklık sigortası yaptırmış, geçen sene 10.800 TL tutan sigorta bu sene 26.000 lira tutmuş. Hani yüzde 30'du enflasyon? Yüzde 136 zam yapmışlar, denetim yok, çiftçi ne yapsın, sigorta yapsa dert, yapmasa dert?" Ya, biz de şunu

soralım: Bu durumda çiftçiden aldığınız mahsulün taban fiyatına benzer oranda zam yapacak mısınız? Bu soruyu baştan sormuş olalım.

Gündem Tarım Bakanlığı olunca biraz şunu konuşma ihtiyacı içerisindeyiz: Bu ülkede hayvanlar için hapishaneler var, hayvanat bahçeleri. Son zamanlarda hayvanat bahçelerinde -örneğin Gaziantep Hayvanat Bahçesi'nde- yaşanan zulüm oldukça gündeme geldi. Bakanlığınız bunları takip ediyor mu bilmiyoruz fakat biz izliyoruz, canımız acıyor ve bunun nasıl görmezden geldiğini anlamıyoruz, çözülüyor. Oraya giden aktivistlerin artık girmesi de engelleniyor. Yani bunun temelinde tabii şu yatıyor: Bir kere, hayvanların hapsedilebileceğine dair, satılabileceğine dair meşruluk olduğuna inanırsanız böyle sonuçlarla karşılaşılıyor. Biz hayvanların bütün doğal yaşam alanlarını yok ettik, üzerine bu Meclisten bir katliam yasası geçti ve bu katliam yasasından bu yana birçok şehirde barınaklardan ve sokaklardan katliam haberleri alıyoruz. Yani elimde sayılar var ama sayılardan bahsetmenin manası yok. Hepsi birer can, hepsinin yaşamı kıymetli ve en sonunda, sokakta kedi ve köpek beslemek İstanbul ve Ankara Valiliklerince yasaklandı. Şunu söyleyelim: Besleme yapan hiç kimsenin bundan geri duracağını sanmıyoruz ama beslemelerine ilişkin eğer müdahale etmeye kalkılırsa biz de dolaşır, her yerde besleme yaparız; bize yazılın cezalar, bize müdahale edilsin, onu görelim. Bu, can almaktır, aç bırakmaktır ve aslında çözülmesi gerektiğini düşündüğümüz bütün sorunları büyütmezdür. Tam tersine, hayvanların, sokakta yaşayan canların aşı vesairelerinin sağlanması, kısırlaştırmalarının sağlanması lazım ama biz bunu katliam yasası çıkarken de söyledik, bu yapılmayan kısırlaştırma ve aşılama çözümlerinin çözüm olmadığını iddia ettiniz. Ne anlatacağız, bilmiyoruz fakat hayvan düşmanlığıyla ilgili özellikle sosyal medyada "bot" hesaplarla yayılan -biz o zaman da söylemiştik- birçok olay gerçek değildi, gerçek olanların da çözümü bu katliam yasası değildi. Net olarak şunu söylüyoruz: Doğa düşmanı olan kendi evinde olsun, hobi olarak olsun ama bu, yasalarla kabul edilebilir bir şey değildir. Biz doğanın bütünlüğünü savunmaya devam edeceğiz, canları savunmaya devam edeceğiz. Katliam yasasının geri çekileceği günleri iple çekiyoruz.

Bir başka mesele, burada Komisyon'da sık sık, bayağı konuşuldu -benim çok az sürem kaldı- pestisit meselesi, pestisitlerle ilgili temel bir sorun. Yani sürem az kaldığı için şununla başlayacağım: Bizim ilginç bir denetleme sistemimiz var, bu ülkede gümrükten çıkana kadar pestisitli olmayan ya da oranı düşük olan ürünler başka bir ülkenin gümrüğüne gittiğinde ilginç oranlar açığa çıkıyor ve iade ediliyorlar. Bakın, RASFF'nin verileri burada görülenler. Burada ürünlerin isimleri var; incir, Antep fıstığı, asma yaprağı, taze biber, susam gibi ve bunların tüketilebilir olduğu düşünülenlerin iç piyasaya sürüldüğünü biliyoruz. Mesela Antep fıstığı benim çok ilgimi çekiyor, acaba Dubai çikolatasının bu ülkede patlaması bu pestisitli Antep fıstıklarının ülke piyasasına geri sokulmasından mıdır? Bir başka şey de: Gürcistan'dan yüksek oranda, 6 ton mandalina geri dönmüş, bunlar toprağa gömülmüş plastikleriyle vesaire, Bakanlığa sormak istiyorum: Pestisit maliyetleri çok yüksek de bu mandalinaları bütün plastiğiyle vesaireyle, bu pestisit oranlarıyla toprağa gömerek topraktan pestisit mi elde edip böyle bir tasarrufa mı gidilmeye çalışılıyor? Halkın güvenilir gıdaya erişim hakkının bu şekilde gasbedilmesi, sürekli bu ülkede bir yerlerde insanların zehirlenmesi, şantiyelerde, yurtlarda, hatta Meclis Lokantası'na dair bir gündem olmuştu bununla ilgili... Bunların nasıl engellenemediğini anlamıyoruz, bunlar engellenmek zorundadır. Bu sorumluluğu duymuyorsanız, ne diyelim, görevi de bırakmayacağınızı biliyoruz, buna izin yok çünkü ama bu sorumluluğu duymuyorsanız duyanlar olduğunu unutmayın.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Çubuk.

Şimdi de söz sırası Sayın Hakan Şeref Olgun'da.

Buyurunuz lütfen.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Bakan, Türkiye tarımda kriz yaşamıyor, krizin içinde debeleniyor. Bu bütçe çiftçinin sorunlarını çözmek için gerekli olan hiçbir yapısal müdahaleyi içermiyor. Sayın Bakan, merkezî yönetim bütçesi yüzde 28,5 artırılırken Tarım Bakanlığı bütçesinin sadece yüzde 17,51 artırılması bu ülkenin tarımı için siyasi bir tercih değil midir? Bu oran açıkça şunu söylüyor: Tarım öncelikli değildir, kaynak buraya değil başka yere aktarılmıştır. Tarımsal desteklerin millî gelire oranının 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre yüzde 1'in altına düşmesi yasak, gerçek oran ise yüzde 0,216 yani çiftçinin hakkı olan 411,8 milyar TL bu bütçede yok. Sayın Bakan, sorum net: Bu para nerede? Çiftçiye borcunuzu ödemeyi düşünüyor musunuz?

Şimdi Afyonkarahisar özelinde yaşanan somut sorunlar üzerinden devam edeceğim. Eber Gölü... Bu bütçede Eber Gölü'nü kurtarmaya ayrılmış tek kuruş yok. Su kaynaklarını yöneten altyapı yatırımlarına ayrılan pay sadece yüzde 18,27 artırılmış. Bu, Eber'in kurumasını durdurmak için gereken hiçbir projeyi hayata geçirmeye yetmez.

Sayın Bakan, Afyon'da bu yıl don felaketi yüzünden kiraz, vişne ve patates üreticisi ağır kayıplar yaşadı. Sahada üreticinin duyduğu tek cevap "TARSİM yaptırın." Ama primler o kadar yükseldi ki çok sayıda çiftçi poliçe yaptıramıyor, yaptıranlar da yüksek muafiyet yüzünden zararın büyük kısmını yine kendisi karşılıyor. Ödenen tazminat gerçek zararın yanına bile yaklaşmıyor. Don zararındaki muafiyet oranlarını düşürecek misiniz? Primleri çiftçinin ödeyebileceği seviyeye indirecek misiniz?

Sayın Bakan, Afyonkarahisar'da günlerdir konuşulan çok ciddi bir iddia var; tarım arazilerine havadan tohum saçılarak yerli tohum yapısı bozulduğu iddiası. Bu iddia doğruysa millî güvenlik sorunudur. İddia doğru mu, değil mi? Bakanlık resmî bir inceleme başlattı mı, numune alındı mı, laboratuvar analizi yapıldı mı? Afyon için yerli tohum güvenliği konusunda bir eylem planınız var mı?

Sayın Bakan, Afyonkarahisar Taşoluk'ta planlanan maden faaliyeti bölgenin tarımını, aracılığını ve gıda zincirini yok edecek büyüklükte bir tehdittir. 696 hektarlık bir sahadan söz ediyoruz, küçük bir alan değil, Afyon'un üretim kalbidir. Taşoluk, Afyon'un arıcılık üssüdür; Sinanpaşa'daki arıcılık kotasının yüzde 83'ü, Afyon genel üretiminin yüzde 25'i bu bölgeden karşılanıyor ve burada yalnızca aracılık faaliyeti değil, bölgenin ekonomik omurgası olan büyük bir polen işleme tesisi bulunmaktadır. Bu tesis sadece Afyon'a değil, çevre illere de ürün işleyen bölgenin katma değer merkezidir. Planlanan maden çalışmaya başladığı anda yoğun toz, titreşim, kimyasal parçacıklar ve ağır kamyon trafiği nedeniyle arı kolonileri çökecek, bal ve polen üretimi duracak, bölgenin polen işleme tesisi kapanmak zorunda kalacak, binlerce aile geçim kaynağını kaybedecek ve tüm tarımsal zincir domino taşı gibi yıkılacaktır. Üstelik, bu bölgede tarla, bahçe vasıflı, şahsî mülkiyete konu alanlar vardır. Bu mesele, çevre meselesi değil mülkiyet hakkı, geçim hakkı ve yaşam hakkı meselesidir. Şirket açıklamasında 6,43 hektarlık orman alanı için Orman Genel Müdürlüğünden

izin alındığı ve iş yeri açma ruhsatı verildiği belirtiliyor. Şimdi, çok açık soruyorum: Tarım Bakanlığı bu proje için uygundur görüşü verdi mi? Verildiyse hangi bilimsel rapora, hangi etki analizine dayanılarak verildi? Yapmadıysanız neden sessiz kaldınız? Karar alınırken üreticinin, arıcının, çiftçinin görüşü alındı mı? Bu konuda devreye giren siyasilere var mıdır? Tarımı, arıcılığı, üreticiyi, toprağı ve gıda güvenliğini korumak sizin anayasal ve kamusal göreviniz değil midir? Taşoluk'ta bu görev yerine getirilmemiştir. Bu kararın adı "ihmal" değil "görev terki"dir. Taşoluk'ta toprağına sahip çıkan halk yalnız değildir. Bu mesele sadece çevre meselesi değil geçim hakkı, mülkiyet hakkı ve yaşam hakkıdır.

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Olgun.

Şimdi de söz sırası Sayın Yavuz Aydın'da.

Buyurunuz lütfen.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; görüşmekte olduğumuz yalnızca Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi değil, dalında asılı kalan fındığın, değerini bulamayan çayın, tarlada emeği kalan üreticinin, evinde tenceresi kaynamayan vatandaşın bütçesidir.

Sayın Bakan, konuşma sürem çok uzun değil, size uzun uzun tarımın ve hayvancılığın eriyen tablosunu, Türk milletinin yaşadığı sıkıntıları, pazarda yaşanan çaresizliğin aslında tarlalarda, bahçelerde filizlendiğini anlatmak isterdim fakat bugün buna imkân olmayacak. Ben size politikalarınızın ne denli akıldan yoksun olduğunu gösteren bir icraatınızı göstermek istiyorum. Siz de bütçenizin sunumunuzun 21'inci sayfasında yer vermişsiniz kahverengi kokarca böceğiyle ilgili. Burada "Kahverengi kokarca böceğinin..."

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tümü, hepsi...

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - ...zararlısına karşı böcek üretip doğaya kontrollü bir şekilde bırakılıyor." demişsiniz. Zannediyorum, feromon...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Samuray...

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Samuray arılarından bahsediyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - İlaçlaması da...

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Fakat bununla bir sonuç elde edilemiyor. Sayın Bakanım, bakın, ben size buraya kokarca getirdim ama önünüze koymayı kendime yakıştıramam. Bununla ilgili ben Mecliste araştırma önergesi de verdim, bununla ilgili yapmış olduğunuz kampanyaları da anlattım ama bunu önünüze koymayı kendime yakıştıramadığım için koymuyorum ama bunu Türkiye Büyük Millet Meclisinde kamuoyuna göstermek için ve siz değerli ilgili bürokratlarınıza göstermek için getirdim.

Şimdi, Bakanlığınızın hazırladığı "Kahverengi kokarcayı topla, bisikleti kap" kampanyasından söz ediyorum, biraz önce değerli milletvekili arkadaş da bahsetti. Bilim adamlarının "zararlı", Halk Sağlığının da "tehlikeli", üreticinin "felaket" dediği bir canlıyı ilkokul çocuklarına toplatma fikri sadece kötü bir karar değil, bu ülkenin süreç yönetiminin -bakın, Sayın Bakanım, burada- hangi noktaya sürüklendiğinin ibretlik bir göstergesidir. Evet, Sayın Bakanım, bu afişten bahsediyorum yani bunu çocuklarımıza toplatma fikri nasıl doğdu, kimden doğdu, hangi engin akıl bunu akıl etti, doğrusu merak ediyorum. Ordu, Giresun, Samsun; yarışmayı başlatıyorsunuz, altı gün sonra da bu yarışma sona erecek. İlgili müdürlüklerinizi aradık. Bakın, burada, bir de Bakanlığınızın onayıyla bunun yapıldığı, Tarım ve Orman Bakanlığının onayıyla bu kampanyanın yapıldığı... İl müdürlüklerine, tarım il müdürlüklerine göndermiş olduğunuz yazınızda -Millî Eğitim Müdürlüklerine yazı yazarak- "Bunu çocuklara toplatın." diyorsunuz.

Sayın Bakanım, bakın, şurada dokunulduğunda insan vücuduna zararlı olan bu canlıyı -bakın, görebiliyor musun- ilkokul çocuklarıyla nasıl muhataplandırıyorsunuz ya? Bunu anlamakta güçlük çekiyorum. Bakar mısınız şurada insan vücudunda etki ettiği şekle... Onun için bu almış olduğunuz karardan bir an önce geri dönmenizi size tavsiye ediyorum. Her seferinde, defalarca soru ve araştırma önergeleri verdim ama benim vermiş olduğum araştırma önergesine ne yazık ki Burdur Milletvekili, Karadeniz Bölgesi'nden bir milletvekili çıkıp da cevap vermedi, onu da kamuoyunun takdirlerine sunuyorum. Her seferinde de "Eylem planı var." "Seferberlik var." "Feromon tuzakları var." "Samuray arıları var." "Kamu spotları var." dediniz fakat sahada ne var? Evleri böcek basmış, yatak odalarına kadar ortalığı basmış bir kokarca böceği ama bahçede ürün yok, üretici bu sorunu hâlâ ikinci pandemi olarak yaşıyor. Yetmemiş gibi, bir de ilkokul çocuklarını bu meseleye ortak ediyorsunuz -Ordu, Giresun ve Samsun, biraz önce de söylediğim gibi- "Bil, Tanı, Topla, Kazan" adıyla yarışma düzenliyorsunuz, afişlerle "Kokarcaları topla, bisikleti kap" kampanyası yapıyorsunuz.

Sayın Bakan, madem burada karşımanızdasınız, Bakanlığınızın talimatıyla başlatılan bu kampanya hakkında size birkaç soru yöneltmek istiyorum. Bu resmî afişinize göre 30 Kasım tarihi bu yarışmanın son günü yani altı gün var, o hâlde soruyorum: Toplanan kokarcaları kim sayacak? Bu böcekleri nerede ve nasıl muhafaza ediyorsunuz, bu çocukların toplayıp getirdiği böcekleri? Hangi bilimsel kriterlere göre başarıyı ölçüyorsunuz? Dokunulduğunda zarar verebilen, yutulduğunda ölümcül olabilen bu böceği ilkokul çocuklarına toplatmak hangi mücadele yönteminin bir parçasıdır? Sayın Bakan, bisiklet ödüllerini törenle mi vereceksiniz? Bir soru daha Sayın Bakan: Bu böcekleri topladıkları için ödül alacak çocukların bisiklet törenine siz bizzat katılacak mısınız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Aydın.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Bitireyim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Aydın.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Bakanlık olarak bir böceğe karşı mücadeleyi çocuklara böcek toplatmak seviyesine getirdiyseniz yarın öbür gün akrepler, çıyanlar, yılanlar ve zehirli örümcekler ortaya çıkarsa yine aynı yöntemi mi uygulayacaksınız? Her sorun çıktığında önce çocukları mı sahaya süreceksiniz?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Aydın, lütfen, rica ediyoruz... Süreniz doldu, sürenize riayet ederseniz çok seviniriz.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Bakan, kendi çocuğunuzu, kendi evladınızı bu kampanyaya dâhil eder misiniz? Bunu versem evinize götürür müsünüz?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Aydın, evet, teşekkür ediyoruz.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Çocuğunuzla, ailenizle muhatap eder misiniz bu canlıyı?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Bu soruları özellikle... Ve son sorum, özellikle cevabını almak istiyorum. Türkiye tarımı ciddiye ister, bilim ister, plan ister, devlet aklı ister, siz ise bunların hiç birini ortaya koymadınız, belli ki koymayacaksınız da.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Aydın, lütfen, rica ediyoruz... Bakın, gerçekten eğer böyle giderse saat bir gibi bitireceğiz Plan, Bütçe görüşmelerini. Biz yarın sabah 10.00'da tekrar buradayız. Rica ediyoruz, lütfen... Arkadaşlarımızın hakkına girmezseniz çok iyi olur.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Çocuğuna böcek toplanan bir kafa yapısına değil, üreticinin alın terini koruyan, milletin sofrasına sahip çıkan bir anlayışa ihtiyaç olduğunu söylüyor, heyeti saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Mevlüt Karakaya, başlayın lütfen.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Çok teşekkür ediyorum...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Bir saniye lütfen.

Sayın Aydın, defalarca uyarmamıza rağmen sürenize riayet etmediniz, gerçekten burada herkesin hakkına giriyorsunuz ya, rica ediyoruz.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Ama bizim 1 konuşmacı eksik, on dakika eksik.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Öyle bir şey söz konusu değil, biliyorsunuz Sayın Ayyüce Hanım.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Biz hakkı çok iyi tutuyoruz. Evet, biliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Biz yarın sabah 10.00'dan itibaren buradayız, lütfen.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - İYİ Partinin toplam süresi aşılmadı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Evet, buyurunuz Sayın Karakaya.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Tarım Bakanlığımızın çok değerli bürokratları, diğer kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Sayın Bakanım, Tarım Bakanlığı bütçeleri her zaman böyle tartışmalı oluyor. Yirmi beş yıl önce ben de Bakanlıkta bürokratken bunları yaşıyorduk. Tarım hakikaten Türkiye açısından önemli, geniş bir kesimi ilgilendiriyor yani her şeyden önce sadece üreticiyi değil, 85 milyon tüketiciyi de ilgilendiriyor. Ben öncelikle teşekkür ediyorum son yıllarda özellikle tarım sektörüyle ilgili çalışmalara, üretimi artırma ve sürdürülebilir yöntemlerin uygulanması konusunda gösterdiğiniz çabalara. Destekleme modellerinde önemli değişikliklere gittiniz. Tabii, tarım politikalarının en önemli özelliklerinden biri sonuçlarının alınması hemen olmuyor, bunlar zaman alıyor. Yine, tarımda politika belirleme de çok kolay değildir çünkü birçoğu kontrolünüz dışında olan faktörlere bağlıdır ama yapılan çalışmalara baktığımızda -ki yakından takip ediyoruz- önemli hedefleri olan, buna uygun araçlarla devam ediyorsunuz. Ben öncelikle bu çalışmalarınızı Milliyetçi Hareket Partisi olarak takip ettiğimizi ve desteklediğimizi ifade etmek istiyorum.

Destekleme konusunda yaptıklarınızı söylemeyeceğim ama destekleme ödemesi konusuna gelindiğinde genellikle çiftçimizin bir talebi var: Ödeme zamanlarıyla özellikle tarımsal üretime yapılan harcama zamanlarının senkronize edilmesi, uyumlaştırılması konusunda talepleri var. Bu, etkiyi artırma açısından önemlidir diye düşünüyorum. Bir gerçek daha... Tarımı destekleyeceğiz, elbette desteklemek zorundayız. Dünyada da tarımı en çok destekleyen ülkelerin en gelişmiş ülkeler olduğunu görüyoruz, stratejik bir sektör. Bunlar üzerinde çok fazla durmaya gerek yok. Tarımını desteklemeyen milletler sonuçta sağlığını kaybediyor. Tarıma vermediği destekleri bir şekilde acı ilaçlara, yabancı ilaç patentlerine ödüyorlar.

Sayın milletvekilleri, tabii, destekleme bizim bu tür oturumlarda en çok üzerinde durduğumuz konu, en çok eleştirdiğimiz konu ama destekleme de Türk tarımının tek sorunu değil elbette, ciddi yapısal sorunlar var. Bunların çözümü elbette zaman alıyor. Bunlarla ilgili çok ciddi çalışmalar yapılması gerekiyor. Bugün en çok köylerin boşalmasından bahsediyoruz ama şunu da söylemek lazım: Köylerin boşalmasını sadece tarımın desteklenmemesine bağlamak da doğru bir yaklaşım değildir. Cumhuriyetin kurulduğu günden beri ihmal ettiğimiz en önemli alanlardan biri kırsal kalkınmadır, kırsaldır. Köylerin boşalmasını tek başına Tarım Bakanlığına yüklemek hem haksızlıktır hem de öngörüsüzlüktür. Geçimlik aile işletmelerindeki temel sorunun ekonomik olduğu ifade ediliyor. Bu elbette doğrudur, kısmen doğrudur. Bugün destekleri istediğiniz kadar artırın, gençleri kırsalda tutmanız mümkün değildir, bu gerçekleri görmemiz lazım. Türkiye gibi bir ülkede bitkisel üretimi hayvancılıkla desteklemediğiniz sürece bir sonuç almanız mümkün değildir. Hayvancılık 7/24 uğraş gerektirir. Kırsalda yaşamak gerçekten çok zordur. Bizim gibi ülkelerde bitkisel ürünü hayvanın boğazından geçirip ete, süte, yoğurda, peynire dönüştürüp katma değer oluşturmadan bu faaliyetleri sürdürmek mümkün değildir. Hayvancılık kârlı bir alandır, çok ciddi de destekler verildi ama köyde yine bunları tutamazsınız. Neden? Bakın, AK PARTİ "kırsal cazibe merkezleri" diyor, CHP "köy kentleri" diyor, MHP "tarım kentleri" diyor ama kırsala kimse bakmıyor. Kırsalda fırsat eşitliğini oluşturmadan bu sorunları burada tartışmak bize bir katkı sağlamayacak diyor, hepinize çok teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Karakaya.

Şimdi de söz sırası Sayın İlhami Özcan Aygün'da.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Öneriniz ne Sayın Başkan? Eğer Bakanlık bu sorunu çözmeyecekse, Bakanlığa böyle bir sorumluluk yüklemeyeceksek bu sorumluluk kimde?

İLHAMİ ÖZCAN AYGÜN (Tekirdağ) - Sayın Nilgün Hanım, biraz beklersek...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Kırsal kalkınmayı, küçük çiftçiyi sisteme katacak kim? Yani siz çok tecrübeli birisiniz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Evet, değerli arkadaşlar...

Sayın Sarıbal, lütfen yerinize geçerseniz, lütfen...

Evet, değerli arkadaşlar...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Baştan alırsak süremi...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Evet, alacağım.

Buyurunuz.

Süreniz beş dakikadır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli vekiller, Sayın Bakanım; öncelikle konuşmama bir teşekkürle başlıyorum çünkü sonrası eleştiri olacaktır. TARSİM'in sigortalama sisteminde ortalama verim yerine parsel bazlı verim sigortasına geçilmesi gerektiğini defalarca tekrarlamıştım, nihayet ses verdiniz, bu sigorta türünün ilk uygulamasının Tekirdağ'da başlayacak olması sebebiyle sizlere teşekkür ediyorum. Bizler takdir etmesini biliriz ama yanlışla doğru demeyiz.

Tarımda sürekli küçülüyoruz, bütçeden ayrılan pay sürekli düşerken gıda enflasyonunda rekorlar kırıyoruz. Nasıl başarılı bir iktidarımız var ki enflasyonda zirveyi zorluyor? Savaş yapan, ambargo uygulayan ülkelerden yüksek bir enflasyona sahibiz. Gıda enflasyonunda zirveyi paylaşan ilk 4 ülkeye baktığımızda; Güney Sudan yüzde 106, İran yüzde 57,9, Haiti yüzde 35,1, Türkiye ise yüzde 34,87. Peki, savaş hâlindeki Ukrayna'nın yüzde 15,16, Rusya'nın ise yüzde 8,91 gıda enflasyonu size ne anlatıyor? Ukrayna ve Rusya birbiriyle savaşıyor; peki, siz kiminle savaşıyorsunuz, üreticilerle mi diye merak ediyorum. Tarımda üretimden hal sürecine kadar her şey çiftçinin aleyhine maalesef. Burada çiftçi de vatandaş da kaybediyor; kazanan sadece birileri, ithalatla kazanıyor. İçinde bazı bürokratların olduğu haberlerine ilişkin yalanlamalar kamuoyunu da artık tatmin etmez hâle geldi.

Sayın Bakan, son yıllarda Türkiye gıda güvenliğinde sınıfta kaldı. Bakanlık da artık ülkenin bu sorununu dikkate alarak daha fazla gıda mühendisi, ziraat mühendisi, su ürünleri mühendisi, veteriner hekim, veteriner ve ziraat teknikerleri istihdam etmek zorundadır. Sizden atama sayısı ve tarih bekliyorlar bu arkadaşlarımız.

Yine, bakınız, sınırlarda kontrol yok diyoruz. Trakya hayvan hastalıklarından ari bölgeydi, şu anda şapla başımız dertte. Trakya'da 19 Kasım itibarıyla şap hastalığından dolayı büyükbaş ve küçükbaş hayvan satışı yasaklandı, dün itibarıyla bu yasaklar kaldırıldı ama ödeme dönemi olduğu için üreticilerin Ziraat Bankasına ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçları ötelenmeli ve uzun vadeli yatırım kredileri verilmelidir.

Yine, Sayın Bakan, Kasım 2024 yılında bir konuşma yapmışsınız, büyükbaş hayvan sayısının 16,6 milyondan 17,7 milyona çıkacağını ifade etmişsiniz, "Küçükbaş hayvan sayısını da 52,4 milyondan 61,1 milyona çıkaracağız." demişsiniz. Gerçekte 2020 yılında 18,2 milyon olan büyükbaş hayvan sayısı 2024'e geldiğimizde ise 17 milyona düşmüş. Ayrıca, hedefler tutmuyor, yıllık programa baktığımızda hedefiniz 17,3 milyon iken siz diyorsunuz ki "Hedef 17,7 milyon." ve üstelik üç yıllık dönemde ulaşmak istediğiniz hedef 2020 yılındaki yani beş sene önceki dönemin çok gerisinde. Hayvan varlığını artıramıyor, ithalatı artırıyorsunuz. 2025 yılının ilk altı ayında tam 890 milyon dolarlık hayvancılık ithalatı yapmışız.

Yine, biraz da tarıma ayırdığımız rakamlara bakalım. İktidarınızın ilk yıllarında, 2006 yılında tarımsal desteklerin bütçe içindeki payı yüzde 2,7'ye kadar düşürüldü, şimdi ise vahim, bütçe teklifinizde binde 9; bu destekle hiçbir sonuç alınmaz. Çiftçi kazanmıyor, kıyak paralar ise ithalat lobileri ve onların içerideki iş birlikçilerine akıyor. Sayın Bakanım, kıvrık tarlada 2 lira, tezgâhta 30-40 lira; 30 adet marul satacak ki şu 1 litre mazotu alabilsin o çiftçi. Yine, bakınız 1 kilo ispanak tarlada 6 lira ama pazarda 30-40 lira; bu çiftçi bu mazotu nasıl alsın, nasıl çıksın? Yine, Manisa Alaşehir'de üzüm 15-20 lira, Tekirdağ'da cumartesi günü görmüştüm esnaftaki fiyatını, 80 lira; bu para kime gidiyor? Çiftçide 15 lira, 20 lira ama pazarda 20 lira.

Şimdi, bakınız, geldiğimiz noktada, Tekirdağ'da meralarla ilgili yine sıkıntımız var Sayın Bakanım. Meralarımızı maalesef koruyamıyoruz, Çerkezköy Kızılıpınar'daki -Saray Çayla döndü geriye tepkilerimizle ama- mera arazilerine TOKİ konuyor ve birçok yerde TOKİ bu yerlere konuyor. Bunun için sizden hem Kızılıpınar hem de diğer meralarımızla ilgili destek istiyoruz, TOKİ gitsin başka yerlere evini yapsın.

Yine, sulama olarak baktığınızda, siz "2002'de yüzde 6." diyorsunuz kapalı sulama sistem oranına ve bugün de yüzde 38'e geldiğini söylediniz ama Tekirdağ 2002 seviyesinde Sayın Bakanım. Sizden Tekirdağlı çiftçilerimiz için sulama sistemlerine yatırım bekliyorum. Yine, ayrıca, Tekirdağ'da susuzluk oranı çok yüksek. Görün artık bu durumu diyoruz; baraj yok, gölet yok, "Bin Köye Bin Gölet" projesi patladı. Şu anda 455 metrelik kuyudan su çıkarıyoruz. Bunun için Süleymanpaşa'ya içme suyu planlanan İncecik 1-2 ve Dedecik Barajı inşaatlarının hızlandırılması ve Tekirdağ Büyükşehir Belediyemizce DSİ'ye 100 milyon lira aktarılması protokolü bekleniyor, 100 milyon lira aktarılacak. Biz de soruyoruz, artık bir an evvel bunları çözelim. Yine, Saray Ayvacık Barajı'ndan gelecek olan yüzeysel suyun Saray ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Aygun.

Değerli arkadaşlar, değerli vekillerim; birleşime beş dakika ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 22.16

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 22.28

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; 20'nci Birleşimin Beşinci Oturumunu açıyorum. Şimdi, söz sırası Sayın Orhan Sarıbal'da.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; şuradan başlamak isterim: İktidar yetkilileri yirmi üç yılda yaptıklarını anlatmaktalar, bunu bir başarı öyküsü olarak söylüyorlar -ama halktan toplanan paralar, vergiler- iktidar olmanın gerekleri doğrultusunda elbette yapacaklar. Peki, niye yapacaklar? Bakın, arkadaşımız konuştu gitti, söyleyeyim: 1920-2002, tam seksen yılda, Sayın Bakan, 57 Hükümet 713 milyar dolar para harcamış, 713 milyar dolar toplamış ve harcamış; 2002-2025, AKP ve saray iktidarı yaklaşık olarak tam 3 trilyon 464 milyar dolar para harcamış. Kim yapacak? Ben mi yapacağım, ben mi yapacağım bunu? Dolayısıyla...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Demek ki kazanmış, harcamış.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Yapacaksınız tabii.

Mesele şu: Yapamadıklarınızı biz gündeme getireceğiz, iyi şeyleri ortaya koyacağız, siz de onları yapacaksınız.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ülkeyi zenginleştirmiş.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Önceki bakanlar da söyledi, siz de söylediniz, "Bu bir millî güvenlik meselesidir." dediniz, o zaman bakalım: Bütçede millî güvenliğe ayrılan para 2 trilyon 700 milyar TL, faize ayrılan para 2 trilyon 742 milyar TL. Peki, tarıma toplam ayrılan 542 milyar, destekleme bütçesi 168 milyar. Faize verdiğiniz para tam 16 kat daha fazla. O zaman soru şu: Hem yirmi üç yılda elde edilen gelirler açısından, 3,4 trilyon TL dolar açısından hem de 2026 bütçesinde faize ve Millî Savunma Bakanlığı bütçesine ayırdığınız paralar üzerinden bakıldığında bir tercih yapıyorsunuz yani tarımda yaşanan sorunların tümü sizin tercihinizdir, iktidarın tercihidir. Aslında bu tercih açıktır, ithalattan yanadır, ısrarla ithalat ve ihracat dengesini söylüyorsunuz; onu da paylaşalım, ithalat ve ihracat dengesi ne demek? Biz çiftçiyiz, tarlada üretiyoruz, 7-8 değişik yöntem var. Siz rakamlarla istediğiniz gibi oynayabilirsiniz ve ihracatçı olarak bu ülkeyi gösterebilirsiniz ama şunu net bir şekilde söyleyelim: Tarımsal ham madde açısından yirmi üç yılda 101 milyar dolarlık açık var; çok net, çok açık söyleyeyim. Yani bu hiç kimsenin engellemeyeceği bir şey ama bu da yeterli değil, neden değil biliyor musunuz? Ham madde olarak değerlendirdiğiniz yapının içerisinde kösele var. Oysa biz ne diyoruz? Buğday diyoruz, arpa diyoruz, mısır diyoruz. Ne diyoruz? Pamuk diyoruz. Ne diyoruz? Tütün diyoruz. Bunun da değişmesi lazım ve sadece tarım ürünlerinin gerçekten üretilen biçimiyle ithalat ve ihracat... Böyle bakıldığında, 23 milyar dolarlık ihracata karşılık 124 milyar dolarlık bir ithalatı çok net bir şekilde görüyoruz. Yine, aynı şekilde, şunu paylaşalım: Bir dâhilde işleme rejimi kavramı geldi, âdeta başımıza bela. 120 milyon tonun üzerinde buğday ithalatımız var; hesaplıyoruz, una, irmiğe, bulgura giden 75-80 milyon ton. Gerisi ne oldu? "Niyedir?" diyorsunuz çünkü burada bir hülle var. Doğruları söylemek kolay olmuyor, haklısınız çünkü burada yaklaşık 30-35 milyon ton civarında buğday içeride kalıyor. Başka bir şey daha yapıyorsunuz, 120 milyon ton buğday parasıyla kepek elde ediyorsunuz. Bu da yetmiyor, her yıl 1,5 milyon ton civarında kepek, 1 milyon ton civarında küspeyi dışarıdan almak zorunda kalıyoruz. Peki, sadece buğdayda mı? Hayır, arkadaşlarıma sordum; sadece 2025 yılında mısır ithalatımız 4,1 milyon ton Sayın Bakan, şimdilik; 3,8 milyon ton da soya, şimdilik; şimdilik çünkü daha devamı var. Soruyorum: Nasıl, hangi fiyatlarla getiriyorsunuz bunu dâhilde işleme rejimi altında? Peki, neden? "E, bunu tavuklara veriyoruz." E, verdiniz, tamam, ne oluyor tavukla dâhilde işleme rejimi? "Bisküvi gibi, un gibi onu da satıyoruz." dediler. Neyi satıyorsunuz? Yumurta ve kırmızı et. 22 milyar yumurta üretiyoruz, 2 milyar adedi ihraç ediyoruz, 20 milyar içeride kalıyor. Nasıl oluyor bu? Soya meselesi de aynı şekilde, beyaz et de aynı şekilde. 2,4 milyon ton beyaz et üretiyoruz, 400 bin tonunu ihraç ediyoruz, geriye kalan 2 milyon ton içeride. Yani şeffaf olmak lazım, gerçekçi olmak lazım Sayın Bakan. Dışarıdan sıfır gümrükle dâhilde işleme rejimi adı altında getirdiğiniz gümrüksüz ürünler gerçekten bir sorun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Sarıbal.

Şimdi de söz sırası Sayın İzzet Akbulut'ta.

Buyurunuz lütfen.

İZZET AKBULUT (Burdur) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, çok saygıdeğer Bakan Yardımcıları, saygıdeğer bürokratlar; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Milliyetçi Hareket Partisindeki Mevlüt Hocamla Kit Komisyonundayız. Aslında birçok görüşünden de ziyadesiyle faydalandığımızı da biliriz ama az önceki görüşüne kesinlikle katılmak mümkün değil. Köylerdeki nüfusun yaşça her geçen gün büyümesini, genç arkadaşlarımızın köylerden uzaklaşmasını köylerdeki tamamen sosyal yaşantıya bağlamak çok yanlıştır çünkü günümüzde tarım ve hayvancılık artık tercih edilmeyen bir sektör olarak ne yazık ki karşımıza çıkıyor. Hatta genç arkadaşlarımızla görüştüğümüz zaman, birçoğu ilçe merkezlerindeki, il merkezlerindeki asgari ücretli bir işi tarım ve hayvancılığa tercih ediyorlar. Yani bugün bir öğretmenden, doktordan, hâkimden, savcıdan ya da herhangi bir memurdan daha fazla kazanan bir üretici olması hâlinde, bence köylerdeki bu nüfusun her geçen gün yaşlanmasının önüne geçilecektir. Tabii, birçok nedeni de vardır. Okulların olmayışı, taşınmalı eğitim... Tabii, sadece tarıma bağlamak da doğru değil ama muhakkak ve muhakkak tarım ve hayvancılığı tercih edilen bir sektör hâline getirmemiz gerekiyor. Yani bugün bir çiftçi bir çiftçiye kız vermek istemiyorsa burada muhakkak bir yanlış vardır diye düşünüyoruz.

Şimdi, ben de tarım ve hayvancılığın çok yoğun yaşandığı bir ilden geliyorum, Burdur'dan geliyorum. Tarım ve hayvancılığın, ekonomisine yüzde 40 etki ettiği bir ildemiz ama her geçen gün azalıyor. İşte nisan ayından beri şap hastalığıyla uğraşiyor besicilerimiz. Yani aşağı yukarı yedi aydır -düşünün- sadece süte bağlı bir gelirleri var, bir de kesimle alakalı bir gelirleri var. Canlı hayvan satışı yapamadıkları için çok zor durumdadılar ama ne yazık ki bir-bir buçuk ayda çözülebilecek bir durum. Ya aşılama da bir hata var diyeceğiz ya da iller arasındaki geçişin tam anlamıyla kapatılmamasında bir hata var ama bir yerde bir hata var ya da uyguladığımız aşıların etkisinin tartışılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu, şap hastalığının her geçen gün ülkemize vermiş olduğu zarar da gerçekten çok yüksek boyutlara ulaştı. Bu anlamda, Tarım Bakanlığının bir an önce bu konuda harekete geçmesi gerekiyor.

Yine, süt üreticilerimizle alakalı: Ulusal Süt Konseyi var, süt fiyatlarını belirliyor yani o da çoğu zaman Tarım Bakanlığının istediği şekilde belirleniyor ama Ulusal Süt Konseyi bir ulusal yem konseyi kurulmadığı müddetçe bir anlam ifade etmeyecek. O yem fiyatlarının artışının önüne geçemediğimiz müddetçe süt fiyatlarını istediğimiz kadar artıralım... Sadece ve sadece, tüketicinin daha fazla süt ürünlerini yemesiyle karşı karşıya kalan bir süreçle karşılaşıyoruz. Yoksa ne üretici memnun oluyor ne tüketici memnun oluyor ama yem fiyatlarını baskıyorsak en azından bu anlamda daha ciddi yol katedebiliriz.

Yine, keza, ette de ithal et... Yani dünyaya baktığınız zaman, etin, dana kıymasının ortalaması 7 dolar civarında; şimdi, Türkiye'ye bakarsan 20 dolar bandında, civarında. Tabii, Et ve Süt Kurumunun Genel Müdürü olmasa aslında çok akıllı bir adam. Adam 7 dolardan alıyor dışarıdan, 17 dolara Türkiye'ye getiriyor. Şimdi, 17 dolara getirdiğin zaman Türkiye'ye göre ucuz oluyor, mantıklı da bir iş. Aslında Et ve Süt Kurumu Genel Müdürü olması dışında hiçbir şey sıkıntılı değil, gayet de akıllıca bir ticaret yapmış ama bizler bunun üreticilerimizin yararına olması gerektiğini düşünüyoruz çünkü üreticilerimiz aynı paraları kazanamıyor ne yazık ki. Birakin para kazanmayı, çok da zarar ettiğini sizler bizden daha iyi biliyorsunuz.

Sürem azaldığı için bir de sizden Burdur Gölü'yle alakalı, artık, yardım çılgınlıklarını duymanızı isteyeceğim. Zirai Don Komisyonu Burdur'da yapıldığında Tarım Bakan Yardımcımız oradaydı ve hatta orada Burdurlu hemşehrilerimize de bir söz verdi, dedi ki: "Eğirdir Gölü'ne ne yaptıysak Burdur Gölü'ne de yapacağız." Allah'ınızı severseniz yapın artık. Yani yıllardan beri, 1971'den beri bizim Burdur Gölü kuruyor, yarısını kaybetti. Ya, bakın, şu manzaraya bakın Sayın Bakanım; kuruyan yerlerinde öyle bir tozlaşma var ki zamanında buraya organize sanayilerden atılan atıkları düşünürsek Burdur halkı şu anda zehir soluyor. Yani şu tozlaşmayı görebiliyor musunuz, bilmiyorum ama birazdan daha yakından size takdim edeyim. Yani muazzam derecede, kuruyan alanlarda tozlaşma var. Sit alanı diye ekim dikim de olmuyor, ağaçlandırma da olmuyor, ek kaynak da zaten getirilmedi uzun süredir. Ya ek kaynak getirin ya da bir an önce burada yeşillendirmeye alakalı bir politika geliştirin. Yoksa Burdurlular her geçen gün kanser vakasını görmeyi daha fazla yaşayacak, Allah korusun. Bu anlamda, Bakanlığınızın dikkatini çekmek istiyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Akbulut.

Şimdi de söz sırası Sayın Evrim Rızvanoğlu...

Buyurunuz lütfen.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakan; 21 Mart 2025 tarihinde Meclise bir soru önergesi verdim. Üzerinden dört ay geçti, sonunda cevapladınız ve bu yanıtta görüyoruz ki İstanbul'da yalnızca Orman Kanunu Ek 16 kapsamında 2024 yılı sonuna kadar 484.609 metrekare orman alanı bir gecede tek bir imzayla orman sınırları dışına çıkarılmış. Bu ne demek, biliyor musunuz? Yaklaşık 13 tane Gezi Parkı demek. Karşılığında ağaçlandırma gerekçesiyle 669.219 metrekare başka bir alan tahsis edilmiş ancak bunun ne kadarı İstanbul'dan karşılanmış, orası belli değil. İstanbul, zaten, malumunuz, betona boğulmuş bir kent ve şimdi, buradan yeşili alıp başka illerde alan açmak yani güldürmeyen bir Nasrettin Hoca fıkrası gibi oluyor ve vallahi, İstanbul halkını da hafife almak oluyor Sayın Bakan. Bu nedenle soruyorum: İstanbul'dan çıkarılan ormanların yerine hangi illerden tahsis yapıldı ve bu alanlar gerçekten orman olmaya müsaitler miydi? Ayrıca, Türkiye genelinde 2018'den bu yana ek 16 ile 34 kararla toplam 5 bin hektar orman alanı vasıf dışına çıkarılmış. Geçen yıl bir soru sormuştum, yanıtlamamıştınız, tekrar soruyorum: Bu kararlar hangi etüt çalışmasına dayanıyor? Ve yine hatırlatmak istiyorum ki bir gecede en fazla orman alanını orman vasfı dışına çıkaran Bakansınız, rekorunuzu maalesef güçlendirmeye devam ediyorsunuz, üzülerek söylüyorum. Ama tebrikler, rekora da bir yenisini daha eklediniz. Şöyle bir rapor var: 2018-2023 arasında Avrupa'da 9 bin kilometrekare doğa alanı betona gömülmüş. Çarpıcı gerekçe Türkiye'de 1.860 kilometrekare kayıpla Avrupa'nın en çok doğa ve tarım alanını kaybeden ülkesiyiz. Yani bu rakam kıtanın toplam kaybının beşte 1'inden fazla, tablo maalesef ağır. Şimdi, bu yıkımı durdurmak için de bir fidan kampanyası başlatınız, işte, "Yeşil Vatan Seferberliği" midir, öyle bir ismi var, öyle sunuyorsunuz. Son yirmi yılda verilen izinlerle kaybedilen orman alanı, yanan orman alanlarının neredeyse 2 katı. 2004-2024 arasında izinlerle 28.405 hektar ormanımızı kaybettik. Sebep? Onu size bırakıyorum, siz anlatırsınız nedenini. Aynı dönemde yanan ormanlara bakalım, 16.720 hektar. Bu yıkımı önlemediğiniz gibi görev alanınıza giren fidan dikimi için bir de vatandaşın bağış topluyorsunuz "Geleceğe Nefes" kampanyası mıdır, isimlerini bilmediğimiz bir sürü ağıdalı isimler. Ayrıca, mevcut ormanı korumadan sunumunuzda bir...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Böyle bir şey yok, devlet ağacını veriyor.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Siz zaten o konuda konuştunuz Sayın Vekil.

"Karbon yutak ormanları yapacağız." diyorsunuz, sunumunuzda bundan bahsettiniz ama mevcut ormanı koruyamıyorsunuz, bunu nasıl yapacaksınız; bunu bilmek istiyorum.

Şimdi, Bakanlıkta bir sürü deneyimli bürokratiniz var, Allah aşkına sorun, böyle bir dönem Türkiye'de daha önce yaşandı mı? Ben sadece bunun cevabını merak ediyorum. 40'lardan bu yana toplam tüm ağaçlandırmalara baktığımızda orman varlığımızın sadece yüzde 3,5'i; geriye kalan yüzde 96,5 doğal orman yani kaybettiğimiz doğal ormanı fidanlarla geri getiremiyorsunuz.

Sayın Bakan, geçtiğimiz gün katıldığınız bir yayın vardı. Su kriziyle ilgili yerel yönetimlerin altyapısını yapmamasına bağladınız o yayında, ben de izledim. Oysa 2024 yılı sonu verileri de ortada, Türkiye'de kayıp kaçak oranının en düşük olduğu il 18,68 yüzdeyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi. Bu tablo karşısında İstanbul Büyükşehir Belediyemizi tebrik etmenizi beklerdim ama suçladınız maalesef ve Türkiye'nin en temel su gerçeğine gelelim. Ülkemizde suyu en çok tüketen sektör, malumunuz, tarım, yüzde 77 oranında. Bu kadar yoğun tüketim varken bir de verimsiz sulamayla birleşince suyun nasıl hızlı tükendiği ortada. Bu yüzden, su yönetimini sadece belediyelerin altyapı işi değil ve tam da burada bütçeye bakmanız gereken noktada bunun bütçesine bakmamız gerekiyor çünkü bütçe bir siyasi tercih; 2026'da Toprak ve Su Kaynakları Yönetimi Programı'nda artış geçen yıla oranla sadece yüzde 18,45. Enflasyonu düşündüğümüzde bu artış pek sayılmıyor tabii ki. Türkiye'nin derinleşen su krizinde de bu payın bir karşılığı olmadığını üzülerek bildirmek istiyorum. Suyun stratejik bir güvenlik meselesi olduğu bu dönemde bu kadar düşük bir bütçe suyun Hükümetin önceliğinde nereye konulduğunu maalesef bizlere gösteriyor.

Bir de çelişkiler bitmiyor, 12'nci Kalkınma Planımız var, orada, su yönetimi raporunda açıkça "Maden ruhsatlarında yer altı sularına dikkat edilmeli." deniliyor. Devletin planı bile uyarıyor. İktidar ne yapıyor? Tam tersini yapıyor. Son aylarda Meclisten geçen konulara bakalım. Maden ruhsatlarını hızlandıran, ÇED'i kısaltan, hatta su kaynakları dahi madencilik izni açan düzenlemeler geçirildi. Yani "Suyu koruyun." diyen planla çıkarılan düzenlemeler birbirine tamamen zıt. Sonuç, yine yine yine su ikinci plana atılıyor. Bugün yaşadığımız su krizi de maalesef bir tesadüf değil, yıllardır yapılan siyasi tercihin birikmiş sonucudur.

Bir de sabahleyin size Melen Barajı'nı sordum "2016 açacağız." dediniz bu barajı ama ağızınıza bile almadınız ondan sonra. Nedenlerini açıklamanızı rica ediyorum.

Teşekkürlerimi sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Rızvanoğlu.

Şimdi de söz sırası Sayın Bekir Başevirgen'de.

Buyurunuz lütfen.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli üyeler; bugün Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesini görüşüyoruz. Bu bütçe kâğıt üzerinde 541 milyar liralık bir büyüklüğe sahip. Tarıma, hayvancılığa, kırsal kalkınmaya ayrılan toplam kaynak ise 888 milyar

lira. İlk bakışta, bu bütçe büyük sanılabilir ancak rakamların arkasındaki gerçek bambaşka. Çiftçinin, üreticinin, köylünün sesi bu bütçede maalesef yok. Rakamlar havada uçuyor ama beş yıldır tarım desteklerine ayrılan pay gayrisafi yurt içi hasılanın binde 2'sidir. Çiftçinin alın teri verilmemiştir.

Sayın Bakan "2006 yılında Tarım Kanunu çıkardık." diye övünüyorsunuz. Kanun ne diyor? "Bütçeden tarıma ayrılan pay millî gelirin yüzde 1'inden az olamaz." diyor. Cevdet Yılmaz, 2026 yılında millî gelirin 77 trilyon lira olacağını söylüyor. Yani tarım desteklerine ayrılan payın 770 milyar lira olması gerekiyor. Sizin ayırdığınız pay ne kadar? 168 milyar lira yani binde 2. Sayın Bakan, siz bugüne kadar çıkarılan bu kanuna hiç uymadınız ama algıyı çok iyi yönetiyorsunuz, tarıma 888 milyar lira kaynak ayırdığınızı övünerek söylüyorsunuz. Borç olarak vereceğiniz krediyi, KİT'lere dağıtacağınız parayı, ihracat için şirketlere aktaracağınız kaynağı ekleyip tarıma ayrılan kaynak diye sunuyorsunuz. Sayın Bakan, siz tarımsal desteklere 770 milyar değil 168 milyar lira veriyorsunuz ve çiftçinin hakkını yiyorsunuz. Ayrıca desteklerin dağıtımını da adil değil. Küçük üreticiye ulaşmayan destek büyük işletmelere, tarımsal holdinglere ve yandaşlara veriliyor. Oysa Anadolu'nun dört bir yanında köylü, üretici ekipmanını satıyor, traktörünü satıyor, tarlasını satıyor.

Sayın Bakan, koltuğa oturmanızdan bu yana iki buçuk yıl geçti. Yapısal dönüşüm, gıda arz güvenliği, üreticiyi güçlendiren politikalar gibi büyük vaatlerle geldiniz ama ne yazık ki hiçbirini gerçekleştiremediniz. Bu süreçte çiftçi, borç batağına düştü; çiftçi borcu 1,2 trilyon liraya dayandı. Gıdada ithalata mahkûm kaldık; ithalatı bitirecektiniz, özellikle kırmızı ette hâlâ ithalat rekorları kırıyoruz. Ülke Et ve Süt Kurumu Genel Müdürünün yaptığı yolsuzluk iddialarıyla çalkalanıyor, sizde hâlâ ses yok; bu konuda sizden bir açıklama bekliyoruz Sayın Bakan.

Nisan ayında yaşadığımız ve 65 ili etkileyen zirai don 500 bine yakın üreticinin mahsulünü yok etti. Hasarın büyük olduğu illerden biri de memleketim Manisa. 37 bine yakın Manisalı üretici 813 bin dekarlık tarım alanında bu felaketi yaşadı. Aradan geçen sekiz aya rağmen hâlâ ödemelerin tamamı yatırılmadı. Üzümün başkenti Manisa'da girdi maliyetleri yüzde 50, yüzde 60 artmasına rağmen, 7 numara kuru üzüm geçen yıl da 100 liraydı, bu yıl da 100 lira. Yaşanan felaketten dolayı üzüm üreticileri ellerinde kalan ürünlerde hasat yaptı ancak bu sefer de Toprak Mahsulleri Ofisinin numara oyunu karşılığında karşı karşıya kaldı. Sayın Bakan, geçtiğimiz ay size bir soru önergesi vermiştim, cevaplamadınız. Şimdi, bir kez daha soruyorum: Toprak Mahsulleri Ofisi bu yıl Manisalı üzüm üreticilerinden toplamda kaç ton kuru üzüm aldı ve bu alımların kaç tonu hangi numaradan alındı?

Sayın Bakan; çiftçi, üretici, besici perişan. Çiftçi ortalama yaşı 58, köylerde üretici kalmamış. En son Manisa'nın Ahmetli ilçesinde bir besici kardeşimizle beraberdik, o da her geçen yıl hayvanların azaldığını, hayvanlarını satarak ayakta kaldığını söylüyor "Bir daha geldiğinizde, Sayın Vekilim, beni bulamayabilirsiniz." diyor. Bir başka besici, Ulusal Süt Konseyinin sütün referans fiyatını 19,60 lira açıkladığını, sütün maliyetinin 21-22 lira olduğunu ancak 16-17 liradan sütü sattıklarını, karşılığında da para değil yem aldıklarını söylüyor ve ekliyor: "Sayın Vekilim, kahvede otursak, çay içsek en azından zarar etmeyeceğiz." diyor. Sayın Bakan; çiftçiyi bitirdiniz, besiciyi, üreticiyi bitirdiniz, çiftçi artık sizden ümidini kesmiş. Manisalı çiftçi, desteği sadece yerel yönetimlerden, CHP'li belediyelerden aldığını, iktidarın hiçbir yaraya merhem olmadığını söylüyor.

Son olarak Sayın Bakan, bu bütçe çiftçiye mazot vermez, bu bütçe çiftçiye umut vermez, bu bütçe çiftçiye bereket vermez. OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Başevirgen.

Şimdi de söz sırası Sayın Aykut Kaya'da.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AYKUT KAYA (Antalya) - Teşekkür ederim.

Geçen yıl kilosu 28 lira olan pamuk, bu yıl 25 liradan alınıyor, üreticimiz zarar ediyor. Sayın Bakanım, pamuk alım fiyatının 40 TL'ye çıkarılmasını sağlayın, yoksa Serik Ovası'nda, Antalya'da pamuk üreticisi kalmayacak.

Serik ilçemiz başta olmak üzere birçok ilçemizde sulama birliği bir sınıra çıkmış; sınırın bir tarafına "saha içi", diğer tarafına "saha dışı" demiş. Saha içindakiler 2.750 TL, saha dışındakiler 5.500 TL sulama ücreti ödemektedir. Sizden bu adaletsizliğin giderilmesini ve sulama ücretlerinde eşitliğin sağlanmasını talep ediyoruz.

Nisan ayında Korkuteli ve Elmalı ilçelerimizde yaşanan don olayından sonra verilen destekler yetersiz kalmış hatta bazı üreticilerimiz ödemelerini alamamıştır. Üreticilerimizin yarısını saracak şekilde ödemelerin bir an önce yapılmasını talep ediyoruz.

Korkuteli ilçemizdeki sulama altyapısı sorunları nedeniyle üreticilerimize yeterli su verilememekte ve ciddi zarar oluşmaktadır. Sayın Bakanım, sizden yaz dönemi başlamadan Devlet Su İşleri ve Korkuteli Sulama Birliğini harekete geçirmenizi ve bu altyapı eksikliklerini bir an önce gidermenizi talep ediyoruz.

Kumluca ilçemizdeki Üleşik Deresi'nin ıslah çalışmaları yapılmadığı için çiftçilerimizin seralarını sık sık su basmaktadır, deremizin bir an önce ıslah edilmesini talep ediyoruz.

Yine, Kumluca ilçemizin Kum Mahallesi'ndeki Gavur Deresi üzerindeki yıkılan köprüyü ne zaman yapacaksınız?

Antalya'mızın birçok bölgesinde daha önce tapulu olan yerler, sonradan orman alanı ilan edilmiş, vatandaşlarımız atalarından kalan yerlerde işgalci durumuna düşmüştür. Kadastro çalışmalarının yerinde ve adil şekilde yeniden yapılmasını ve uygun bir düzenlemeyle bu alanların vatandaşlarımıza devredilmesini talep ediyoruz. Bu konuda çok mağdur var Sayın Bakanım.

Saklıkent Eşen Çayı üzerinden denize akan su, Palamut, Çavdır ve Çayköy Mahallelerimizin tarımsal sulama ihtiyacını karşılayabilecek durumdadır. DSİ bu suyla ilgili yıllar önce bir proje yapmış ama bir adım atılmamış, bu projeyi ne zaman hayata geçireceksiniz?

Antalya'nın 5 merkez ilçesinin içme suyunu karşılamak amacıyla 1996'da başlayan ve 2000'de bitirilmesi planlanan Karacaören İçme Suyu Projesi'nin bugüne kadar yalnızca yüzde 30'u tamamlanmış durumda. Aksu'da yollarda atıl bırakılmış büyük boruları görüyoruz, yazık günah! Bu proje ne zaman bitecek Sayın Bakan?

Alanya ve Gazipaşa'daki yangınlarda mağdur olan üreticilerimizin Ziraat Bankası ve Tarım Kredi borçlarının iki yıl faizsiz ertelenmesini ve fidan desteği sağlanmasını talep ediyoruz. Yanan orman alanlarının bölge üreticilerine tahsis edilerek avokado, incir ve keçiboynuzu üretmelerinin önü açılmalıdır.

Alanya'mızın doğu bölgesindeki üst kot mahallelerinin su sorununu çözecek Demirtaş Tanı Deresi Göleti Sulama Projesi'ne ne zaman başlayacaksınız?

Tropikal meyvelerin hasat döneminde ithalatı durdurulmalı veya kısıtlama getirilerek yerli üreticiler korunmalıdır. Zincir marketlerde ithal ürünlerin yanında yerli ürün bulundurma şartı getirilmelidir.

Muzda yaptığınız vergi değişikliği ithal muza avantaj sağladı, üretici eski vergi korumasını geri istiyor.

Gazipaşa ilçemizde Gökçeler Barajı ne işe yarıyor, ben merak ediyorum. Su krizi yaşayan birçok mahallemize bu barajın su vermesi gerekirken veremiyor çünkü altyapısında ciddi sıkıntılar var; borular patlıyor, aksamalar yaşanıyor. Bu barajın altyapı sorunlarını ne zaman çözüp barajı faaliyete alacaksınız?

Antalya Gazipaşa Yakacık Mahallesi köylülerinin yaşadığı yerler mera olarak görülüyor. Vasıf değişikliği için 2 defa il mera komisyonu olumlu karşıladı, Bakanlığınızın adım atarak vatandaşlarımızın mağduriyetini gidermesini bekliyoruz.

Sayın Bakanım, Antalya, Türkiye'nin örtü altı yaş sebze ve meyve üretiminin başkenti ama ben merak ediyorum, siz Tarım ve Orman Bakanı olarak neden Antalya'ya gelip seraları gezmiyorsunuz, çiftçiyi yerinde görmüyorsunuz, derdini dinlemiyorsunuz? Bakın, ben bir milletvekili olarak Gazipaşa'dan Kaş'a kadar bütün seraları geziyorum, bütün çiftçileri yerinde ziyaret ediyorum. Eğer gezip görseydiniz, neyi görürdünüz biliyor musunuz Sayın Bakanım? Çiftçilerimizin borç harç içinde olduğunu görürdünüz, geçen yılın yarı fiyatına ürünlerini sattığını görürdünüz, maliyetinin altında satıp zarar ettiklerini görürdünüz. Bugün zirai ilaç bayisinden ihracatçısına, komisyonusundan çiftçiye kadar tarımın tüm paydaşları neredeyse tükenmiş durumda. Ciddi bir nakit sıkışıklığı var piyasada. Bir an önce devlet bankalarını acilen devreye sokup finansman desteği vermezseniz büyük iflaslar kapıda, ben uyarayım. Çiftçimizin tek bir talebi var: "Ürünüme pazar bulun." diyor ama siz mevcut Ukrayna krizini bile çözmiyorsunuz; yeni pazarlar bulmanız, yeni pazarlar geliştirmeniz gerekiyor. İhracatta yaş sebze ve meyvede yüzde 23 bir gerileme var. İki gün önce Gazipaşa'da dikenli salatalık üreticilerini ziyaret ettik. Maliyeti 15 lira, 10 liradan ürünlerini satmaya çalışıyorlar, yazık günah! Bu şekilde çiftçimiz nasıl ayakta kalacak, ben merak ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Kaya.

Şimdi de...

AYKUT KAYA (Antalya) - Şunu da ilave edeyim: Biber serasını ziyaret ettim Kaş Çavdır'da Sayın Bakanım.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kaya, teşekkür ediyoruz. Sayın Kaya...

AYKUT KAYA (Antalya) - 10 lira etmiyor kilosu, 10 kilo biberle bir kahve alamıyor çiftçimiz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Şimdi de söz sırası Sayın Reşat Karagöz'de.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AYKUT KAYA (Antalya) - Yani bununla ilgili ne yapacaksınız, ben merak ediyorum.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan ve bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi, Türkiye'nin sofrasını, kırsalın kaderini, üreticinin geleceğini ve ülkemizin gıda bağımsızlığını belirleyen stratejik bir belgedir. Ancak 2026 yılı bütçesinin bu ülkenin toprağına, suyuna, çiftçisine ve besicisine umut değil, yük, belirsizlik ve karanlık getirdiğini üzülen görüyorum. Sunumlarda anlatılan parlak tabloların ve iddialı cümlelerin aksine rakamlar, bu parlaklığın ardında derin bir çöküş olduğunu gösteriyor. Bütçeye baktığımızda, mazot, gübre, yem, tohum ve ilaç gibi temel girdilerin fiyatları son bir yılda en az yüzde 70 artmışken tarımsal desteklerin yalnızca yüzde 24 artırıldığını görüyoruz. Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi açıkça "Millî gelirin en az yüzde 1'i çiftçiye destek olarak verilir." derken bu bütçede çiftçiye ayrılan pay yüzde 0,31'de kalmış, yasa açıkça ihlal edilmiştir. Tarım sektörünün bankalara olan kredi borcu 1 trilyon 110 milyar liraya dayanmış, çiftçiler ve besiciler ağır bir borç yükü altına itilmiştir.

Memleketim Amasya, Ankara'dan sonra Türkiye'nin en büyük soğan üretim merkezidir. Buğday, arpa, pancar, mısır ve ayçiçeği üretiminde ülkemizin lokomotif illerindedir. Ancak 2025 yıl Amasya'daki üreticiler için kara bir yıl olmuştur. Soğan üreticisi ürününü maliyetinin altında satmak zorunda kalmış, Toprak Mahsulleri Ofisinin açıkladığı hububat taban fiyatı çiftçinin yüzünü güldürmemiştir.

Defalarca, Mecliste, "Amasya Ovası yanıyor Sayın Bakan!" diye seslenmemize rağmen bir kez olsun gelip bu ovaya yüzünüzü dönmediniz. Amasya çiftçisinin yanında olduğunuzu hissettirmediniz. Geçen sene zirai don Amasya'yı vurdu, toplam zarar 5 milyar lirayı aştı. Ancak siz çiftçiye sadece 303 milyon lira desteği reva gördünüz; toplam zararının yüzde 6'sını bile karşılamıyor.

Geçtiğimiz hafta Merzifon'da traktör satan bir esnafımızı ziyaret ettim. Son bir ayda 70'in üzerinde çiftçinin borçlarını ödeyebilmek için traktörünü satmaya geldiğini ifade etti. Yanlış anlaşılmasın, çiftçi model yükseltmiyor, yeni traktör almıyor; çiftçi traktörünü yani geçim kaynağını bankaya olan borcunu kapatmak için satıyor.

Sayın Bakan, satılan her traktörde sizin imzanız ve sizi tebrik ederken... Bütün köylülerimiz bu gidişatın nasıl çözüleceğini merak ediyor.

Hayvancılıkta ise tablo daha da vahim; Türkiye, 2025 yılında 506 bin baş canlı hayvan ve 39 bin ton kırmızı et ithal etmiştir. Son on beş yılda hayvancılık ithalatına ödenen toplam para 13,1 milyar dolara ulaşmıştır. Yerli üretici değil, ithalat lobileri destek gören taraf olmuştur.

Sayın Bakan, Gümüşhacıköy İlçe Tarım Müdürlüğü binasının yapımı ise âdeta yılan hikâyesine dönmüştür. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının resmî kayıtlarında binanın 2010'da başlayıp 2014'te tamamlanacağı yazmasına rağmen ortada on bir yıldır hiçbir çalışma yoktur. Gümüşhacıköy İlçe Tarım Müdürlüğü'nün bugün hizmet verdiği bina eski merkez anaokulu binasıdır. İddialara göre, bu bina depreme dayanıksız olduğu için boşaltılan binalardan biridir. Memurlarımızın can güvenliği risk altındadır. Müdürlüklerde güvenlik görevlisi yoktur, temizlik görevlisi yoktur. Personel eksikliği ciddi boyuttadır. Sahanın en ağır yükünü taşıyan veteriner hekimlerimiz, sanayiden çıkmayan 1980 ve 1990 model araçlarla görevlerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Tayinlerde

ve yurt dışı görevlendirmelerinde ise üye olunan sendikaya göre torpil uygulandığı iddiaları sahada ciddi rahatsızlık yaratmaktadır. Yüz binlerce ziraat mühendisi, veteriner hekim, gıda mühendisi, tekniker ve teknisyen Bakanlıktan atama kontenjanı beklemektedir. Kurum içi yükselme sınavı ise yıllardır yapılmamaktadır. Veteriner hekimler özlük haklarında iyileştirme ve Sağlıkta Şiddet Yasası'na dâhil edilmeyi beklemektedir. Yaşanan sorunları burada beş dakika içerisinde sizlere anlatmamız mümkün değildir ama çok temel ve derin sorunlar vardır.

Kısaca özetlemek gerekirse, bu bütçe, Türkiye'nin tarımına ayağa kaldıracak bir iradeyi, üreticiyi güçlendirecek bir vizyonu, kırsalı yaşatacak bir politikayı ortaya koymamaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz tarımı bir bütçe kalemi değil, bu ülkenin bağımsızlık meselesi olarak görüyoruz. Üreticisini ayağa kaldıran, besicisini, çiftçisini, köylüsünü yeniden değerli hissettiren bütçeyi önümüzdeki ilk genel seçim sonrası hayata geçireceğimizin sözünü veriyoruz.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Karagöz.

Şimdi de söz sırası Sayın Nimet Özdemir'de.

Buyurunuz lütfen.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Sayın Bakan, konuşmanızda sokak hayvanlarına dair tek cümle yoktu oysa bütçe, sadece rakam değil, sokaklarda sessizce yok olan canlıların hayatıdır. Bu sorumluluk da sizin omzundadır. Bu dünyada da ahirette de sokaktaki canlarımızın vebali sizin üzerindedir. Kanun hazırlanırken de yürütme hazırlanırken de milletin vekili olarak defalarca randevu istedim, kabul etmediniz; şükür görebildim sizi.

Bu yıl sokak hayvanlarının rehabilitasyonuna 1 milyar 800 milyon lira ayrıldığını biliyoruz. 2026 için 2 milyar, temmuz ayı raporunuzda ödeneğin sadece 1,83'ünün harcandığını görüyoruz; her 100 liranın 98 lirası kullanılmamış. Köpekler açlıktan ölürlen, barınaklar dolmuşken neden kaynaklarsa sahaya yansıtılmadı? Bütçenin güncel kullanım oranı nedir? Hangi belediyeye ne kadar ödeme yapılmıştır? Kanunun geçici 4'üncü maddesinde belirtilen yüzde 40 oranındaki hazine teşvikinden hangi belediyelere, ne kadar ödenek aktarılmıştır? Millet adına soruyorum: Kaç bakımevi kuruldu? Kapasitesi nedir? Bakımevlerinde kaç veteriner hekim var, kaç personel görev yapıyor? Kaç köpek toplandı, kaç kısırlaştırıldı, kaç sahiplendirildi ve en önemlisi kaç köpeğimiz canından oldu? Veriler, defalarca sormamıza rağmen neden ısrarla kamuoyundan saklanıyor? Köpek üretimi hâlâ neden devam ediyor? Legal, illegal kaç üretim çiftliği tespit edilip kapatılmıştır? Yoksa kapatmama gerekçeniz gıda, aksesuar, sağlık hizmetleri için yılda yaklaşık 6 milyar dolara ulaşan pazar payı mıdır?

18 Temmuzda İçişleri Bakanı 30 büyükşehir belediye yetkilisini topladı; sokakta sahihsiz köpek kalmayacağını, etrafı tellerle çevrili, içinde birkaç konteyner bulunan "yaşam alanı" denilen uyduruk alanların yeterli olacağını, toplama yapılmadığında soruşturma açılacağını söyledi. Söylediğini de yaptı, soruşturma açılmadık belediyemiz de kalmadı, mahallemizin köpeklerinden de soruşturulduk. Bu yaklaşım, kanunun 1'inci ve 6'ncı maddeleri ile uygulama yönetmeliğinin 7, 15, 19 ve 20'nci maddelerinin yok sayılması anlamına gelmiyor mu? Madem uygulanmayacaktı, bu katliam kanununu neden çıkardınız? Amaç sadece ölüme terk etmek mi? Belediyeler, valiliklerin baskısıyla polis, jandarma eşliğinde usule aykırı bir şekilde toplama yapmak zorunda bırakılıyor. Köpeklerimizin peşinde bakanlıklar seferber olmuş, Adalet, İçişleri Bakanları açıklamalar yapıyor. Keşke suçluların, tacizcilerin, katillerin peşine de bu kadar düşülseydi de bu memleket huzur bulsaydı. Köpekleri toplamakla doğal bariyerleri ortadan kaldırdınız. Domuz, tilki gibi yaban hayvanları meydanı boş buldu, hastalık saçıyorlar. Kısırlaştırıp yerine bırakmak yasak olduğu için ormanlarda hayvan popülasyonlarının artmasıyla kuduz ve zoonoz hastalıklarıyla karşı karşıya kalacağız. Tehlikenin farkında mısınız? Sizin için sorun yok, sorunu sahiplenmek yerine belediyelere atarsınız.

Sayın Bakan, uçaklardan bırakılan pembe jel kapsüller tam olarak nedir? Her gün zehirlenme vakasıyla karşılaşırken Diyarbakır'da kapsüller yerleşim yerlerine kadar ulaşmış, insan teması riskine karşı nasıl tedbirler alındı?

Geldiğimiz son nokta, kamusal alanda besleme yasağı kararı almanızdır. Yasanın adı sözde "Hayvanları Koruma Kanunu" aç bırakarak mı koruyacaksınız?

Hedefinizde şimdi kediler mi var? Kediler de bitince fareleri mi sıra gelecek? Sahiplendirmeyi özendirmek yerine, öyle bir bürokrasiye boğdunuz ki vatandaş artık sahiplenemez oldu. Ben bile sahiplenemedim, şirketim üzerine sahiplenmek zorunda kaldım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Karadeniz, buyurun lütfen.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Toplanıyor ama sahiplendirilemiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - 2029 yılına kadar bakımevi yapmak için süre verilmişken belediyelere toplama için neden bu kadar baskı yapıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sözüünüz bitti.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Karadeniz, sizden gidiyor, ben açtım mikrofonunuzu.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Arazi tahsis işlemleri yavaş ilerliyor.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Evet, süremiz ilerliyor Sayın Başkanım.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Uygulamalara bakınca, bu katliam kanunu hayvanları korumak yerine...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Özdemir, sizin sözüünüz bitti.

Sayın Karadeniz, sizin sürenizden gidiyor.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - ...vicdan sahibi insanlar ile belediyeleri karşı karşıya getirmekten başka bir amaca hizmet etmemektedir.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Ben artık...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Böyle bir usulümüz yok.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Yetersizliklere "Yeter." diyoruz. Milletin meclisinin görevi sadece bütçeyi onaylamak değil, bütçenin vicdanla, hukukla, bilimle uyumlu kullanıldığını denetlemektir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karadeniz, sürenizi açmayacağım daha fazla.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Feda olsun, ne diyeyim Sayın Başkanım.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Bu nedenle soruyorum: Rabb'imin sessiz kullarıyla derdiniz nedir? Rakamlar neden susuyor? Hayatlar neden yok sayılıyor? Bu soruların cevabını bugün almak istiyorum.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Teşekkür ediyoruz.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Bugün ilk defa görebildim sizi, defalarca randevu istememe rağmen.

AYHAN BARUT (Adana) - Söz verin Başkanım, olur mu yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, kusura bakmayın, aynı grubun milletvekillerisiniz. Birbirimize saygı duymamız gerekiyor, açmayacağım.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Evet, Nimet Hanım, benden bir dakika yediniz. Bir dahaki konuşmada da ben bir dakikanızı alırım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun Sayın Karadeniz.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanımız ve değerli bürokratlar, milletvekili arkadaşlarımız; öncelikle, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Süremiz gerçekten herhâlde yeniden başlatılmadı Başkanım, öyle mi? Tamam, yapacak bir şey yok.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - 1,5 dakika geç kalınmaz Sayın Başkan.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Biz Türkiye'de su ürünleri konusunda, milletvekili arkadaşlarımızla Meclis araştırması komisyonu Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulurken ciddi bir araştırma yaptık ve sonucunda Türkiye'ye yol haritası çizecek, Türkiye'nin önümüzdeki ölçüğünde önem arz eden bir Meclis araştırması komisyonu raporumuzu bakanlığa sunduk. Bakanlığımızın -sağ olsun- destekleri oldu bu konuda. İlerleyen süreçte de bu rapor eşliğinde çok şeylerin değişeceğine yürekten inanıyorum çünkü o komisyon kurulurken bütün arkadaşlarımızla beraber "Burada siyaset yapmayacağız. Siyaset ötesi bir komisyon kurup burada Türkiye'nin su ürünleriyle ilgili olan gerçeklerini rapora dönüştüreceğiz." dedik ve hepsini de başardık. Bütün arkadaşlarımıza da huzurlarınızda ayrıca teşekkür ediyorum. Yalnız, biz bunu yaparken 2026 bütçe sunuş konuşmasını hazırlayan arkadaşlarımız, "Ülkemizin yüz ölçümünün yüzde 80'i..." ile başlayan "Etkin bir şekilde yönetmekteyiz." derken ülkemiz ana karasının 763 kilometrekare yüz ölçümü var ama denizlerimizin de 462 bin kilometrekare yani yarısından fazla da aslında deniz alanına sahip bir ülkeyiz. Bunun için biraz daha önemli olması gerektiğine inanıyorum. Ülkemizde çeşitli zorluklar yaşıyoruz su ürünleriyle ilgili, balıkçılıkla ilgili. Yüksek biyolojik çeşitliliğe sahip bir ülkeyiz aslında ama son zamanlarda Türkiye'nin artan maliyetleri ve bu maliyetler karşısında ezilen balıkçımız ve üreticimiz var. Şunu söyleyeyim: Türkiye gibi, bu kadar alana sahip yani 462 bin kilometrekarelik bir alana sahip, üç tarafı denizlerle çevrili, akarsuların, göllerin ve çok çeşitli biyoçeşitliliği olan bir ülkede ben her zaman şunu söylüyorum: Tarım ve Orman Bakanlığının bünyesinde değil bir bakanlık bünyesinde çalışılması gerektiğine inanıyorum çünkü genel müdürlüğümüz var, 300 milyon TL gibi küçük bir bütçeye sahip. O, elindeki bütçeyle denetim mekanizmasını işletemeyen, yeterli personel alınmayan bir bütçeyle bence Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevriliyken bunun yönetilmesi çok zor bir alan. Zaten komisyon raporumuzda da var. Biz "bakanlık" diyoruz ama "İktidarımızda bakanlık kuracağız." diyoruz. İnşallah, siz kurun, çıkalım kürsüye teşekkür edelim ama bu bakanlık kurulmasa bile en azından müstakil bir genel müdürlük, Tarım Orman Bakanlığının içindeki Devlet Su İşleri gibi, ne bileyim, Orman Genel Müdürlüğü gibi müstakil bir genel müdürlük kurulup daha güçlü bir şekilde yönetilmesi gerektiğine inanıyorum. Sayın Genel Müdürümüz ve ekibi burada çok dar alanda, çok zor işler yapmaya çalışıyorlar, onları da ayrıca bu şekilde kutluyorum.

Bir de Türkiye'de şu anda suyun ne kadar, denizin ne kadar önemli olduğunu konuşuyoruz ama su ürünleri mühendislerimize burada bütün siyasi partilerin ortak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Karadeniz, teşekkür ediyorum.

Yani maalesef Sayın Özdemir durmadı.

Sayın Çakırözer, buyurun lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Temmuz ayında bu ülkede görülmemiş bir şey oldu, Seyitgazi ilçemizde meydana gelen yangında orman emekçisi AKUT gönüllüsü 10 insanımız şehit oldu. Eskişehir Orman Bölgeden Muhafaza Memuru Enes Kızılyer, Dozer Operatörü Eyüp Dereli, Arazöz Şoförü Tolunay Kocaman; Denizli'den yangın personelleri Sercan Ütne, Hilmi Şahin; AKUT gönüllüleri, Muharrem Can, İlker Onarıcı, Tekin Enes Sarıyıldız, Bayram Eren Arslan ve Alperen Özcan; İzmir'de de yine, orman emekçileri, İbrahim Demir ve Ragıp Şahin şehit oldu. Sayın Bakan, konuşmanızda adlarını dahi anmadınız, gönüllülere, orman kahramanlarımıza bir kuru teşekkür... Dahası, onların hakkını, hukukunu korumuyorsunuz. Üzerinden tam dört ay geçti, onları ölüme götüren ihmaller için hangi müdürünüzü, hangi personelinizi çağırıp hesap sordunuz? Cenazelerde, taziyelerde ailelerinden duyduklarımıza yürek dayanmaz.

Kümbet köyümüzden Tolunay kardeşimiz, yangından sadece bir ay önce işe başladı, iki hafta sonra evleniyor, balayına gidiyor, dönüyor, yangına koşuyor, şehit oluyor. Şimdi sormayalım mı, ne zaman eğitim aldı bu Tolunay? Sayın Bakan ne koruma kıyafeti ne maskesi var. Ailesi anlatıyor, askerden kalma eski botları giyerek yangına koşmuş; sağ kurtulan arkadaşları anlatıyor "Üzerimizdeki atletleri ağzımıza bastırarak dumanından kurtulabildik." diye. Tolunay'ın sürdüğü arazözde acil butonu niye çalışmadı Sayın Bakan? Bunların hangisinden haberiniz var, hiçbirini sorgulamayacak mısınız? Burada "Kahramanlar..." diyorsunuz ama hiçbirine sahip çıkmıyorsunuz.

Siz bu insanları korkunç bir şekilde ölüme göndermişsiniz Sayın Bakan. Siz bir şey yapmayınca yargı da yapmıyor. Soruşturma şehir şehir gezmiş, hiç kimse sorumluluk almamış. Bakın, elimdeki utanç belgesine, ibret belgesine. Bu 10 can niçin savcılık takipsizlik kararı vermiş yani ecelleriyle ölmüşler; öyle mi? Ama dosyaya bakıyorsunuz, içi bomboş, hiçbir şey

sorgulanmamış, şüpheli sıfatıyla ifadesi alınan tek kişi yok, tanık olarak kimsenin ifadesi yok. O gün yangının yayılmasına ilişkin havadan yeterli müdahale yapıldı mı, yangın müdahale havuzu var mıydı, gözetleme kulesinde yeterli personel var mıydı, kurumlar arası koordinasyon yapılabilir mi, telsizler, uydu telefonları çalışıyor muydu; bunların hiçbiri araştırılmamış, sorulmamış. Yine, o gün görevlendirmeleri kim, neye göre yaptı, o kahramanlara yeterli eğitim verildi mi, yeterince deneyimi var mıydı, niye yangına gönderildiler, yangına müdahalede şart olan yanmaz kıyafet, ayakkabı, koruyucu ekipman, oksijen maskesi niye yoktu, yedek ekip var mıydı, sahadaki görevliler kaç saat görev yaptı, acil tahliye planı var mıydı; bunların hiçbiri bu soruşturma da yok Sayın Bakan, hiçbiri araştırılmamış, soruşturulmamış.

Ormanımız için ailesini, işini bırakıp Eskişehir'imize koşup gelen Ankaralı AKUT gönüllüleri öldü. Peki, sorgulamayacak mıyız, o gönüllüler neden sıcak ateşin ortasındaydı? Tüm arama kurtarma ekiplerinin bildiği gerçeği Sayın Bakan siz bilmiyor musunuz, sizin Orman Genel Müdürünüz, bölge müdürleriniz bilmiyor mu? Gönüllüler, STK'ler sıcak bölgeye giremez. Destek bölgesinde olması gereken gönüllülerin sıcak alana girmesine kim, nasıl izin verdi? Neden bunu sorgulamıyorsunuz? Hem personelinizi hem de bu gönüllüleri korumak herkesten önce sizin sorumluluğunuzdu Sayın Bakan. Kuru teşekkürler, bu sorumluluğunuzu ortadan kaldırmaz, vicdanları rahatlatmaz.

Sayın Bakan, o kahramanların aziz hatıralarına ve onların kederli ailelerine hem hukuki hem de ahlaki bir borcunuz vardır. Nedir o borç? Onun adamı, benim adamım demeden, kimseyi kayırmadan bu ihmaller hakkında bir soruşturma açmak ve en ufak ihmali olanlar hakkında gözünün yaşına bakmadan suç duyurusunda bulunmak boynunuzun borcudur ama yapmazsınız, yapamazsınız, bunu yapacak vicdanınız olsa zaten 10 evladımızı göz göre göre kaybettiğimiz o faciadan sonra o koltukta bir dakika dahi oturmazdınız.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım anlayışınız için.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ök...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcıları, değerli milletvekilleri; ben de gecenin bu saatine kadar sabırla -herkes burada- bizi dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Muhalefet tabii ki eleştirilerini yapacak, bizler de yirmi üç yıldır yapılanları ortaya koyacağız iktidar milletvekilleri olarak ama şunu söylemek istiyorum: Bu yapılanlara "öykü" demek "hikâye" demek yani gerçekten ne kadar doğru? Sunumumuzdan aldım, sadece şunu söyleyeceğim Sayın Bakanım: Yani sadece tarımsal hasıladaki büyüklüğe baktığımızda, bakın, Avrupa'da 4'üncü sıradan 1'inci sıraya, dünyada 12'nci sıradan 7'nci sıraya gelmişiz. Sadece bu veri bile aslında neler yaptığımızın göstergesidir. Biz tabii ki sabah namazından önce kalkan çiftçimize, ormanda nöbet tutan yangın işçimize, kooperatif kuran kadın girişimcilerimize, denizde, gölde, havada üretim yapan balıkçımıza sadece "kolay gelsin" demiyoruz Bakanlık olarak, bugüne kadar Hükümet olarak bütçemizle, programlarımızla ve kanun tekliflerimizle de bugüne kadar her zaman yanlarında olduk, yanlarında olmaya da devam ediyoruz.

Şimdi, ben Sayın Bakanım, Mecliste hep birlikte kurduğumuz Zirai Don Komisyonu üyesiyim. Öncelikle bir hak teslimiyeti yapmak istiyorum; dondan sonra biz Komisyon üyeleriyle yaklaşık 25 ilde yerinde görmeye gittik, öncelikle tebrik ediyorum, gerçekten Bakanlığımız ciddi anlamda hızlı hareket ederek aksiyon almış durumdaydı. İllerde, ilçelerde Tarım Bakanlığımızın yetkilileri, çiftçilerimize, evet, don oldu ağaçlarda ama bundan sonra ağaçların nasıl beslenmesi gerekiyor, hangi ilaçlar, hangi şekilde kullanılacak, tekrar hayata döndürülmesi noktasında çok ciddi destekleri oldu. Bu anlamda da ben sizi ve ekibinizi tebrik ediyorum. Tabii, Sayın Cumhurbaşkanımızın da söylemleriyle yine çiftçimizi yalnız bırakmayıp tarımda ÇKS kaydı olan ama TARSİM sigortası olmayan çiftçilerimizin yaklaşık 23 buçuk milyar TL'lik ödeme, hesaplarına geçmiş durumda. Sahada iki etap şeklinde geçti, birinci etaplar geçti. Neyse, daha sonra Sayın Bakan da açıklar ama geçti, geçmedi, değil.

Tabii, şurada, şunu görmek istiyorum: TARSİM'de yüzde 70 devlet desteği var. Evet, 2006 yılında biz TARSİM'i hayata geçirdik -çok önemli- zor zamanda çiftçilerimizin yanında olmak üzere ama şunu gördük Sayın Bakanım: Özellikle tarımsal üretimde, hayvancılık alanında değil ama tarımsal üretimde TARSİM'le ilgili poliçe kapsamı, teminatlar ya da hasar ihbar süreçleriyle ilgili ya da eksperlerin raporlarıyla ilgili ciddi anlamda böyle sıkıntılar yaşanabiliyor. Bence bu anlamda TARSİM'le ilgili yani bu TARSİM'in daha böyle anlaşılır olması çiftçilerimizin yapısında bir değişikliğe gidilmesi gerekiyor ki komisyon raporlarımızda da bunlara detaylı olarak yer verdik.

Sayın Bakanım, konuşmanızda dediniz ki "Tarım alanlarının sulama sistemlerini kapalı olarak inşa ediyoruz ve yüzde 6'lardan bugün yüzde 38'e çıkmış durumda." çok önemli. Hepimiz sudan bahsediyoruz, hep diyorlar ya "Dünya su savaşları olacak." diye. Gerçekten su savaşlarını bu dönemde de yaşanan kuraklıklarla birlikte görmeye başladık ki On İkinci Kalkınma Planı'mızda da, planda da biliyorsunuz kapalı sistem sulama sistemleriyle ilgili öncelikli olduğumuzu belirtmiştik. Denizli'mizin Baklan Ovası ve Çivril Ovası sahası içerisinde yaklaşık 65 bin hektarlık tarım arazilerinin olduğu bir alan var. Bunun projesi tamamlanmış durumda Sayın Bakanım, bunun kapalı basınçlı su sistemine geçmesi konusunda desteklerinizi bekliyorum. Sayın Muş Bakanım, 65 bin hektarlık alan desteği bu yılki yatırım programına alınması noktasında sizden de destek bekliyoruz, gerçekten çok önemli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben bakan değilim ki, apoletlerim yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Olsun, biz şimdi burada bütçeyi oylayacağız ya, bütçeyi oylarken Denizli...

Evet, Sayın Bakanım, ben sözlerimle çok daha fazla sabrınızı zorlamak istemiyorum. 2026 yılı bütçemizin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum ama ne olur, bu kadar da haksızlık olmaması gerektiğini, son söz... Bir genel müdürüme gerçekten haksızlık edildiğini, sanki öyle bir söylemde buldunuz ki şu an, o göreve başladıktan sonra da bu satışları gerçekleştiriyormuş gibi söylemenize ben akıl ve anlam veremiyorum. Bakın, insanların aileleri var, çocukları var, sanki usulsüz yani çok önce, ta, 2021 yılında böyle bir şey yapmış, ticaret yapmış, şu anda konusunda uzman genel müdürlük yapıyor, şu an yapıyor mu ya, şu an yapıyor mu?

Ama şu an yapıyormuş gibi bir algı üretmenin, onu aşağı... Kişiler üzerinden siyaset olmaz, bakın, siyaset kişiler değil. Politikamızı eleştirirsiniz, dersiniz ki "TARSİM desteği yüzde 70 değil, yüzde 80 olsun, yüzde 90 olsun."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bir dakikam var mı?

CAVİT ARI (Antalya) - Hayır, yok(!)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yok...

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Komisyon üyelerinin var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - A, varmış. Ben teşekkür ediyorum.

Ama doğru bulmuyorum. Hepimiz insanız; gelin, politikaları eleştirelim ama kişileri böyle aşağı çekerek... Bir de gerçek... Yani geçmişte olmuş bir şey ve hani ayıplı bir şey değil, yapabilir, hepimiz ticaret yapıyoruz. Hepimizin bundan önce, vekil olmadan ya da bazı görevlere gelmeden önce işlerimiz yok muydu? Eve iş, aş götürmüyor muyduk? Bunu haksızlık olarak görüyorum.

Bütçeniz hayırlı uğurlu olsun Sayın Bakanım.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Böyle bir şey yok ya!

Sayın Başkan, olacak iş değil, bir buçuk dakikasını aldınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Başevirgen; sizin burada Veli Bey var, Veli Bey olmadığı zaman Cavit Bey var. Onlar benimle konuşuyorlar, biz onlarla görüşüyoruz. Bazen herkesle paylaşmadığımız, bazen aramızda olan işleyişle alakalı usullerimiz var. Yani toplantıdan sonra Cavit Beyle konuşursanız eğer size gerekli izahatı yapar.

Teşekkür ediyorum.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Sayın Başkan, Bakan yılda bir kere geliyor, burada bir buçuk dakika konuşturmadınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başevirgen, Cavit Beyle lütfen görüşün.

Değerli milletvekilleri, şimdi on beş dakika soru kısmına geçeceğiz.

Bakın, ekranın hem sağ tarafı hem sol tarafı, her tarafı yemyeşil. Yemyeşil demek, herkes bastı, söz istiyor. Dolayısıyla, on beş dakika bizim süremiz var. Dolayısıyla, on beş dakika bitince bittiği yerde keseceğim, bittiği yerde bunu keseceğim. Dolayısıyla, sizden istirhamım şu: Doğrudan yoruma, vesaire falan gerek olmadan soruyu sorarsanız, bütün milletvekillerinin soru taleplerini karşılama imkânına sahip oluruz. Yani arkadaşlar, uzatmadan otuz saniyede de soruyu sorabiliriz. Sizden istirhamım bu çünkü mikrofonu alan bitirmiyor, bu sefer diğer arkadaşlara zaman kalmıyor. Evet, otuz saniye olarak planlamamız; lütfen, ona göre sorularınızı sorun, sizden istirhamım.

Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Bakanım, çiftçi destekleri 170 milyara yakın. Daha geçen gün biz burada 50 milyar hazineden krediler için aktardık. Hazinesinin de katkıları ve il özel idarelerdeki tarıma aktarılan ile toplam destek harcama ne kadardır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu...

ERSAN AKSU (Samsun) - Sayın Bakanım, üretim planlamasında desteklerin yönlendirici kullanıldığını özellikle konuşmanızda belirtmişsiniz. Bu son derece de önemli kanaatindeyiz ve bu yeni modelin bölgesel ekim desenini değiştirdiğine dair somut teknik bulgularımız nelerdir ve bu değişimin fiyat istikrarına katkısını ne zaman görmeye başlayacağız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kılıç...

AHMET KILIÇ (Bursa) - Sayın Bakanım, seçim bölgem Bursa, çalışkan çiftçilerimizin gayretleri ve Bakanlığımızın da destekleriyle üretime devam ediyor ve son yirmi üç yılda özellikle sebze ve meyve üretiminde 3 milyon tondan 7 milyon tona kadar artış söz konusu oldu. Ahudududa Türkiye 1'incisiyiz; böğürtlende, armutta, bezelyede, şeker kamışında aynı şekilde. Üreterek Bursa'yı büyültmeye devam ediyoruz.

Sayın Bakanım, bizim istediğimiz -Bursalılar olarak bugüne kadar verdiğiniz destekler için teşekkür ediyoruz- Keles Avdan Göleti ile Osmangazi Güneybayır Göleti iz bedelli olarak yatırım programımızda yer almaktadır. İz bedelden çıkarılıp ödenek verilmesini istiyoruz ve bir de Gölecek Barajı'nda yüzde 72'lik bir ilerleme sağlanmıştır, 2026 yılı içinde bütçenin yeterli ödenek miktarlarıyla desteklenmesini arzu ediyoruz ve Bursa Ovası sulamasının da yatırım programına alınmasını sizlerden rica ediyoruz.

Bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş...

İSMAIL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Bakanım, 19/4/1923 tarihinde 600 bin TL'yle kurulan Uşak Terakki Ticaret Anonim Şirketi, ilk kez Şeker Fabrikasının temeli de 6/11/1925 tarihinde atılmış ve 17/12/1926 tarihinde de işletmeye açılmıştır. Bu yıl 100'üncü kampanya dönemine ulaşmıştır. Burada, tabii, 100'üncü yıl dönümü olması ve Türkiye'nin ilk şeker fabrikası olması nedeniyle burada bir program düzenleyecek misiniz?

Bir de su sıkıntısı çekmekteyiz. Burada taşıma sisteminin kuru sisteme geçirilmesini arzu ediyoruz.

Diğer taraftan, orman vasfını yitirmiş Galerici Sitesine de ek 16 şartlarının uygulanarak orman vasfından çıkarılmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, lütfen süre kısmına riayet edelim, yoksa keseceğim.

Buyurun Sayın Kısacık.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Sayın Bakanım, biz Adana'da yaklaşık on beş yıldır kapalı basınçlı sulama sisteminin bir an önce devreye girmesi için mücadele veriyoruz ama bir türlü sonuca ulaşamadık. Bu sadece bölge tarımı için değil, Türkiye tarımı için çok önemli. Bu konudaki çalışmalar ne durumdadır?

Diğer taraftan, Ceyhan Nehri'nde gittikçe sıklaşan periyotlarla bir kirlilik sürekli gündeme gelmekte, bununla ilgili Bakanlığınızın durumu nedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre millî gelirin en az yüzde 1'inin tarıma ayrılması gerekirken yıllardır bu oran neden çok düşüktür?

İkinci sorum da: Yüreğir, Seyhan, Ceyhan ovalarında yer altı suyu seviyesindeki düşüşle ilgili Bakanlığın güncel bir haritası var mıdır? Bu düşüşün neden olduğu tuzlanma ve çoraklaşmaya karşı bir eylem planınız var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, Bakanlar Kurulu kararıyla 2018 yılında kesin korunacak hassas alan olarak ilan edilen, birinci derece sit alanı ve özel çevre koruma bölgesi olan Kaş ilçesi Gelemiş bölgesi Gerenlik Koyu'nu 2 kez ihaleye çıkardınız. Bölge halkının ve güneybölge teknelerin yararlandığı, turistlerin geldiği bu özel bölgeyi ısrarla, 2'nci kez ihaleye çıkardınız, şimdi tekrar ihaleye çıkarmayın, vatandaşımız burayı kullanıyor, böyle bir talepte ısrarcı olmayın diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, tarım alanlarının ve meraların yüz ölçümü ne kadardı siz iktidara gelmeden? 2002 öncesini ve bugünü karşılaştırırsak ne kadardı, günümüzde ne kadar? Birincisi bu.

İkincisi de Mardin Nusaybin Çağ Çağ Kanalı'yla ilgili... 1965 yılında onarımı yapılmış, o gün bugündür herhangi bir tadilat ve onarma yok, 2026 yılı içerisinde onarma yapmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sayın Bakan, Greenpeace'in açtığı pestisit kalıntılarının sonuçlarını ne zaman açıklayacaksınız? Elinizde 246 bin numune var, bu 246 bin numune mahkeme kararıyla sizin açıklamanız gereken sonuçları içeriyor. Siz mahkemeye karşı savunmada dediniz ki: "İç ve dış ticaret olumsuz etkilenebilir." O yüzden, Greenpeace'in açtığı ve mahkemenin Greenpeace lehine karar verdiği durumda siz 246 bin numunenin pestisit kalıntı sonuçlarını ne zaman açıklayacaksınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Gülsoy...

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, deprem bölgesi Osmaniye'ye verdiğiniz destek için teşekkür ediyorum.

Tabii, küresel ısınmayla su önemli konuma gelmiş durumda. Dolayısıyla, Osmaniye Düziçi Çatak Barajı'nın projesi ne aşamada? Yine, Osmaniye, Bahçe İnderesi Göleti'nin yapımına ne zaman başlayacağız? Sumbas Mehmetli kapalı devre sulama projemiz ne aşamada?

Bir de Osmaniye'nin yazın sıcak olması... Yayla problemiyle, kiralarla ilgili sorun var. Yayla kiralari sorununu ne zaman çözeceğiz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Sayın Bakanım, Kahverengi Kocarca'yı sormak istiyorum, Sunumunuzda kısaca değindiniz, burada gündeme de geldi. Doğu Karadeniz'de başladı, tüm bölgelere hızla yayıldı; birkaç yıldır başta fındık olmak üzere birçok tarım ürününe zarar veriyor. Kullanılan ilaçlardan sonuç alınmadığı iddiaları var, biyolojik mücadelenin kısa vadede sonuç vermediği belirtiliyor. Mücadele başarısını artırmak için ne yapmayı planlıyoruz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Bakanım, bildiğiniz üzere, Adıyaman Koçali Barajı'yla ilgili deprem raporu tamamlandı ve artık bir imalat sürecine geçilmesi gerekiyor tekrardan. Bununla ilgili ne gibi çalışmalar yapılıyor? Koçali Barajı'nın ne zaman tamamlanması mümkün olabilecek?

Çat Barajı'ndan Çelikhane köylerine su aktarımıyla ilgili sulama kanalları ve tünelleri ne zaman biter?

Yine, Çetintepe Barajı'nın -biliyorsunuz, su tutma törenini beraber yapmıştık- sulama kanallarını ne zaman yapabiliriz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Bakanım, Türkiye'de, ilimiz meselelerinde, ilimizle ilgili meselelerde Cumhurbaşkanlığı olarak CHP Milletvekili Sayın Gürsel Erol Bey'le örnek bir birliktelik sağlayan, önemli işler yapıyoruz. Tabii, Gürsel Bey burada konuştuğu şeylere "Korkma, cevap ver." dedi, espri olarak söyledi. Şimdi, Gürsel Bey "Hamzabey Barajı planlama hatasıdır, kurudu, su kaçağı var. Hamzabey Barajı'na 6 milyar TL harcadı ancak baraj su tutmuyor, barajda kaçak var. Elâzığ içme suyu çözülemedi." dedi. Bu konularda bize bir bilgilendirme yapma imkânınız var mı?

Bir de Sayın Bakanım, Elâzığ Uluova Sulama Projesi'nde bir ek ödeme için Cumhurbaşkanlığı Strateji Merkezinden bir beklentimiz vardı, bu konuda desteklerinizi bekliyoruz. Bu konuda ne durumdayız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Adıgüzel...

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Sayın Bakan, Ziraat Bankasından alınan tarımsal kredi var. Tüm Türkiye'de bunun yüzde 30'u nakdî, yüzde 70'i aynı yani mazot ve gübre. Fakat Karadeniz'de makineli tarım yok; fındık tarımı makineli tarım şeklinde değil, yüzde 90'ı insan emeğine dayanan işçilikler yani nakit gerekiyor dolayısıyla Karadeniz'deki üretici 100 lira kredi kullanıyor, 30 lirasını

kullanabiliyor. Ya, dünyanın hiçbir yerinde böyle bir şey yok. Bunu Karadeniz için fındık üreticisine yönelik yüzde 30'unu aynı, yüzde 70'ini nakdî olarak düzenlemeyi düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Atama bekleyen ziraat mühendisi, veteriner ve gıda mühendisleri için atama yapılacak mı? Zoonotik hastalıkları kontrol edecek bir kurum var mı?

Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü'nün yeniden oluşturulması düşünülüyor mu?

8 bin personelle 750 bin kayıtlı, kayıt dışıyla 1 milyon gıda işletmesini denetlemeniz olası mı?

Yurt dışı ithal ceviz, badem ABD ülkelerinden farklı ülkelere ithal edilirken aflatoksin çıkıyorken Türkiye'ye ithal edildiğinde hiçbir üründe sorun yok mu, yoksa denetim mi yetersiz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Barut...

AYHAN BARUT (Adana) - Atatürk'ün mirası Atatürk Orman Çiftliği'nde AOÇ markalı güvenilir gıdaların özel bir firma tarafından fason üretildiği doğru mudur? Kamuoyuna yansıyan bu iddialar ışığında Atatürk'ün adını taşıyan bir markanın özel çıkarlar için kullanılmasına ilişkin idari ve hukuki bir inceleme başlatılacak mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aygun...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Su kıtlığı çeken Tekirdağ'da planlanan baraj ve göletler ne zaman hizmete açılacak? Hobi bahçeleri yönetmeliği ne zaman yayınlanacak?

Şap hastalığından Tekirdağ ve ülkemizde ne kadar hayvan telef oldu, ne kadar ödeme yapıldı?

Tekirdağ'da yüzde 6'larda olan kapalı sistem sulama sistemlerini ülkemizin ortalaması olan yüzde 38'e ne zaman çıkarmayı planlıyorsunuz?

Eğer Avrupa'da hayvan varlığında 1'inci isek neden et ve hayvan ithalatı yapmaya devam ediyoruz?

Trakya hastalıklardan arı bölge ise neden hastalıklar var?

Yine, şap hastalığı dolayısıyla Trakya'da satışlar durmuştu, bu şekilde Tarım Krediyi ve Ziraat Bankasına olan borçlara öteleme yapmayı düşünüyor musunuz?

Ziraat mühendisleri, veteriner hekim, gıda mühendisleri ve orman mühendisleri, ziraat teknikerlerine atama yapmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Demir...

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Ağrı ilinde devlet destekli sulama projelerinde çok ciddi miktarlarda malzemeye dair tedarik, teslimat ve kurulum işlerinin kâğıt üzerinde yapıldığı, yüzlerce çiftçinin projesi dâhilinde almaya hak kazandığı malzemenin ancak yüzde 15'ini alabildiğine dair çok ciddi iddialar var. Bu konuyu daha önce de dile getirmiştik, sormuştuk; konu hakkında bir araştırmanız oldu mu, bu konuda bir usulsüzlük var mıdır? Yani tarlada olduğunu iddia ettiğiniz sulama sistemlerinin sadece kâğıt üzerinde olduğu, tarlada olmadığı iddia ediliyor; olan bitene dair bir bilginiz var mı Sayın Bakan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çubuk...

BURÇUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Teşekkürler.

Gümrüklerden geri dönen pestisitli ürünlerin iç piyasaya sürüldüğüne dair çok yoğun iddialar var, bunlarla ilgili bir açıklama yapacak mısınız?

Bunun dışında, özellikle artık özelleştirilmiş yemek hizmetlerinin kamuda ve özel sektörde yol açtığı sorunlar var; bunlara dair denetim mekanizmalarınız ne durumdadır?

Hayvan hâşhanelerine dair buraların ortadan kaldırılmasına, lağvedilmesine ilişkin planlamanız var mıdır?

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sarıbal...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bursa İnegöl Hocaköy Barajı on yıldır maalesef bir yere varamadı; burayla ilgili herhangi bir ödeneğiniz var mı?

Yine, Karacabey Gölecik Barajı üçte 2'si tamamlanmasına rağmen şu anda durmuş durumda; buna dair bir kaynak ayırıyor musunuz?

Yine, Gölbaşı Göleti Kestel dolmuş durumda hemen hemen, yüzde 50 düzeyinde su tutma kapasitesi oluşmuş durumda; burayla ilgili bir önermeniz var mı? Çünkü açık sulama sistemi var, bu da tamamen çökmüş durumda.

Ve son olarak, ziraat mühendisi, veterinerlerle ilgili bir bütçe ayırdınız mı, istihdam yapacak mısınız 2026 yılında?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karagöz...

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Bakan, veteriner hekimler, gıda mühendisleri, ziraat mühendisleri, su ürünleri mühendisleri, veteriner teknikerleri ve teknisyenleri, ziraat tekniker ve teknisyenleri için 2026 yılında somut bir atama planınız var mı?

AKP'nin tarımı bilinçli bir biçimde çökerten, çiftçiyi borç batağına saptayıp ülkeyi ithalatçıya muhtaç eden politikalarının başındaki isim olarak, bu yıkım daha ne kadar sürecek; üreticinin göz göre göre batmasını seyrederken gerçekten vicdanınız hiç sızlamıyor mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Bakan, "Tarımsal hasılda zirvedeyiz." diyorsunuz ya, bunu sağlayan bölgelerin başında bizim Sakarya Vadimiz, Mihalgazi'miz, Sarıcakaya'mız geliyor. Türkiye'nin rokası buradan, domatesi, marulu, dutu buradan üretiliyor. İşte bu verimli topraklara Cengiz Holding siyanürlü altın madeni dikecek. 1 milyon Eskişehirli adına size soruyorum: Tarım Bakanı olarak bu katliama "Dur!" demek için ne bekliyorsunuz? Verimli topraklarımızı korumak için sesinizi çıkarmayacak mısınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karadeniz...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Malezya gibi bazı ülkelerde şu anda Türkiye'ye gümrük vergisi sıfır. Aslında bunu Komisyon raporunda da yazmıştık; bu vergilerin bence hem ülke ekonomisini hem de buradaki üreticiyi zedelememesi anlamında, gümrük vergilerinin sıfır olmasıyla ilgili bir düşünceniz var mı?

Daha önce Et ve Balık Kurumu vardı; bunun "Balık"ı alındı, "Süt"e döndü; sonra ne hâle geldi, bilmiyoruz, bu akşamki şeylerden sonra. Bu balık kurumunu tekrar kurmayı düşünüyor musunuz?

Şu anda üreticilerde bir tekelleşme söz konusu; balık fiyatlarını belirliyorlar. Bir gecede balık fiyatı düşüyor, yükseliyor ve küçük üreticilerin çoğu kaybolma noktasına geldi. Bununla ilgili bir düzenleme...

Bir de hal yasasıyla ilgili... Tabii, bu, Meclisin yapması gereken bir şey. Şu anda iki kişi kaybediyor Türkiye'de; bir üretici, bir de tüketici. Üretici 20 liraya hamsiyi satıyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şenyaşar...

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Sayın Bakan, Türkiye'de sulama birlikleri arasında büyük haksızlıklar yapılıyor, büyük adaletsizlikler yapılıyor. Şimdi, Adana'da pamuk için sulama bedeli 850 TL, İzmir'de pamuk için sulama bedeli 940 TL, Urfa'da pamuk için sulama bedeli 2.900 TL; bu bir haksızlık değil mi, bu bir adaletsizlik değil mi; bu, rekabeti etkilemeyecek mi? Urfalı çiftçiler haklı olarak sulama bedelinde destek indirimi bekliyor, bu konuda bir indirim yapacak mısınız?

Mevsimlik tarım işçilerinin sorunlarını çözme konusunda da herhangi bir politikanız var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başevirgen...

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, binlerce sektör paydaşımızın gözü kulağı burada. Ziraat ve gıda mühendisleri ile veteriner hekimler çok uzun zamandır atama bekliyorlar, bugün sizden net bir tarih ve sayı duymak istiyorlar; bu atamaları ne zaman yapacaksınız?

Sayın Bakan, ülke şap hastalığından kırılıyor, kesim zamanı gelmemiş hayvanlar bile bu hastalıktan dolayı kesime gidiyor, artması gereken hayvan varlığı sürekli azalıyor. Bununla ilgili aldığınız önlemler neler? Yoksa yine canlı hayvan ithalatına mı sarılacaksınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum değerli milletvekilleri, süremiz dolmuştur.

AYKUT KAYA (Antalya) - Sayın Başkanım, bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Doldu arkadaşlar.

AYKUT KAYA (Antalya) - Otuz saniye verin ya.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Otuz saniye... Biz hazırız çekmeye yani çekim ekibi hazır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye, bu nedir ya Sayın Aykut Kaya?

AYKUT KAYA (Antalya) - Sayın Başkanım, otuz saniye süre verin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben herkesi başta uyardım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - 4 tane kamera çekiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - "Değerli milletvekilleri, dikkatle uğraşalım, dikkatle yapalım, bütün milletvekilinin taleplerini karşılayalım." dedim. Bakın, şu an...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - 1 kişi mi var Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Bakırlıoğlu...

Görüyorsunuz, 2 milletvekili daha söz istiyor. Benim başta bunu söylememin sebebi bu. İnsanlar on saattir bekliyor.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Otuzar saniye verin Başkanım ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla, sorularımızı daha makul şekilde sorabilirdik. Şimdi...

AYKUT KAYA (Antalya) - Otuz saniye soralım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Kaya, bir durur musunuz siz?

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bu arkadaşların günahı yok ki.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla, anlatmaya çalıştığım...

AYHAN BARUT (Adana) - Yarım saat ara veriyoruz, on beş dakika ara veriyoruz, istediğimiz zaman ara veriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Barut, bir saniye...

Mesele...

AYHAN BARUT (Adana) - 2 arkadaş iki dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, mesele o değil. Mesele, birbirimize...

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Atanmış bakanlarımız her ay Meclise gelsinler o zaman Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karagöz, yahu, Anayasa'yı değiştirirsiniz, her ay gelirler. Ben şimdi mevcut Anayasa'ya göre hareket edeceğim.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Üç yüz altmış beş günde on saat görüyor insanlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karagöz, şimdi, meramımı anladınız, değil mi? Bakın, şimdi 2 kişi kalıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, bir de şöyle bir şey var Sayın Başkan: Herkes bir dakikaya göre hazırlıyor, otuz saniye olunca insanlar da şeyde kalıyor yani...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - E, söylüyorum.

Ya, o kadar talep var ki Tarım Bakanlığına; hakikaten, Sayın Bakan, ne kadar ilgi var Bakanlığa ya!

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Estağfurullah.

CAVİT ARI (Antalya) - Tarım ülkenin en temel konusu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Kaya, buyurun, otuz saniye...

AYKUT KAYA (Antalya) - Serik ilçemizde 2014 yılında başladığınız Küçük Aksu Barajı'nı ne zaman bitireceksiniz?

2015'te başladığınızı Alanya Yeniköy Barajı'nı ne zaman bitireceksiniz?

2015'te temeli atılan ve 2018'de biteceği söylenen Kaş Kasaba Barajı'nı ne zaman bitireceksiniz?

Kaş ilçemizde biber serasını ziyaret ettim, 1 kilo biber bir çay parası etmiyor ama dibindeki zincir markette 3-4 katı. Ne üretici memnun ne tüketici memnun; Tarım Bakanlığımızdaki durum bu şu anda Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Özdemir...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Bugün, haşerelerin arttığı bahanesiyle İstanbul'da kontrolsüz beslenmenin yasaklandığı haberiyle uyandık. Kediye, köpeği toplayıp ekosistemi bozarsanız başka ne olmasını bekliyordunuz? Her canlıyı Yaradan'dan ötürü seven bu insanlara hiç kimse "Aç bir canlıyı gördüğünde dön, arkanı git." diyemez. Hangi kanuna dayanarak beslenmeyi "suç" olarak tanımlıyorsunuz? Hiç kimse Rabb'imizin dilsiz canlılarını beslemekten bizi alıkoyamaz! Beslersek ne yapacaksınız, nasıl bir ceza alacağız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, böylece bugün sayın milletvekillerinin görüş, eleştiri ve soruları için müzakere kısmı tamamlandı. Şimdi size tüm gün içerisinde sorulan ve az önce soru kısmında sorulan soruların cevabı için otuz dakika süre vereceğim. Değerli milletvekilleri, sizden bir şeye istirham ediyorum...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Otuz dakika fazla sanki (!)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yirmi dakika vereyim, vallahi benim canıma minnet yani isterseniz yirmi dakika.

Sayın Bakanım, otuz dakika süreniz var.

Sonrasında maşallah bayağı da önerge verilmiş, onun son oylamaları var.

Dolayısıyla sükûnetle dinlersek hızlı bitiririz.

Buyurun Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Sayın Başkan, kıymetli milletvekillerimiz; çok teşekkür ederim.

Tarım, orman ve su gerçekten siyasetüstü bir konu bence. Biliyorum, bazıları bu sözü çok sevmiyor ama etkilediği zaman ne inancını ne düşüncesini ne de siyasi bakışını tanır. Dolayısıyla bu konuda hakikaten ekibimle beraber cansiparane çalıştığımızı buradan huzurlarınızda tekrar ifade etmek istiyorum.

Sadece bütün toplamın içerisinde her türlü eleştiri başımızın üzerinde. Bunların hepsine cevap verebiliriz ama Utku Bey, o hayatını kaybeden insanlar üzerinden, o kardeşlerim üzerinden bunu söylememeniz gerekirdi çünkü bu bir eleştiri değil yani her şeyin bir süreci var, bunları çok iyi biliyorsunuz ama kamerayı açarak bunların konuşulmaması gerekir. Bir tek, beni gerçekten yaraladığını söyleyebilirim.

Ben tek tek sorulara cevap vermeye çalışacağım, eğer vaktim yetişmezse tamamına yazılı olarak da cevap vereceğim.

Bir konu daha... Değerli Nimet Özdemir Hanımefendi Eylül 2024 yılında 1 kez randevu talep etmişsiniz ama burada vekillerimizden bana ulaşamayan herhâlde hiç kimse yoktur.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Sayın Bakanım, 3 kere talep ettim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tekrar ben söyleyeyim yani -burada CHP milletvekillerimiz, diğer partilerden de- benim telefonum 7/24 açık.

AYHAN BARUT (Adana) - Doğru, doğru.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tabii, gayrisafi hasılanın yüzde 1'inden daha az destek verilmesi konusu her sene gündeme geliyor. Siz söylüyorsunuz, ben de 1 kez daha tekrar edeyim -Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi, bütçeden ayrılan kaynağın yüzde 1'inden az olması- geçmiş yıllarda açıkladığımız üzere, sadece üreticilere doğrudan verilen desteklerle sınırlı değil yani tarım sektörü için yatırım ödenekleri var, kredi sübvansiyonları var, müdahale alımları var, tarımsal KİT ve ihracat destekleri var ki bunlar da yine üreticiler için yapılan hususlar. Toplam itibarıyla 1,14'e denk gelir 888 milyar lira.

Ben bu arada Tarım Kredi Kooperatifleri ve Ziraat Bankası için devlet tarafından karşılanan kredi kısmına 50 milyar ilavesi için Komisyon üyelerimize çok çok teşekkür ediyorum.

Mera alanlarının 17 milyon hektar olduğu... "Bizim 13 milyon dekar." diyorsunuz." diye bir şey vardı. İstatistik Kurumunun 1991 yılı tarım sayımında bu 12,6 milyon hektar. En son tarım sayımı 2001 yılında, burada da 14,6 milyon hektar. Bakanlığımız Mera Kanunu kapsamında yerinde tespit çalışmaları ki son dönemde uzaktan algılama sistemleriyle sağlanan veriler ve kadastro verileriyle bu rakamın 13,4 milyon hektar olduğunu söylemek istiyorum. Bu tespitler sadece bizim metin olarak söylediğimiz şeyler değil, mera alanlarının tamamını koordinatlarıyla birlikte dijital ortamda Mera Bilgi Sistemi'nde kayıt altında tutuyoruz, isteyen vekillerimize gösterebiliriz. Bu alanların yüzde 88'i köylerdeki üreticilerimize tahsis edilmiştir yani dolayısıyla burada herhangi bir beis yok. Bunun dışında, tabii, kadastro çalışmalarında tescil harici bırakılmış alanlar var, buradaki tespitlerimiz de devam ediyor.

Çiftçi sayısı ve ekili alanlarla alakalı yani birçok şey var ama ben en azından son beş yılla alakalı... 2021'deki 2 milyon 173 bin 9 kişi idi çiftçi sayısı; şu anda, 2025 itibarıyla 2 milyon 363 bin 734 kişiye yükseldi. Alan 2021 yılında 151 milyon 642 bin 705 dekarı, 170 milyon 126 bin 627 dekar oldu. Elbette burada, kullanılmayan veya işlenmeyen tarım arazilerinin ekonomiye kazandırılması konusunda değerli Meclisimizce çıkarılan bir yasa vardı, buna uygun olarak işlemlerimizi yaptık. Şunu memnuniyetle söyleyebilirim: Bu konuda büyük bir farkındalık oluşmuş durumda; biz de isteriz ki çiftçilerimiz, üreticilerimiz kendi topraklarını kendileri ya da çocukları eksinler.

Çiftçilerimizin yaş ortalaması 59'a yükseldi, çok doğru. Avrupa Birliğinde ortalama çiftçi yaşı 2013'te 51'ken onlarda da günümüzde 57'ye yükseldi, Amerika Birleşik Devletleri'nde yine -2022 verisi, daha sonrasında ulaşamadık ama- 58, ülkemizde de 57. Elbette bu, bütün dünyanın üzerinde durduğu ve çözmeye çalıştığı bir husus. Biz bu konuda -tabii, birçok şey vardı, burada göstermek isterdim ama birçok genç kardeşimin üretimle alakalı... Özellikle sürekli bende kendi sosyal medya hesaplarımdan bunları yayınlıyorum, yayınlamaya çalışıyorum- gençlerin ve kadınların üretimin içerisinde olması için bütün imkânlarımızı seferber etmeye devam edeceğiz.

Çiftçi kayıt sistemine kayıtlı gençlere verilen destekler sorulmuştu. Çiftçi kayıt sistemine kayıtlı çiftçilerin yüzde 14'ünü, TÜRKVET'e yani hayvansal üretimle ilgili kayıtlı çiftçilerin yüzde 23'ünü genç kardeşlerimiz oluşturuyor. Tarımsal desteklerden yararlanan genç çiftçi oranı ise 2023 yılında yüzde 12,6'ydı, 2024 yılında yüzde 13,5, 2025 yılında yüzde 14,7'ye çıktı. Ben de bütün üniversitelerde ya da herhangi bir platformda görüştüğümde, konuştuğumda özellikle ziraat mühendislerini, veteriner hekim kardeşlerimizi, gıda mühendisi kardeşlerimizi tarımsal üretimi yapmaları konusunda cesaretlendirmek için onlara yapmış olduğumuz çalışmaları anlatmaya gayret ediyorum.

2013 yılından bugüne kadar alırsak 3.548 proje, 5,2 milyar liralık bir reel hibe var ama en önemlisi de özellikle IPARD destekleri, kırsal kalkınma destekleri ve diğer özel projelerle bu kardeşlerimizi üretimin içerisinde, tarımsal üretimin içerisinde tutmamız gerekiyor.

"Hububatta yeterli değiliz." dedi Ömer Fethi Gürer Vekilimiz, ekrana da yansıttı ama orada zamanlama farkı var, onu söyleyeyim. Bizim kendi notlarımıza, daha doğrusu açık bir şekilde yazmamız gerekir. En son açıklanan yeterlilikler iki yıl geriden geldiği için 2023 rakamları. O yüzden, arada farklılıklar var, onları düzelterek.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama orada ifade edilebilirdi Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Evet, onu düzelterek.

Tarımsal kredilerle ilgili 2024 yılında 633 bin 542 üreticimiz 422,7 milyar lira indirimli kredi kullanmış. 2025 yılı Ekim sonu itibarıyla 861 bin üreticimiz 527 milyar lira indirimli kredi kullanmış ve buradaki faizin ortalama yüzde 70'i devlet tarafından karşılanmış. Yine, malumunuz, tarımsal kredi sübvansiyonları için 2025 yılındaki 160 milyar liranın 2026 yılında 270 milyara ulaştırılmış olduğu takdirlerinizde. Ziraat Bankasından özellikle çiftçilerimizin geri ödeme oranının yüzde 99,6 olduğunun bilgisini aldık, sizlerle paylaşmak istedim.

Son yıllarda yeterli personel alınmadığına dair bir eleştiri vardı. 2023 yılından itibaren Bakanlığımızın tamamı için 40.279 personel alımı gerçekleştirdik. Böylece Bakanlığımız personel sayısı bağlı ve ilgili kuruluşlar dâhil 155.852'den 164.244'e yükseldi. İhtiyaç olan branşlarda alımla ilgili yine çalışmaları duyurmaya devam edeceğiz.

"Ekonomik faaliyet sınıflandırmasına göre Türkiye tarımda net ithalatçı iken nasıl oluyor da 'Net ihracatçımız.' diyorsunuz?" sorusu vardı. Tabii, buna dünya pazarındaki ihracat payından bir rakamla cevap vermek isterim: Bizim dünya ihracatındaki gıda ve tarım ürünlerindeki payımız yüzde 0,77'den, yüzde 1,5'a çıktı. 186 ülke bundan bahsettik, 2.218 çeşit ürün. Dünya ihracatındaki payı yine -özellikle 2003-2025 dönemini bahsettik- 112 milyar dolarlık bir dış ticaret fazlası var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Gıdayla eklenenlerden bahsediyorsunuz değil mi?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tabii ki.

Elbette bunların içerisinde bir kısmını...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yok, farklı gibi geldi. Tarımsal ham madde yani o ekrana yansıttığınız...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Elbette yani, onun içerisinde bir kısmını çektiğimizde yine aynı şey olur yani.

Yani çilek üretimi ve ithalatıyla ilgili Hakkı Saruhan Bey'in söylediği bir şey vardı. 2002 yılında 145 bin tondu, 2024 yılında 606 bin ton. Yerli üreticileri korumak amacıyla yüzde 55,8 gümrük vergisi uygulanıyor. İthal edildiği söylenen Mısır'dan bizim karşılıklı serbest ticaret anlaşması sebebiyle 200 tonluk sadece bir tutar var, tonaj var; 30 tonu kasım ayında, 80 ton gibi toplamda üretim içerisinde bindelere bile girmeyecek bir miktar; bu da tamamen serbest ticaret anlaşmasıyla. İçerideki üreticilerimizi herhangi bir şekilde rahatsız edecek bir oran değil bu.

Pestisitlerin iç piyasada denetlenmediğine dair bir eleştiri vardı. Ben sadece üretim miktarlarını söylemek istiyorum: Dünyada pestisit kullanımı Japonya'da hektara 10 kilogram, Hollanda'da 7 kilogram, İtalya'da 4,2 kilogram, ülkemizde 2,4 kilogram. Elbette hem pestisit kalıntısının çıkmaması hem de tavsiye dışı kullanımın olmaması için arkadaşlarımız mümkün olduğu kadar risk bazlı denetimlerle ve istatistiksel metotlarla bu pestisit denetimlerini yürütüyorlar. Uygunsuz ürünleri imha ediyoruz.

Bitki koruma ürünlerini kayıt altına alacak ve standart doz dışında alım, satım ve kullanımına izin verilmeyecek yeni bir uygulamadan da bahsetmiştik. İnşallah hayata geçirmiş olacağız.

"Buğdayda maliyette destek hesabı neye göre yapılıyor?" demiştiniz, onunla ilgili bir şey vereyim: Tabii, burada yeni destekleme modelini belki daha fazla anlatmamız gerekecek. Özellikle ürünlerin mazot ve gübre maliyetleriyle ilişkilendirilmiş olduğunu tekrar ifade etmek isterim. Özellikle üretimin yapılacağı dönemde kullanılacak olan mazot ve gübre fiyatlarını öngörerek bu destek katsayıları belirleniyor. Buğday üretiminde yaklaşık 6 litre mazot, 25 kilogram taban gübresi ve 15 kilogram üst gübre kullanılıyor. Buğday için dekara toplam mazot ve gübre maliyeti 822 lira. Temel ve planlama desteği kapsamında ödenecek olan rakam da 806 lira yani dolayısıyla mazot maliyetinin tamamını ve gübre maliyetinin yarısını destek olarak öduyoruz.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Ama tarlada işler öyle yürüyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ödemelerimiz öyle ama yani bunun dışında başka bir şey olması söz konusu bile değil.

Zeytin alanlarının azalmasıyla alakalı bir eleştiri vardı. Burada, zeytin ağacı sayısı 2002 yılında 101,6 milyon, 2024 yılında 205 milyon. Yeni destek modeli kapsamında 2025 yılında dekara 244 lira, 2026 da ise bunu dekara 310 lira temel destek ödemesi yapacağız. Bunun yanında birçok destek maddeleri var ama hepsini saymayayım.

Süt tozu ithali söz konusu oldu. Süt tozu ithal etmiyoruz, özellikle 2016 yılında başlatılan çiğ süt regülasyon faaliyetleri kapsamında; bu 2025 yılında da devam etti.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Bakan, TÜİK verilerine göre Ticaret Bakanlığınca ticareti yapılıyor, ona bir bakın, yanlış o bilgi.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yok. 2025 yılında regülasyon faaliyetlerinden bahsetmiştim. Şu anda Et ve Süt Kurumunun stoklarında 15.208 ton süt tozu, 820 ton tereyağı ve 84 ton krema var. Burada dahilde işleme rejimi de dâhil olmak üzere süt tozu krema ve tereyağı ithalatlarına sene sonuna kadar kısıtlama getirilmiş durumda.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Arkadaşlar bir baksın, TÜİK verilerine göre ithalat var Sayın Bakan, o bilgi doğru değil. Ticaret Bakanlığı yapıyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yani, yok yok. Bunun herhâlde tarihiyle ilgili bir şeyiniz var yani 31/12/2025'e kadar uzatılmasıyla ilgili.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu yıl da var, TÜİK verilerine girip baksınlar.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bir daha bakalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Fethi Bey doğruyu söyler Sayın Bakanım, siz bir baktırın.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Baktıracağım, Fethi Bey'e inanıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Genel Kurulda gene beraberiz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Kokarca mücadelesiyle alakalı, kahverengi kokarcanın insan sağlığına zararıyla ilgili değerli vekilimizin eleştirileri oldu. Sağlık Bakanlığımıza da bu konuyu sorduk. Burada herhangi bir olumsuz bildirim yok. Belki lokal olarak alerjik birtakım şeyler olabilir ama buradaki amacımız çocukları elbette bu konuya alet etmek değildi -tırnak içerisinde- yani birçok mücadele yöntemi var, bu da onlardan bir tanesi, özellikle farkındalığı oluşturmakla alakalı husustu.

AYYÜCE TÜRKŞ TAŞ (Adana) - Elinizde sağlıkla ilgili rapor var mı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Onu da size iletelim.

Amerika Birleşik Devletleri 1996'dan bu yana, Avrupa 2004'ten bu yana, Rusya 2013'ten bu yana, Gürcistan da 2015'ten bu yana yoğun bir şekilde mücadele ediyor; hâlen yüksek popülasyon oralarda da var. 35 kilometre uçabilen, araçlarla, tırlarla gelebilen, ülke değiştirebilen bir canlıdan bahsediyoruz. Türkiye'de ilk defa 2017'de görülmüş. Bu, uzun soluklu bir mücadele. Bunu iki yıl önce de söylemişim. Bazı illerimizde -aynı Covid gibi düşünün- sadece birisinin yapması yetmiyor, eğer yanındaki bununla ilgili mücadeleye uymuyorsa, kaldı ki hakikaten bu dönemde -1,3 milyonu yanlış hatırlamıyorsam- sahada, kırsalda bina ilaçladık, ilaçlamaya da devam ediyoruz. Burada doğal dengenin oluşması için doğal düşmanlarının üretimi ve salınması önemli, bunu küçümsememek gerekir.

TARSİM konusunda özellikle gelen "yeniden bakılmalı" taleplerine geçen yıldan bu yana çalışıyoruz. Bu yıl birçok değişiklik yaptık. Bunlarla ilgili 2026 yılı yeniliklerinden bahsedeyim, diğerlerini değil. Limon, mandalina ve portakal gibi ürünlerde sıcak hava zararı ve güneş yanığı riski tamamen teminat kapsamına alındı. Kayısı, şeftali nektarin, erik, elma, armut, ayva, kiraz, vişne ürünlerinde garanti edilen verimle sınırlı olmak üzere kış donu zararı riski tazminat başlangıç dönemi gözetilmeksizin -burada en çok şikâyet buydu- yine teminat kapsamına alındı.

Köy bazlı verim sigortasını söylemişim. Burada elbette belki hemen hemen hepimizin sigortayla ilgili, işte, DASK sigortası örneğin çok zorunlu kalınmazsa yapılmıyor ya da işte farklı şeyler. Burada artık dış etkenlere çok fazla konu olması hasebiyle TARSİM'in tartışılacak ya da "Acaba olmalı mı?" diye sorulacak herhangi bir yönü yok. Burada da üreticilerimizin sesini dinledik ve bir temel sigorta paketi oluşturduk onlar için; hem ödeyecekleri bedel olarak hem de içerik olarak daha kolay anlayabilmeleri için. Burada da özellikle zirai don teminatının prim desteğini yüzde 70'e çıkardığımızı tekrar ifade etmek istiyorum. Bu temel sigorta paketinde de yüzde 70 olarak devlet desteği uygulanacak.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Şu anda hayvanlara yapılamıyor bildiğim kadarıyla şap yüzünden, insanlar kredi çekemiyor.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Onunla da ilgili çalışmaya devam ediyoruz çünkü biliyorsunuz bu bir reasüre edilme işi. Yani, sigortayı mı konuşuyoruz, fonu mu konuşuyoruz? Öyle bir öneri de gelmişti, belki de buna yoğunlaşmak gerekecek. Bu kısmı geçiyorum.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Muafiyetler çok yüksek Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Şeker fabrikalarındaki özelleştirme konusunda şu anda TÜRKŞEKER 14 fabrikası ve sektördeki yüzde 36 pazar payıyla şeker sektöründe lider konumda ve piyasa düzenleyici. Özelleştirilerek kapanan herhangi bir fabrika yok. Pancar üretimi 2 milyon 107 bin ton, şeker üretimi 329 bin tonda burada. Hâlihazırda özelleştirme kapsamında herhangi bir şeker fabrikası yok. Nişasta bazlı şekerle alakalı yüzde 2,5 kotanın değişmesi söz konusu değil.

Yüzde 6 eğim ve münavebeyle alakalı bir konu geçti. Bu konuda, herhâlde, herkesin, verimli tarım arazilerinin çok yıllık bitkilerle kullanılmaması yönünde bir mutabakatı olduğunu düşünüyorum. Özellikle stratejik önem arz eden tarla bitkilerinin üretim alanlarının daralmaması için bu son derece önemli. Köy veya mahallede toplam tarım alanının yüzde 80'inden fazlasının dikil tarım olduğu yerlerde istisna kapsamında izin verilebiliyor.

Sulama sistemlerinin desteklenmesi konusunda birçok husus var ama ben burada hepsinden bahsetmeyeceğim. Sadece, 2025 yılı başvuru şartlarını karşılayan 3.114 projenin tamamının hibe kapsamına alındığı söylemek istiyorum. Bu projelerle 280 bin dekar alanda sulama sisteminin kurulması planlanıyor. Siz söylediniz "Tarlada var mı sulama sistemleri?" diye. Bunlarla ilgili spesifik bir tespitiniz varsa bize bildirirseniz biz bunları inceletelim. Elbette kamu kaynağının bu şekilde kullanılmasına izin verilmesi söz konusu bile olmaz.

Nişasta bazlı şeker denetimiyle alakalı... Şeker sektörünün denetimi Bakanlığımıza geçtikten sonra şeker şirketlerinin denetim sayılarının 4 kat arttığını söylemek istiyorum. Özellikle nişasta bazlı şeker fabrikaları her on beş günde bir yerinde kontrol ediliyor. 2025 yılında denetim sayısı 2 bine çıktı. Usulsüzlükler tespit edildi mi? Evet. Bununla ilgili de 600 milyon liralık ceza uygulandı.

Kuraklıkta acil eylem planı... Bunu söylüyoruz her platformda elbette yani bu hepimizin konusu. Herhâlde bundan sonra sadece Türkiye'mizin değil, dünyanın da problemi kuraklık konusu. Elbette acil eylem planı var. Bununla alakalı birçok konu var, hepsinden bahsetmeyeceğim ama özellikle su kanunuyla alakalı "Neden yok?" denildi. Su kanununa ve taşkın kanununa ilişkin biz çalışmalarımızı tamamladık. Burada takdir elbette ki Türkiye Büyük Millet Meclisimizin. Biz bununla ilgili de görüşleri göndermekle ilgili süreci çalıştırıyoruz çok yakın zamanda.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Zamanlama var mı Sayın Bakan? Çok kere gitti geldi ya...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yani şu anda biz bitirdik. Biliyorsunuz, görüşlere açılacak vesaire...
UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - SPK...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tabii, tabii, görüşlere açılmanın hepsi olacak inşallah en kısa zamanda.

Konya havzasına havzalar arası su getirilmesiyle ilgili, elbette Devlet Su İşlerinin masasında her zaman olan konular bunlar. Ben de herhâlde hiç yoksa birkaç ayda bir arkadaşlarla son durum değerlendirmesini yapıyorum, burada havzalar arası aktarmayla ilgili konuşuyorum. Hâlihazırda 19 proje işletmeye alınmış. Havzalar arası 2,1 milyar metreküp su aktarımı sağlanmış. Şu anda devam eden 13 proje var. Burada da 2 milyar metreküplük bir suyun havzalar arası aktarılması planlanıyor. Proje aşamasında olanlar var, 5 adet proje. Burada 500 milyon metreküplük bir su aktarımı var. Ön inceleme master plan aşamasında da 10 proje var. Burada da 1,5 milyar metreküplük suyun havzalar arası aktarımı hedefleniyor.

Maliyetleriyle ilgili de bilgi vereyim. Bugünkü hesaplamalarla yaklaşık 1,2 trilyon lira maliyetli 7,4 milyar metreküplük su aktarımının sağlanması söz konusu. 7 adet proje teknik açıdan değerlendiriliyor. Bunların uygulanabilirliği günümüz şartlarına göre ekonomik ya da uygulanabilir çıkmıyor ama elbette gelişen zaman içerisinde bu projelerin sürekli gözden geçirilmesi yapılmaya devam edilecek.

Barajların doluluk oranlarının ya da yağışların seyrinin takip edilmemesi mümkün değil elbette. Bir oran vermek istiyorum sadece: 1 Ekim 2024 ile 30 Eylül 2025 tarihleri arasında ülkemizde 422 milimetre yağış gerçekleşti; bir önceki yılın aynı döneminde bu, 597 milimetre idi. Uzun yıllar ortalamasına göre yüzde 26,5; 2024 Su Yılı'na göre yüzde 29,4 daha az yağış aldık; kar yağmıyor, yağış yok, havuz problemi gibi yani sizin kullanımınız 100 ama o havuza giren 80. Burada sadece tarım kesimi değil, bütün kesimler için; yani sanayi kullanımları için de, evsel kullanımlar için de mutlaka ama mutlaka bizim kayıp kaçaklarımıza bakmamız gerekir, suyu verimli kullanmamız gerekir. Bununla ilgili çalışıyoruz. Ben de buradan, hazırandan özellikle bu konuya sizlerin de dikkat çekmesini istirham ediyorum.

Melen Barajı'yla ilgili -Değerli Vekilim, siz sordunuz- bununla alakalı özellikle deprem sonrasında Melen Barajı'nın sağ ve sol tarafında heyelan riski olan yerler vardı. Bu konuda "Hadi, hemen yapalım." diye değil, gerçekten çok uzunca süren bir rehabilitasyon projesi çalışıldı. Bu rehabilitasyon projesi bitti, bunun yapım ihalesini yıl sonu itibarıyla gerçekleştireceğiz. Hedefimiz, 2027 yılının sonunda Melen Barajı'nda su tutularak İstanbul'un içme suyuna katkıda bulunmak ama zaten o havzadan hâlihazırda İstanbul su alıyor yani sadece baraj da değil. Orada bir husus var, o da şu: Şu anda oradaki suyu o havzalardan alıp aktarmakla ilgili sanırım enerji maliyetlerinden kaynaklı... Takdir tabii ki o kurumun, ona bir şey söyleyemeyeceğim, neticesinde sonuçları itibarıyla da hesabını o veriyor.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Ama bu ihaleyi zaten bir firmaya vermemiş miydiniz? Yani, ikinci kez ihale tekrarlanıyor, değil mi?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yok, hayır, hayır. O, proje; o bitti artık, projesi tamamen bitti.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - O firma işi tamamladı mı?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Evet, hepsi bitti, şu anda yapım ihalesinden bahsediyoruz, inşaattan bahsediyoruz. Çok teknik şeyler var, hem o heyelanın engellenmesi için fore kazılar vesaire... Uzun uzun söylemeyeyim ama 2027 yılının sonunda inşallah, su tutmakla ilgili sorun olmayacak.

Balıkçı barınaklarının yat limanına çevrilmesi konusunu siz sormuştunuz, ülkemizde 13 balıkçı barınağının yat limanına dönüştürüldüğünü söylediniz ama Bakanlığımızca tahsis edilen, Antalya ilindekiler de dâhil, hiçbir balıkçı barınağının statüsü değiştirilmemiştir. Ancak biraz önce Barış Vekilim de söyledi, çok kapsamlı, külliyatlı bir rapor var, Meclis araştırması komisyonunun raporu. Burada da o rapor bizim için bir yol haritası, hakikaten çok önemli. Sebebi o ya da bu, Artvin'den başlayıp Hatay'a kadar balıkçı barınakları konusu bir problem hâline gelmiş durumda; inşallah, çözeceğiz, o da bize faydalı olacak. Teşekkür ediyorum bütün vekillerimize.

Orman sınırı dışına çıkarılmayla alakalı bir bilgi sormuştunuz. Cumhurbaşkanı kararıyla orman sınırı dışına çıkarılan alan 4.668 hektardır, buna karşılık hazine den orman tesis etmek üzere toplam 9.957 hektar alan tahsis edilmiştir. Tahsis edilen bu alanların tamamı ağaçlandırılmış ya da yeni tahsis edilenlerin ağaçlandırılması devam etmektedir.

İllerle ilgili soru olmuştu, o detayları da yazılı olarak cevaplayalım.

Orman yangınları konusunda -benim tekrar bir istirhamım da- özellikle biz hep "esnasında"yı konuşuyoruz ama bunun öncesini, sebeplerini konuşmak gerekir, orada da insan unsuru var. Bakın, Akhisar yangınında çok büyük bir alan yandı. 80 kilometrenin üzerinde rüzgâr varken bir arıcının arılara duman vermek için yaktığı ateşten çıktı; bunu ne siz bilebilirsiniz ne de herhangi birisi bilebilir o kişinin kendisinin dışında. Burada günlerce... İşte, İzmir'deki, yangınlardan sonra oldu bir de bu. Yani, herkesin ortak bir sorumluluk hissetmesi lazım. Aksi hâlde biz niye kamu kaynaklarını sürekli bir şeyleri halletmek için ya da zararını aza indirmek için harcayalım? Yani bu konu gerçekten öncesinde bir toplumsal bilinçle engellenebilecek bir husus. Geçen sene de oldu, bu sene de. Şimdi arkadaşlarımız köy köy dolaşılıyor ama işte, bahçe temizliğinden tutalım da... Yani "Ne var ki, işte, 2 kilometre ötede, 3 kilometre ötede orman. Bize de bir şey olmaz." denilerek çıkıyor bunlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süre bitti efendim.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Yarım düzine fındık üreticisi tarımsal krediyle ilgili...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Adıgüzel, yarın sabah saat 10.00'da bekliyorum sizi burada, saat 10.00'da bekliyorum sizi burada.

CAVİT ARI (Antalya) - Beş dakika süre verelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, Sayın Adıgüzel'i bekliyorum özellikle.

Beş dakika süre veriyorum.

Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yani çok yoğun çalışıyor Komisyon, o yüzden şey yapmayayım ama burada kolluk güçlerinin yapmış olduğu soruşturmanın sonuçlarından biz istatistikleri çıkartıyoruz. Her yangın için bir yangın raporu tespit ediliyor ve bunların hepsini toplama çalışmalarımız bizim devam ediyor. O kolluk güçlerinin raporlarının dışında bizim bir şey söylememiz çok mümkün değil. Onlar olduğunda da açıklayacağız zaten var.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Bakan, siz soruşturma başlattınız zaten.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Elbette soruşturma... Yani hem biz hem de savcılık yaptı. Değerli Vekilim, her yangın için bir soruşturma otomatik olarak açılır zaten. Yani bu konu sizin söylediğiniz gibi böyle hani paldır küldür giden bir şey değil, insanların hayatından bahsediyoruz. Ben size birçok detay da yazılı olarak da ne yapıyoruz, ne yaptık, vereceğim.

En son Koçali Barajı'yla alakalı...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Bu ölenlerle ilgili ne yaptınız?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ya, önemsiz diye bir şey söylemiyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Önemsiz demiyorum, ölenlerle ilgili ne yaptınız onu soruyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) - Efendim, yazılı cevap verecek.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Yazılı cevap vereceğim diyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Hiç mi ihmal yok? "Eğitim yok." diyor, ailesi söylüyor Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bunların hepsiyle alakalı... Yani olmaması mümkün mü? Gözünüzü seveyim yani lütfen yapmayın. Bizim öylesine çocukları ateşin içerisine göndermemiz söz konusu olabilir mi?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Öyle olmuş Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Bunu siz söylüyorsunuz yani hiç mi biz oralarda değildik.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Kendi aileleri söylüyor, eşi söylüyor, ailesi söylüyor, ben söylemiyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Öyle bir şey söz konusu değil. Onların acılarıyla söyledikleri her şey başımızın üzerinde ama öyle değil.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Peki, Sayın Bakanım, AKUT gönüllülerinin...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Koçali Barajı'yla alakalı Adıyaman Vekilimizin söylediği bir konu vardı. Bunu Adıyaman ziyaretimizde söyledik, daha sonra bu geçtiğimiz Cumhurbaşkanımızın deprem konutları tesliminde söyledik. Bir kez daha söyleyelim: Koçali Barajı dünya literatürüne giren bir zemin probleminden dolayı yapımıyla alakalı durduruldu. Bu projeler özellikle deprem sonrasında... İyi ki de öyle olmuş açıkçası, belki de daha büyük bir problem olacaktı ama revize edildi, aynı Melen'deki gibi. Bütün çalışmalar bitti, bunu yapan firmaya çalışması talimatı verildi ve onlar da başladı. Sulamalarıyla beraber 2028 yılında tamamlamayı hedefliyoruz. Bunu da buradan tekrar ifade etmek istiyorum.

Ben arzu ederseniz bırakabilirim.

Çok teşekkür ederim, çok sağ olun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - İran'dan, Özbekistan'dan kuru üzüm geliyor mu Sayın Bakanım?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ona bakacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri; saat 12.15 yani 00.15...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yani...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeleri çekerseniz direkt oylamaya geçebilirim. Yani böyle bir jest yapabilirsiniz. Sayın partiler...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ben jesti millete yapıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önerge işlemlerine başlıyorum.

Değerli milletvekilleri, nereye gidiyorsunuz, sizi bekliyoruz, hele bir oturun şöyle, beraber çıkalım buradan.

Değerli milletvekilleri, önerge işlemlerine geçiyorum.

Gündemimizdeki kurumların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

İlk olarak Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 12 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR(TL)
Kırsal Kalkınma Programı (36)	23.67	01	01.01	9.000.000.000
Kırsal Kalkınma Programı (36)	23.34	01	01.01	1.000.000.000

Ormanların ve Doğanın Korunması ve Sürdürülebilirlik Yönetimi Programı (20)	23.67	01	01.01	1.000.000.000
Tarım Programı (39)	23.67	01	01.01	15.000.000.000
Tarım Programı (39)	23.31	01	01.01	600.000.000
Tarım Programı (39)	23.32	01	01.01	500.000.000
Tarım Programı (39)	23.33	01	01.01	500.000.000
Tarım Programı (39)	23.35	01	01.01	500.000.000
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi (24)	23.67	01	01.01	2.500.000.000
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi (24)	23.41	01	01.01	500.000.000
Yönetim ve Destek Programı (98)	23.67	01	01.01	9.000.000.000

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırloğlu
Manisa

Cevdet Akay
Karabük

Tahsin Ocaklı
Rize

Mustafa Erdem
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gereke için Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Ziraat mühendisi, balıkçılık, teknoloji mühendisleri, gıda mühendisleri, su ürünleri mühendisleri, veteriner hekimler ve biyologlar meslek grubunda hâlihazırda gerekli eğitimlerini bitirdikleri hâlde atanamayan çok sayıda işsiz durumda bulunan gencimize Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesindeki idarelerde işe alımlarını sağlamak amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinde yer alan personel ödeneklerinin artırılması için bu önerge verilmiştir. Toplam 40 milyar 100 milyon TL tutarında bir artış öngörülmektedir. Tahminen 30 bin civarında ziraat mühendisi, gıda mühendisi, balıkçılık teknolojisi mühendisi, gıda kontrol mühendisi, su ürünleri mühendisi, veteriner hekim ve biyolog işe girme olanağına kavuşacaktır. Böyle önemli bir konuda bütün grupların desteğini bu mühendis arkadaşlar bekliyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.
Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL:2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	200.000.000.000

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan, buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Önergemizle, çiftçilerin üretime devam edebilmesi için başta küçük ölçekli tarım yapan çiftçiler olmak üzere tarımsal üreticilerin 500 bin liraya kadar olan borçlarının kamu tarafından üstlenilmesi için önerge veriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli milletvekilleri, şimdiye kadar -yani bugün hariç- muhalefet tarafından verilen önergelerin gider artırıcı payı 10,5 trilyon, dolayısıyla karşılığını da düşünmek lazım.

Teşekkür ediyorum değerli milletvekilleri, ben topluca söyledim.

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, değerli milletvekilleri, müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL:2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	150.000.000.000

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan, buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Tarımsal destekleme ödemelerinin artırılması için bu önergemizi veriyoruz. Bu sebeple Tarım ve Orman Bakanlığı bütçemizin artırılmasını teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
36	23.34	01	05.04	14.000.000.000 TL
39	23.31	01	05.04	93.000.000.000 TL
39	23.32	01	05.04	34.500.000.000 TL
39	23.33	01	05.04	350.000.000 TL
39	23.34	01	05.04	23.000.000.000 TL

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Evet, 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre tarımsal destekleme programlarına ayrılacak kaynağın gayrisafi millî hasılanın en az yüzde 1'i olması gerekli fakat bunu yıllardır uygulamıyoruz. En azından buna yaklaşma adına -şimdi hepsini versek Tarım Bakanlığı bütçesini geçiyor- onu bir katına daha çıkarıp 164 milyar 850 milyon artırılmasını teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	5.000.000.000 TL
39	23.32	01	05.04	5.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Başkanım, teşekkürler.

Adana, biliyorsunuz, tarımın gözdesi, Çukurova'nın incisi ama gençlerin tarımda etkinliğinin daha fazla olmasını istiyoruz.

Kadın çiftçilerin de gerçekten desteğe ihtiyacı var. O yüzden, önergemiz onlara yönelik özel destekli projeler için sunulmaktadır.

Adanalı kadınlar ve gençler Cumhuriyet İttifakı'nın desteğine muhtaçtır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	190.000.000.000 TL
39	23.32	01	05.04	100.000.000.000 TL
39	23.33	01	05.04	5.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Sayın Bakanım, "888 milyar TL toplam destek yapıyoruz." dediniz ama o kanundaki şey ayrı bir madde, onu biliyorsunuz, açıklamaya gerek yok. Yani o cevap bizi tatmin etmedi. Onun için biz ek 295 milyar TL artırma talep ediyoruz, önergemiz bununla ilgili.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.32	01	05.04	250.000.000.000 TL

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan, buyurun lütfen.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Tarım ve Orman Bakanlığının bünyesinde tarımsal dayanıŐma birliklerinin kurulması amacıyla önergemizi verdik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIğI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELI

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.35	01	05.04	1.000.000.000 TL

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Türkiye'nin sahip olduğu tarımsal potansiyeli ortaya koymak için tarımsal AR-GE'ye gerekli kaynakların aktarılması gerekiyor. Tarımsal AR-GE'nin etkin bir şekilde yapılması için böyle bir kaynak artışı teklifini sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIğI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELI

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.67	01	03.05	300.000.000 TL

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, Sayın Bakanımıza konuşmada arz etmiŐtim; bu gıda zehirlenmelerinin ve gıda güvenliğinin yolu bilinci artırmaktan, farkındalığı artırmaktan geçiyor, bu da ilk önce yöneticilere olan eğitimden. Böyle bir eğitimin gerçekteŐirilmesi için 300 milyon TL'lik ek ödenek tahsis edilmesini teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIğI

YIL:2026

ÖDENEK: (A) CETVELI

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Tarım Programı (39)	23.67	01	07.01	100.000.000.000

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Cevdet Akay
Karabük

Tahsin Ocaklı
Rize

Mustafa Erdem
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Tarım sektöründe 2002 yılında 7 milyon 458 bin kişi istihdam edilirken bu istihdam 2004 yılının ilk çeyreğinde yaklaşık 4 milyon 250 bin kişiye düşmüştür ve bugün de tartışmalarda özellikle tarımla uğraşanlarda yaş ortalamasının çok yükseldiğinden bahsediyoruz. Biz bu istihdamı artırmak, gençleri ve kadınları köyde üretimde tutmak amaçlı bu yıldan kademeli olarak başlayarak tarımda istihdam edilen kadın ve genç nüfusun sigorta giderlerinin kamudan karşılanması ve bu tutarın SGK bütçesine Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinden transfer edilmesi için bu önerge verilmektedir. Pilot uygulama için 100 milyar lira ödenek konulmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.
Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL:2026

ÖDENEK: (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Standardizasyonu Programı (44)	23.30	01	03.02	10.000.000
Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Standardizasyonu Programı (44)	23.30	01	03.03	10.000.000
Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Standardizasyonu Programı (44)	23.30	01	03.05	30.000.000

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Cevdet Akay
Karabük

Tahsin Ocaklı
Rize

Mustafa Erdem
Antalya

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yatmamışlar, uyumamışlar, önerge doldurmuşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Yani böyle bir önergeyi vermede ne gibi... Burada gerçekten yasama faaliyeti...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, açıklama...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bir dakika Sayın Başkanım.

Biz burada gerçekten yasama faaliyeti yapmaya çalışıyoruz. Bu yasama faaliyetini yaparken de "Yememişler, içmemişler önerge vermişler." gayriciddi bir yaklaşımdır. Ya, bak...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir takdir cümlesi aslında.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Hayır canım, öyle değil...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Özlale, Hocam...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bunların hepsi Meclis tutanağına giriyor ya.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Birileri bunlara emek veriyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, kıfayetimizakere...

Değerli milletvekilleri, kim konuşacak bununla alakalı?

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, denetimlerin daha etkin ve sürekli yapılmasını teminen Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü kadrosunun çalışma olanaklarının artırılması amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibinde yer alan ödeneklerin artırılması için bu önerge verilmiştir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir. Müteakip önergeye okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına
Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
YIL:2026
ÖDENEK: (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR (TL)
44	23.67	01	01.01	7.500.000.000 TL
44	23.67	01	02.01	1.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun lütfen.
AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Başkanım.

Susuzlukla ilgili konuştuk, Türkiye'nin nüfusu yaklaşık 86 milyon ve su potansiyelimiz 112 milyar metreküp, kişi başına düşen su miktarı 1.308 metreküp/yıl ama su zengini olmamız için 1.700 metreküp/yıl olması gerekiyor; gerçekten durum ciddi. Bunun için sulama altyapısının yenilenmesi, modern kapalı, basınçlı boru sistemlerinin yaygınlaştırılması ve verim kayıplarının minimize edilmesi için yeni nesil sulama projelerinin hayata geçirilmesi acil gerekmektedir.

Bu amaçla, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü bütçesinde bu kadar ek ödenek için önerge hazırladık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir. (Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Orman Genel Müdürlüğü'nün bütçesini okutuyorum:

(Orman Genel Müdürlüğü'nün 2026 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Orman Genel Müdürlüğü'nün 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bu arada ben de Orman teşkilatını çabaları, gayretleri, verdikleri mücadele için Komisyonumuzun, hazirunun huzurunda tebrik ediyorum. Allah ayaklarına taş değdirmesin, gerçekten çok gayretli bir mücadele veriyorlar ve şuna da şahit oluyoruz: Bu ormanların korunmasıyla alakalı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Koruyamıyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, koruyorlar, çok tutucular; bu da bu kurumun bir kültürü, iyi de bir kültür geliştirmişler. Bu anlamda tüm ekibini Sayın Bakanım, sizlerin huzurunda tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün bütçesini okutuyorum:

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün 2026 yılı bütçesi okundu)

CAVİT ARI (Antalya) - Taş ocaklarına karşı, maden ocaklarına karşı, mermer ocaklarına karşı, HES'lere karşı, GES'lere karşı korumalarını bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, kıyafetimüzakere, bitti müzarekeler.

1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına
Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YIL: 2026
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR (TL)
24	76.31	02	06.05	25.000.000.000

24	76.33	02	06.05	10.000.000.000
----	-------	----	-------	----------------

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Susuzlukla ilgili verdiğimiz önerge. Sulama altyapısının yenilenmesi, modern kapalı, basınçlı, borulu sistemlerin yaygınlaştırılması ve verim kayıplarının minimize edilmesi için Devlet Su İşlerine ek kaynak önergesi sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Türkiye Su Enstitüsünün bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Su Enstitüsünün 2026 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Su Enstitüsünün 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün 2026 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir, hayırlı olsun.

Gündemimizdeki kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek üzere sabah saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 00.36